

Я.С. ЯЦКІВ, М.Г. ЖЕЛЕЗНЯК, І.Ю. ІЗОТОВА

**НАУКА
І КУЛЬТУРА
УКРАЇНИ:
ДОЛАЮЧИ
КОРДОНИ**

Я.С. ЯЦКІВ, М.Г. ЖЕЛЕЗНЯК, І.Ю. ІЗОТОВА

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

НАУКА І КУЛЬТУРА УКРАЇНИ: ДОЛАЮЧИ КОРДОНИ

КИЇВ
АКАДЕМПЕРІОДИКА
2014

УДК 061.22 (477-87)
ББК 72.3 (4 Укр)
Я 93

Рецензенти

Д.М. ГРОДЗИНСЬКИЙ, академік НАН України
М.Г. ЖУЛИНСЬКИЙ, академік НАН України

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту енциклопедичних досліджень НАН України
(протокол № 9 від 29.10.2014)*

*Видання здійснено за державним замовленням
на підготовку та випуск видавничої продукції*

Яцків Я.С.

Я 93 Наука і культура України: долаючи кордони / Я.С. Яцків,
М.Г. Железняк, І.Ю. Ізотова ; Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. — К. : Академперіодика, 2014. — 176 с.;
72 с. іл.

ISBN 978-966-360-277-6

У книзі подано історію створення та діяльності Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при Академії наук УРСР (КНК АН УРСР), з 1994 року — Український міжнародний комітет з питань науки і культури при Національній академії наук України (КНК НАН України) в 1991–2014 роках.

УДК 061.22 (477-87)
ББК 72.3 (4 Укр)

ISBN 978-966-360-277-6

© Яцків Я.С., Железняк М.Г., Ізотова І.Ю., 2014
© Інститут енциклопедичних досліджень,
НАН України, 2014
© Академперіодика, оформлення, 2014

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ:

З ІСТОРІЇ СТВОРЕННЯ КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ НАУКИ І КУЛЬТУРИ

*До 25-річчя
з часу створення
Українського міжнародного
Комітету з питань науки і культури
при Національній академії наук
України*

16 липня 1990 р. Верховна Рада Української РСР ухвалила Декларацію про державний суверенітет України.

Цій події передувало пожвавлення політичного та громадського життя в Україні. Діяв Народний рух України. Широку підтримку має отримали процеси демократизації, зміцнення зв'язків з українською діаспорою. Усе це позначилося і на діяльності Академії наук УРСР. Президія АН УРСР (президент Б. Патон та головний учений секретар Б. Стогній) підтримала пропозицію М. Жулинського щодо створення в АН УРСР органу, який би опікувався налагодженням зв'язків з науковцями української діаспори. Водночас керівництво Академії все ще побоювалося таких змін у суспільстві, які за традицією характеризували словами “радикальний націоналізм”, та й жило воно за “радянськими канонами”. Допускати М. Жулинського до такої справи Б. Патон явно не хотів, і хтось йому порекомендував запропонувати Я. Яцківу посаду голови Комітету для зв'язків з українцями за кордоном. Після обговорення цього питання на засіданні Президії АН УРСР 18 липня 1990 року у структурі Академії з'явився Комітет науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном (додаток 1).

Як усе починалося?

(Із спогадів та інтерв'ю одного з організаторів — Я. Яцківа)

1 липня 1990 р. Пропозиція Б. Патона очолити КНК АН УРСР для мене була несподіваною. Я в кінці 80-х років минулого століття не брав активної участі в суспільному житті,

зосереджував основну увагу на “перебудові” Головної астрономічної обсерваторії (ГАО) АН УРСР та підвищенні її міжнародного авторитету. Після недовгих вагань я погодився очолити КНК. Чому? По-перше, в Україні зароджувалася нова сутність: з’явилася реальна можливість здійснення того, про що впродовж віків мріяли українці — створити власну державу. По-друге, я завжди тяжів до співпраці з українцями за кордоном, очолюючи молодіжну секцію Товариства “Україна” у 1970-х рр. Можливо, бажання не лишитися осторонь від буремних подій початку 1990-х років було також не останнім мотивом.

За радянських часів я сумлінно вчився, працював, виконував окремі, як декларувалося, важливі завдання, пов’язані, зокрема, з дослідженням космосу та розвитком військового комплексу СРСР. На початку 1990-х років це вже було минулим для мене та для багатьох моїх ровесників. У цьому минулому була і моя певна “україноцентричність”, закладена традиціями Західної України. Це минуле, з його перевагами і недоліками, визначило моє майбутнє.

18 липня 1990 р. Волею долі як голова КНК АН УРСР я почав діяти (*додаток 2*). Поговорив з М. Бродиним, В. Походенком, М. Поповичем і попросив їх увійти до складу Комітету (дали згоду!). У вирішенні поточних справ мені допомагали працівники апарату Президії АН УРСР В. Чишко та В. Примаченко (останній деякий час працював ученим секретарем КНК, а пізніше перейшов на дипломатичну роботу в МЗС України).

24 липня 1990 р. Біля будинку Київської міської ради піднято синьо-жовтий прапор, лунають пісні та заклики до незалежності України. Серед учасників цього заходу я зустрів професора Романа Воронку (США). Так розпочалося моє знайомство з “гуманітарною елітою української діаспори”.

27 липня 1990 р. У газеті “Вечірній Київ” надруковано “Звернення до вчених і діячів культури в Україні та за її межами” (*додаток 3*).

1 серпня 1990 р. Познайомився з ученим секретарем сектору суспільних і гуманітарних наук Миколою Железняком, який згодом став активним працівником КНК.

7 серпня 1990 р. Узяв участь у зустрічі учасників конференції Українських лікарських товариств з депутатами Верховної Ради УРСР. Від імені КНК виступив М. Жулинський. Під час цієї зустрічі мав цікаву розмову з подружжям Біланюків з США (пана Олексу я знав раніше як фізика-теоретика).

9 серпня 1990 р. Перше засідання Президії КНК (серед гостей — Бондаруки з Канади, пан Богдан та пані Віра).

13 серпня 1990 р. Запросив на роботу в КНК Ларису Мірошніченко, яка згодом стала справжньою “господинею” КНК.

14—15 серпня 1990 р. КНК стає все популярнішим. До його складу увійшли В. Русанівський, Я. Ісаєвич та ін. Про роботу КНК мав розмову з доцентом Андрієм Горняткевичем (Альбертський університет, Канада).

17 серпня 1990 р. Обговорив з в. о. керуючого справами АН УРСР М. Коваленком питання організації зустрічі та прийому в АН УРСР учасників Міжнародного конгресу українців.

27 серпня 1990 р. У Великому конференц-залі АН УРСР відбувся прийом учасників I Міжнародного конгресу українців. Це вже була подія!

28—29 серпня 1990 р. Узяв участь у роботі Конгресу українців та організував круглий стіл на телебаченні за участі М. Жулинського, І. Дзюби, О. Прицака, Б. Кравченка та ін. (програма вийшла в ефір 4 вересня 1990 року).

11 вересня 1990 р. Відбулося спільне засідання Президії КНК та Українського відділення Товариства дружби з зарубіжними країнами (згодом це Товариство припинило свою діяльність і увійшло до Товариства “Україна”).

18 вересня 1990 р. Відбулося засідання Президії КНК з питань співпраці з Республіканською Асоціацією українців за участі Омеляна Пріцака.

29 жовтня 1990 р. Відбулися зустрічі в КНК з Богданом Осадчуком (ФРН) та Оксаною Борушенко (Бразилія).

14 листопада 1990 р. Відбулися збори ініціативної групи КНК та створеного нещодавно Центру “Україна — Всесвіт” щодо Центру науково-технічного та культурного співробітництва (виникла ідея будівництва приміщення для такого центру по вул. Володимирській поблизу Великого конференц-залу АН УРСР).

16 листопада 1990 р. Створено Українську асоціацію клубів ЮНЕСКО (КНК — співзасновник, мене обрано президентом асоціації).

21 листопада 1990 р. Президія АН УРСР заслухала мою доповідь про роботу КНК та схвалила його діяльність (додаток 4).

1—2 грудня 1990 р. Перебував у Мінську. Ознайомився з тим, як Білорусь працює з діаспорою.

20 грудня 1990 р. Засідання Президії КНК за участі Богдана Гаврилишина (Швейцарія) та Омеляна Пріцака (США). Обговорювали перспективні програми КНК на наступні роки, серед яких — підготовка енциклопедичних видань, термінологічних словників, стажування молодих науковців за кордоном та ін.

23 грудня 1990 р. Зустріч з Василем Маркусем (США) та розмова про спільну роботу над Енциклопедією діаспори.

Завершився перший рік діяльності КНК при АН УРСР. Враження — “журба з любов’ю обнялися...” тут в Україні та поза її межами “... і, взявши дар від неї, йшли в гостину. Вони не знали, що таке її любити до загину...” (за Лесею Українкою).

А далі? А далі було багато цікавих зустрічей та співпраця з талановитими українцями, були роки щасливої та напруженої праці як на теренах України, так і поза її межами. Найбільш плідно КНК при НАН України співпрацював з Національною академією наук України, Міжнародною асоціацією українців, Українським фізичним товариством, Українськими математичною та астрономічною асоціаціями, вищими навчальними закладами держави, громадськими організаціями (див. окремий розділ). І саме така широка співпраця давала позитивні, на наш погляд, результати. Комітет знаходив цікавих та небайдужих людей: видно, нас не підводила, так би мовити, система орієнта-

ції. Звичайно, багато важили особисті стосунки. Випадкові “зайди в Україну” не затримувались, ми працювали з людьми, які, образно кажучи, “мали душу”. Іншим у нас робити було нічого — особливого прибутку не давали, бізнесом не власкавлювали. Працювали для України, не чекаючи винагород.

Зустрічаючись, розмовляючи, втілюючи спільні проекти з українцями з діаспори, ми завжди усвідомлювали, що ми — один народ, розкиданий по світах. Завдяки традиціям та досвіду діаспори, її зв’язкам, обізнаності в бізнесі ми відкривали для себе нові світи. Комітет всіляко підтримував створення тимчасових спільних творчих колективів, відкриття лабораторій для вивчення та розв’язання проблем розвитку науки і культури України, видання наукової, художньої літератури українських емігрантів та вітчизняних учених і письменників. Незабутніми для нас були зустрічі з професором Гарвардського університету інтелектуалом Омеляном Пріцаком (США), самовідданим інженером-хіміком Степаном Ільницьким (Канада), професорами Лукою Кальві (Італія), Аркадієм Жуковським та Аристидом Вірстою (Франція), Орестом Субтельним (Канада), Богданом Гаврилишином (Швейцарія) та багатьма іншими відомими науковцями.

Якщо брати спілкування з діаспорою взагалі, то до душі дуже припадав її тверезий підхід до проблем. Можемо зауважити: пересічний українець на теренах праматері-Вітчизни не відчуває свого походження так, як це усвідомлює українець у діаспорі — гіперболізовано, до сліз, із вічним болем згадуючи землю, де народився. Українець за кордоном зберіг рідну українську культуру, пам’ятає історію свого народу, знає мову, яка інколи відрізняється від сучасної. І чи не є це інформацією для роздумів тим, хто відщупався від свого роду, не пам’ятає витоків і дивується: хіба не однаково, якою мовою розмовляти?

За майже 20 років діяльності Комітет зарекомендував себе в наукових та громадських колах в Україні та за кордоном як авторитетна інституція, здатна організовувати перспективні проекти та консолідувати наукові сили для їх виконання. КНК при НАН України співпрацював з провідними науковими центрами і товариствами Австралії, Австрії, Італії, Канади, США, Франції. Найбільш відпрацьованою була програма надання стипендій в Австрії. З цією країною в нас установилися тісні контакти: наш Комітет брав участь у організації та відкритті у Львові українсько-австрійського наукового центру НАН України, у встановленні меморіальної дошки Іванові Франку у Віденському університеті. Це і співпраця з Українським культурним центром “Український дім в Австрії”. Крім того, у Віденському університеті впродовж 1997—2000 навчальних років було запроваджено викладання досвідченими фахівцями з України курсу української мови і літератури. Про всі ці справи КНК можна детальніше прочитати в окремих розділах. Питаннями діяльності КНК незмінно цікавилася керівництво НАН України (додатки 5, 6). Одне з важливих завдань було — надати широкий громадськості якомога більше правдивих знань з нашої історії, географії, економіки. Йшлося про виховання нового покоління — національно свідомого, широко освіченого, вільного від комуніс-

тичних догм. Тому перевидання “Енциклопедії українознавства” визначного українського географа, демографа, картографа, громадського діяча Володимира Кубійовича (1900—1985), що вийшла у 1950—1980-х роках у місті Сарселі, поблизу Парижа (учений там і помер), дуже зацікавило наш комітет, і ми взяли участь у цій праці. Щоб оновити багатотомну працю сучасними відомостями про Україну видавці звернулися по допомогу до нашого комітету. Ми забезпечили їм спілкування з авторитетними фахівцями з різних галузей. А згодом започаткували проект “Енциклопедія Сучасної України” (з Координаційного бюро цього проекту розпочалась історія Інституту енциклопедичних досліджень НАН України (додаток 7), який продовжує видання Енциклопедії і нині). І коли вже зайшла мова про Сарсель, то в рамках проекту “Сарсельська наукова бібліотека” за фінансової підтримки фонду “Відродження” КНК при НАН України комп’ютеризував цей заклад, упорядкував і систематизував фонди бібліотеки та архівні матеріали НТШ.

Ми ініціювали проведення значної кількості круглих столів, міжнародних семінарів, конференцій та симпозіумів, самі брали в них участь, а також широко залучали до роботи в них зарубіжних фахівців. Серед найбільш яскравих заходів — міжнародна наукова конференція “Чернігів — перлина української культури”, українсько-австрійський симпозіум “Українська література в Австрії, австрійська — в Україні”, перший українсько-італійський симпозіум “Україна XVII століття між заходом і сходом Європи”; наукові семінари, що проходили в рамках проекту “Наука і культура на межі тисячоліття — українсько-австрійський діалог” (детальніше див. відповідні розділи).

Комітет брав участь у підготовці наукових та науково-популярних видань (див. розділ “Видавнича діяльність”). Побачили світ брошури “Дипломатія сучасної України”, спогади доньки Гетьмана України Павла Скоропадського пані Олени Отт-Скоропадської “Повернення в Україну”. До речі, вона приїжджала в Україну і потім написала нам про свої відвідини зворушливого листа.

Комітет також популяризував всесвітньо відомі твори з українознавства. Згадаймо лише презентації англومовного перекладу першого тому “Історії України—Руси” Михайла Грушевського, український переклад книжки професора Сорбонни Даніеля Бовуа “Битва за землю в Україні 1863—1914 років. Поляки в соцієтнічних конфліктах”, книжки В’ячеслава Липинського “Листи до братів-хліборобів”, Павла Скоропадського “Спогади”, Володимира Косика “Україна під час Другої світової війни (1938—1945)” та ін. (див. розділ “Комітет з питань науки і культури при НАН України: хроніка подій і фактів”).

Комітет сприяв розгортанню досліджень з україністики на теренах України та за кордоном. Опікувався створенням науково-термінологічної бази в нашій державі, адже українською науковці раніше писали мало, а перші термінологічні словники рідною мовою виходили лише в 1920-х роках. Видано, наприклад, “Український фізичний словник”, готуються до друку інші термінологічні словники. Наше кредо полягало в тому, щоб усіх відомих у науковому світі вчених — вихідців з України — залучити до плідного співробітництва.

Чимало наших проектів стосувалися справ суспільних, освітянських. Резонансним в Україні та за її межами стало виконання проекту “Універсал” — проведення низки заходів на відзначення 80-річчя Української Народної Республіки. Зокрема, КНК при НАН України сприяв виданню архівних документів та матеріалів Центральної ради, біографічного довідника всіх її діячів, встановленню меморіальної дошки та скульптурної композиції на фасаді Київського міського будинку вчителя — будинку Центральної Ради (див. розділ “Проект Універсал”).

З метою збирання та видання матеріалів про українську діаспору Комітет направляв дослідників до Казахстану, Прибалтики, інших країн — колишніх республік Радянського Союзу. Але в цілому, справи зв’язків зі східною діаспорою вирішувалися зусиллями інших інституцій, зокрема УВКР.

У назві комітету зазначено, що ми займаємося не лише науковою, а й культурною діяльністю. Через своїх посланців пропагували за кордоном досягнення нашої культури, а також запрошували до себе відомих науковців та митців з діаспори. Особливо яскравим прикладом такої співпраці є взаємини з українською громадою Бразилії. Партнерські стосунки з нею тривають від початку заснування комітету. КНК при НАН України запрошував відомих українців побувати на своїй рідній землі і вони радо з цього користувалися. Це ціле сузір’я цікавих і неповторних особистостей, про кожен з яких можна розповідати годинами. Наприклад, Володимир Кульчинський із бразильської Парани, де живе багато тисяч українців, — філолог, професор університету. Нафтохімік з Канади Степан Ільницький, контактуючи з фахівцями НАН України, запропонував свій дім у Торонто під штаб-квартиру нашого комітету. Богдан Цюцюра, колишній ректор Вільного університету в Мюнхені, Україну для себе відкрив удруге. З подружжям Даревичів з Канади — Юрієм, фізиком, професором, і Дарією, мистецтвознавцем, — ми організували взаємний обмін студентами між Канадою та Україною. Завдяки нашим землякам з Австрії — заступникові голови Українського лікарського товариства Андрієві Пшивому, хірургові, професорові Ігорю Гуку та академіку, директорів Інституту біохімічної фармакології при Віденському університеті Олегові Горникевичу — в Австрії працює Українське лікарське товариство.

Україна відкривається світові, і світ сприймає її такою, якою вона є. Хоча, можливо, і не такою, про яку мріяли закордонні українці. Тому тільки консолідація всіх українських наукових, культурних та ділових кіл, усіх патріотів України незалежно від того, де вони живуть і чим займаються, сприятиме активному будівництву демократичної суверенної України. КНК при НАН України мав на меті сприяння цій консолідації.

**КОМІТЕТ
З ПИТАНЬ
НАУКИ
І КУЛЬТУРИ
ПРИ НАН УКРАЇНИ**

ЄДНАЄ
ДЕРЖАВИ
І КОНТИНЕНТИ

НАУКА І КУЛЬТУРА НА МЕЖІ ТИСЯЧОЛІТТЯ: УКРАЇНСЬКО-АВСТРІЙСЬКИЙ ДІАЛОГ

У травні 1999 року КНК при НАН України спільно з Українським культурним центром “Український дім” в Австрії (див. окремий розділ) започаткували проект “Наука і культура на межі тисячоліття: українсько-австрійський діалог”. Мета проекту — організація та проведення в 1999 р. в Австрії серії українсько-австрійських наукових зустрічей, нарад, наукових та практичних семінарів, конференцій з різних галузей науки. Проект виконано за сприяння та участі Посольства Австрійської Республіки в Україні та Посольства України в Австрії.

Українсько-австрійська зустріч ботаніків та мікологів (2—8 травня 1999 р.). У рамках проекту в Австрії перебували науковці з Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України: доктори біологічних наук І. Дудка, С. Зиман та Л. Мусатенко, кандидати біологічних наук В. Новосад та Г. Гродзинська, а також вчений секретар КНК І. Ізотова.

В “Українському домі” в Перхтольдсдорфі, Інституті ботаніки Віденського університету та його Ботанічному саду організовано серію семінарів на тему “Центральна і Східна Європа — ключові території для збереження європейського біологічного різноманіття”. З австрійського боку в роботі семінарів брали участь: проф. Ф. Ерендорфер (Prof. F. Ehrendorfer, почесний директор Інституту ботаніки Віденського університету, академік), проф. Г. Ніклфельд (Prof. H. Niklfeld, зав. відділу геоботаніки), проф. Т. Стюссі (Prof. T. Stuessy, зав. відділу систематики та еволюції рослин), проф. М. Фішер (Prof. M. Fischer, керівник робочої групи з вивчення флори Австрії), проф. Х. Грегер (Prof. H. Greger, зав. відділу загальної та екологічної фітохімії), проф. К. Хазельвандтер (Інститут мікробіології Університету м. Інсбрук) та ін. Науковці докладно розповіли про найбільш вагомні результати досліджень, які отримано в їхніх установах, заслухали й обговорили оригінальні наукові доповіді та досягли домовленості про співпрацю з вивчення панонської та високогірної флори та організацію стажування в Австрії молодих ботаніків з України.

Журнал “Універсум” у гостях в “Українському домі” (3—8 червня 1999 року). На запрошення УКЦ “Український дім” в Австрії перебувала делегація журналу “Універсум” (м. Львів) з метою його презентації в наукових колах та українській громаді. Акція проводилася за участі Українсько-австрійського наукового центру НАН України (м. Львів).

До складу делегації ввійшли журналісти та науковці — члени редколегії журналу: Романчук Олег — шеф-редактор (м. Львів); Колодинська Людмила — виконавчий директор (м. Львів); Михайлов Борис — журналіст, представник кіностудії ім. О. Довженка (м. Київ); Гривачевський Борис — журналіст, представник Національної телерадіокомпанії України (м. Київ); проф. Саєнко Юрій — співробітник Інституту соціології НАН України (м. Київ); Жугай Віталій — журналіст, кореспондент в Закарпатській області (м. Ужгород); канд. фіз.-мат. наук Демченко Володимир — керівник Українсько-австрійського наукового центру НАН України (м. Львів).

Під час перебування в Австрії було проведено такі заходи:

1. Делегація відвідала Інститут басейну Дунаю та Середньої Європи, який очолює відомий політичний діяч, колишній віце-канцлер Австрії д-р Едгард Бусек. Відбулася зустріч зі співробітниками та генеральним секретарем Інституту д-ром Отмаром Губером. Австрійських колег було ознайомлено з діяльністю журналу “Універсум”, було досягнуто домовленості про обмін публікаціями. Українські журналісти та науковці отримали запрошення взяти участь у конференції, присвяченій перспективам європейської інтеграції, яка проходить у Відні в жовтні 1999 р.

2. Відбулася зустріч із засновником “Українського інституту подолання пістряка” д-ром Василем Новицьким.

3. Делегація відвідала Інститут далеких вимірювань та земельної інформації Віденського університету землеробства та мала зустріч з д-ром Райнфрідом Мансбергером.

4. Делегація відвідала Інститут славістики Віденського університету, мала зустріч з професорами Юліаною Бестерс-Ділгер та Ігорем Гуком і студентами, які вивчають українську мову та літературу.

5. Відбулася зустріч в Австрійсько-українському товаристві з Борисом Ямінським.

6. Делегація відвідала Інститут наук про людину, який має власний часопис, присвячений проблемам новітньої історії, філософії, культури. Досягнуто домовленості про регулярний обмін публікаціями, розповсюдження дайджесту “Універсуму” в Австрії. Українських учених-соціологів було запрошено до участі у конкурсі на здобуття грантів Інституту наук про людину. Налагоджене коло контактів дасть змогу розвивати українсько-австрійський діалог, поширювати за допомогою журналу інформацію про Україну серед наукових кіл та громадськості Австрії. За результатами візиту нової перспективи набуває співпраця Інституту соціології НАН України з Австрійським Інститутом наук про людину.

Міжнародний семінар “В’ячеслав Липинський — історик, дипломат, політик” (11 червня 1999 р.). 7—12 червня в “Українській дім” прибула делегація українських істориків. КНК спільно з Інститутом досліджень Східної та Південної Європи (проф. А. Каппелер, Відень), Інститутом східноєвропейських досліджень НАН України (проф. В. Верстюк, Київ), Східноєвропейським дослідним інститутом ім. В. Липинського (проф. Я. Пеленський, США) організували у Віденському університеті семінар, присвячений 80-річчю діяльності в Австрії В’ячеслава Липинського — видатного українського історика та політичного діяча, першого Посла України в Австрії. На семінарі виступили Посол України в Австрійській Республіці д-р М. Макаревич, професори Я. Пеленський, В. Верстюк та Н. Яковенко, канд. іст. наук І. Гирич, асп. О. Проценко та ін. Було прочитано доповіді “В’ячеслав Липинський та Михайло Грушевський: дві концепції історії України”, “Дипломатична діяльність В’ячеслава Липинського”, “В’ячеслав Липинський: ліберальні ідеї українського консерватизму”, “В’ячеслав Липинський та Євген Чикаленко: епістолярна спадщина”. Відбулась активна дискусія, в якій взяли участь проф. А. Каппелер, проф. І. Мегела, проф. Р. Франко (онук Івана Франка), М. Припхан, М. Зерович, В. Хименець, В. Пилипчук, студенти Інституту славістики Віденського університету та співробітники Інституту досліджень Східної та Південної Європи Віденського університету. Після закінчення семінару всіх учасників було запрошено до Посольства України в Австрії.

Австрійсько-український семінар з астрофізики та космічних досліджень (14—15 липня 1999 р.). 12—16 липня в “Українському домі” перебувала делегація українських науковців — фахівців у галузі астрономії та космічних досліджень: акад. НАН України Я. Яцків (голова КНК при НАН України, Головна астрономічна обсерваторія НАН України); чл.-кор. НАН України В. Черепін (Інститут металофізики НАН України, Київ) та О. Коноваленко (Радіоастрономічний інститут НАН України, Харків); проф. М. Скульський (Національний університет “Львівська політехніка”); канд. фіз.-мат. наук Д. Мкртічян (Астрономічна обсерваторія Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова, Одеса) та І. Вавилова (Астрономічна обсерваторія Київського національного університету імені Тараса Шевченка).

12—13 липня члени делегації акад. НАН України Я. Яцків, член-кор. НАН України О. Коноваленко, канд. фіз.-мат. наук І. Вавилова взяли участь у симпозіумі Міжнародного астрономічного союзу “Захист астрономічного неба”, який проходив у Віденському міжнародному центрі ООН. 13 липня українська делегація ознайомилася з діяльністю Інституту астрономії Віденського університету. Відбулися зустрічі з директором інституту д-ром Р. Брегером, директором Будапештської обсерваторії д-ром І. Феешем та іноземними колегами.

14—15 липня в “Українському домі” відбувся австрійсько-український семінар, на якому обговорювали стан і перспективи співробітництва з астрофізики та космічних досліджень. Учасниками семінару були проф. В. Вайс (W. Weiss, Інститут астрономії Віденського університету), проф. Ф. Руденаур

(F. Rudenaur, Австрійський дослідницький центр, Відень) та д-р Е. Раунзен (Інститут астрономії Віденського університету), проф. М. Об'єн (М. Aubien, Версальський університет, Париж), канд. фіз.-мат. наук С. Москалюк (Братислава). Було заслухано доповіді: “Космічна наука в Україні” та “Астрономія в Україні” (Я. Яцків), “Участь України у створенні Міжнародної космічної станції” (І. Вавилова), “Українсько-австрійська співпраця з космічного приладобудування” (В. Черепін), “Діяльність Австрії з космічної науки” (Ф. Руденаур), “Довготривала австрійсько-українська співпраця з астросейсмологією” (В. Вайс), “Довготривала австрійсько-українська співпраця з астросейсмологією: спостережні кампанії 1995—1998 рр. пульсуючої зірки 29 *Cygnis* типу *Lambda Bootis*” (Д. Мкртічян), “Перспективи декаметрової радіоастрономії” (О. Коноваленко), “Міжнародна співпраця в галузі низькочастотної радіоастрономії” (М. Об'єр), “Магнітний ротатор та його прояви у взаємодіючій системі *Beta Lyrae*” (М. Скульський).

Особлива подія: 20 липня 1999 р. з роботою “Українського дому” в Австрії ознайомилися президент Національної академії наук України акад. НАН України Б. Патон та голова Національного космічного агентства України проф. О. Негода, їх супроводжував акад. НАН України Я. Яцків.

Науково-практичні семінари науковців-медиків. На запрошення “Українського дому” 10—18 вересня 1999 р. у Відні перебувала група наукових співробітників Київського НДІ клінічної та експериментальної хірургії Академії медичних наук України у складі чотирьох хірургів та двох імунологів; 30 жовтня — 7 листопада — група науковців (вісім осіб) з Інституту експериментальної патології, онкології і радіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України; 13—21 грудня — троє науковців з Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України, Київського НДІ клінічної та експериментальної хірургії АМН та Інституту експериментальної патології, онкології і радіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України; 16—23 грудня — група онкологів з Інституту експериментальної патології, онкології і радіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України. Захід організовано з метою ознайомлення з роботою медичних установ Австрії, зокрема АKN клініки Віденського університету. Науковці-медики ознайомилися з роботою імунологічної, патоморфологічної, біохімічної та онкологічної лабораторій клініки, були присутні на 12 операціях (судинних, лапароскопічних, трансплантації печінки). Під час зустрічей з австрійськими фахівцями в галузі практичної медицини досягнуто домовленість про подальшу співпрацю.

У рамках проекту “Наука і культура на межі тисячоліття: українсько-австрійський діалог” група кіномитців у складі Ю. Гальченка, С. Дудки та В. Колодяжного 6—8 березня 1999 р. працювала в Австрії над документальними кінострічками “Відень та Україна” і “Український дім” в Австрії.

Усього впродовж 1999 р. на запрошення “Українського дому” Австрію відвідали 45 українських науковців: п'ять біологів, сім журналістів та соціологів, чотири історики, сім фахівців у галузі астрономії та космічних досліджень, 22 медики різного фаху.

У 1997 році відбулася значна подія в українсько-австрійських відносинах: в Інституті славістики славетного Віденського університету започатковано новий курс — “Українська мова та література”. Це стало можливим завдяки активним зусиллям КНК при НАН України, Інституту українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка (директор — професор П. Кононенко) та професора Інституту славістики Віденського університету Ю. Бестерс-Ділгер за підтримки посольства України в Австрійській Республіці та Міністерства у справах науки та технологій України.

Історично Віденський університет має тісні зв’язки з Україною — свого часу там навчалось чимало знаної у світі української інтелігенції, Іван Франко (тут у 1893 р. він захистив докторську дисертацію “Варлаам і Йоасаф. Старохристиянський духовний роман і його літературна історія”), Лесь Курбас та Іван Пулюй. Там бували Михайло Грушевський та перший Посол Української Народної Республіки в Австрії В’ячеслав Липинський. За участю КНК у Віденському університеті вже встановлено меморіальну дошку Іванові Франку (детальніше про це див. окремий розділ). Взагалі у Відні багато меморіальних дощок, присвячених видатним політикам та діячам української культури: дошка Михайлові Грушевському встановлена за адресою 1060 Wien, Köstlergasse 10; Іванові Франку — 1010 Wien, Wipplingerstr. 26; Іванові Франку — 1010 Wien, Universität Wien, Institut für Germanistik; Костянтину Томашуку — 1090 Wien, Pelikangasse 10; Іванові Пулюю та Пантелеймону Кулішу — 1080 Wien, Skodagasse 9; Лесю Курбасу — 1080 Wien, Strozzigasse 40; Лесі Українці — 1080 Wien, Florianigasse 7; пам’ятна дошка з нагоди 80-річчя Першого міжнародного поштового польоту Відень — Львів — Київ встановлена на колишньому аеродромі “Асперн” — 1220 Wien, Erzherzog Karl-Strasse.

У Віденському університеті завжди був щирий та глибокий інтерес до україністики, який особливо посилювався після здобуття Україною незалежності. У січні 1996 року було прийнято рішення духовно-наукового факультету Віденського університету, якому підпорядкований Інститут славістики, про підтримку впровадження україністики. Для цього потрібно було насамперед знайти відповідні кошти, що було досить нелегким завданням, оскільки хвиля економії в галузі вищої освіти в Австрії, як і в інших західноєвропейських країнах, спричинила скорочення викладання багатьох навчальних дисциплін.

Та все ж вихід було знайдено. Із зимового семестру 1997/1998 навчального року в Інституті славістики Віденського університету відкрито спеціалізацію з україністики як другого фаху (в поєднанні з іншими спеціальностями, наприклад, історією Східної Європи, порівняльним літературознавством, слов'янськими мовами — російською, польською, чеською, хорватською, сербською). До цього впродовж двадцяти років тут існували курси української мови для всіх, хто нею цікавився. Відкриття спеціалізації україністики стало можливим завдяки угоді, укладеній між КНК та Віденським університетом (додаток 8). За цим документом українська сторона брала на себе зобов'язання за власний кошт відряджати викладачів україністики для читання циклу лекцій згідно з погодженою навчальною програмою. На такий подарунок української сторони несподівано відреагувало Міністерство науки і досліджень Австрії. Міністерство напередодні урочистого відкриття україністичних студій в Інституті славістики виділило додаткове фінансування для забезпечення впродовж двох років запрошеного українського професора для викладання україністики у Відні. На стипендію, виділену КНК при НАН України, до Відня була відряджена кандидат філологічних наук Лідія Гнатюк, докторант філологічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Вона почала викладати спеціальні мовознавчі дисципліни: історичну граматику української мови, контрастивний синтаксис, стилістику, а також вести орфоепічний практикум та заняття з перекладу з німецької мови на українську. Гостровим професором Інституту славістики Віденського університету став доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка доктор філологічних наук Іван Мегела. У Відні він упродовж зимового семестру 1997/1998 та літнього семестру 1999 р. викладав історію української літератури, країнознавство, історію української культури та курс практичної мови.

Ця подія знайшла своє висвітлення у вітчизняних засобах масової інформації (див., наприклад, “Час-Time”, 44 (175), 6—12.11.1997; “Киевские ведомости”, 10.09.1998) та Австрії (додаток 9).

Зимовий семестр 1997/1998 рр. засвідчив стабільність інтересу студентської аудиторії до українознавчих дисциплін, добрий рівень відповідей на іспитах. Україністику студіювали, окрім австрійців, студенти з Німеччини, Швейцарії, з української громади у Відні. Студентка Ірма Освальд, яку визнали кращою за результатами весняних іспитів, отримала від КНК стипендію, що дала їй можливість на запрошення ректора Київського національного уні-

верситету імені Тараса Шевченка академіка НАН України Віктора Скопенка приїхати у вересні 1998 р. до Києва і навчатися на філологічному факультеті впродовж зимового семестру 1998/99 навчального року (*додаток 10*).

З хроніки подій: 20 жовтня 1997 р. відбулося святкове відкриття в Інституті славистики Віденського університету навчального курсу “Українська мова і література”. В урочистостях узяли участь Надзвичайний та Повноважний Посол України в Республіці Австрія М. Макаревич, ректор Віденського університету д-р А. Ебенбауер, голова КНК при НАН України акад. НАН України Я. Яцків, директор Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України акад. НАН України Я. Ісаєвич, професор Інституту славистики Віденського університету Ю. Бестерс-Ділгер, українські та австрійські науковці й викладачі, представники української діаспори у Відні та студенти — майбутні відвідувачі курсів. Виступаючи на зібранні, Ярослав Яцків підкреслив, що мета реалізованої ініціативи полягає в тому, щоби сприяти популяризації українознавства у світі, щоб про нашу державу та її культуру знали, щоб у престижному Віденському університеті були студенти, які слухатимуть лекції з історії України, її літератури, мови, і цим самим готуватимуться до дружньої співпраці з Україною.

...20 жовтня 1997 року. Віденський університет. Свято триває... Тут знову, як і майже 100 років тому, звучать палкі та ніжні вірші Івана Франка: улюблене зі збірки “Зів’яле листя” читає професор Віденського університету Ігор Гук. Австрійська молодь, котра студіюватиме новий курс, зачаровано прислухається до незнайомої мови, вперше для себе відкриває чудо української пісні “Соловейко” та українських народних пісень у виконанні солістки Національного академічного театру опери та балету ім. Т. Шевченка Валентини Степової, яка з України приїхала на це святкування.

Попереду на студентів чекає напружена праця — пізнання нової культури.

УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР “УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ”

В АВСТРІЇ

У 1996 році в Перхтольдсдорфі (передмістя Відня) було офіційно зареєстровано створення громадської організації Український культурний центр “Український дім” (далі УКЦ), заснованої з ініціативи та на кошти доктора Маркіяна Припхана.

Маркіян Припхан народився 6 січня 1912 року в с. Княгинин, неподалік від Станіславова (нині Івано-Франківськ). У 1930 році він закінчив гімназію та вирішив студіювати медицину. Через утиски українців та неможливість навчатися у Львівському університеті, Маркіян Припхан, щоб досягти омріяної мети, залишив Галичину й вирушив до Відня, де з часом і отримав медичну освіту. Не маючи засобів до існування, своє навчання Маркіян Припхан був змушений поєднувати з важкою працею. З того часу і аж до проголошення незалежності України він працював за фахом у Перхтольдсдорфі.

У 1996 році на місці, де був розташований приватний будинок доктора М. Припхана (Перхтольдсдорф, вул. Гуго Вольфгассе, 26), розпочалося будівництво першої черги “Українського дому”. За проектом — це затишний триповерховий будинок для проведення невеликих за масштабом наукових і культурних заходів, для проживання та роботи 12—15 науковців, освітян чи студентів з України, котрі прагнуть налагодити більш тісні контакти з Австрією.

Планувалося також будівництво другої черги — основної споруди УКЦ (з виставковими та бізнес-залами тощо) на приватній території, що належала доктору М. Припхану в престижному районі Відня поблизу палацу Гофбург. Для здійснення другої черги будівництва УКЦ бракувало коштів у розмірі близько 2 млн доларів США. УКЦ запропонував усім зацікавленим організаціям узяти пайову участь у спо-

рудженні другої черги УКЦ з відповідним закріпленням за ними частини приміщень чи права спільного користування можливостями УКЦ. До участі у будівництві були запрошені державні та приватні установи України, які могли б мати свої філіали у Відні (наприклад, НАН України, НКА України та ін.).

КНК при НАН України стояв біля витоків організації та розгортання діяльності УКЦ "Український дім" в Австрії, підтримуючи тісні зв'язки з його фундатором М. Припханом, який, на жаль, за станом здоров'я не відвідував Київ. На засіданнях КНК, зокрема за участю професора Віденського університету Ігоря Гука, Посла Австрійської Республіки в Україні д-ра Клауса Фаб'яна та завідувача відділу науки Кабінету Міністрів України Геннадія Миронюка, неодноразово обговорювалися проблеми, пов'язані зі створенням УКЦ. КНК при НАН України, зважаючи на важливу роль, яку Відень як культурний та науковий центр відіграє в європейському регіоні, звернувся до Президії НАН України з проханням розглянути питання щодо пайової участі НАН України в спорудженні УКЦ (для прикладу, Польська АН має свої філії у Відні та Парижі). КНК був готовий увійти до УКЦ з правами асоційованого члена.

Про проблеми, пов'язані зі створенням УКЦ, комітет інформував та залучав до участі в їх вирішенні Посольство України в Австрійській Республіці, українські громадські організації Австрії (Українське лікарське товариство, Австрійсько-українське товариство) та австрійські установи. В Україні КНК звертався за підтримкою для вирішення зазначених проблем до віце-прем'єр-міністра України з питань гуманітарної політики акад. НАН України І.Ф. Кураса, президента Національної академії наук України акад. НАН України Б.Є. Патона, міністра закордонних справ України Г.Й. Удовенка, міністра освіти України акад. НАН України М.З. Згуровського, міністра України у справах науки та технологій акад. НАН України В.П. Семиноженка, ректора Київського національного університету імені Тараса Шевченка акад. НАН України В.В. Скопенка, ректора Національного університету "Києво-Могилянська академія" проф. В.С. Брюховецького. На жаль, жодна з установ в Україні, до яких звертався КНК, через труднощі юридичного та фінансового характеру не змогла взяти пайової участі у створенні УКЦ.

У 1998 році будівництво першої черги Українського культурного центру "Український дім" в Австрії було завершено. Урочисте відкриття відбулося 9 жовтня у Перхтольдсдорфі: Ukrainisches Kulturzentrum "Ukrainisches Haus" in Österreich, Hugo Wolf Gasse 26, 2380 Perchtoldsdorf, Österreich (додаток 11).

У церемонії відкриття "Українського дому" взяли участь перший секретар Посольства України в Австрійській Республіці д-р Василь Пилипчук, голова КНК при НАН України акад. НАН України Я. Яцків, керуючий президент Австрійсько-українського товариства Борис Ямінський, представники української громади у Відні, австрійських державних та наукових установ.

Церемонія відкриття "Українського дому" була дуже урочистою. Під звуки музики Йосифа Гайдна та Вольфганга Амадея Моцарта до присутніх зі словами подяки за підтримку в здійсненні будівництва "Українського дому" в

Австрії звернулися господарі урочистостей — керівники правління Товариства УКЦ “Український дім” доктор Маркіян Припхан та пані Герта Туссетшлегер. Доктор М. Припхан зазначив: “Здійснилася моя давня мрія — побудувати “Український дім” у Відні і в такий спосіб сприяти входженню України до Європейського співтовариства. Я хочу, щоб шлях молодих талановитих українців до європейської культури та знань не був таким тернистим та складним, як у мене”. У коротких виступах В. Пилипчука, Я. Яцківа, Б. Ямінського та інших наголошувалося на унікальності події — відкритті “Українського дому” з метою налагоджування контактів між Україною та Австрією та звучали слова подяки доктору М. Припхану за його щедрий дар Україні.

Урочиста церемонія відкриття завершилась освяченням будівлі “Українського дому” Митрополитом Галицьким Андрієм (з Івано-Франківська). Особливо зворушливими були хвилини освячення невеликої каплиці, при вході до якої висить напис “Тут може молитися кожен, хто вірить у Бога екуменічно”. Символічно, що в освяченні каплиці взяв участь і католицький священик із Перхтольдсдорфа.

“Український дім” у Австрії було відкрито. Голова Товариства УКЦ “Український дім” доктор Маркіян Припхан уповноважив КНК при НАН України представляти в Україні інтереси УКЦ, планувати та організовувати його діяльність. Комітетом спільно з УКЦ було започатковано та виконано проект “Наука і культура на межі тисячоліття: українсько-австрійський діалог” (див. окремий розділ).

З часом з’явилися додаткові проблеми щодо подальшого утримання УКЦ. М. Припхан з дружиною відвідали Україну та мали змогу обмінятися думками щодо можливого майбутнього УКЦ з керівництвом Івано-Франківської області. Обговорювалися різні варіанти, зокрема і передача УКЦ у відання КНК при НАН України. Але всі вони виявилися нереальними. Тому через декілька років доктор М. Припхан подарував УКЦ “Український дім” в Австрії Україні. Його діяльністю почало опікуватись Посольство України в Австрії.

**ПРОЕКТИ
КОМІТЕТУ
З ПИТАНЬ
НАУКИ
І КУЛЬТУРИ**
ПРИ НАН УКРАЇНИ

ПРОЕКТ

“УНІВЕРСАЛ”

Наприкінці 1994 р. КНК при НАН України разом з Київським міським будинком вчителя започаткували проект “Універсал”, метою якого було відзначення подій визвольних змагань українського народу в 1917—1921 рр. та вшанування 80-річчя проголошення Української Народної Республіки — першої незалежної держави на теренах сучасної України. Наводимо хронологію основних подій, пов’язаних з виконанням цього проекту.

Листопад 1994 р. Група науковців та громадських діячів створила Ініціативний комітет для вшанування 80-річчя проголошення Центральною Радою Української Народної Республіки. До складу комітету входили: голова КНК при НАН України акад. НАН України Ярослав Яцків (голова), директор Київського міського будинку вчителя Лариса Мельник (заступник голови), голова Фонду ім. М. Грушевського акад. НАН України Микола Жулинський, інженер-хімік Степан Ільницький (Торонто, Канада), директор Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича акад. НАН України Ярослав Ісаєвич (Львів), журналістка Валентина Павленко, директор Інституту історії України акад. НАН України Валерій Смолій. Комітет почав розробляти план заходів з відзначення подій визвольних змагань українського народу в 1917—1921 рр. У подальшій роботі Ініціативного комітету та КНК при НАН України цей план заходів названо проектом “Універсал”.

25 листопада 1994 р. На пам’ятному зібранні з нагоди 60-х роковин від дня смерті першого Президента України Михайла Грушевського, що відбулося в Київському міському будинку вчителя (будинку Центральної Ради), акад. НАН України Ярослав Яцків оприлюднив звернення “Ініціативного комітету для вшанування 80-річчя проголошення Центральною Радою Української Народної Республіки” до української громадськості.

“Для вшанування історичної події — проголошення Центральною Радою Української Народної Республіки — Ініціативний комітет повідомляє про рішення:

- встановити на фасаді будинку на вул. Володимирській, 57 (Київський міський будинок вчителя) меморіальну дошку на відзнаку місця, де працювала Центральна Рада під керівництвом Михайла Грушевського;*
- встановити у фойє Київського міського будинку вчителя меморіальну дошку для увічнення пам’яті про знаменну подію — проголошення Центральною Радою Української Народної Республіки;*
- підготувати експозицію в Київському міському будинку вчителя, присвячену діяльності Михайла Грушевського;*
- опублікувати документи Центральної Ради;*
- підготувати та видати біографічний довідник про членів Центральної Ради та визначних діячів Української Народної Республіки.*

Меморіальні дошки нагадуватимуть прийдешнім поколінням про шлях боротьби українського народу за здобуття Незалежної Української Держави — від 22 січня 1918 року до 24 серпня 1991 року. Їх планується розробити й підготувати до відкриття 24 серпня 1995 року — в четверту річницю відродження Української Держави, а експозицію та публікації — до 24 серпня 1996 року.

Ми закликаємо політичних та громадських діячів, чия діяльність безпосередньо пов’язана з формуванням нашої державності, підтримати таку акцію”.

Звернення підтримало багато громадських і політичних діячів. Першими були Президент УНР в екзилі Микола Плав’юк та перший всенародно обраний Президент України Леонід Кравчук.

Грудень 1994 р. Ініціативний комітет оголосив конкурс на кращий проект меморіальних дощок, які увічнюватимуть пам’ять про історичні події 1917—1921 рр.

Січень—травень 1995 р. До участі в конкурсі на кращий проект меморіальних дощок Ініціативний комітет запросив знахих в Україні та поза її межами митців (серед них відомий скульптор Лео Молодожанін). Член Ініціативного комітету С. Ільницький збирав у Канаді кошти на виготовлення меморіальних дощок. Прагнучи виготовити та встановити меморіальні дошки до четвертої річниці відродження Української Держави (24 серпня 1995 року), Ініціативний комітет за основу центральної меморіальної дошки (у фойє будинку Центральної Ради) схвалює роботу дипломника Київської художньої академії Руслана Русина. Робота виконувалася під керівництвом завідувача кафедри скульптури Академії, керівника майстерні, проф. Валерія Швецова. Архітектор проекту — доцент кафедри архітектури Ігор Свистун. Бронзова меморіальна дошка — це триптих розміром 2,5 м на 1,2 м, в центрі якого зображено видатних діячів першого Уряду Української Держави на чолі з його Президентом Михайлом Грушевським, а з боків — сюжети з минулого та сьогодення України. Зверху дошку увінчує державний герб, ухвалений Центральною Радою, а під ним — слова з Четвертого Універсалу “Народе України! Твоєю силою, волею, словом стала на землі українській вільна Народна Республіка!”.

Дошку виготовлено у Київському творчо-виробничому об’єднанні “Художник” під опікою майстра Д. Світличного (додаток 12).

22 серпня 1995 р. на фасаді Київського міського будинку вчителя відкрито меморіальну дошку, яка засвідчує, що саме в цьому будинку (вул. Володимирська, 57) у 1917—1918 рр. під керівництвом Михайла Грушевського працював перший представницький орган України — Українська Центральна Рада. Дошку було виготовлено на замовлення Київської міської адміністрації, яка підтримала пропозицію Ініціативного комітету такою акцією відзначити четверту річницю незалежності України.

На відкритті меморіальної дошки з промовою виступив голова Ініціативного комітету акад. НАН України Я. Яцків:

“Сьогодні ми є свідками знаменної події в історії нашої держави — відкриття меморіальної дошки на будинку, де діяла Українська Центральна Рада. Центральна Рада виступила, як відомо, на історичну арену 17 березня 1917 р. як організація з дуже поміркованою програмою з метою об’єднати всі розпорошені українські сили. Діяльність Центральної Ради сприймалася неоднозначно. Російська революційна демократія вважала, що створення Центральної Ради — ніж у спину революції. Народні маси України не сприймали соціалістичних експериментів Центральної Ради. За цих умов Центральна Рада видала чотири Універсали. Якщо в Першому говорилось: “Хай Україна буде вільною, не відокремлюючись остаточно від Росії...”, то у Четвертому вже проголошується, що “Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу...”

...Встановлення меморіальних дощок — це перший етап проекту “Універсал”. Два інших етапи мають на меті видання архівних документів Центральної Ради та біографічного довідника “Діячі Центральної Ради та Української Народної Республіки”. Робота розпочалася в Інституті історії НАН України та в Центральному державному архіві вищих органів влади і управління України. Як завжди буває в такій справі, Ініціативному комітетові не вистачає коштів.

Ми вдячні адміністрації Києва та її голові панові Леоніду Косаківському, які підтримали цю ініціативу та взяли за виготовлення першої меморіальної дошки. Дякую всім, хто надав нам фінансову та моральну підтримку в реалізації проекту “Універсал”, і закликаю долучитися до цієї благородної справи. Ми переконані, що створити могутню незалежну державу можна тільки реальними справами.

Хай Всевишній пошле нашій Україні велике світле майбутнє!”

24 серпня 1995 р. Перший Президент відродженої Української Держави Леонід Кравчук та Президент Української Народної Республіки в екзилі М. Плав’юк за присутності Високопреосвященнішого Філарета, Митрополита Київського, заступника Патріарха Київського і всієї Руси-України, та численних запрошених гостей відкрили у фойє Київського міського будинку вчителя (будинку Центральної Ради) меморіальний триптих.

На відкритті меморіальної дошки акад. НАН України Я. Яцків виголосив промову:

“Високодостойний Пане перший Президенте відродженої Української Держави! Високодостойний Пане Президенте Української Народної Республіки в екзилі! Ваша Святосте! Високоповажні Святійші отці! Святочна громадо!”

Від імені Ініціативного комітету маю честь розпочати урочисту церемонію відкриття меморіальної дошки, що увічнює знаменну подію в історії нашої держави — проголошення Центральною Радою Української Народної Республіки. Ця подія, яку можна поставити в один ряд із такими знаковими віхами нашої історії, як хрещення України-Руси, створення Козацької Держави, є щось набагато більше, ніж наше минуле. Це — основа нашого майбутнього. З кожним роком ми дедалі більше усвідомлюємо, яким довгим і тернистим є шлях до створення могутньої незалежної Української Держави — споконвічної мрії українського народу. І на цьому шляху дуже важливими є рішучі заходи, що їх вчинили діячі Центральної Ради на чолі з першим Президентом УНР Михайлом Грушевським.

Центральна Рада, що вийшла на арену історії 17 березня 1917 р., видала чотири Універсали, які були спричинені політичними обставинами в тогочасній Україні. Якщо в Першому Універсалі 23 квітня 1917 р. говорилось: “Хай Україна буде вільною, не відокремлюючись остаточно від Росії...”, то у Третьому Універсалі Центральна Рада заявила про створення автономної Української Народної Республіки. Події розвивались надзвичайно швидко — конфлікт між Центральною Радою та більшовиками був невідворотним. Почалася російсько-більшовицька інтервенція в Україну. За тих надзвичайно складних історичних умов Центральна Рада видала свій останній — Четвертий Універсал, — в якому проголосила, що “Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу...” Під цим документом стоїть дата 11 січня (22 січня за новим стилем) 1918 р., яка й стала початком відліку новітньої історії нашої держави.

...Перший етап у реалізації проекту “Універсал”, започаткованого Ініціативним комітетом, завершено. Це стало можливим завдяки невтомній праці молодого скульптора Р. Русина, дипломника Київської художньої академії, та його колеги архітектора І. Свистуна, уваги до цієї роботи з боку керівництва Академії, зокрема керівника кафедри скульптури проф. В. Швецова. Нинішня подія не відбулася б без добродійної фінансової допомоги української громади в Канаді, яку представляє тут С. Ільницький, Міжнародного фонду “Відродження”, який репрезентує проф. Б. Гаврилишин, Міжнародного фонду сприяння розвитку культури та мистецтв, представленого Л. Кравчуком (додаток 14), Фонду імені Симона Петлюри, представленого тут М. Плав’юком, Національної академії наук України (президент — акад. НАН України Б. Патон), Київського національного університету імені Тараса Шевченка, який представляє тут директор Астрономічної обсерваторії В. Тельнюк-Адамчук, Творчо-виробничого об’єднання “Укратомторг”, яке представляє генеральний директор Т. П’ятницький, Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України (директор — акад. НАН України В. Панасюк), Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України.

Я не можу не згадати Творчо-виробничого об'єднання "Художник" (генеральний директор Валерій Шевелюк), яке з високим усвідомленням узялося до справи виготовлення дошки у надзвичайно стислий термін. Керівник скульптурного цеху Дмитро Світличний та всі його робітники працювали самовіддано. Усім, кого я згадав, а також багатьом іншим, які доклали зусиль задля реалізації цього проєкту, висловлюю щиро подяку за їхню щедрість, розуміння, терпіння й допомогу.

Завершуючи церемонію відкриття, звертаюсь до Всевишнього: "Боже, пошли світле майбутнє нашій відродженій державі!"

27 вересня 1995 р. У Будинку вчених НАН України відбулася презентація книги "Спогади" Павла Скоропадського. Вступне слово виголосив акад. НАН України Ярослав Яцків, доповідь про період Гетьманату 1918 р. — директор Інституту східноєвропейських досліджень НАН України проф. Ярослав Пеленський, головний редактор видання; про історію видання книги П. Скоропадського "Спогади" розповів директор Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України член-кор. НАН України Павло Сохань. Донька Гетьмана П. Скоропадського Олена Отт-Скоропадська, яка прибула в Україну на запрошення КНК при НАН України, поділилася своїми спогадами про життя батька в еміграції.

Серпень 1996 р. У Харкові на Третньому Міжнародному конгресі українознавства (20 серпня) та в Київському міському будинку вчителя (24 серпня) широкий науковій громадськості України було презентовано перший том документів під назвою "Українська Центральна Рада. Документи і матеріали", надрукованого за державний рахунок. Видання стало можливим завдяки плідній співпраці: усі роботи спільно були проведені науковцями Інституту історії України НАН України та Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України. Про роботу над цим виданням розповідали директор Інституту історії України акад. НАН України Валерій Смолій, директор видавництва "Наукова думка" канд. біол. наук Ігор Алексеєнко, директор Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України канд. іст. наук Лариса Яковлева, директор Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського член-кор. НАН України Павло Сохань.

15 жовтня 1996 р. Голова Ініціативного комітету акад. НАН України Ярослав Яцків узяв участь у роботі ювілейної наукової конференції з відзначення 130-річчя від дня народження Михайла Грушевського, яку проводило Наукове товариство ім. Шевченка (НТШ) в Європі (Бібліотека імені Симона Петлюри, Париж, Франція), і виступив з доповіддю "Михайло Грушевський та Українська Центральна Рада".

18 грудня 1996 р. КНК при НАН України підготував та подав Президентів України Леоніду Кучмі пропозиції щодо відзначення в 1997—1998 рр. на державному рівні з залученням науковців та широкої громадськості ювілеїв найвизначніших подій, пов'язаних із Українською революцією 1917—1918 років: утворення Української Центральної Ради 20 березня 1917 р., проголошення Української Народної Республіки (Третій Універсал Центральної Ради,

20 листопада 1917 р.), проголошення суверенітету Української Народної Республіки (Четвертий Універсал Центральної Ради, 22 січня 1918 р.) (текст пропозицій див. у *додатку 14*).

22 січня 1997 р. Акад. НАН України Ярослав Яцків виступив на Всеукраїнському вічі (Київ) з доповіддю “Українська Центральна Рада: історичне значення та уроки” (повний текст доповіді див. у *додатку 15*).

На Всеукраїнському вічі були розповсюджені листівки, в яких Ініціативний комітет звітував про роботу, виконану в рамках проекту “Універсал” за підтримки та активної участі державних, політичних, наукових і громадських організацій.

У Музеї історії України, Українському домі та інших закладах організовано та проведено виставки, присвячені проголошенню Центральною Радою Української Народної Республіки.

20 лютого 1997 р. Голова КНК при НАН України акад. НАН України Я. Яцків звернувся до Євгена Кушнарьова, голови Народно-демократичного об’єднання “Нова Україна”, з офіційним проханням про фінансування видання другого тому книги “Українська Центральна Рада. Документи і матеріали”.

20 березня 1997 р. КНК при НАН України разом з Київським міським будинком учителя із залученням Народного руху України (НРУ), Конгресу українських націоналістів (КУН) та Конгресу української інтелігенції (КУІН) організував та провів урочисті збори з нагоди 80-річчя утворення Української Центральної Ради. На зборах виступили віце-прем’єр-міністр України Іван Курас, акад. НАН України Ярослав Яцків, голова КУІН Іван Драч та голова “Просвіти” Павло Мовчан, історик Тарас Гунчак та ін. Після закінчення зборів над Київським міським будинком вчителя (Будинком Центральної Ради) було піднято державний прапор України. В урочистому вечорі, присвяченому цій події, взяли участь Президент УНР в екзилі Микола Плав’юк та перший Президент відродженої держави України Леонід Кравчук, Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет, голова КУН Слава Стецько, заступник голови Співки офіцерів України д-р іст. наук Іван Білас, д-р іст. наук Владислав Верстюк. У виступах на зборах говорилося про те, що діяльність Української Центральної Ради ще не отримала належної оцінки сучасників, не знайшла повного та об’єктивного висвітлення в історичній літературі, йшлося про героїчні сторінки історії та військової боротьби УЦР, трагічні історичні долі діячів Української Центральної Ради.

1 жовтня 1997 р. Інститут історії України НАН України, КНК при НАН України, Центральний державний архів вищих органів влади і управління України презентували в Київському міському будинку вчителя перше в Україні видання документів та матеріалів з серії “Українська Центральна Рада. Документи і матеріали” (в двох томах). Із вступним словом про роботу над цим унікальним виданням виступив директор Інституту історії України, голова редакційної колегії віце-прем’єр-міністр України акад. НАН України Валерій Смолій. У презентації взяли участь: керівник колективу упорядників д-р іст.

наук Владислав Верстюк, заступник директора Інституту історії України НАН України д-р іст. наук Станіслав Кульчицький, директор Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України д-р іст. наук Лариса Яковлева, директор видавництва “Наукова думка” канд. біол. наук Ігор Алексєнко та ін.

Голова Ініціативного комітету акад. НАН України Я. Яцків вручив членам творчого колективу грамоти-подяки “За збереження історичної пам’яті українського народу та підтримку проекту “Універсал”, в рамках якого було підготовлене видання. Гостями презентації були перший Президент України Л. Кравчук, Президент УНР в екзилі М. Плав’юк, голова УВКР І. Драч, голова НРУ В. Чорновіл, співробітники Інституту історії України та видавництва “Наукова думка” НАН України та ін.

У грудні 1997 р. творчим науковим колективом, створеним у КНК при НАН України, під керівництвом д-ра іст. наук Владислава Верстюка підготовлено до друку біографічний довідник “Діячі Української Центральної Ради”.

21 січня 1998 р. Голова КНК при НАН України академік НАН України Ярослав Яцків виступив на спільному засіданні Української всесвітньої координаційної ради (УВКР) та президії Товариства “Україна” з доповіддю “Українська Центральна Рада: історичне значення та уроки”.

Учасники спільного засідання УВКР та президії Товариства “Україна” взяли участь в урочистому вечорі, присвяченому 80-й річниці проголошення незалежної Української Держави, який відбувся в Національному академічному театрі опери і балету імені Тараса Шевченка (Київ) за участю керівників держави.

7 квітня 1998 р. Виступаючи на вечорі, присвяченому 100-річчю від дня народження Патріарха Мстислава, акад. НАН України Ярослав Яцків презентував широкій громадськості біографічний довідник В. Верстюка, Т. Осташко “Діячі Української Центральної Ради”, який щойно вийшов з друку. Згодом 3000 примірників видання були безкоштовно передані до Центральної наукової бібліотеки ім. В.І. Вернадського НАН України для бібліотек України, 20 примірників — Міністерству оборони України.

20—30 квітня 1998 р. Під час перебування в м. Торонто (Канада) голова КНК при НАН України Я. Яцків звітував Науковому товариству ім. Шевченка та Світовій федерації українських інженерних товариств про виконання проекту “Універсал”.

Роботу над проектом “Універсал” було завершено. Тим часом ювілейний рік крокував країною...

Від тих подій минуло понад 10 років. І сьогодні кияни та гості Києва, проходячи вулицею Володимирською повз Київський міський будинок учителя, де колись засідала Українська Центральна Рада, напевно, звертають увагу на меморіальну дошку на його стіні. Учасники заходів, що відбуваються в стінах Будинку вчителя, — а він, зазначимо, став одним з небагатьох центрів у Києві,

де живе й утверджується українська національна ідея, — безумовно, зупиняють свій погляд на скульптурній композиції в центрі фойє з зображеннями видатних діячів першого Уряду Української Держави на чолі з його Президентом Михайлом Грушевським. До цих меморіальних дощок у святкові дні покладають квіти від імені вищих державних органів та високопосадовців. Ми пишаємося, що КНК при НАН України був одним із ініціаторів та активних виконавців проекту “Універсал”, і складаємо щиру подяку державним і громадським діячам, державним і представницьким органам, творчим об’єднанням, численним прихильникам за допомогу, підтримку та діяльну участь у виконанні цього важливого для майбутності нашої держави проекту.

Меморіальна дошка на пошану Центальної Ради, встановлена у Київському міському будинку вчителя

ПРОЕКТ

“ЕЛІТАРНА СВІТЛИЦЯ”

З метою обговорення актуальних проблем державотворення, науки, культури, політичного та громадського життя суспільства навесні 1996 р. КНК при НАН України спільно з Київським міським будинком вчителя започаткували проєкт “Елітарна світлиця” — проведення щомісяця, кожної першої середи (з 2014 року — кожної останньої середи), вечірніх читань, до участі в яких залучені провідні науковці та політики, діячі науки та культури, іноземні гості та широке коло науково-освітянської спільноти Києва та його гостей.

Ідея створення “Елітарної світлиці” виявилася, так би мовити, на часі. Це була унікальна можливість не просто слухати чи споглядати на екрані телевізора тих, кого ми називаємо елітою суспільства, а взяти участь у розумній, прямій, відвертій, чесній та щирій бесіді; отримати кваліфіковану та вичерпну інформацію й глибокий аналіз із найактуальніших наукових проблем безпосередньо від провідних науковців України; обговорити “гарячі питання” зі знайомими політиками та відомими діячами культури; зустрітися та поспілкуватися з цікавими зарубіжними гостями.

Засідання “Елітарної світлиці” набули популярності, були затребувані та позитивно сприйняті громадськістю. За період 1996—2014 рр. відбулося понад 150 засідань.

Дуже важко назвати всіх, хто виступав на засіданнях “Елітарної світлиці”. З деяким перебільшенням можна сказати, що це майже повністю передрукований довідник персонального складу Національної академії наук України та перераховані знані в Україні постаті. Назвемо лише окремі імена гостей Світлиці: відомі науковці — президент НАН України акад. НАН України Борис Патон, академіки НАН України Сергій Андронаті, Віктор Бар’яхтар, Михайло Бро-

дин, Іван Вишневецький, Дмитро Гродзинський, Валерій Геєць, Юрій Глеба, Михайло Голубець, Владислав Гончарук, Іван Дзюба, Микола Жулинський, Ярослав Ісаєвич, Сергій Комісаренко, Олександр Коноваленко, Платон Костюк, Валерій Кухар, Михайло Лисиця, Вадим Локтєв, Антон Наумовець, Олексій Онищенко, Володимир Панасюк, Юрій Пахомов, Сергій Пирожков, Мирослав Попович, Іван Скрипник, Валерій Смолій, Костянтин Ситник, Олексій Созінов, Петро Толочко, Микола Чумаченко, Юрій Шемшученко, Ігор Юхновський та ін.; академіки АМН України Віталій Кордюм, Юрій Кундієв, Олексій Мойбенко, Любомир Пиріг, Ісаак Трахтенберг, Олександр Шалімов, члени-кореспонденти НАН України Єлизавета Кордюм, Роман Костик, Сергій Рябченко, Тетяна Черевченко та багато-багато ін.; ректори університетів академіки НАН України Михайло Згуровський та Віктор Скопенко, професори Іван Вакарчук (Львів) і В'ячеслав Брюховецький та ін.; державні діячі — перший Президент України Леонід Кравчук, перший космонавт незалежної України Леонід Каденюк, секретар Ради національної безпеки та оборони України акад. НАН України Володимир Горбулін, економічний радник Президента України з питань структурної політики професор Борис Кваснюк, міністр освіти та науки України академік НАН України Василь Кремень та ін.; народні депутати України різних скликань — Артур Білоус, Михайло Горинь, Іван Драч, Левко Лук'яненко, Михайло Павловський, Костянтин Ситник, Володимир Сторіжко, Лесь Танюк, Юлія Тимошенко, Геннадій Удовенко, Михайло Швайка, В'ячеслав Чорновіл, Рефат Чубаров та ін.; професори Тарас Гунчак, Ярослав Дашкевич, Юрій Канигін, Іван Климишин, Сергій Кримський, Борис Маліцький, Вазира Мартазінова, Юрій Саєнко, Дмитро Степовик, Віра Троян...

Незабутніми були зустрічі з усесвітньо відомою українською поетесою Ліною Костенко, присвячені її творчості та проблемам збереження пам'яток культури в чорнобильській зоні. Зазвичай у засіданнях “Елітарної світлиці” брали участь до сотні учасників. А у цьому випадку не вистачило і 500 місць великої конференц-зали Київського міського будинку вчителя: люди сиділи на сходах, стояли у проходах. І врешті-решт вхідні двері Будинку вчителя довелося зачинити, тому що глядачі все прибували та прибували.

Дуже емоційним та зворушливим було засідання Світлиці, присвячене вшануванню пам'яті жертв тоталітарного режиму (до 60-х роковин Соловецького розстрілу української інтелігенції). У вечорі взяли участь публіцист і правозахисник Євген Сверстюк, народний депутат України Лесь Танюк, історики Микола Роженко та Сергій Білокінь, журналіст Вахтанг Кіпіані. Усі, хто виступав, розповідали про історію Соловецького монастиря, про те, як його було перетворено на концентраційний табір, про життя та долю в'язнів цього табору, про пошуки істориків та виявлення ними місць знищення закатованих 1112 в'язнів українського етапу (поблизу м. Медвеж'єгорська, Карелія, Росія), цитували листи в'язнів та офіційні документи. Гостем засідання був Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет. На закінчення

засідання виступав хор духовного співу Благовіщенської церкви Києво-Могилянської академії під керівництвом Валентини Шовкун.

Надзвичайно цікавими були засідання за участю професора Сергія Капиці (Москва, Росія), віце-президента Російської академії природничих наук, президента Євразійського фізичного товариства, автора та ведучого широко-відомої телевізійної науково-популярної програми “Очевидное — невероятное”; наймолодшої доньки Гетьмана України Павла Скоропадського Олени Отт-Скоропадської (Швейцарія), яка була гостем Світлиці неодноразово, та кожного разу на зустріч з нею збиралася повна зала глядачів; публіциста Віталія Коротича (Москва, Росія); іноземних членів НАН України: відомого хірурга-трансплантолога Ігоря Гука (Австрія), історика Ярослава Пеленського (США) та економіста Богдана Гаврилишина (Канада, Швейцарія); професора-культуролога Осипа Мороза (США); віце-президента банку “Creditanstalt” професора Вальтера Фремута (Австрія); Посла Австрійської Республіки в Україні д-ра Клауса Фаб’яна (Австрія); Нунція Ватикану в Україні архієпископа Ніколи Етеровича; директора Українського науково-технологічного центру (УНТЦ) професора Остапа Гавалешки (Канада); учасника антифашистського підпілля в Краснодарі Євгена Стахіва (США); представників естонського земляцтва в Україні Віктора Кирвела та Олександра Карро; директора Українсько-американського бюро захисту прав людини Семена Глузмана; зустрічі з редакційними колегами газет “Вечірній Київ” і “Дзеркало тижня”, журналів “Політична думка” (Київ) і “Універсум” (Львів) та ін. Незабутніми були вечори пам’яті академіків НАН України Володимира Фролькіса та Бориса Лазарева, засідання, присвячене 125-річчю діяльності Наукового товариства імені Шевченка (НТШ) з виставкою “100 видань відродженого НТШ в Україні”.

До виборів 2002 року до Верховної Ради України в “Елітарній світлиці” відбулися засідання політичного дискусійного клубу “Вибори 2002 — нові політичні реалії”, на яких виступали на той час лідер блоку “Наша Україна” Віктор Ющенко, голова Державної податкової адміністрації України Микола Азаров (тема виступу “Сильні регіони — сильна держава”), голова Партії зелених України Віталій Кононов (тема виступу “Україна у контексті глобалізації”) та ін.

У сезоні 2001—2002 рр. в рамках “Елітарної світлиці” відбувся цикл засідань “Золоті імена науки України”, на яких ішла мова про співвітчизників, чії наукові відкриття отримали міжнародне визнання. Усього відбулося вісім таких засідань, на яких уперше демонструвалися оригінальні телефільми, створені творчою групою, організованою у КНК при НАН України (детальніше див. розділ “Славені імена науки України”).

У 2002—2006 рр. відбулися цикли засідань “Трибуна вченого” та “Етнокультурні діалоги”, а в 2007—2008 рр. та 2009—2010 рр. — “Видатні постаті української науки і культури” та “Науково-популярні видання України”, з яких особливо запам’яталися виступи першого заступника генерального конструктора АНТК ім. О. Антонова Дмитра Ківи; акад. НАН України Івана Дзюби; президента Українського центру економічних та політичних досліджень

ім. О. Разумкова Анатолія Гриценка на тему “Куди грядеш, Україно?”; виступи директорів Інституту історії України акад. НАН України Валерія Смолія та Львівського відділення Інституту археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського члена-кор. НАН України Ярослава Дашкевича на тему “Переяславська рада: факти та домисли”; бесіда з Віталієм Коротичем та Семеном Глузманом “Права людини та свобода слова: погляд з Москви та Києва”; розмова з Рефатом Чубаровим та професором Володимиром Сергійчуком на тему “Крим з Україною (до 50-річчя приєднання Криму до України)”; обговорення питань “Українсько-єврейські відносини: минуле і сьогодення” (доповідач — д-р фіз.-мат. наук Леонід Шульман) і “Україна — Польща: діалог людей та культур” (доповідач — акад. НАН України Микола Жулинський) та ін.

Окремо варто згадати про засідання Світлиці, на яких широка громадськість ознайомила з усесвітньо відомими творами з українознавства, новими науковими та публіцистичними виданнями, іноді абсолютно унікальними. Нагадаємо презентації деяких книг: П. Скоропадський “Спогади”; О. Отт-Скоропадська “Повернення в Україну” та “Остання з роду Скоропадських”; український переклад книги професора Сорбонни Д. Бовуа “Битва за землю в Україні 1863—1914. Поляки в соціо-етнічних конфліктах”; першого видання в Україні твору В’ячеслава Липинського “Листи до братів-хліборобів” (книгу представляв проф. Ярослав Пеленський — президент Східноєвропейського дослідного інституту ім. В. Липинського, США); книги Осипа Мороза, Степана Злупка “Українське селянство у першій половині XX ст. (трагедія і героїзм)”; перший англomовний переклад І тому ґрунтовної праці Михайла Грушевського “Історія України-Руси” (його представляв проф. Френк Сисин — Центр досліджень історії України імені Петра Яцика, Університет Альберта, Едмонтон, Канада); книги у 2-х томах “Українська Центральна Рада. Документи і матеріали” (представляли акад. НАН України Валерій Смолій та проф. Владислав Верстюк); “Історія України: нове бачення” (представляли акад. НАН України Валерій Смолій та проф. Станіслав Кульчицький); Владислав Верстюк, Тетяна Осташко “Діячі Української Центральної Ради. Біографічний довідник” (робота над цією книгою проводилася в рамках спеціального проекту КНК; детальніше див. проект “Універсал”); В. Косик “Україна і Німеччина у Другій світовій війні”; О. Левченко “Нобелівська інтелектуальна еліта й Україна”; Б. Патон, І. Вавилова, О. Негода, Я. Яцків “Україна в сузір’ї космічних держав світу”; Б. Горинь “Туга Віктора Цимбала”; довідково-біографічне видання “Новітня історія України. Галичина” (т. 1) та багато ін. На засіданнях Світлиці також були широко представлені результати діяльності академічних наукових видавництв “Академперіодика” та “Наукова думка”.

Широкою є географія учасників засідань. КНК при НАН України залучав до організації та проведення засідань “Елітарної світлиці” науковців з інститутів та вищих навчальних закладів Донецька, Києва, Луцька, Львова, Тернополя, Сімферополя, Одеси, Харкова, з різних відділень НАН України — Відділення фізики і астрономії; хімії; математики; загальної біології; молекулярної

біохімії; фізіології і молекулярної біології; фізико-технічних проблем енергетики; фізико-технічних проблем матеріалознавства; літератури, мови та мистецтвознавства; економіки; історії, філософії та права; механіки; інформатики; наук про землю; ядерної фізики та енергетики.

Упродовж роботи Світлиці окреслилося коло її активних учасників та слухачів, серед яких академіки НАН України Віктор Бар’яхтар, Михайло Бродин, Дмитро Гродзинський, Микола Жулинський, Сергій Комісаренко, Антон Наумовець та Олексій Созинов; академіки АМН України Юрій Кундієв, Дмитро Зербіно та Любомир Пиріг; члени-кореспонденти НАН України Роман Костик, Сергій Рябченко та Віталій і Єлизавета Кордюми; народні депутати України Іван Драч та Ігор Юхновський; доктори фізико-математичних наук Василь Івченко, Володимир Тельнюк-Адамчук та Леонід Шульман; д-р біол. наук Віра Троян, канд. техн. наук Тезій П’ятницький та ін. Завдяки їхній активній позиції та непересічній ерудиції зустрічі були цікавими, гострими, проходили у формі змістовних дискусій, а не просто у вигляді лекцій на певну тему.

Протягом усіх років незмінним ведучим та модератором палких дискусій “Елітарної світлиці” є академік НАН України Ярослав Яцків, а організатором до 2005 року — учений секретар КНК при НАН України канд. фіз.-мат. наук Ірина Ізотова, від 2005 р. — Оксана Галелюка.

Упродовж декількох років засідання Світлиці супроводжувалися коротким (до 25 хв.) музичним виступом. Арії з оперних творів та духовні співи, українські та італійські народні пісні, авторські твори виконували народні артисти України Ольга Басистюк та Ніна Матвієнко, заслужені артисти України Ігор Борко, Тарас Штонда, Микола Коваль та Валентина Степова, знамі майстри мистецтв Зореслава Долга, Олеся та Галина Тельнюки, неодноразово — Ольга Богомолець та Ігор Жук, чоловіча хорова капела імені Левка Ревуцького (керівник — народний артист України Б. Антків) та чоловічий хор “Чумаки” (керівник — В. Триліс), квартет “Гетьман”, грали оркестр народних інструментів Київської національної філармонії, квінтет Національної заслуженої капели бандуристів імені Платона Майбороди та ансамблі “Київська камера” (художній керівник — заслужений діяч мистецтв України В. Матюх), “Благовіст” Українського академічного фольклорно-етнографічного ансамблю “Калина” і “Старий Київ” (керівник — Д. Полонський), скрипковий дует “Леді Скрипка” (Лора та Лана Лайнс), кобзар Микола Литвин та піаністка Ірина Шестеренко, виступала народна артистка України Неоніла Крюкова; студенти Національної музичної академії, Київського вищого державного музичного училища імені Р. Глієра та Київського національного університету культури і мистецтв, аматорський дитячий хоровий ансамбль “Коралі” (керівник — Л. Лотоцька) та ін.

Роботу з підготовки засідань Світлиці можна уявити, ознайомившись зі зразками прес-релізів, які подавали до УНІАН, та запрошень, які розсилали учасникам (див. *додатки 16, 17*).

Діяльності “Елітарної світлиці” були присвячені окремі статті в газетах “Вісті з України”, “Дзеркало тижня” та “Світ”. Держтелерадіо України, Укрінформ, УНІАР, телеканали 1+1, Новий канал, ICTV у своїх програмах неодноразово подавали репортажі про роботу КНК та інтерв’ю з учасниками засідань. Детальну інформацію про “Елітарну світлицю” — дати проведення та теми засідань, імена гостей та учасників — можна знайти на сторінках “Інформаційного бюлетеня КНК при НАН України” у розділах хроніки.

У другому півріччі 2009 року та в 2010 році в “Елітарній світлиці” запроваджено формат “відкритої трибуни” — діалог з відомими політиками, діячами науки та культури, спілкування з особистостями, які мають багатий життєвий досвід та дотримуються принципових позицій з питань політичного та економічного життя нашої держави, розгляд інших актуальних питань сьогодення. Нині всіх хвилюють проблеми змін глобального характеру, що відбуваються у світі, входження України до європейського політичного, культурного, економічного та наукового простору, здійснення заходів щодо подолання економічної кризи та перехід до інноваційної моделі розвитку економіки України тощо.

Зі зміною у 2010 році політичної влади в Україні діяльність «Елітарної світлиці» дещо призупинилася. Її засідання були нерегулярними і присвяченими окремим неординарним подіям життя України. Згодом науково-культурна спільнота стала наполягати на відновленні регулярних зібрань у Світлиці. Тепер її формат — «Дискусійна трибуна» за зразком Оксфордського клубу (див. матеріали, підготовлені для першого засідання 2015 року, *додаток 16*).

Отже, “час і місце зустрічі змінити не можна”... Щомісяця від 1996 р., і зараз кожної останньої середи, о 18 годині Київський міський будинок вчителя (вул. Володимирська, 57) гостинно відкриває двері для членів та гостей “Елітарної світлиці”, до участі в роботі якої КНК при НАН України запрошує цікавих і розумних співрозмовників.

ПРОЕКТ

“СЛАВЕТНІ ІМЕНА НАУКИ УКРАЇНИ”

Україна багата славетними іменами в галузі науки і культури. І нам, її громадянам, притаманне бажання пишатися внеском свого народу в загальну духовну та культурну скарбницю людства. Серед наших славетних попередників та сучасників є відомі у світі особистості, але є й ті, чиї імена ще недостатньо знані, зокрема в Україні. З метою пропагування сучасних наукових здобутків, ознайомлення широкого загалу з історією науки та висвітлення місця, яке посідають наукові пошуки українських дослідників у спільному міжнародному науковому просторі, у грудні 1997 році КНК при НАН України разом з редколегією газети “Світ” (засновники газети: Міністерство України у справах науки і технологій, Міністерство освіти і науки України, НАН України, Державне патентне відомство України та Державний інноваційний фонд; головний редактор Л. Фісюн) започаткували спільний проект — “Славетні імена української науки”.

Задум проекту полягав у створенні та публікації на шпальтах газети “Світ” циклу статей, присвячених видатним українським ученим, які збагатили світову науку вагомими відкриттями, оригінальними ідеями та винаходами. Найцікавіші публікації цього циклу планувалося до 2000 року видати окремим виданням “Життя славетних”.

Пропозиція ініціаторів проекту знайшла відгук — після оголошення в газеті “Світ” (№ 25, грудень 1997 року) до них звернулося багато читачів з проханням відповісти на низку запитань, зокрема, за якими критеріями визначати славетних українських вчених. Скажімо, якщо вчений народився і навчався в Україні, а працював у іншій державі (наприклад, С. Корольов), або народився за межами України, а працював в Україні, або інші варіанти, то чи можна вважати його українським ученим? КНК при НАН України запросив усіх зацікавлених до обговорення цих питань на шпальтах

газети “Світ” і запропонував попередній перелік імен славетних учених України для обговорення та підготовки нарисів: Микола Боголюбов, Олександр Богомолець, Володимир Вернадський, Віктор Глушков, Борис Грінченко, Михайло Грушевський, Михайло Драгоманов, Данило Заболотний, Ростислав Кавецький, Петро Капиця, Микола Кибальчич, Олександр Кістяківський, Софія Ковалевська, Юрій Кондратюк, Володимир Корецький, Сергій Корольов, Агатангел Кримський, Пантелеймон Куліш, Архип Люлька, Ілля Мечников, Іван Огієнко, Михайло Остроградський, Євген Патон, Олександр Потебня, Феофан Прокопович, Іван Пулюй, Максим Рильський, Лев Симиренко, Ігор Сікорський, Григорій Сковорода, Степан Тимошенко, Микола Холодний, Михайло Туган-Барановський, Іван Франко, Павло Чубинський, Дмитро Яворницький.

Щоб заохотити авторів до співпраці, КНК у рамках проекту оголосив конкурс (“Світ”, № 3, січень 1998) на кращий нарис цього циклу і запропонував переможцям конкурсу нагороди:

- перша премія (одна) — грант для місячного стажування в Австрії;
- друга премія (одна) — грошова;
- третя премія (дві) — комплект книг: видання архівних документів та матеріалів “Українська Центральна Рада. Документи та матеріали” (у двох томах) та біографічний довідник “Діячі Української Центральної Ради”.

На жаль, за період від грудня 1997 до вересня 1998 року було написано та опубліковано у газеті “Світ” лише три статті: О. Коломієць “Григорій Сковорода — перший розум наш...” (№ 7, лютий 1998); Г. Яцків про всесвітньо відомого вченого-патофізіолога академіка Олександра Богомольця “Благодійник людства” (№ 21, червень); О. Гузь, Ю. Неміш “Степан Тимошенко — перший директор Інституту механіки” (№ 36, вересень). Оголошений конкурс так і не відбувся.

Згодом проект набув “другого дихання”. У 2000 р. в КНК за фінансової підтримки Міністерства освіти та науки України і Державного фонду фундаментальних досліджень розпочалося виконання теми “Дослідження з історії та потенціалу фундаментальної науки України та їх висвітлення в ЗМІ”. Передбачалося проведення оригінальних досліджень з історії науки (на основі архівних матеріалів) та створення циклу телефільмів (хронометражем до 20 хв.) про славетних науковців України. Творча група, до складу якої ввійшли Юрій Луцький, Людмила Павлюк, науковий редактор та керівник групи Ірина Вавилова за участі студії “Автор” (режисер Валентин Соколовський та оператор Федір Лебедев — з когорти відомих митців студії “Київнаучфільм”), успішно виконала роботу — створено вісім оригінальних телефільмів. Результати цієї роботи було представлено науковій спільноті, телефільми демонстрували на телебаченні, близько 1000 їх копій (120 комплектів з вісьмома відеокасетами) передано до навчальних закладів та установ України.

Деякі з цих фільмів було переглянуто на засіданнях “Елітарної світлиці” у циклі “Золоті імена науки України” (2001—2002 рр.), під час яких мова йшла

про співвітчизників, чиї наукові відкриття збагатили людство, а наукові роботи є окрасою та гордістю науки України, хто створив наукові школи, які отримали міжнародне визнання. Відбулися засідання, присвячені славетному фізику, електротехніку та гуманісту Івану Пулюю — винахіднику рентгєнівських променів, який разом з І. Нечуєм-Левицьким та П. Кулішем перекладав Псалтир і Євангеліє українською мовою; всесвітньо відомому математику Михайлу Остроградському (до 200-річчя від дня народження); президентові Всеукраїнської академії наук (1930—1946), вченому-патолофізіологу акад. Олександру Богомольцю (до 120-річчя від дня народження); засновникові української декаметрової радіоастрономії акад. НАН України Семену Брауде, всесвітньо відомим фізику акад. НАН України Борису Лазарєву та патологоанатому акад. АМН України Дмитру Зербіно, патріархам української біохімії акад. НАН України Максиму Гулому та фізичної хімії — акад. НАН України Костянтину Яцимирському.

А далі естафету популяризації наукових знань та висвітлення сторінок історії української науки підхопив журнал “Світогляд”, заснований у 2006 р. Національною академією наук України та Головною астрономічною обсерваторією НАН України. На його сторінках повною мірою продовжилася реалізація проекту “Славетні імена науки України ” — низку матеріалів журналу за 2006—2010 рр. присвячено життєвому шляху та науковій творчості славетних науковців, якими пишається українська земля.

ПРОЕКТ

“НАУЦІ — ГРОМАДСЬКУ ІНІЦІАТИВУ”

Загальноновизнана та підтверджена світовою практикою думка про те, що наука є одним з визначальних факторів розвитку матеріального та духовного життя суспільства, основою новітніх технологій у всіх сферах людської діяльності, стратегічним елементом безпеки кожної держави, базисом інтелектуального розвитку особистості. Рівнем науки характеризується ступінь цивілізованості нації та розвитку кожної держави.

За роки незалежності України з кожним днем зростає занепокоєння та тривога за долю науково-технологічної сфери. Про це неодноразово говорилося та писалося на різних рівнях державної влади та наукової ієрархії, постійно триває дискусія в засобах масової інформації (див., наприклад, веб-сайт <http://www.zn.kiev.ua> тижневика “Дзеркало тижня”, газету “День” та ін.).

У 2004 р. КНК при НАН України з метою всебічного аналізу проблеми провів серію круглих столів з питань стану та перспектив розвитку науки в Україні. Усього відбулося сім засідань.

“Науково-технічна сфера України: загальна характеристика” (24 лютого).

Доповідачі — академік НАН України Я. Яцків, та д-р екон. наук Б. Маліцький, директор Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України (далі ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва).

У роботі круглого столу взяли участь: акад. НАН України В. Кухар (директор Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України), акад. НАН України Я. Яцків (директор ГАО НАН України, голова КНК при НАН України), члени-кореспонденти НАН України С. Рябченко (Інститут фізики НАН України) та Б. Гриньов (директор Інституту сцинтиляційних матеріалів НАН України), д-р техн.

наук О. Ноговіцин (директор Департаменту науково-технічного забезпечення та охорони праці Міністерства промислової політики України), проф. В. Гондюл (проректор з наукової роботи Київського національного університету імені Тараса Шевченка), д-р фіз.-мат. наук М. Стріха (Інститут напівпровідників ім. В.Є. Лашкарьова НАН України), кандидати технічних наук В. Стогній (заступник міністра освіти і науки України), С. Бублик (головний консультант Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України) та Б. Дуда (виконавчий директор Української федерації вчених), О. Бойчун (Комітет з євроатлантичної інтеграції, Український союз промисловців і підприємців); канд. екон. наук І. Єгоров (завідувач відділу ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва), канд. юрид. наук О. Биков (вчений секретар Інституту законодавства Верховної Ради України), кандидати фізико-математичних наук І. Вавилова (Рада з космічних досліджень НАН України, вчений секретар) та І. Ізотова (КНК при НАН України, вчений секретар), Л. Костенко (МОН України), науковці НАН України, представники ЗМІ.

"Науково-технологічна сфера України на шляху до сталого розвитку (за даними дослідження УНТЦ)" (9 березня).

Доповідачі — Джордж Зіммерман, заступник директора Українського науково-технічного центру (УНТЦ) та експерт Кріс Стубнер.

У роботі круглого столу взяли участь: Г. Андрощук (головний консультант Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти), І. Кармаль (виконавчий директор УНТЦ), Б. Отаманенко (заст. виконавчого директора УНТЦ), К. Стубнер (експерт УНТЦ), канд. техн. наук В. Стогній (заст. міністра МОН України), академіки НАН України С. Комісаренко (директор Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України), А. Наумовець (академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України), М. Новиков (директор Інституту надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля НАН України) та В. Старостенко (директор Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України), І. Безгін (віцепрезидент Академії мистецтв України), член-кор. НАН України Б. Гриньов (директор Інституту скінтіляційних матеріалів НАН України), д-р мед. наук, проф. В. Березовський (директор НИМІЦ "НОРТ"), д-р мед. наук, проф. І. Віденко (генеральний директор НВЦ "Сорбція"), д-р хім. наук Б. Корнілович (заст. директора Інституту колоїдної хімії та хімії води ім. А.В. Думанського НАН України), проф. Б. Сорока (головний науковий співробітник Інституту газу НАН України), доктори фізико-математичних наук М. Стріха (Інститут відкритої політики) та В. Ткаченко (директор Міжнародного центру електронних математичних та прикладних проблем авіакосмічної техніки (ІРМС)), Т. Борисова (Інститут біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України, проект № 06), В. Броконенко (заст. директора Інституту біологічної хімії ім. Ф.Д. Овчаренка НАН України), кандидати технічних наук С. Бублик (Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України), Б. Дуда (виконавчий директор Української федерації вчених), О. Миходуй (Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України, секретар секції Ученої ради) та

О. Морозов (Технопарк “Вуглемаш”), д-р техн. наук, проф. А. Синиця (заст. директора Інституту органічної хімії НАН України), В. Васильєв (керівник Відділення гібридних моделюючих та керуючих систем в енергетиці НАН України), В. Глемба (Львівський центр Інституту космічних досліджень, проект № 38), Д. Досін (зав. лабораторії системного аналізу НТІ ФМІ НАН України, проект № 1681), кандидати економічних наук І. Єгоров (ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва, зав. відділу) та О. Попович (ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва, завідувач лабораторії), А. Зайцев (керівник проекту НДІ “Квант — радіолокація”), В. Картузов (учений секретар, Інститут проблем машинобудування НАН України, проект № 1997), І. Комов (Інститут геохімії навколишнього середовища, проект № 2431), С. Порєв (заступник директора департаменту науково-технологічного розвитку МОН України), О. Сізіков (помічник міністра МОН України), О. Слободян (заступник проректора з наукової роботи НТУУ “Київський політехнічний інститут”), М. Снок (Інститут біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України), В. Соколов (провідний науковий співробітник Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України), І. Харитонова (Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України, проект №-15(R)), В. Сценко (Інститут космічних досліджень НАН України та ДКА України, член Ради Наукового фонду вчених і спеціалістів з молекулярної кібернетики та інформатики, проект № 2416, № 039к), кандидати фізико-математичних наук І. Вавилова (Рада з космічних досліджень НАН України, вчений секретар) та І. Ізотова (КНК при НАН України, вчений секретар), О. Рожен (науковий оглядач газети “Дзеркало тижня”).

Засідання проходило у Міністерстві освіти і науки України.

“Академічна наука у науково-технічній системі України: статистичний аналіз сучасного стану” (29 березня).

Доповідач — канд. екон. наук Ігор Єгоров, завідувач відділу ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України.

У роботі круглого столу взяли участь: академіки НАН України В. Кухар (Інститут біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України), М. Новиков (директор Інституту надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля НАН України) та Я. Яцків (директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України, голова КНК при НАН України), члени-кореспонденти НАН України Б. Гриньов (Інститут сцинтиляційних матеріалів) та С. Рябченко (Інститут фізики, зав. відділу), д-р хім. наук В. Томашик (Інститут фізики напівпровідників ім. В.Є. Лашкарьова НАН України), д-р екон. наук Ю. Саєнко (Інститут соціології НАН України), д-р фіз.-мат. наук М. Стріха (Інститут відкритої політики), кандидати технічних наук С. Бублик (Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України) та Б. Дуда (виконавчий директор Української федерації вчених); канд. екон. наук Л. Кавуненко (ЦДНТПІН), Л. Левченко (ЦДНТПІН), кандидати фізико-математичних наук О. Попович (ЦДНТПІН) та І. Ізотова (КНК при НАН України), Л. Костенко (МОН України), Ю. Коваленко (журнал “Економіст”), представники газети “Світ”.

“Галузева наука України: стан та перспективи” (18 травня).

Доповідач — д-р техн. наук Олексій Ноговіцин, директор Департаменту науково-технічного та інноваційного забезпечення Міністерства промислової політики України.

У роботі круглого столу взяли участь: перший заступник міністра освіти і науки України д-р техн. наук А. Гуржій, заступник міністра освіти і науки України канд. техн. наук В. Стогній, віце-президент НАН України акад. НАН України А. Наумовець, голова Південного наукового центру НАН України акад. НАН України С. Андронаті, академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України акад. НАН України О. Онищенко, академіки НАН України В. Кухар (Інститут біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України, директор) та Я. Яцків (Головна астрономічна обсерваторія НАН України, директор, голова КНК при НАН України), члени-кореспонденти НАН України Б. Гриньов (Інститут сцинтиляційних матеріалів НАН України, директор) та С. Рябченко (Інститут фізики НАН України, зав. відділу), доктори фізикоматематичних наук О. Железняк (Авіаційний університет України) та М. Стріха (Інститут відкритої політики), кандидати технічних наук Б. Дуда (Українська федерація вчених, виконавчий директор) та С. Бублик (Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України, головний консультант), канд. екон. наук І. Єгоров (ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України, зав. відділу), кандидати фізикоматематичних наук О. Попович (ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України, зав. лабораторії), І. Вавилова (Рада з космічних досліджень НАН України, вчений секретар) та І. Ізотова (КНК при НАН України, вчений секретар.), О. Рожен (тижневик “Дзеркало тижня”), представники газети “Світ”.

Засідання проходило у Міністерстві освіти і науки України.

“Національна академія наук України — сьогодні і завтра (за підсумками соціологічних досліджень)” (1 червня).

Доповідачі — доктори соціологічних наук І. Мартинюк та М. Шульга, д-р філос. наук Є. Головаха (Інституту соціології НАН України).

У роботі круглого столу взяли участь: віце-президент НАН України акад. НАН України А. Наумовець, академік-секретар ВФА НАН України акад. НАН України В. Локтев, академіки НАН України Ю. Кундієв (радник Президії НАН України) та Я. Яцків (Головна астрономічна обсерваторія НАН України, голова КНК при НАН України), член-кор. НАН України Б. Гриньов (Інститут сцинтиляційних матеріалів НАН України), д-р екон. наук Б. Маліцький (ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України), доктори соціологічних наук І. Мартинюк (Інститут соціології НАН України) та М. Шульга (Інститут соціології НАН України), канд. екон. наук Л. Кавуненко (ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України), Л. Левченко (ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України), кандидати технічних наук С. Бублик (Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України) та Б. Дуда (Українська федерація вчених), д-р біол. наук В. Троян, О. Тиж (ДФФД МОН України), кандидати фізикоматема-

тичних наук І. Вавилова (Рада з космічних досліджень НАН України) та І. Ізотова (КНК при НАН України), представники газети “Світ”.

“Проблеми інноваційної діяльності (на прикладі технопарків)” (22 червня).

Доповідач — акад. НАН України Володимир Семиноженко, радник Президента України.

У роботі круглого столу взяли участь: віце-президент НАН України акад. НАН України А. Наумовець, перший заступник міністра освіти і науки України д-р техн. наук А. Гуржій, академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України акад. НАН України В. Локтев, академік-секретар Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України акад. НАН України І. Походня, академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України акад. НАН України О. Онищенко, народний депутат України акад. НАН України І. Юхновський, академіки НАН України А. Долінський (Інститут технічної теплофізики, директор) та Я. Яцків (Головна астрономічна обсерваторія НАН України, директор, голова КНК при НАН України), члени-кореспонденти НАН України Б. Гриньов (Інститут сцинтиляційних матеріалів НАН України, директор) і С. Рябченко (Інститут фізики НАН України, зав. відділу), д-р екон. наук Б. Маліцький (ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України, директор), д-р техн. наук Г. Марінський (Технологічний парк “Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона”, віце-президент), кандидати економічних наук О. Попович (ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України, зав. лабораторії) та О. Мазур (Технологічний парк “Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона”, виконавчий директор), кандидати технічних наук В. Сорокін (Технопарк “Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка і сенсорна техніка”, виконавчий директор), С. Бублик (Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України, головний консультант) та Б. Дуда (Українська федерація вчених, виконавчий директор), канд. фіз.-мат. наук В. Сидоренко (Відділення інформатики НАН України, вчений секретар), І. Вавилова (Рада з космічних досліджень НАН України, вчений секретар) та І. Ізотова (КНК при НАН України, вчений секретар), Т. Морозов (технопарк “Вуглемаш”, представник у Києві), М. Гончаренко (Департамент інноваційної діяльності МОН України, начальник).

“Правове поле науково-технологічної сфери” (28 вересня).

Доповідач — д-р юрид. наук Наталія Мироненко, начальник управління експертизи Академії правових наук України.

У роботі круглого столу взяли участь віце-президент НАН України акад. НАН України А. Наумовець, перший заступник міністра освіти і науки України д-р техн. наук А. Гуржій, заступник міністра освіти і науки України канд. техн. наук В. Стогній, академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України акад. НАН України В. Локтев, академіки НАН України О. Созинов (радник Президії НАН України), М. Новиков (Інститут надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля НАН України, директор) та Я. Яцків (Головна астрономічна обсерваторія НАН України, директор; КНК при НАН України, голова), члени-

кореспонденти НАН України Б. Гриньов (Інститут сцинтиляційних матеріалів НАН України, директор), Д. Зербіно (Медичний університет АМН, Львів), С. Рябченко (Інститут фізики НАН України, зав. відділу) та В. Шульга (Радіо-астрономічний інститут, заст. директора), доктори технічних наук О. Ноговіцин (директор Департаменту науково-технічного та інноваційного забезпечення Міністерства промислової політики України) та Г. Маринський (Технологічний парк "Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона", віце-президент), д-р екон. наук Ю. Саєнко (Інститут соціології НАН України, заст. директора), д-р фіз.-мат. наук М. Стріха (Інститут відкритої політики), д-р геол.-мін. наук В. Ємельянов (НАН України, перший заст. головного вченого секретаря), О. Іванова (заст. директора Департаменту, начальник Управління інноваційного розвитку МОН України) та Т. Шокун (заст. директора Департаменту, начальник Управління забезпечення науково-технологічного розвитку МОН України), д-р хім. наук Г. Миронюк (Міжнародний інститут безпеки і якості, директор), д-р юрид. наук Ю. Бошицький (Міжнародний центр правових проблем інтелектуальної власності, директор), кандидати фізико-математичних наук О. Попович (ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України, зав. лабораторії), В. Кіблик (відділ організації фундаментальних досліджень у галузі природничих наук МОН, ст. наук. співр.) та І. Ізотова (КНК при НАН України, вчений секретар), кандидати технічних наук В. Денисюк (ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України, ст. наук. співр.) та Б. Дуда (Українська федерація вчених, виконавчий директор), представники журналу "Інтелектуальна власність" І. Абдуліна (головний редактор) та В. Сисоев (редактор).

Проводили засідання академік НАН України Я. Яцків та голова УНТЦ Ів Кармаль. Організатори — канд. фіз.-мат. наук І. Ізотова (КНК при НАН України, вчений секретар) та канд. техн. наук Б. Дуда (Українська федерація вчених, виконавчий директор).

Матеріали засідань — доповіді, виступи учасників — для ознайомлення і обговорення широким науковим загалом було розміщено на сайті Комітету (www.nas.gov.ua/knk/) та частково опубліковано у журналі "Проблеми науки" (№ 5, № 7, № 9, 2004 р.).

Учасники засідання круглого столу 14.02.2005 на тему **"Сучасний стан та перспективи розвитку науково-технічної сфери України"** як підсумок попередніх обговорень проблеми ухвалили звернення до керівників країни — Президента України В. Ющенка, Голови Верховної Ради України В. Литвина, Прем'єр-міністра України Ю. Тимошенко — і висловили своє занепокоєння щодо ігнорування в сучасних умовах найважливішого ресурсу економічного та соціального розвитку країни — її науково-технологічного та інноваційного потенціалу, запропонували концепцію реформування структури управління науково-технічною сферою (див. *додаток 18*).

Проведені засідання круглого столу показали, що, з одного боку, у науковців на основі глибокого та критичного аналізу сучасного стану розвитку науково-технічної сфери України назріло розуміння нагальної необхідності

впроваджувати в життя реформи управління з метою: а) всебічної інтеграції української фундаментальної науки в міжнародний науковий простір; б) максимального поєднання фундаментальної науки і освіти; в) підвищення економічної віддачі прикладних досліджень та розробок. А з іншого боку, абсолютно очевидно, що такі радикальні дії (реформування, перетворення) потребують врахування аналізу та думки самого наукового співтовариства стосовно того, у якому напрямі рухатись, що і яким чином має бути змінено та оптимізовано, щоб не зашкодити справі, зберегти набуте та дати поштовх для подальшого розвитку науки.

У зв'язку з цим у КНК при НАН України в 2005 р. започатковано проект **“Науці — громадську ініціативу”**. Мета проекту — залучення широкого кола науковців, керівників науково-технологічної сфери, працівників відповідних урядових структур та засобів масової інформації до продовження обговорення питань щодо реального стану та проблем реформування науково-технологічної та інноваційної сфер України. Проект передбачав здійснення трьох послідовних етапів:

- збір пропозицій щодо реформування науково-технологічної сфери від наукового співтовариства та наукових організацій;
- систематизація, аналіз, узагальнення, публікація та поширення матеріалів проекту керівникам державних міністерств, відомств і установ з метою ознайомлення та надання відповідних пропозицій;
- проведення відкритого Форуму науковців та громадських наукових організацій України з метою підсумкового обговорення проекту та напрацювання рекомендацій.

На першому етапі проекту було розгорнуто дискусію щодо реформування та вдосконалення наукової системи. Учасники проекту надіслали свої міркування та пропозиції щодо напрямів їх вирішення (у *додатку 19* наведено деякі статистичні викладки з аналізу списку дописувачів).

21 червня 2005 р. голова КНК при НАН України акад. НАН України Я.С. Яцків провів нараду керівників громадських наукових організацій (ГНО). Обговорювалися проблеми функціонування ГНО: їх місце та роль у діяльності НАН України, фінансування, шляхи підвищення ефективності їх роботи та авторитету, пропозиції щодо координації роботи в рамках НАН України, участь у роботі відповідних фахових європейських та міжнародних наукових організацій та сплата їм членських внесків. До речі, з останнього питання КНК при НАН України спеціально звертався до президента НАН України акад. НАН України Б.Є. Патона. Були зібрані, систематизовані та проаналізовані відповідні матеріали, які розглядалися на засіданні Президії НАН України, а згодом і на Загальних зборах НАН України (доповідав акад. НАН України М.З. Згуровський). З часом питання було позитивно вирішено. НАН України офіційно сплачує членські внески українських ГНО до європейських та міжнародних наукових організацій, де Україна є членом International Council for Science (ICSU) — Міжнародної ради науки. Учасники наради висловили

побажання щодо створення з метою координації роботи об’єднаної ради громадських наукових організацій НАН України.

До виконання проекту на другому та третьому етапах долучилася Українська федерація вчених (голова — акад. НАН України В.П. Семиноженко) і Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України (директор — д-р екон. наук Б.А. Маліцький). ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України провів систематизацію, структурування та аналіз отриманих пропозицій та реферативних збірників матеріалів ЗМІ “Шляхи реформування української науки”, які регулярно готували Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського та Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади. Найяскравіші висловлювання та пропозиції науковців, результати систематизації пропозицій були опубліковані у збірнику “Узагальнені матеріали. До засідання Першого загальнонаціонального форуму “Майбутнє науки — майбутнє України” (укладач — проф. В.І. Онопрієнко, ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва).

Перший загальнонаціональний форум **“Майбутнє науки — майбутнє України”** відбувся 8 липня 2005 року в м. Київ у приміщенні Національної філармонії України (див. *додаток 20*). У його роботі взяли участь провідні науковці України, політики та високі урядовці. Відбулося підбиття підсумків загальнонаціональної дискусії з питань реформування вітчизняної науки, проведеної у ЗМІ, та обговорення проблем сучасного стану та перспектив розвитку науки в Україні в рамках проекту “Науці — громадську ініціативу”. Результат роботи форуму — прийняття проекту “Програми реформ у науково-технічній і інноваційній системі України на 2005—2010 рр”.

На жаль, мусимо визнати, що за десять років, що минули з часу виконання цих проектів, стан справ у науково-технологічній сфері України ще погіршився. Тому КНК при НАН України знову планує приступити до обговорення цієї теми (див. матеріали, підготовані до лютневого засідання «Елітарної світлиці», *додаток 21*).

ПРОЕКТ

“УКРАЇНСЬКІ ВЧЕНІ ЗА КОРДОНОМ: ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ ТА ПОВЕРНЕННЯ”

У жовтні 2000 року Комітетом спільно з Центром соціальних експертиз і прогнозів Інституту соціології НАН України, Центром досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України (ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України) і громадською організацією “Жінки в науці” було започатковано проект “Українські вчені за кордоном: перспективи співпраці та повернення” (керівник — канд. фіз.-мат. наук І. Вавилова). Він ставив за мету вивчення досвіду різних країн світу з вирішення проблеми відтоку високофахових науковців, аналіз реального стану цієї проблеми в Україні та створення бази даних респондентів (українських учених за кордоном) для подальшого проведення соціологічного опитування, яке дозволить проаналізувати перспективи активізації реальної співпраці українських учених за кордоном з їх колегами в Україні.

Чим було викликано звернення до цієї теми? Як зазначено у матеріалах проекту, опублікованих у “Інформаційному бюлетені” КНК при НАН України № 14 за 2002 р., “на той період сучасний стан української науки характеризувався низкою проблем, без розв’язання яких говорити про входження до світового наукового простору було неможливим. Одна з найважливіших — проблема кадрового забезпечення проведення наукових досліджень високого рівня, оскільки внаслідок економічних причин та міграції вчених відбулися як кількісні, так і якісні зміни в науковому потенціалі країни (зазначимо, що ця проблема залишається актуальною і в наш час).

Наведемо дані Державного комітету статистики України на 01.01.2000 р.: середній вік докторів наук складав 59 років (в 1991 р. — 55 років), кандидатів наук — 51 рік (в 1991 р. — 47 років). За останні десять років XX ст. чисельність фахівців, задіяних у науково-дослідних роботах, скоротилася на-

половину, а 30 % учених, залишаючись на своїх місцях, фактично працювали над виконанням досліджень іноземних замовників. Зросло приховане безробіття, скоротилася чисельність кандидатів і докторів наук, підготовлених у науково-дослідних інститутах.

Розвиток еміграційного процесу в науковій сфері відбувався в декілька етапів, які віддзеркалили процеси трансформації науково-технічної системи в Україні. У загальному їх можна охарактеризувати таким чином:

- 1988—1991 рр. — “перебудова” викликала процеси демократизації науково-технічної сфери та відкрила “залізну завісу”. Відбулася перша хвиля еміграції науковців на Захід, як правило, це були дисиденти (або ті, хто набув статусу “біженця” з інших причин), а також молоді вчені, яким було надано стипендії для навчання чи виконання науково-дослідних програм.

- 1991—1993 рр. — початок формування самостійної науково-технічної сфери України, який співпав з економічною кризою, що викликало зменшення фінансування науки, падіння її престижу, появу нових, привабливіших сфер діяльності. Спостерігається найбільший внутрішній і зовнішній вплив наукових кадрів (зокрема, у 1992 р. наука втратила шосту частину науковців).

- 1994—1999 рр. — поглиблення економічної кризи та стагнація трансформаційного процесу в науці, нова хвиля еміграції, старіння кадрів.

- 1999—2000 рр. — прийняття низки важливих заходів і законів щодо зміни державної політики у сфері науки”.

Очевидно, що для подальшого реформування та розвитку української наукової системи важливим був детальний аналіз стану, причин та перспектив процесу еміграції вчених з України, що й визначило мету виконання проекту.

Проект фінансово підтримували Міністерство освіти і науки України (грант № 11/8 від 14.08.2000 Державної науково-технічної програми) і CRDF (грант на виконання проекту та представлення результатів роботи на Міжнародній конференції “Міжнародна підтримка науки в Росії і Україні: 10-річна ретроспектива та перспектива”).

У ході виконання проекту було проведено соціологічне опитування: розроблено спеціальні анкети, їх поширено у наукових установах НАН України та вищих навчальних закладах України, а також серед науковців України, які виконують дослідження у зарубіжних наукових центрах. Отримані результати було опрацьовано у Центрі соціологічних експертиз і прогнозу Інституту соціології НАН України, при цьому було враховано інформацію, люб’язно надану посольствами Республіки Білорусь, Республіки Польща, Чеської Республіки, Угорської Республіки, Туреччини, Румунії та Болгарії про стан вирішення проблеми відтоку високофахових науковців у своїх країнах.

Результати виконаного дослідження були представлені на Міжнародній конференції “Міжнародна підтримка науки в Росії та Україні: 10-річна ретроспектива та перспектива” (Лондон, 22—23 жовтня, 2001 р.) та детально викладено у вже згаданому “Інформаційному бюлетені” КНК при НАН України № 14 за 2002 р. (спеціальний випуск).

Нижче наведено зміст інформаційного бюлетеня КНК при НАН України № 14 за 2002 р., який вичерпно характеризує проблеми, проаналізовані у виконаному проекті.

ЗМІСТ

ІНФОРМАЦІЙНОГО БЮЛЕТЕНЯ № 14 за 2002 р. КНК при НАН УКРАЇНИ

Я. Яцків, Б. Маліцький, С. Бублик

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАУКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ПРОТЯГОМ 90-х РОКІВ XX СТОЛІТТЯ: ПЕРІОД ПЕРЕХОДУ ДО РИНКУ

Вихідні дані становлення національної наукової системи України

Інституційно-функціональна трансформація національної наукової системи

Аналіз національної наукової системи: підсумки десятиріччя перетворювань

Заключні положення та висновки

І. Вавилова, Н. Ісакова, М. Олійник, Ю. Саєнко, В. Троян

НАУКОВА ЕМІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ УПРОДОВЖ 1998—2000 рр. ПОРІВНЯЛЬНИЙ ТА СОЦІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

Характеристика науково-технічного потенціалу України та наукової еміграції за даними Державного комітету статистики України

Аналіз впливу наукових кадрів за даними опитування керівників установ НАН України та Міністерства освіти і науки України

Науково-соціальні орієнтації студентів старших курсів університетів України та молодих учених НАН України

Ставлення до проблеми наукової еміграції керівників наукових установ НАН України

Досвід вирішення проблеми наукової еміграції в інших країнах

Віїзд учених у країнах-реципієнтах

Рекомендації для вирішення проблеми наукової еміграції в Україні

Інформація про авторів статей:

Я. Яцків — акад. НАН України, д-р фіз.-мат. наук, ГАО НАН України;

Б. Маліцький — д-р екон. наук, ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України;

С. Бублик — канд. техн. наук, Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України;

І. Вавилова — канд. фіз.-мат. наук, Астрономічна обсерваторія Київського національного університету імені Тараса Шевченка, КНК при НАН України;

Н. Ісакова — канд. фіз.-мат. наук, ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України;

М. Олійник — аспірантка, Інститут соціології НАН України;

Ю. Саєнко — проф., д-р екон. наук, Інститут соціології НАН України;

В. Троян — проф., д-р біол. наук, Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, громадська організація “Жінки в науці”.

ПРОЕКТ

“ВИВЧАЙМО ТА ПЛЕКАЙМО УКРАЇНСЬКУ МОВУ”

24 серпня 2000 р. на відзначення дев'ятої річниці Незалежності України у Київському міському будинку вчителя відбулося засідання “Елітарної світлиці”, гостем якої був перший Президент незалежної України Леонід Кравчук.

На цьому засіданні голова КНК при НАН України акад. НАН України Ярослав Яцків ознайомив присутніх з новим проектом “Вивчаймо та плекаймо українську мову”, започаткованим до десятої річниці Незалежності України. Угоду про виконання проекту уклали Ліга українських меценатів (в особі виконавчого директора М. Слабошпицького), Міністерство освіти і науки України (в особі заст. міністра В. Огнев'юка), Академія педагогічних наук України (в особі віце-президента АПН України О. Савченко), КНК при НАН України (в особі виконавчого директора О. Бондарчука), Товариство “Друзі Товариства імені Григорія Ващенка” (в особі голови Товариства С. Ільницького, Торонто, Канада; коротка довідка про Товариство наведена в кінці статті).

У межах виконання проекту передбачено такі етапи:

- проведення Всесвітньої олімпіади з української мови;
- розповсюдження книги А. Погрібного “Розмови про наболіле, або Якби ми вчилися так, як треба...”;
- забезпечення сільських шкіл України україномовною науково-популярною та методичною літературою;
- підготовку та видання українською мовою підручників та навчальних посібників для загальноосвітніх закладів.

Згідно з укладеною угодою керівництво проектом покладено на голову КНК при НАН України Я. Яцківа (*додаток 22*).

На виконання цього проекту КНК при НАН України (Ірина Ізотова, вчений секретар, та Оксана Галелюка, помічник голови) у співпраці з Товариством “Друзі Товариства імені Григорія Ващенка”, яке забезпечило фінансування

проекту, організував видання та розповсюдження на добродійних засадах серед бібліотек середніх та частково вищих навчальних закладів України україномовних видань загальним накладом 142 тисячі примірників:

- А. Погрібний “Розмови про наболіле, або Якби ми вчилися так, як треба...” (К.: Просвіта, 2000) — наклад 50 тис. прим.;
- С. Сірополко “Історія освіти в Україні” (К.: Наук. думка, 2001) — 5 тис. прим.;
- В. Симоненко “Берег чекань” (К.: Наук. думка, 2001) — 50 тис. прим.;
- Є. Маланюк “Невичерпальність” (К.: Веселка, 2001) — 10 тис. прим.;
- Л. Куценко “Dominus Маланюк: тло і постать” (К.: Просвіта, 2002) — 2 тис. прим.;
- Д. Донцов “Туга за героїчним. Постаті та ідеї української літератури” (К.: Веселка, 2003) — 25 тис. прим.

Значну допомогу комітетові в поширенні зазначених видань, а також книги Івана Дзюби “З криниці літ” (т. 2, 3750 примірників) серед освітянських закладів надало Міністерство освіти і науки України, зокрема Методично-видавничий центр організації випуску та доставки освітянської літератури (директор Т. Харламова), Науково-методичний центр вищої освіти (директор К. Левківський) та ДП “Освіта”.

Анатолій Погрібний брав участь майже в усіх презентаціях своєї книги, організованих у навчальних закладах різних областей України.

Примірники книги С. Сірополко “Історія освіти в Україні” були передані до Українського вільного університету в Мюнхені та Празького університету (з 1925 р. С. Сірополко був професором Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова у Празі).

Крім того, КНК при НАН України направляв книги безпосередньо на адреси бібліотек до міських, районних, обласних відділів освіти всіх областей України. Для прикладу, 19 вересня 2003 р. Управлінню освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації для шкільних бібліотек було передано книги: В. Симоненко “Берег чекань” (100 прим.), С. Сірополко “Історія освіти в Україні” (24 прим.), Є. Маланюк “Невичерпальність” (42 прим.), Л. Куценко “Dominus Маланюк: тло і постать” (42 прим.).

Варто зазначити, що у 2001 р. комітет спільно з Товариством “Друзі Товариства імені Григорія Ващенко” докладали зусиль для організації підготовки та видання оригінальної монографії “Освіта в Україні”, в якій усебічно висвітлено проблеми становлення та розвитку освіти на теренах України за періоди 1922—1991 (радянський) та 1991—2001 (незалежна держава). Монографія задумувалась як своєрідне продовження того дослідження культурно-освітньої діяльності на українських теренах з давніх часів до приблизно 1920-х років, яке виконав та виклав у своїй монографії “Історія освіти в Україні” Степан Сірополко. Після довгих пошуків фахових авторів було укладено угоду щодо підготовки до друку такої монографії до вересня 2002 р. з авторським колективом під керівництвом чл.-кор. АПН України проф. Б. Ступарика (Прикарпат-

ський університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ). На жаль, з передчасною смертю проф. Б. Ступарика робота над монографією була припинена. Добре було б, якби роботу, розпочату ним, закінчили його колеги з кафедри історії педагогіки (єдиної в Україні!) Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Комітет спільно з Товариством “Друзі Товариства імені Григорія Ващенка” у 2001—2003 рр. передплачував та поширював серед обласних бібліотек та бібліотек вищих навчальних закладів понад 100 примірників журналу “Універсум” (Львів).

Акад. НАН України Я. Яцків, починаючи з 2001 р., регулярно бере участь у проведенні та урочистостях з відзначення переможців Міжнародного конкурсу знавців української мови ім. Петра Яцика (*додаток 23*). Завдяки сприянню КНК при НАН України та МОН України цей конкурс отримав міжнародний статус. Церемонія нагородження за традицією відбувається у Національному драматичному театрі ім. І. Франка за участю високопосадовців, відомих політичних та громадських діячів, знаних науковців України.

КОРОТКА ДОВІДКА. Товариство “Друзі Товариства імені Григорія Ващенка” засноване 20 вересня 1999 р. в м. Торонто (Канада). Чільними діячами Товариства стали знані українці — Степан Ільницький (ініціатор та голова), Христина Бідяк, Мотря Ільницька та ін.

Його головне завдання — за допомогою української громади в Торонто співпрацювати в напрямку зміцнення української ідеї в Україні шляхом видання літератури відповідного змісту та надання допомоги національно-свідомим студентам, які виявляють високу успішність та громадську активність.

Товариство ставить собі за мету формування фондів для видання книг, які розповсюджуватимуться в Україні на громадських засадах або за номінальною ціною для молоді, яка навчається, та за ринковою — для всіх інших. Виручені кошти, як і інші, не використані на видання книг, спрямовуватимуться на призначення стипендій.

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

КНК при НАН України регулярно видавав Інформаційний бюлетень (№ 1—7 — гол. редактор М. Железняк; № 8—16 — І. Ізотова), брав участь у підготовці до друку, організації та фінансуванні публікацій низки наукових та науково-популярних видань (перелік їх наведено нижче). Видання стали можливими завдяки тісній співпраці КНК при НАН України з Інститутом історії України НАН України, Центральним державним архівом вищих органів влади (ЦДАВОВ), Міністерством закордонних справ (МЗС) України, Ніжинським педагогічним інститутом ім. М. Гоголя, Кіровоградським педагогічним університетом ім. Володимира Винниченка, Фондом Чіні (Італія), Координаційним бюро Енциклопедії Сучасної України (ЕСУ), Науковим товариством ім. Шевченка, всеукраїнськими громадськими організаціями: Конгресом української інтелігенції (КУІН), Українською федерацією вчених (УФВ) та організацією “Жінки в науці”, громадською Радою з питань науки, інноваційного розвитку та інтелектуальної власності при Міністерстві освіти і науки України, Товариством “Друзі Товариства імені Григорія Вашенка” та Українською громадою Торонто (Канада).

КНК при НАН України спільно з Науковим товариством ім. Шевченка у Західній Європі ініціював підготовку “Енциклопедії Сучасної України” — стояв біля витоків створення Координаційного бюро ЕСУ (1996) та Інституту енциклопедичних досліджень НАН України (2004), якими проведено фундаментальну роботу, підготовлено та уже видано 15 томів енциклопедії.

Окремо хочеться відзначити науково-енциклопедичне видання “Імена України в космосі” під редакцією І.Б. Вавилової і В.П. Плачинди (Л.: ВД Наутілус, 2003; К.: Ваіте, 2001, 2003; Академперіодика, 2003), яке охоплює близько 200 оригінальних нарисів, присвячених видатним історичним поді-

ям минулого та сучасності України, життєвому та творчому шляху видатних українських діячів науки, культури, політики, назви та імена яких присвоєно об'єктам Всесвіту. Над цим виданням (ідея акад. НАН України Я. Яцківа) КНК при НАН України у тісній співпраці з багатьма провідними науковцями України (авторами статей), державними установами та науковими інститутами працював упродовж декількох років. Серед авторів книги — академіки НАН України Борис Патон (нарис про Михайла Лаврентьєва), Іван Дзюба (про Сергія Параджанова), Михайло Згуровський (про НТУУ “КПІ”), Іван Курас (Україна, загальний історичний зріз), Станіслав Конюхов (про Михайла Янгеля), Ганна Скрипник (про українську міфологію) та багато інших.

Видання, підготовлені КНК при НАН України чи за його участі:

- 1992** Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 1992. — № 1. — 84 с.;
Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 1992. — № 2. — 88 с.
- 1993** Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 1993. — № 3. — 64 с.;
Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 1993. — № 4. — 55 с.
- 1994** *Лебединська Т.* Пам'ятні місця Т. Шевченка у Санкт-Петербурзі. — К., 1994;
Інформаційний бюлетень КНК при НАН України — К., 1994. — № 5. — 47 с.;
Інформаційний бюлетень КНК при НАН України — К., 1994. — № 6. — 43 с.
- 1995** Микола Гоголь і світова культура : Матеріали Міжнар. конф. (Ніжин, жовтень 1994). — К., 1995 (спільно з Ніжинським педагогічним інститутом імені М. Гоголя);
Матеріали Конгресу української інтелігенції, 1-е вид. — К., 1995 (спільно з КУІН);
Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 1995. — № 7. — 46 с.
- 1996** Україна XVII ст. між заходом та сходом Європи : Матеріали укр.-італ. симпозиуму. — (Київ, 13—16 вересня 1994). — К., 1996 (спільно з Фондом Чіні, Італія);
Українська Центральна Рада. Архівні документи і матеріали. — Т. 1. — (К. : Наук. думка, 1996 (спільно з Інститутом історії України ЦДАВОВ);
Матеріали Конгресу української інтелігенції, 2-е вид. — К., 1996 (спільно з КУІН).
- 1997** Дипломатія сучасної України. — К., 1997 (спільно з Координаційним бюро ЕСУ);
Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 1997. — № 8. — 92 с. (спільно з МЗС України).
- 1998** *Верстюк В., Осташко Т.* Діячі Української Центральної Ради. — К., 1998 (спільно з Українською громадою Торонто, Канада);
Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 1998. — № 9. — 16 с.;
Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 1998. — № 10. — 64 с.;
Довідкові матеріали до I Всеукраїнських зборів інтелігенції. — К., 1998 (спільно з КУІН).
- 1999** *Отт-Скоропадська О.* Повернення в Україну. — К., 1999;
Костенко Л. Біографія. Вибрані поезії. Маруся Чурай. Інтерпретація творів : Навч. посіб.-хрестоматія. — Кіровоград : Степова Еллада, 1999 (спільно з Українською громадою Торонто (Канада) та Кіровоградським педагогічним університетом ім. В. Винниченка);
Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 1999. — № 11. — 84 с.

- 2000** Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 2000. — № 12. — 68 с.;
Жінка в науці та освіті: минуле, сучасність, майбутнє (Київ, 3—4 грудня 1999). — К., 2000 (спільно з громадською організацією “Жінки в науці”);
Погрібний А. Розмови про наболіле, або Якби ми вчилися так, як треба... — К. : ВЦ “Просвіта”, 2000 (спільно з Товариством “Друзі Товариства імені Григорія Ващенко”, Канада).
- 2001** Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 2001. — № 13. — 52 с.;
Сірополько С. Історія освіти в Україні. — К. : Наук. думка, 2001 (спільно з Товариством “Друзі Товариства імені Григорія Ващенко”, Канада);
Симоненко В. Берег чекань. — К. : Наук. думка, 2001;
Маланюк Є. Невичерпальність. — К. : Веселка, 2001 (спільно з Товариством “Друзі Товариства імені Григорія Ващенко”, Канада).
- 2002** Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 2002. — № 14. — 52 с.;
Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 2002. — № 15. — 54 с.;
Куценко Л. Dominus Маланюк: тло і постать. — К. : Просвіта, 2002 (спільно з Товариством “Друзі Товариства імені Григорія Ващенко”, Канада).
- 2003** Імена України в космосі. — К., 2003;
Інформаційний бюлетень КНК при НАН України. — К., 2003. — № 16. — 60 с.;
Донцов Д. Туга за героїчним. Постаті та ідеї української літератури. — К. : Веселка, 2003 (спільно з Товариством “Друзі Товариства імені Григорія Ващенко”, Канада).
- 2005** І Загальнонаціональний форум “Майбутнє науки — майбутнє України”. Узагальнені матеріали. — К., 2005 (спільно з УФВ та РПНІРІВ МОН);
Програма реформ у науково-технічній і інноваційній системі України на 2005—2010 рр. (проект). — К., 2005 (спільно з УФВ та РПНІРІВ МОН).

Видання КНК при НАН України на добродійних засадах передавали до Центральної наукової бібліотеки ім. В.І. Вернадського НАН України для бібліотек України та інститутів НАН України, надсилали до бібліотек вищих навчальних закладів України, до Міністерства оборони та Міністерства закордонних справ України для посольств України за кордоном, дарували учасникам з’їздів українознавців та всесвітніх форумів українців, членам та гостям КНК, учасникам наукових конференцій, семінарів та круглих столів, до організації яких долучався КНК при НАН України. Видання з проекту “Вивчаймо та плекаймо українську мову” передавали до бібліотек середніх та частково вищих навчальних закладів України.

У зв’язку з реорганізацією КНК при НАН України та створенням Інституту енциклопедичних досліджень НАН України видавничу діяльність КНК було припинено.

**КОМІТЕТ
З ПИТАНЬ
НАУКИ
І КУЛЬТУРИ
ПРИ НАН УКРАЇНИ:**
ХРОНІКА ПОДІЙ
І ФАКТІВ

1991 *

18 жовтня голова КНК при НАН України (сучасна назва) Я. Яцків узяв участь у відкритті Тижня німецької культури в Києві. На відкритті з надзвичайно цікавою та змістовною промовою виступив Міністр закордонних справ Федеративної Республіки Німеччини Ганс-Дітріх Геншер (повний текст промови див. *додаток 24*).

1992

25 серпня в приміщенні Київського міського будинку вчителя відбулося перше зібрання членів Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном. Зі звітною доповіддю виступив голова КНК акад. НАН України Я. Яцків. У дискусії взяли участь: професор Б. Осадчук (Німеччина), академіки НАН України Ю. Кундієв та К. Ситник, чл.-кор. НАН України К. Товстюк, інженер-хімік С. Ільницький (Канада), іноземний член НАН України О. Субтельний (Канада).

29 вересня в КНК відбулася зустріч з інженером П. Гімбаржевським (Канада), спеціалістом з дистанційного зондування, який звернувся до Комітету з проханням допомогти налагодити зв'язки з українськими вченими, які займаються проблемою зондування.

3 жовтня у Львові відбулося урочисте відкриття філії Австрійського інституту Східної та Південно-Східної Європи (АІСПСЄ), який почав своє функціонування з 1 липня при Українсько-австрійському центрі НАН України. Цього ж дня було відкрито відділ австрійської книги у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника, який налічує близько 3 тис. австрійських книжок з різних галузей науки, культури, художньої літератури тощо.

* Створення та діяльність Комітету у 1990—1991 рр. описано у вступі.

На урочистості до Львова прибула австрійська делегація у складі віце-канцлера Австрії, федерального Міністра науки та досліджень Австрії д-ра Е. Бусека, керівника секції Міністерства закордонних справ Австрії д-ра Б. Штільфріда, директора АІСПСЄ д-ра О. Губера, проф. І. Гука, тимчасово повіреного Австрії в Україні М. Венінгера, керівника Львівської філії Інституту Південної та Південно-Східної Європи магістра Е. Мательшвайгер та ін. Україну представляли: голова та заступник голови Західного наукового центру НАН України академики НАН України І. Юхновський та В. Панасюк, заступник міністра закордонних справ України В. Ліпатов, голова КНК акад. НАН України Я. Яцків, академік-секретар Відділення історії, філософії і права НАН України чл.-кор. НАН України І. Курас, директор Українсько-австрійського центру НАН України канд. техн. наук Р. Крип'якевич та ін.

У зустрічі австрійської делегації та в урочистостях взяли участь представник Президента на Львівщині О. Давимука та голова Львівської міської ради народних депутатів В. Шпіцер.

Австрійську делегацію прийняв Блаженніший Мирослав Іван Кардинал Любачівський.

Телебачення і преса (як українська, так і австрійська) однозначно позитивно оцінили розширення українсько-австрійської співпраці.

19 жовтня розпорядженням представника Президента у Львівській області зареєстровано громадське об'єднання науковців “Інститут Центрально-Східної Європи у Львові”, який є незалежною науковою установою, що діє на правах громадської організації науковців.

Інститут ставить перед собою такі завдання:

- вивчення історичного минулого, сучасного політичного становища і перспектив країн Центрально-Східної Європи; виявлення загальних закономірностей і специфічних особливостей розвитку суспільств і держав, дослідження проблем; подолання спадщини тоталітаризму в суспільних структурах і свідомості людей;

- налагодження співпраці українських вчених, які працюють у галузі гуманітарних наук і політології, з ученими за кордоном, насамперед у країнах Центрально-Східної Європи;

- сприяння засвоєнню українськими вченими сучасних методів дослідження в галузі гуманітарних наук і політології.

Для досягнення поставлених завдань Інститут:

- здійснює наукові проекти, які завершуються написанням монографій, статей, інформативних оглядів, а також довідок і рекомендацій для державних установ і громадських організацій;

- організовує наукові конференції, семінари, школи молодих науковців, допомагає іншим установам у їх проведенні та здійснює заходи з популяризації української науки і культури;

- надає допомогу, зокрема фінансову, науковцям та студентам для виїзду за кордон на стажування і для участі в конференціях та семінарах, а також

сприяє залученню іноземних вчених для консультацій та педагогічної діяльності в Україні;

- організовує створення банків даних, проводить виявлення, облік і забезпечення збереження джерел (писемних, іконографічних, аудіовізуальних) з історії визвольної боротьби українського народу і сучасного державотворення;
- налагоджує міжнародний книгообмін на безвалютних засадах;
- надає послуги громадянам та організаціям, в тому числі у сфері науково-технічної інформації;
- здійснює видавничу діяльність, бере участь в організації виставок, створенні телепередач та фільмів.

Адреса Інституту: м. Львів, вул. Винниченка, 24.

19 листопада відбулося засідання президії Ради Товариства “Україна”, на якому обговорювалося питання створення Міністерства (Державного комітету) у справах українців, що проживають за межами України. Я. Яцків висловився за необхідність попереднього створення державної програми для вирішення цього питання.

Президія НАН України прийняла постанову про створення в Києві Міжнародного енциклопедичного бюро з фізики (МЕБ) при Відділенні фізики і астрономії НАН України. Затверджені основні напрямки діяльності МЕБ:

- створення п'ятитомного видання “Енциклопедія фізики” українською мовою;
- підготовка видання російсько-українсько-англійського словника фізичних термінів;
- створення комп'ютерного варіанту енциклопедії фізики для фізичних кафедр вишів, а також шкіл та технікумів;
- координація роботи з видання словників з окремих розділів фізичної науки;
- організація видання українською мовою монографій та посібників з фізики для студентів і аспірантів.

Утворено редакційну колегію МЕБ з фізики при Відділенні фізики і астрономії НАН України, до складу якої ввійшли: академіки НАН України В. Бар'яхтар (голова), М. Бродин, О. Ситенко, І. Юхновський та Я. Яцків, чл.-кор. НАН України А. Наумовець, професори О. Біланюк (США, іноземний член НАН України), М. Горбач (Канада), Ю. Даревич (Канада) та Д. Струк (Канада), доктори фізико-математичних наук В. Шендеровський та А. Шпак, канд. фіз.-мат. наук Д. Тарашенко (відповідальний секретар). Базовою установою МЕБ з фізики призначено Інститут фізики НАН України.

За поданням КНК проект “Енциклопедія фізики” у 1991 році дістав підтримку українсько-американського фонду “Відродження”. На кошти, виділені цим фондом, було придбано сучасне комп'ютерне обладнання, яке дало змогу прискорити процес підготовки видання енциклопедії.

Певні кошти на цей проект виділялися в рамках конкурсів, що проводив Державний комітет України з питань науки і технологій.

Активну підтримку становленню проекту надали науковці із української діаспори США і Канади. Саме завдяки іноземним членам редакційної колегії у м. Торонто (Канада) було створено філію МEB з фізики та відкрито відповідний валютний рахунок для збору коштів на виконання проекту. На цей проект внесли кошти Канадська Фундація Українських Студій, а також окремі представники української діаспори в Канаді — С. Пастушенко, Др. Запутович.

У листопаді голова КНК акад. НАН України Я. Яцків та науковий секретар М. Железняк відвідали українські громади у м. Санкт-Петербург та м. Вільнюс і домовилися про співпрацю з ними.

У Санкт-Петербурзі вони зустрічалися із заступником Голови правління Санкт-Петербурзького центру О. Родзевичем та членом Ради Товариства Шевченка у Санкт-Петербурзі Т. Лебединською. Було досягнуто згоди про те, що КНК візьме участь у створенні Українського науково-культурного центру на базі благодійного фонду “Дім національних культур” і фінансово підтримає підготовку та видання довідників “Українці у Санкт-Петербурзі” і “Пам’ятні місця Т. Шевченка у Санкт-Петербурзі”. Також було погоджено організувати проведення круглого столу на тему “Українська культура Санкт-Петербурга очима іноземців”.

Я. Яцків запропонував започаткувати проведення під час Шевченківських днів лекцій у меморіальній квартирі-музеї Т. Шевченка в Санкт-Петербурзі, присвячених життєвому та творчому шляху великого українця.

Під час зустрічі з українською громадою Литви було домовлено, що КНК візьме активну участь у проведенні святкувань, пов’язаних з річницею видання “Кобзаря”, а також організує впродовж травня-червня 1993 р. виставку картин відомого литовського живописця Альбертаса.

11—14 грудня у м. Сарсель (Франція) відбулося засідання Міжнародного Енциклопедичного бюро з фізики Академії наук України.

У роботі наради взяли участь: професори О. Біланюк (Свартморський коледж, США), Ю. Даревич (Йоркський університет, Канада) та Д. Струк (Головний редактор “Encyclopedia of Ukraine”, Торонтський університет, Канада); академіки НАН України М. Бродин і О. Ситенко, виконавчий директор МEB з фізики д-р фіз.-мат. наук В. Шендеровський, учений секретар канд. фіз.-мат. наук Д. Тарашенко та голова НТШ в Європі проф. А. Жуковський.

На нараді було підбито підсумки виконаної роботи з проекту “Енциклопедія фізики”, зокрема з питань комп’ютеризації, підготовки списку статей, стану фінансування, списку персоналій та ін. Обговорювалося також питання стану української наукової термінології. Було вирішено, що під час роботи над енциклопедією необхідно спиратися на “Словник фізичної термінології” В. Фаворського та правописний словник Г. Голоскевича.

Упродовж 1991—1992 рр. на запрошення КНК відвідали Україну:

Олена Отт-Скоропадська з чоловіком Людвігом Оттом;

проф. Аркадій Жуковський — голова НТШ у Сарселі (Франція);

проф. Єлизавета Гайг — історик з Галіфакського університету (Канада);

Степан Ільницький — інженер-хімік з м. Торонто (Канада);
проф. Богдан Цюцюра з Українського вільного університету (Німеччина)
з дружиною;
проф. Альф Граннес — славіст з Бергенського університету (Норвегія);
проф. Оксана Борушенко — історик з Паранського федерального університету (Бразилія);
проф. Богдан Осадчук — політолог Берлінського університету (Німеччина);
проф. Аристид Вірста — мистецтвознавець (Франція).
Гостями Комітету були:
проф. Ярослав Пеленський — директор Східноєвропейського дослідного інституту ім. В. Липинського;
проф. Ігор Гук — асистент-професор хірургії Віденського університету (Австрія);
архітектор Олександр Гуненко — науковець Українського інституту сучасного мистецтва (США);
д-р Дарія Даревич — головний куратор виставки “Скарби України”;
Анна Троян — голова оргкомітету виставки “Скарби України”;
Олег Яхно — перший віце-президент Української палати торгівлі і промислу в Аргентині;
Павло Ногас — голова Української фольклорної групи «Полтава» (Бразилія);
Мар'ян Чайковський — голова Українсько-бразильської центральної презентації;
д-р Андрій Горняткевич — ад'юнкт-професор Альбертського університету (Канада);
Ярослав Фурсенко — голова товариства професіоналів-підприємців у Південній Австралії;
проф. Теодор Костюк — фізик-астроном Центру космічних польотів (США).

1993

10 січня в комітеті відбулася зустріч з проф. Зіркою Воронкою (США). Вона розповіла про втілення в життя ідеї створення курсів англійської мови в Україні. Ще 1991 року на запрошення англomовного журналу Українського Народного Союзу (США) взяти участь у здійсненні цієї програми в містах України зголосилося близько 100 вчителів англійської мови. Долучилася також українська “Просвіта”, яка організовувала групи слухачів, знаходила приміщення, житло для вчителів-іноземців. Перший досвід 1992 р. довів перспективність і актуальність цієї справи.

З. Воронка розповіла також про нові дитячі книжкові видання Союзу Українок (США) і про написання спільно з викладачами Київського педагогічного інституту ім. М.П. Драгоманова підручника з англійської мови для початкового курсу навчання.

У січні—лютому комітет відвідав С. Ільницький (Торонто, Канада). Під час свого перебування в Україні він мав зустрічі з науковцями й практичними працівниками нафтобудівної та нафтопереробної промисловості, де ділився досвідом своєї роботи у цій сфері в Канаді.

20 квітня Міністерство юстиції України видало свідоцтво № 442 про реєстрацію об'єднання громадян “Міжнародна асоціація Україна — Римський клуб”. У Статуті асоціації зазначено, що його метою є сприяння поширенню та поглибленню міжнародного наукового співробітництва України. Асоціація ставить перед собою такі завдання:

- сприяння поглибленню взаєморозуміння між народами світу;
- поширення ідей і досліджень Римського клубу;
- сприяння конструктивному та практичному об'єднанню зусиль науковців світу;
- сприяння утвердженню загальних цінностей, захисту прав людини.
- Голова КНК акад. НАН України Я. Яцків увійшов до складу асоціації.

19—22 квітня за ініціативи Австрійського товариства хірургії кінцівок (проф. Г. Міллезі), І хірургічної клініки Віденського медичного університету (проф. І. Гук) та Київського науково-дослідного інституту клінічної та експериментальної хірургії (професори О. Шалімов, В. Саєнко, М. Дрюк) проведено І Європейський інтенсивний курс з хірургії кінцівок. Організаторами-меценатами цього наукового форуму виступили д-р Е. Бусек — Міністр науки і досліджень Австрії, д-р А. Мок — Міністр закордонних справ Австрії; акад. НАН України Я. Яцків — голова КНК, акад. НАН України Ю. Кундієв. В інтенсивному курсі найбільше уваги надавалося невідкладній допомозі при пошкодженні кінцівок, реконструктивним операціям на кінцівках та лікуванню при пошкодженні периферійних нервів.

Пленарні засідання відбувалися в Київському міському будинку вчених. З доповідями виступили: з українського боку — М. Дрюк, Ю. Лісайчук, С. Галич, І. Дроботун, О. Борзих, О. Штунін, О. Кравченко, А. Погорелик, В. Гайович, А. Лябах, І. Курінний, С. Страфун, А. Резніков, Ю. Дольницький, В. Карчемський; з австрійського боку — Г. Міллезі, Ф. Руссе, А. Пахуцкі, С. Пехлянер, Г. Матушка.

12 травня Я. Яцків узяв участь у консультативній нараді у справі належного використання наукових і культурних можливостей Наукового товариства ім. Шевченка у Європі (Франція), яку організував Апостольський Екзарх Української греко-католицької церкви у Франції Михаїл Гринчишин. Обмін думками щодо подальшої долі Товариства є надзвичайно важливим, оскільки останнім часом у НТШ є чимало проблем, вирішити які можливо лише із залученням наукових сил України. Я. Яцків висловив пропозицію перетворення НТШ у Європі в Український науковий і культурний центр у Франції. У нараді взяли участь Посол України у Франції Ю. Кочубей, професори Б. Гаврилишин (Швейцарія), Д. Струк (КИУС) і А. Жуковський та віце-президент НАН України акад. НАН України П. Толочко.

1—15 травня у Києві та Чернігові відбулася Міжнародна науково-практична конференція з нагоди 120-ї річниці від дня народження Гетьмана України Павла Скоропадського та 75-ї річниці відновлення Української Держави. Основною метою конференції було надання добі Гетьманату 1918 р. об'єктивної характеристики, без ідеологічних чи всіляких дрібнополітичних перекручень та звеличувань.

У травні гостею комітету була Ярослава Йосипишин, доктор історії з Франції. Під час бесіди було порушено питання співпраці між українськими та французькими науковими установами. Особливе зацікавлення Я. Йосипишин виявила до Міжнародної наукової конференції з питань трипільської культури, що відбуватиметься в Києві.

10 червня в Пущі-Озерній проходила VIII Міжнародна конференція з проблем руйнування матеріалів. У рамках форуму комітет організував і провів зустріч учасників конференції з представниками українських наукових товариств, на якій Я. Яцків розповів про діяльність комітету. Про роботу Наукового товариства ім. Шевченка у Львові доповів його голова, чл.-кор. НАН України О. Романів. У дискусії брали участь науковці США, Німеччини, Польщі та інших країн світу. Гостей привітав чоловічий хор “Чумаки”.

28 серпня Я. Яцків підписав протокол про наміри між КНК та родиною Ільницьких (Канада), яка вирішила заснувати Фонд імені Володимира Ільницького як асоційовану до КНК організацію. Було досягнуто домовленості про виділення родиною Ільницьких відповідних коштів та передачу Фондові будинку за адресою м. Дрогобич, вул. І. Франка, 38, що належав родині В. Ільницького і був незаконно конфіскований у жовтні 1939 р.

КНК розробив проект Статуту Фонду ім. В. Ільницького.

9 вересня науковий секретар КНК М. Железняк узяв участь у нараді з питання розробки Державної комплексної програми “Українська діаспора”, яку проводило Міністерство України у справах національностей та міграцій. Учасникам наради був запропонований проект згаданої програми, у якій передбачалося дати визначення суті і змісту поняття “українська діаспора”, вказати роль і значення зарубіжних українців у розбудові Української держави, визначити правові аспекти захисту діаспори, форми й методи впливу на керівництво країн, де проживають українці. Певне місце в програмі належить філософсько-соціологічним та історико-культурним аспектам поняття “українська діаспора”.

Промовці наголошували на необхідності координації дій усіх організацій та установ, що співпрацюють з українською діаспорою. Комітет надіслав свої пропозиції та доповнення до запропонованого проекту комплексної програми.

У вересні в роботі Американсько-українського симпозіуму “Карпати — українська земля (культура й наука в Закарпатті)”, що проходив у м. Ужгород, узяв участь В. Фушич, заступник голови КНК.

У вересні КНК розповсюдив інформацію про кардіологічний семінар, що відбудеться у м. Зальцбург (Австрія) 14—19 листопада 1993 р., допоміг у ви-

значенні кандидатур з України, надав консультації щодо оформлення необхідних матеріалів. Вісім кардіологів з різних міст України долучились до роботи семінару.

5 жовтня Я. Яцків узяв участь в установчій конференції Українсько-австрійського товариства. За його рекомендацією до складу Правління товариства введено члена КНК проф. Б. Білинського. Серед засновників Українсько-австрійського товариства — Українсько-австрійський центр Академії наук України.

14—16 жовтня за фінансової підтримки КНК відбулася Міжнародна конференція “Українознавство: стан, проблеми, перспективи розвитку”. У її роботі взяли участь голова та науковий секретар КНК.

27—30 жовтня відбувся спільний українсько-австрійський симпозіум “Українська література в Австрії, австрійська — в Україні”, членом організаційного комітету якого був Я. Яцків. Комітет надав фінансову підтримку проведенню симпозіуму.

КНК допоміг налагодити співпрацю між Угорським інститутом профспілок економічних і суспільних досліджень та профспілковим комітетом Академії, зацікавленому в професійних контактах зі своїми колегами за кордоном.

Комітет проконсультував д-ра О. Русину (Угорщина) щодо отримання грантів для опрацювання архівних джерел Карпатської України, Карпатської Січі та ін., які знаходяться в Угорщині.

Комітет допоміг проф. Івану Головінському (США) налагодити контакти з українськими психологами, зокрема з НДІ психології та НДІ педагогіки Міносвіти України.

КНК надав організаційну й технічну допомогу новоствореному Інституту східноєвропейських досліджень НАН України та сприяв налагодженню контактів.

Комітет передав Севастопольському військово-морському інституту 182 примірники книг — художньої та політичної літератури, публіцистичних збірник, досліджень з історії, культури України та її Збройних сил. Частина літератури була надана комітету Українсько-американським фондом “Сейбер — Світло” (м. Львів).

У листопаді комітет отримав пропозицію від Міністерства культури України (Міністр — акад. НАН України І. Дзюба) щодо взаємоузгодження планів роботи на 1994 р.

1994

2 січня КНК спільно з НТШ у Львові провів презентацію науково-видавничого проекту “Доповнююча Енциклопедія Українознавства (ЕУ-3)”.

Про проект, його мету, значення та конкретні плани реалізації говорили Я. Яцків, іноземний член НАН України проф. А. Жуковський (голова НТШ у Європі, Сарсель, Франція) та чл.-кор. НАН України проф. О. Романів (голова НТШ у Львові).

У проекті передбачалося створення двох редакційних груп НТШ, що діятимуть у Львові та Парижі з залученням на громадських засадах наукових редакторів з числа провідних фахівців в Україні та діаспорі. Початок роботи над проектом — січень 1994 р., закінчення — 1996 р.

12 лютого в Польщі за рішенням Установчого комітету, що зібрався у Варшаві в будинку Об'єднання Українців Польщі (ОУП), створено Наукове товариство ім. Шевченка у Польщі. Як неодноразово підкреслювалося ОУП, потреба створити цю науково-громадську організацію назріла давно. Передусім з огляду на наявність наукового українознавчого потенціалу, на бажання гуртувати сили українських і польських дослідників на ґрунті спільних надбань, на необхідність мати відповідні структури, де б могло заявляти про себе молоде покоління науковців. Складатиметься Товариство з дійсних, почесних і звичайних членів, а також членів-прихильників.

Ініціатором заходу був проф. С. Козак. Згідно з його пропозицією в НТШ у Польщі спочатку функціонуватимуть дві секції: філологічна та історична. Але в майбутньому можуть бути утворені й інші, в першу чергу секція української матеріальної і сакральної культури. Проф. С. Козак одноставно був обраний головою НТШ у Польщі.

На запрошення КНК з метою налагодження контактів з науковцями Інституту захисту рослин Української академії аграрних наук та Українського аграрного університету в Україну прибув проф. Рутгерського університету Геральд Гідьйо, який спеціалізується на вивченні засобів боротьби з колорадським жуком, що є вкрай актуальною проблемою для землеробства України.

28 лютого Я. Яцків узяв участь у засіданні Президії Ради Товариства “Україна”, на якому розглядалося питання про виконання постанови Президії Товариства “Про план-концепцію роботи Товариства “Україна” з українськими осередками Східної діаспори в координації з державними організаціями”.

У лютому—березні за ініціативи КНК при НАН України та НТШ у Сарселі (Франція) Міжнародним фондом “Відродження” (Женевська та Київська філії) профінансовано та реалізовано проект комп'ютеризації та упорядкування Сарсельської наукової бібліотеки.

До виконання проекту був залучений фахівець з Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (сучасна назва). Сарсельську бібліотеку було обладнано комп'ютерами з необхідним програмним забезпеченням і систематизовано значну частину фонду. Другий етап передбачав завершення систематизації решти фондів бібліотеки НТШ. Його виконання планували на листопад 1994 р.

Практичне значення цього проекту полягає в тому, що українські, та й не лише українські, вчені матимуть реальну можливість долучитися до багатств однієї з найцікавіших і своєрідних бібліотек Європи.

У березні на запрошення комітету в Україну приїздив проф. Богдан Залуґа (Швеція). Він узяв участь у засіданні Президії НАН України та подарував Президентові НАН України акад. НАН України Б.Є. Патону буклети про діяльність Королівської академії наук Швеції.

Проф. Б. Залуга під час зустрічі з головним вченим секретарем НАН України чл.-кор. НАН України А. Шпаком обговорив можливість підписання договору про співпрацю Королівської академії наук Швеції та Академії наук України. Перші кроки до цього вже зроблені у співпраці між деякими інститутами нашої та шведської академії. У результаті підготовлено та направлено лист про наміри до Королівської академії наук Швеції.

КНК сприяв налагодженню контактів Київського національного університету імені Тараса Шевченка з Єльським університетом (США). З метою підписання широкомасштабного договору про співпрацю у жовтні 1994 р. був запланований візит до Києва проф. Єльського університету Сміта.

Комітет сприяв українському ліцею м. Феодосія в налагодженні контактів з Українсько-американським фондом “Сейбер — Світло” та в отриманні українознавчої літератури.

До КНК звернувся іноземний член НАН України, Голова НТШ у Сарселі проф. Аркадій Жуковський з проханням підтримати його ініціативу щодо відзначення у 1996 р. під егідою ЮНЕСКО 400-ї річниці від дня народження митрополита Петра Могили. А. Жуковський запропонував оголосити цей рік роком Петра Могили і організувати відзначення ювілею митрополита на міжнародному рівні. Ініціатива знайшла підтримку в КНК, у рішенні міжнародної конференції, що була організована Інститутом філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України, у Києво-Могилянській академії, в Національній академії наук України. Керівники цих організацій звернулися до Генерального Секретаря ЮНЕСКО Федеріко Майора Зарагоси з відповідними листами. У них йшла мова про значення діяльності Петра Могили для розвитку науки, освіти й мистецтва, давалась оцінка йому як політичному та релігійному діячеві в загальноєвропейському аспекті. Заснована Петром Могилою Академія славила в усій Східній Європі: тут навчалася молодь не лише з України, а й з Білорусі, Молдови, Росії, Волощини, Сербії, Чорногорії, Болгарії, Угорщини, Польщі, Греції. Теологічні твори митрополита, зокрема його Катехизис, мали всеправославне значення. Його Требник став джерелом східновізантійської обрядовості. Петро Могила підняв на високий рівень книговидавничу справу в Україні, заснував друкарні в Молдові та Валахії.

Під час візиту до штаб-квартири ЮНЕСКО в Парижі Посол України у Франції, Постійний представник при ЮНЕСКО Ю. Кочубей передав Генеральному директору ЮНЕСКО прохання від імені уряду, наукової та культурної громадськості України включити до програми ЮНЕСКО заходи з відзначення 400-річчя від дня народження митрополита Петра Могили.

КНК ініціював підготовку вітальної телеграми (на адресу А. Собчака, мера Санкт-Петербурга) на підтримку рішення щодо встановлення в травні 1995 р. пам'ятника Тарасові Шевченку на Васильєвському острові, біля університету, перед південним фасадом бібліотеки Російської академії наук. Телеграму разом з Я. Яцківим підписали письменник О. Гончар, народний депутат України Л. Танюк, голова Товариства “Україна” І. Драч.

Автор пам'ятника — всесвітньо відомий канадський скульптор українського походження, дійсний член Королівської академії мистецтв Канади, почесний член низки канадських університетів, доктор мистецтвознавства Лео Мол (Леонід Молодожанин). Він передав свою роботу в дар місту, з яким його пов'язує навчання (наприкінці 1930-х — на початку 1940-х років) в Академії мистецтв, випускником якої, як відомо, був і Тарас Шевченко.

У травні засновано осередок НТШ у Словаччині. В установчих зборах нової організації брало участь п'ятнадцять учених-україністів з Пряшева, Братислави і Свидника. Головою словацького осередку НТШ одноголосно було обрано проф. Миколу Мушинку.

Отже, до п'яти крайових центрів Наукового товариства імені Шевченка у Львові, Нью-Йорку, Сарселі, Торонто і Сиднеї приєднуються центри у Варшаві й Словаччині.

КНК на запит чл.-кор. НАН України В. Сторіжка, голови Комісії з питань науки та народної освіти Верховної Ради України, підготував і надіслав розгорнутий матеріал про співпрацю наукових установ НАН України з Австрійськими науковими інститутами, центрами, університетами. КНК розповсюдив у наукових та навчальних закладах України інформацію щодо можливості участі в науковому проекті “Культура і менеджмент — менеджмент і культура”, який організовувало Міністерство науки і досліджень Австрії.

КНК інформував про науковий семінар з кардіології та епідеміології, який відбувся 23—26 жовтня 1994 р. в м. Зальцбург. Від України заплановано участь чотирьох науковців з Інституту геронтології МОЗ України.

КНК організував та фінансував поїздку канд. іст. наук Т. Клименко (Інститут соціології НАН України) до Казахстану з метою ознайомлення з громадсько-культурним життям українських громад у містах Алмати, Караганда, Акмола. Під час поїздки було проведено соціологічні дослідження, зібрано матеріали для газетних та журнальних публікацій та здійснено пошук авторів для написання гасел до VII тому Енциклопедії української діаспори.

Голова КНК Я. Яцків брав участь у підготовці аналітичних матеріалів “Science in Ukraine: present state and outlook for nearest future”.

У травні створено Інститут досліджень діаспори, який є громадською організацією, мета якої — координація досліджень української діаспори, збір та видання матеріалів про українців у інших державах тощо.

У травні—червні Олена Отт-Скоропадська та її чоловік Людвіг Отт вчетверте на запрошення КНК відвідали Україну, щоб продовжити роботу з видання спогадів Гетьмана України Павла Скоропадського. Програма перебування О. Отт-Скоропадської в Україні включала відвідини Криму, м. Одеса та смт Асканія-Нова, де знаходиться ботанічний сад, зоопарк, Український науково-дослідний інститут тваринництва ім. М. Іванова. Започатковано співпрацю комітету з цим інститутом.

5—15 вересня голова Філії Австрійського інституту Східної та Південно-Східної Європи (АІСПСЕ) д-р Е. Хофер відвідала Східну Україну за марш-

рутом: Львів — Харків — Луганськ — Донецьк — Запоріжжя — Дніпропетровськ — Львів. Мета поїздки — ознайомлення студентів і викладачів 19 університетів України із функціями та завданнями Філії, а також з програмою надання спеціальних стипендій Федеральним Міністерством науки і досліджень Австрії. В університетах відбулися цікаві та змістовні зустрічі з викладачами, адміністрацією та студентами, що започаткували майбутню співпрацю між українськими вишами та Філією АІСПСЄ.

13—16 вересня в Києві проходив Перший українсько-італійський симпозіум “Україна XVII ст. між заходом та сходом Європи”, одним з організаторів якого був КНК. На відкритті симпозіуму виступив голова КНК Я. Яцків (див. *додаток 25*).

5 жовтня голова та науковий секретар КНК взяли участь у відкритті Міжнародної конференції “Микола Гоголь і світова культура” у м. Ніжин. Комітет був одним з організаторів та спонсорів конференції. Я. Яцків виступив на відкритті конференції з короткою промовою та подарував Ніжинському педагогічному інституту ім. М. Гоголя кілька томів “Енциклопедії українознавства”, перевиданої НТШ у Львові.

5 жовтня за згодою КНК, на підставі заяви Р. Крип’якевича, керівника Українсько-австрійського наукового центру НАН України, його увільнено з цієї посади (постанова Президії НАН України від 05.10.1994 № 225). За поданням голови Західного наукового центру НАН України і за згодою комітету призначено на посаду керівника Українсько-австрійського наукового центру НАН України канд. фіз.-мат. наук В. Демченка (постанова Президії НАН України від 19.10.1994 № 235). КНК надіслав подяку Р. Крип’якевичу за плідну діяльність на чолі УАНЦ НАН України.

12 жовтня голова КНК узяв участь у відкритті Міжнародної конференції “Українознавство: теоретико-методологічні та організаційні проблеми”, організованої Інститутом українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Інститутом національних відносин і політології НАН України.

У листопаді група науковців та громадських діячів створила Ініціативний комітет для відзначення 80-річчя проголошення Центральною Радою Української Народної Республіки. До складу комітету увійшли: голова КНК при НАН України акад. НАН України Я. Яцків (голова), директор Київського міського Будинку вчителя Л. Мельник (заступник голови), голова Фонду ім. М. Грушевського акад. НАН України М. Жулинський, інженер-хімік С. Ільницький (Торонто, Канада), директор Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича акад. НАН України Я. Ісаєвич (Львів), журналістка В. Павленко, директор Інституту історії України НАН України акад. НАН України В. Смолій. Комітет розробив план заходів із відзначення подій визвольних змагань українського народу в 1917—1921 рр.

У подальшій роботі Ініціативного комітету та КНК цей план заходів названо проектом “Універсал”. Ініціативний комітет оголосив конкурс на кра-

ший проект меморіальних дощок, які увічнюватимуть пам'ять про історичні події 1917—1921 рр.

28 листопада Я. Яцків узяв участь у презентації журналу “Універсум”, який висвітлює проблеми економіки, науки і культури України.

30 листопада комітет відвідала голова Польського бюро газети “The New York Times” журналістка Джейн Перлець і взяла інтерв'ю в голови КНК акад. НАН України Я. Яцківа.

3—4 грудня в м. Курітиба (Бразилія) проходив черговий з'їзд українців Бразилії.

1995

23—26 квітня делегація КНК узяла участь у проведенні Слобожанського Великодня в м. Харків. Комітетом спільно з Фізико-технічним інститутом низьких температур НАН України було проведено науковий семінар “Internet об'єднує Львів і Харків”.

19 травня КНК організував зустріч делегації з Австрії в складі професорів І. Гука та О. Губера з Міністром освіти України акад. НАН України М. Згуровським, під час якої обговорено питання співпраці міністерств обох країн.

22 серпня на фасаді Київського міського будинку вчителя відкрито меморіальну дошку, яка засвідчує, що у 1917—1918 рр. в цьому будинку по вул. Володимирській, 57 під керівництвом М. Грушевського працював перший представницький орган України — Українська Центральна Рада (УЦР).

24 серпня на виконання проекту “Універсал” перший Президент України Л. Кравчук, Президент УНР в екзилі М. Плав'юк та голова КНК акад. НАН України Я. Яцків за присутності Високопреосвященнішого Філарета, митрополита Київського, та численних запрошених гостей відкривають у вестибюлі Київського міського будинку вчителя (Будинку Центральної Ради) меморіальну дошку-триптих, присвячену діячам УЦР.

27 вересня в Будинку вчених НАН України відбулась презентація видання П. Скоропадського “Спогади”. На запрошення комітету в цьому заході взяла участь Олена Отт-Скоропадська (Швейцарія), донька Гетьмана України Павла Скоропадського (див. *додаток 26*).

12 жовтня голова КНК взяв участь у парламентських слуханнях та круглому столі на тему “Сьогодення та стратегія розвитку науки і техніки в Україні. Законодавчі аспекти науково-технічної політики”.

18 жовтня у Київському міському будинку вчителя відбулося розширене засідання КНК, на якому з доповіддю “Політичні права та економічне процвітання” виступив народний депутат України акад. НАН України І. Юхновський. В обговоренні взяли участь академіки НАН України П. Шпак та К. Ситник, чл.-кор. НАН України П. Сохань, генеральний директор Укратомторгу канд. екон. наук Т. П'ятницький, С. Ільницький (Канада) та ін.

1 листопада у Київському міському будинку вчителя відбулися другі читання, які КНК проводить щомісячно кожної першої середи. З доповіддю

“Національна культура як фактор солідаризації українського суспільства” виступив народний депутат України акад. НАН України М. Жулинський. На засіданні були присутні й узяли участь в обговоренні доповіді: акад. НАН України К. Ситник, народний депутат М. Косів, С. Ільницький (Канада), генеральний директор Укратомторгу канд. екон. наук Т. П’ятницький, директор Астрономічної обсерваторії Київського університету В. Тельнюк-Адамчук та ін.

11 листопада в Києві відбувся Конгрес української інтелігенції (КУІН), одним з ініціаторів та організаторів якого був Я. Яцків. Йому доручено очолити роботу номінаційного комітету зі створення Національної ради КУІН.

16—17 листопада в Посольстві Австрійської Республіки в Україні проходив науково-політичний семінар “Порівняльний аналіз політичних структур Австрії та України”, в роботі якого взяв участь Я. Яцків.

КНК ініціював участь НАН України у створенні Міжнародного Венеціанського університету на правах установи-гостя, що дозволить НАН України стати центральною науковою інституцією для обміну між Сходом та Заходом Європи та значно розширить міжнародну наукову співпрацю інститутів НАН України.

КНК запросив в Україну відомого італійського поета д-ра Корrado Колабро, збірка поезій якого українською мовою в 1994 р. вийшла в Одесі.

21—23 листопада у Будинку вчених НАН України проходила наукова конференція “Образ епохи. Культурне середовище Києва кінця XIX — початку XX ст.”, співорганізатором якої був КНК.

5 грудня науковий секретар КНК М. Железняк узяв участь у засіданні Міжнародного історичного клубу, створеного Товариством Нестора Літописця та Генеральною дирекцією з обслуговування посольств в Україні. Засідання присвячувалося історії українсько-норвезьких взаємин. М. Железняк виступив з інформацією на тему “Олаф Брех як дослідник української мови”.

6 грудня Президія НАН України на своєму засіданні розглянула питання про участь НАН України у створенні та виданні “Енциклопедії Сучасної України”. Доповідав голова КНК Я. Яцків. Президія схвально поставилася до пропозиції НТШ та КНК про спільну підготовку та видання Енциклопедії й прийняла відповідну постанову.

6 грудня в Київському міському будинку вчителя відбулися традиційні вечірні читання КНК. З лекцією “Стан соціально-економічної реформи в Україні” виступив Олег Соскін. У засіданні брали участь академіки НАН України М. Жулинський, К. Ситник, Д. Гродзинський та В. Панасюк, чл.-кор. НАН України С. Пирожков, проф. В. Сергійчук, голова УВКР І. Драч, В. Тельнюк-Адамчук та ін.

Перед лекцією Я. Яцків вручив подяки благодійникам та всім, хто долучився до реалізації першої частини проекту “Універсал”.

1996

26 червня відбулося засідання КНК, на якому було розглянуто питання “Про участь КНК у проведенні днів Швейцарії в Україні”.

2 жовтня гостем “Елітарної світлиці” був народний депутат України Л. Танюк, який виступив з доповіддю на тему “Культура — гарант державної незалежності”. В обговоренні взяли участь академіки НАН України М. Жулинський, М. Бродин та Д. Гродзинський, голова УВКР І. Драч, проф. В. Стріха, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман та ін.

15 жовтня Я. Яцків узяв участь у ювілейній науковій конференції на відзначення 130-ліття від дня народження Михайла Грушевського, яку проводило Наукове товариство імені Шевченка в Європі (Париж, бібліотека ім. С. Петлюри), і виступив з доповіддю “Михайло Грушевський та Українська Центральна Рада”.

17 жовтня члени КНК взяли участь у заходах з нагоди 60-річчя голови УВКР Івана Драча.

24—25 жовтня Я. Яцків та вчений секретар КНК І. Ізотова взяли участь у роботі Міжнародного симпозіуму “Діалектика національної самосвідомості (до 1000-річчя Австрії)”, який у Києві проводили Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, Посольство Австрійської Республіки в Україні, Австрійська бібліотека в Києві.

6 листопада відбулося засідання “Елітарної світлиці”, на якому виступив секретар Ради національної безпеки та оборони України проф. В. Горбулін. Свій виступ він присвятив проблемам політичного життя в Україні. В обговоренні доповіді взяли участь: президент НАН України акад. НАН України Б. Патон, віце-президенти НАН України академіки НАН України В. Бар’яхтар та П. Толочко, академіки НАН України К. Ситник, П. Костюк, М. Бродин, Д. Гродзинський, М. Жулинський, В. Семиноженко, В. Походенко, О. Ситенко та М. Чумаченко, голова Товариства “Україна” І. Драч та ін.

3 грудня Інститут східноєвропейських досліджень, КНК та Східноєвропейський дослідний інститут ім. В.К. Липинського (США) проводили в Будинку вчених презентацію першого видання в Україні твору В. Липинського “Листи до братів-хліборобів”. На презентації з вступним словом про життєвий та творчий шлях В’ячеслава Липинського виступив проф. Я. Пеленський, Президент Східноєвропейського дослідного інституту ім. В.К. Липинського (США). На презентації виступали: акад. НАН України Я. Яцків, віце-президент НАН України акад. НАН України П. Толочко, директор Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України акад. НАН України М. Жулинський, директор Інституту української археографії та джерелознавства НАН України ім. М.С. Грушевського чл.-кор. НАН України П. Сохань, голова УВКР І. Драч та ін.

4 грудня відбулось чергове засідання “Елітарної світлиці”, присвячене обговоренню нового закону про науку, проблемам стану, державного регулювання та реформування науки в Україні, зокрема проблемам фінансування науко-

вих досліджень. Гостями світлиці були віце-президент НАН України акад. НАН України В. Кухар, голова Комісії з питань науки та освіти Верховної Ради України акад. НАН України В. Сторіжко, чл.-кор. НАН України С. Рябченко, заступник міністра з питань науки та технологій В. Пархоменко, начальник Головного управління міністерства з питань науки та наукових технологій О. Попович, проректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка з наукової роботи проф. В. Стріха.

18 грудня Я. Яцків подав Президентові України Леоніду Кучмі пропозиції щодо відзначення в 1997—1998 рр. на державному рівні ювілеїв найвизначніших подій, пов'язаних із Українською революцією 1917—1918 років: створення Української Центральної Ради 20 березня 1917 р., проголошення Української Народної Республіки (Третій Універсал Центральної Ради, 20 листопада 1917 р.), проголошення суверенітету Української Народної Республіки (Четвертий Універсал Центральної Ради, 22 січня 1918 р.).

1997

8 січня відбулося чергове засідання “Елітарної світлиці”. З доповіддю “Слово про духовність та толерантність в Україні на рубежі тисячоліть” виступив Президент Національного університету “Києво-Могилянська академія” проф. В. Брюховецький. Виступ професора був присвячений проблемі виховання в Україні толерантного громадянського суспільства. Обговорювалася ідея та можливі напрями діяльності “Асамблеї духовного об'єднання України” як нового кроку до порозуміння між християнами України.

15 січня Комітет узяв участь у організації та проведенні урочистого засідання Президії НАН України з нагоди 75-ї річниці від дня народження видатного вченого, громадського та політичного діяча, відомого історика, іноземного члена НАН України, члена КНК Аркадія Жуковського (Сарсель, Франція). А. Жуковський активно співпрацює з Комітетом у проєкті ЕУ-3. На засіданні йому було вручено Почесну грамоту НАН України. А. Жуковський висловив подяку президенту НАН України акад. НАН України Б. Патону та Президії НАН України за високу оцінку його наукової діяльності.

16 січня представники КНК при НАН України взяли участь у прийомі, який влаштував Посол Австрійської Республіки в Україні д-р Г. Вайс, з нагоди презентації видання “Міжнародна освіта”, присвяченого освіті в Австрії.

17 січня КНК передав Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського для бібліотек України 300 примірників книги “Україна XVII ст. між заходом та сходом Європи” — матеріалів Першого українсько-італійського симпозіуму, що був організований за участю КНК і проходив у Києві 13—16 вересня 1994 року.

22 січня Я. Яцків виступив у Національному академічному театрі опери та балету України ім. Тараса Шевченка (м. Київ) на Всеукраїнському вічі з доповіддю “Українська Центральна Рада: історичне значення та уроки”.

5 лютого відбулося чергове засідання “Елітарної світлиці”. З доповіддю “Платіжна криза: причини виникнення та шляхи подолання” виступив проф. М. Швайка. У обговоренні проблеми взяли участь академіки НАН України М. Бродин, К. Ситник та М. Чумаченко, голова УВКР І. Драч, директор Астрономічної обсерваторії Київського національного університету імені Тараса Шевченка д-р фіз.-мат. наук В. Тельнюк-Адамчук та ін.

20 лютого Я. Яцків звернувся до Є. Кушнарьова, голови Народно-демократичного об’єднання “Наша Україна”, з офіційним проханням про фінансову підтримку видання другого тому документів та матеріалів Української Центральної Ради.

5 березня відбулося засідання “Елітарної світлиці”. Гостями були керівник Управління внутрішньої політики Президента України проф. В. Кремінь, директор Інституту стратегічних досліджень проф. О. Белов, чл.-кор. НАН України С. Пирожков. З лекцією “Соціально-політична ситуація в Україні: поступ п’яти років” виступив проф. В. Кремінь. У дискусії брали участь: академіки НАН України В. Геєць, К. Ситник та М. Бродин, чл.-кор. НАН України Л. Безчасний, голова УВКР І. Драч та ін.

17 березня комітет безкоштовно передав Міністерству закордонних справ України 32 примірники книги “Україна XVII ст. між заходом та сходом Європи” — матеріалів Прешого українсько-італійського симпозіуму. За оцінкою управління інформації МЗС України, ця книга буде корисною для українських дипломатів та представників зарубіжних організацій та громад.

20 березня КНК у співпраці з Київським міським будинком вчителя, Конгресом української інтелігенції (КУІН) та Конгресом українських націоналістів (КУН) організував і провів мітинг та урочистий вечір з нагоди 80-річчя від дня утворення Української Центральної Ради, де виступили віце-прем’єр-міністр України акад. НАН України І. Курас, голова УВКР І. Драч, голова Товариства “Просвіта” П. Мовчан, Президент УНР в екзилі М. Плав’юк, голова КУН Я. Стецько, доктори історичних наук І. Білас і В. Верстюк та ін.

2 квітня КНК провів круглий стіл на тему “Політичні партії в сучасній Україні: теорія та реальність”. У його роботі взяли участь та виступили д-р філос. наук, проф. Ф. Рудич, д-р політ. наук В. Якушик, д-р іст. наук, проф. А. Кудряченко, президент Асоціації молодих політиків та політологів канд. політ. наук А. Білоус, представники провідних політичних партій України. У виступах було проаналізовано ідеологічні платформи, якісний та кількісний склад, динаміку змін та структуру партій, тенденції трансформації та створення об’єднань, їх перспективи у світлі наступних виборів, проведено порівняльний аналіз політичних партій України з політичними структурами Західної Європи.

4—6 квітня Я. Яцків узяв участь у роботі конференції Пагоуського руху “За без’ядерну зону в Центральній та Східній Європі” (Київ).

6 травня відбулося засідання КНК при НАН України, на якому було розглянуто питання “Про долю Львівської філії Австрійського Інституту Південно-Східної та Східної Європи”.

7 травня відбулося засідання “Елітарної світлиці”, гостем якої був науковий консультант Президента України з питань структурної політики д-р екон. наук, проф. Б. Кваснюк. У виступі “Економічна політика української держави на сучасному етапі” доповідач вичерпно проаналізував проблеми економіки України, навів багатий фактичний матеріал, вказав теоретичні шляхи виходу зі скрутного становища та ті кроки, що наразі робить уряд.

У гострій дискусії, яка розгорнулася після виступу, взяли участь академіки НАН України К. Ситник, М. Чумаченко та І. Лукінов, члени-кореспонденти НАН України С. Рябченко та Л. Безчасний, професори Я. Пеленський та В. Стріха, д-р фіз.-мат. наук В. Тельнюк-Адамчук та ін.

27 травня в Київському будинку вчених відбулося розширене засідання КНК при НАН України, на якому було розглянуто питання “Про подальший розвиток культурних та наукових взаємин установ України та Австрії”. У роботі КНК узяли участь професор Віденського університету І. Гук та Посол Австрійської Республіки в Україні д-р Клаус Фаб’ян, виступали професори В. Володось та М. Мойбенко (Академія медичних наук України), завідувач відділу науки Кабінету Міністрів України Г. Миронюк.

3 червня КНК передав Надзвичайному та Повноважному Послу України в Австрійській Республіці М. Макаревичу книги для бібліотеки Посольства.

4 червня відбулося засідання “Елітарної світлиці”, гостями якого були представники редакційної колегії журналу “Універсум” (журнал політології, футурології, економіки, науки та культури; Львів—Київ—Варшава—Нью-Йорк) на чолі з шеф-редактором О. Романчуком. З журналом знайомили: О. Романчук (Львів), представник редакції в США професор О. Мороз (США), члени редколегії О. Черненко-Тютюнник та Л. Колодинська. Відбулася презентація книги О. Мороз, С. Злупка “Українське селянство у першій половині ХХ ст. Трагедія та героїзм”. У обговоренні взяли участь академіки НАН України М. Жулинський та К. Ситник, члени-кореспонденти НАН України Л. Пиріг та С. Рябченко, голова УВКР І. Драч та ін.

5 червня Я. Яцків узяв участь у науково-практичній конференції “Ринок. Культура. Благодійництво. Податки”, яку проводила Ліга українських меценатів. Учасникам конференції було передано 20 примірників книги “Україна XVII ст. між заходом та сходом Європи” — матеріалів Першого українсько-італійського симпозіуму.

20—25 серпня члени КНК академіки НАН України Я. Ісаєвич, К. Ситник, М. Гродзинський та М. Чумаченко, а також С. Ільницький (Канада) узяли участь у роботі II Всесвітнього форуму українців, який проходив у Києві. Координаційне бюро ЕУ-3 провело 21 серпня круглий стіл на тему “Проблеми створення Енциклопедії Сучасної України”. КНК при НАН України передав делегатам та гостям Форуму 160 примірників матеріалів Прешого українсько-італійського симпозіуму “Україна XVII ст. між заходом та сходом Європи” і по 100 примірників книги Т. Лебединської “Пам’ятні місця Т. Шевченка у Санкт-Петербурзі” та Інформаційного бюлетеня КНК (№ 8, 1997).

1 жовтня Інститут історії України НАН України, КНК при НАН України, Центральний державний архів вищих органів влади і управління України в Київському міському будинку вчителя презентували видання “Українська Центральна Рада. Документи і матеріали” (у двох томах). Зі вступним словом про роботу над унікальним виданням виступив акад. НАН України В. Смолій, віце-прем’єр-міністр України, директор Інституту історії України НАН України, голова редакційної колегії. У презентації взяли участь керівник колективу упорядників д-р іст. наук В. Верстюк, заступник директора Інституту історії України д-р іст. наук С. Кульчицький, директор Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України канд. іст. наук Л. Яковлева, директор видавництва “Наукова думка” канд. біол. наук І. Алексєєнко та ін. Голова Ініціативного комітету акад. НАН України Я. Яцків вручив членам творчого колективу пам’ятні грамоти за активну участь у роботі над проектом “Універсал”, в рамках якого підготовлено й видано цю книгу. Гостями презентації були перший Президент України Л. Кравчук, Президент УНР в екзилі М. Плав’юк, голова УВКР І. Драч, голова НРУ В. Чорновіл, співробітники Інституту історії України та видавництва “Наукова думка” НАН України та ін.

16—17 жовтня на щорічній Міжнародній науково-практичній конференції “Стан, проблеми, перспективи розвитку українознавства”, яку проводили Інститут українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Інститут історії України НАН України, Я. Яцків виступив з доповіддю “Українознавство і світове українство: шляхи консолідації”, а М. Желєзняк — “Міжнародна співпраця у творенні Енциклопедії Сучасної України”. КНК при НАН України передав учасникам конференції 40 примірників книги “Україна XVII ст. між заходом та сходом Європи”.

20 жовтня в Інституті славістики при Віденському університеті відбулося урочисте відкриття курсу українознавства, який було організовано КНК при НАН України в співпраці з проф. Ю. Бестерс-Ділгер (Австрія, Відень). На відкритті з промовою виступили Надзвичайний і Повноважний Посол України в Австрійській Республіці М. Макаревич, академіки НАН України Я. Яцків, Я. Ісаєвич, професори Віденського університету Ю. Бестерс-Ділгер та І. Гук. З невеликим концертом виступила заслужена артистка України В. Степова.

31 жовтня відбулося розширене засідання КНК, на якому розглядалося питання про співпрацю КНК при НАН України та Українського культурного центру “Український дім” в Австрії. Обговорено й укладено план заходів на наступні роки.

5 листопада відбулося засідання “Елітарної світлиці”, присвячене вшануванню пам’яті жертв тоталітарного режиму (до 60-х роковин соловецького розстрілу української інтелігенції). У заході взяли участь публіцист і правозахисник Є. Сверстюк, народний депутат України Л. Танюк, історики М. Роженко та С. Білокінь, журналіст В. Кіпіані. Учасники засідання розповідали про життя та долю в’язнів концентраційного табору, створеного в Соловецькому монастирі, про пошуки та встановлення місця знищення закатованих

1112 в'язнів українського етапу (поблизу м. Медвеж'єгорськ, Карелія, Росія), цитували листи в'язнів та офіційні документи.

Гостем “Елітарної світлиці” був Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет.

3 грудня відбулося засідання “Елітарної світлиці” за участю Виконавчого директора Українського науково-технологічного центру (УНТЦ) проф. О. Гавалешки, який розповів про історію та мету створення УНТЦ, докладно проаналізував стан наукових досліджень в Україні (рівень забезпеченості кваліфікованими кадрами, обладнанням, устаткуванням, фінансами), готовність українських фахівців до міжнародної співпраці, розподіл міжнародних грантів тощо.

У обговоренні взяли участь академіки НАН України І. Походня та П. Костюк, члени-кореспонденти НАН України С. Рябенко та В. Литовченко, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман, проф. В. Стріха, канд. екон. наук Т. П'ятницький та ін.

У грудні творчим науковим колективом під керівництвом д-ра іст. наук В. Верстюка, створеним у КНК при НАН України, підготовлено до друку біографічний довідник “Діячі Української Центральної Ради”.

1998

19—21 січня на запрошення КНК при НАН України в Україні перебував проф. Віденського університету І. Гук.

21 січня Я. Яцків виступив на спільному засіданні Української всесвітньої координаційної ради та Президії Товариства “Україна” з доповіддю “Українська Центральна Рада: історичне значення та уроки”.

Учасники спільного засідання УВКР та Президії Товариства “Україна” взяли участь в урочистому вечорі, присвяченому 80-й річниці проголошення Незалежної Української Держави, який відбувся в Національному академічному театрі опери та балету України ім. Тараса Шевченка (Київ) за участю керівників держави.

4 лютого гостем “Елітарної світлиці” був головний редактор газети “Вечірній Київ” В. Карпенко та члени редакційної колегії газети. Свій виступ В. Карпенко присвятив проблемам сучасного політичного життя України, дієвості преси, її незалежності, взаємодії з владою тощо. В обговоренні взяли участь академіки НАН України М. Бродин, Д. Гродзинський, В. Скопенко та О. Онищенко, чл.-кор. НАН України Л. Пиріг, голова Товариства “Україна” І. Драч та ін.

24 лютого у КНК при НАН України відбулася зустріч з членом правління Українського культурного центру “Український дім” в Австрії лікарем М. Шагіддуліним, під час якої було обговорено план відкриття та діяльності аналогічного центру в Україні на перше півріччя 1998 р.

4 березня — 18 квітня на запрошення КНК при НАН України в Україні перебував зарубіжний член КНК С. Ільницький (Торонто, Канада).

4 березня гостями “Елітарної світлиці” були голова УВКР та КУІН Іван Драч та Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет. І. Драч

присвятив виступ актуальним проблемам політичного життя України, зокрема виборам до Верховної Ради 29 березня 1998 р. та проблемам консолідації національно-демократичних сил. У обговоренні взяли участь академіки НАН України Д. Гродзинський, О. Онищенко, М. Чумаченко, чл.-кор. НАН України Л. Пиріг, Посол України в Словацькій Республіці Д. Павличко, а також В. Карпенко, С. Ільницький та ін.

11 березня КНК при НАН України за участю заступника директора Інституту соціології НАН України д-ра екон. наук Ю. Саєнка приймав гостей — журналістів зі Швейцарії: д-ра Романа Бергера та д-ра Ханса Мозера (газета “Талес Анцайгер”), д-ра Ларса Кнухеля (Радіо Швейцарії DRS).

21 березня КУІН за участю КНК організував і провів у Національному академічному театрі опери та балету України ім. Тараса Шевченка (м. Київ) перші Всеукраїнські збори інтелігенції, присвячені проблемам консолідації демократичних сил України напередодні виборів до Верховної Ради. Головою зборів було обрано акад. НАН України Я. Яцківа. У роботі Всеукраїнських зборів узяли участь: Президент України Л. Кучма, глава Адміністрації Президента України Є. Кушнар'єв, Віце-прем'єр-міністр України акад. НАН України В. Смолій, Міністр культури України В. Остапенко, голова КМДА О. Омельченко, голова КУІН І. Драч, голова Спілки письменників України Ю. Мушкетик, акад. НАН України М. Жулинський, П. Мовчан, Д. Павличко, Л. Хоролець та ін. Учасники зборів заслухали та обговорили виступи Президента України Л. Кравчука, голови КУІН І. Драча та представників регіональних відділень КУІН і прийняли “Звернення Перших Всеукраїнських зборів інтелігенції до українського народу”.

7 квітня Я. Яцків, виступаючи на вечорі, присвяченому 100-річчю від дня народження Патріарха Мстислава, презентував широкий громадськості біографічний довідник В. Верстюка, Т. Осташко “Діячі Української Центральної Ради”, який щойно вийшов з друку. Три тисячі примірників довідника було передано до Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського для бібліотек України, 20 примірників — Міністерству оборони України.

15 квітня вийшов з друку спеціальний випуск Інформаційного бюлетеня КНК при НАН України (№ 9, 1998), в якому підсумовано виконання упродовж 1994—1998 рр. проекту “Універсал”.

20—30 квітня Я. Яцків перебував у Торонто (Канада), де звітував перед українською громадою про виконання проекту “Універсал”. Він мав зустрічі з віце-президентом Світового конгресу українців д-ром В. Веригою та директором Центру досліджень історії України імені Петра Яцика проф. Ф. Сисиним, а також виступав у Світовій федерації українських інженерних товариств (СФУІТ, президент — д-р Ю. Курис) та Науковому товаристві ім. Шевченка (НТШ, президент — д-р В. Мацьків). Я. Яцків обговорив питання співпраці КНК із низкою громадських організацій Канади.

6 травня на засіданні “Елітарної світлиці” директор Інституту економічного прогнозування НАН України акад. НАН України В. Геєць виголосив до-

повідь “До прогнозу економічного розвитку України на найближчі десятиліття”. Значну увагу в ній приділено проблемі збереження та розвитку науки в Україні. В обговоренні взяли участь академіки НАН України І. Лукінов та М. Чумаченко, члени-кореспонденти НАН України С. Пирожков, С. Рябченко та В. Литовченко, професор В. Стріха, д-р фіз.-мат. наук В. Тельнюк-Адамчук та ін.

19 травня на запрошення КНК при НАН України до Києва прибули Олена Отт-Скоропадська та Людвіг Отт.

3 червня гостями “Елітарної світлиці” були директори Інституту українсько-російських відносин НАН України чл.-кор. НАН України С. Пирожков та Інституту східноєвропейських досліджень НАН України проф. Я. Пеленський. Тема зустрічі: “Українсько-російські відносини: минуле, сьогодення та майбутнє”. В її обговоренні взяли участь академіки НАН України М. Бродин, С. Комісаренко та А. Наумовець, чл.-кор. НАН України В. Литовченко, д-р іст. наук С. Кульчицький, доктори фізико-математичних наук Л. Шульман і В. Тельнюк-Адамчук, канд. екон. наук Т. П'ятницький та ін.

24 серпня в День Незалежності України в Київському міському будинку вчителя відбулася презентація англomовного видання першого тому “Історії України-Руси” М. Грушевського, яку організували КНК при НАН України в співпраці з Центром досліджень історії України імені Петра Яцика (Канада) та Київським міським будинком вчителя. Вів презентацію акад. НАН України Я. Яцків. Про роботу над виданням розповів керівник Центру досліджень історії України імені Петра Яцика проф. Френк Сисин. На зібранні виступали акад. НАН України М. Жулинський, чл.-кор. НАН України П. Сохань, професори В. Верстюк, П. Кононенко, Т. Гунчак, Б. Гаврилишин та Л. Решодько, народні депутати України Л. Танюк та В. Чорновіл. Я. Яцків та Ф. Сисин передали чотири примірники книги для бібліотек: акад. НАН України О. Онисенку — для Національної бібліотеки України ім В.І. Вернадського, Л. Мельник — для бібліотеки Будинку вчителя, народному депутатові України В. Чорноволу — для Парламентської бібліотеки, чл.-кор. НАН України Л. Пирого — для Національної наукової медичної бібліотеки України.

На закінчення презентації відбувся великий концерт митців — співали народна артистка України Ніна Матвієнко та соліст Національного академічного театру опери та балету ім. Т.Г. Шевченка Тарас Штонда, грав квінтет Національної заслуженої капели бандуристів імені Платона Майбороди та ансамбль “Київська камерата”, виступала народна артистка України Ніла Крюкова та Державна чоловіча капела імені Левка Ревуцького під керівництвом народного артиста України Богдана Антківа. Учасникам презентації та концерту було подаровано 120 примірників видання “Діячі Української Центральної Ради”.

У вересні в газеті “Світ” № 36 (63) в рамках проекту “Славетні імена української науки” було опубліковано статтю О. Гузя, Ю. Неміша “Степан Тимошенко — перший директор Інституту механіки”.

Проект “Славетні імена української науки” започатковано КНК при НАН України та газетою “Світ” у грудні 1997 р. З цього часу вже вийшли з друку

статті О. Коломієць “Григорій Сковорода — “перший розум наш”...” та Г. Яцків “Благодійник людства” (про Олександра Богомольця).

7—14 вересня в Києві проходила Міжнародна конференція з аналітичної теорії чисел та розшарування простору, присвячена 130-річчю від дня народження видатного українського математика та патріота Георгія Вороного (1868—1908). Серед організаторів конференції — Українське математичне товариство, Інститут математики НАН України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний педагогічний університет ім. М. Драгоманова, Ніжинський державний педагогічний інститут ім. М. Гоголя та КНК при НАН України. Я. Яцків брав участь у пленарних засіданнях конференції та подарував українським учасникам конференції 40 примірників видання “Діячі Української Центральної Ради”, а для зарубіжних учасників організував екскурсію в Головну астрономічну обсерваторію НАН України.

1 жовтня Помісна Українська Православна Церква за значний внесок у становлення української державності, відродження духовності та сприяння в утворенні Єдиної Помісної Української Православної Церкви нагородила Я. Яцківа Орденом Святого рівноапостольного князя Володимира Великого.

7 жовтня відбулося засідання “Елітарної світлиці”, присвячене обговоренню проблем економічної кризи в Україні та шляхів її подолання. Гостею Світлиці була Юлія Тимошенко, народний депутат України, голова Комітету з питань бюджетної політики Верховної Ради України. У роботі Світлиці взяли участь академіки НАН України І. Лукінов, М. Чумаченко, М. Бродин та Д. Гродзинський, члени-кореспонденти НАН України Л. Пиріг, С. Рябченко та Л. Гассанов, проф. В. Стріха, д-р фіз.-мат. наук В. Тельнюк-Адамчук та ін.

9 жовтня в Перхтольдсдорфі, передмісті Відня, відбулося урочисте відкриття Українського культурного центру “Український дім” в Австрії (УКЦ “Український дім”). В урочистій церемонії взяли участь перший секретар Посольства України в Австрії д-р В. Пилипчук, керуючий президент Австрійсько-українського товариства Б. Ямінський, голова КНК при НАН України акад. НАН України Я. Яцків, представники австрійських державних та наукових установ. Від КНК Я. Яцків передав у дарунок УКЦ “Український дім” великий вишитий портрет Тараса Шевченка ручної роботи. Правління Товариства УКЦ “Український дім” уповноважило КНК при НАН України представляти інтереси УКЦ в Україні, планувати та організовувати його діяльність.

21 жовтня в рамках проекту “Елітарна світлиця” відбулося перше засідання круглого столу, присвяченого проблемам розвитку науки та наукової галузі в Україні. Проф. Б. Маліцький (Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України) виступив з доповіддю на тему “Фінансування науки та можливі сценарії розвитку держави та суспільства”. Співдоповідачами були чл.-кор. НАН України С. Рябченко та д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман (Головна астрономічна обсерваторія НАН України). В роботі круглого столу взяли участь академіки НАН України М. Бродин,

І. Горбань, Д. Гродзинський, М. Жулинський, В. Чуйко та М. Находкін, д-р фіз.-мат. наук В. Тельнюк-Адамчук та ін.

21 жовтня — 11 грудня гостем КНК при НАН України був інженер-хімік С. Ільницький (Торонто, Канада), іноземний член Комітету.

27—30 жовтня Я. Яцків узяв участь у Міжнародному науковому конгресі “125 років НТШ” і урочистостях з нагоди цієї славетної дати, що проходили у Львові, та виступив з доповіддю “Сучасне та майбутнє української науки”.

31 жовтня у Києві відбулося засідання Національної ради Конгресу української інтелігенції, на якому розглядалося питання підготовки до Других зборів української інтелігенції, участі КУІН у виборчій кампанії Президента України та ін. проблеми внутрішнього життя КУІН. Я. Яцків узяв участь у роботі Національної ради і виступив стосовно проблем, що обговорювалися.

У своєму слові Я. Яцків охарактеризував сучасну ситуацію в Україні як поразку демократичних сил і звернув увагу на несприятливі умови, в яких працюють у державних і недержавних установах України національно свідомі працівники. Щодо виборів Президента України, то Я. Яцків підтримав пропозиції стосовно консолідації державницьких, національно-демократичних сил і запропонував гасло “Три українських Д — українська державність, українська духовність, український добробут”.

4 листопада відбулося засідання “Елітарної світлиці”, присвячене 80-річчю Національної академії наук України. Гостем Світлиці був президент НАН України акад. НАН України Б. Патон. У своєму виступі він детально зупинився на проблемах, які постали перед Академією: недостатньому фінансуванні, змінах у кадровому складі (кількісно і якісно змінився склад наукових працівників, практично відсутня молодь), застарілим є обладнання та устаткування, бракує коштів на його модернізацію тощо. Б. Патон розповів про кроки, зроблені Президією для вирішення цих проблем: неодноразово проблеми обговорювалися з Президентом України Л. Кучмою, в Кабінеті Міністрів; перед Верховною Радою України порушувалися питання про прийняття Закону про науку тощо. У роботі Світлиці взяли участь віце-президент НАН України акад. НАН України В. Бар'яхтар, академіки НАН України І. Горбань, І. Лукінов, М. Чумаченко, М. Бродин та Д. Гродзинський, члени-кореспонденти НАН України С. Пирожков, Л. Гассанов та С. Рябченко, професори І. Кокойко, В. Чишко та В. Стріха, д-р фіз.-мат. наук В. Тельнюк-Адамчук, народний депутат України І. Драч та ін. Перед початком засідання з коротким концертом виступила канд. мед. наук О. Богомолець, лауреат фестивалів у Сопоті (Польща), “Оберіг”, “Білі вітрила”, премії ім. Василя Стуса та спеціального призу Радіо “Свобода” (Вашингтон).

11 листопада в рамках проекту “Елітарна світлиця” відбулося друге засідання круглого столу, присвячене проблемам розвитку науки та наукової галузі в Україні. Д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман (Головна астрономічна обсерваторія НАН України) та чл.-кор. НАН України С. Рябченко виступили на тему “Стратегія та тактика діяльності наукової громадськості у відстоюванні

інтересів науки”. У роботі круглого столу взяли участь академіки НАН України Я. Ісаєвич, К. Ситник та Д. Гродзинський, професори Б. Маліцький і В. Стріха, д-р фіз.-мат. наук В. Тельнюк-Адамчук та ін.

25 листопада в Комітеті відбулася зустріч з головним редактором “Української газети” В. Жолдаком. Було досягнуто домовленості про започаткування в “Українській газеті” рубрики “Українці — іноземні члени Національної академії наук України”, яку вестиме КНК при НАН України.

1 грудня гостями КНК при НАН України були голова Наукового товариства ім. Шевченка в Європі проф. Д. Струк (США) та іноземний член НАН України проф. О. Біланюк (США). Обидва прийняли запрошення стати членами КНК при НАН України.

11 грудня КНК при НАН України спільно з Науковим товариством ім. Шевченка (НТШ) у Львові, головною редакцією Енциклопедії Сучасної України та Київським міським будинком вчителя провели урочистий вечір, присвячений 125-річчю діяльності НТШ. Після виступу генерального секретаря Світової ради Наукових товариств ім. Шевченка чл.-кор. НАН України О. Романіва розгорнулася творча дискусія про національні аспекти розвитку науки в Україні та роль громадських наукових товариств у становленні нації та будівництві Української Держави. У дискусії взяли участь: віце-президент НАН України акад. НАН України І. Курас, академіки НАН України М. Жулинський, П. Кислий та О. Онищенко, чл.-кор. НАН України Л. Пиріг, професори В. Стріха та Т. Кияк, отець Борис та ін. Вів вечір акад. НАН України Я. Яцків. Було розгорнуто виставку “100 видань відродженого НТШ в Україні”. Після закінчення урочистого вечора відбувся великий концерт.

1999

13 січня за святковим столом відбулося чергове засідання Світлиці: “Старий Новий рік — у колі друзів”. Гостем світлиці був проф. Д. Степовик, який виступив на тему “Християнство і доля української культури”. Відбулася цікава розмова про духовність, науку і культуру, про християнство й народні традиції, в якій узяли участь академіки НАН України А. Наумовець, Ю. Кундієв, І. Вишневський, М. Новиков, І. Лукінов, М. Чумаченко та Д. Гродзинський, члени-кореспонденти НАН України Л. Пиріг, С. Пирожков, С. Рябченко та Л. Гасанов, професори О. Стойко, В. Верстюк, Л. Масенко та В. Стріха, доктори фіз.-мат. наук В. Тельнюк-Адамчук та Л. Шульман, канд. екон. наук Т. П’ятницький та ін. У цей новорічний вечір звучало багато музики, пісень, колядок.

20 січня гостем комітету була Ірма Освальд, краща студентка за підсумками 1997—1998 навчального року курсу “Українська мова і література” Віденського університету. Цей курс було започатковано в 1997 р. за активної співпраці КНК при НАН України, Інституту українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Інституту славістики Віденського університету. У бесіді брали участь доцент Київського універси-

тету Лідія Гнатюк, яка викладала німецькою мовою курс “Українська мова і література” у Віденському університеті впродовж двох учбових років, та канд. мед. наук М. Шагіддулін, лікар, стипендіат Інституту Східної та Південно-Східної Європи у Відні (Австрія).

3 лютого гостем “Елітарної світлиці” був директор Інституту магнетизму НАН України та МОН України акад. НАН України В. Бар’яхтар, який виступив з доповіддю “Проблеми енергетики ХХІ століття”. Він усебічно проаналізував комплексні проблеми енергетики та екології: традиційна і нетрадиційна енергетика, нові тенденції, напрацювання, співвідношення рівня розвитку держави і розвитку енергетики, кількість енергії на душу населення й середня тривалість життя людини, енергетика й забруднення навколишнього середовища тощо.

В обговоренні виступили академіки НАН України А. Наумовець, Д. Гродзинський та О. Немець, члени-кореспонденти НАН України Л. Пиріг, Л. Гасанов та С. Рябченко, професори О. Стойко та В. Стріха, доктори фізико-математичних наук В. Тельнюк-Адамчук та Л. Шульман, канд. екон. наук Т. П’ятницький та ін.

3 березня відбулося засідання “Елітарної світлиці”, присвячене обговоренню проблем сучасної біології. Гостем світлиці був акад. НАН України О. Созинов. В обговоренні взяли участь та виступили акад. НАН України М. Новиков, члени-кореспонденти НАН України Л. Пиріг та Н. Дяченко, канд. екон. наук Т. П’ятницький та ін.

8—16 березня за сприяння комітету у Відні (Австрія) над створенням документальних фільмів про Український культурний центр “Український дім” в Австрії та про викладання україністики у Віденському університеті працювали кінодокументалісти Ю. Гальченко, С. Дудка, В. Колодяжний.

8 березня Я. Яцків відвідав у Австрії Український культурний центр (УКЦ) “Український дім”. З Правлінням УКЦ було погоджено спільний план роботи УКЦ та КНК при НАН України на 1999 рік та проведено зйомки документального фільму про УКЦ “Український дім” в Австрії.

24—26 березня Я. Яцків брав участь у Міжнародній конференції “Демократичне врядування та культура миру в країнах Східної, Центральної та Південно-Східної Європи” під егідою ЮНЕСКО.

4—6 квітня Я. Яцків узяв участь у роботі установчого з’їзду “Об’єднаної єврейської общини України”.

5 квітня гостями “Елітарної світлиці” були чл.-кор. НАН України В. Кордюм і проф. Є. Кордюм, які присвятили виступи темі “Проблеми біології на межі тисячоліть”, а саме проблемам сучасної генетики та біологічним експериментам у космосі. В обговоренні взяли участь та виступили акад. НАН України А. Наумовець, д-р фіз.-мат. наук В. Тельнюк-Адамчук, канд. екон. наук Т. П’ятницький, канд. фіз.-мат. наук Д. Тарашенко, Ю. Смирний та ін.

30 квітня Я. Яцків брав участь у роботі круглого столу КУІН та Національного інституту українсько-російських відносин при Раді національної безпе-

ки і оборони України “Великий договір України з Росією: історичний компроміс чи реальний шанс на стратегічне партнерство”.

5 травня гостем “Елітарної світлиці” був народний депутат України проф. М. Павловський, який свій виступ присвятив проблемам економіки України. В обговоренні взяли участь академіки НАН України М. Чумаченко та М. Бродин, доктори фізико-математичних наук В. Тельнюк-Адамчук та Л. Шульман, канд. екон. наук Т. П’ятницький, вчений секретар Відділення фізики і астрономії НАН України канд. фіз.-мат. наук Д. Тарашенко та ін.

У травні КНК при НАН України спільно з Українським культурним центром “Український дім” розпочали проект “Наука і культура на межі тисячоліття: українсько-австрійський діалог”, який передбачає проведення в “Українському домі” в Австрії впродовж 1999—2000 рр. низки українсько-австрійських наукових зустрічей, нарад, семінарів з різних галузей науки. Проект функціонував за сприяння Посольства Австрійської Республіки в Україні та Посольства України в Австрії.

4—6 травня КНК при НАН України в рамках проекту “Наука і культура на межі тисячоліття: українсько-австрійський діалог” організував і провів в “Українському домі” в Австрії серію українсько-австрійських зустрічей ботаніків та мікологів на тему “Центральна і Східна Європа — ключові території для збереження європейського біологічного різноманіття”.

7 травня в газеті Товариства зв’язків з українцями за межами України, УВКР та КУІН “Український форум” ч. 14 (21) було опубліковано інформацію про діяльність КНК при НАН України у 1998 році.

12 травня відбулося позачергове засідання “Елітарної світлиці”. Гостями Світлиці були представники Львівського крайового товариства “Рідна школа”. Засідання та виступ голови Товариства акад. НАН України В. Панасюка були присвячені проблемі засад української національної школи. У роботі Світлиці взяли участь та виступили президент Академії педагогічних наук акад. НАН України В. Кремінь, академіки НАН України О. Онищенко, А. Наумовець, М. Чумаченко, Д. Гродзинський та О. Ситенко, народний депутат України І. Драч, публіцист М. Горинь, професори П. Кононенко та П. Таланчук.

14 травня Я. Яцків узяв участь у роботі II Всеукраїнського з’їзду інтелігенції. З’їзд заслухав звіт голови КУІН народного депутата України І. Драча, який визначив основні напрямки роботи на період виборчої кампанії. Головою КУІН на черговий термін було обрано І. Драча.

2 червня гостем “Елітарної світлиці” був акад. НАН України Ю. Глеба, який свій виступ присвятив детальному аналізу сучасного стану розвитку біології, дослідженням актуальних проблем біології, генної інженерії, зокрема в провідних наукових центрах світу. В обговоренні взяли участь академіки НАН України А. Наумовець, Б. Стогній, І. Вишневський та М. Новиков, члени-кореспонденти НАН України Н. Дяченко та Л. Гассанов, доктори біологічних наук Л. Мусатенко і В. Троян та ін. Ця Світлиця завершила цикл зустрічей, присвячених обговоренню актуальних проблем біології.

3—8 червня в рамках проекту “Наука і культура на межі тисячоліття: українсько-австрійський діалог” в “Українському домі” в Австрії перебувала делегація журналу “Універсум” (м. Львів). У Відні українські журналісти відвідали установи, які мають плідні та тісні контакти з українськими науковими закладами: Інститут басейну Дунаю та Європи, Інститут далеких вимірювань та земельної інформації Віденського університету, Інститут славістики Віденського університету, Інститут наук про людину. Українська делегація зустрілася з представниками української громади у Відні — проф. Б. Ямінським та І. Гуком, д-ром В. Новицьким та ін.

5—12 червня в Україні на запрошення КНК при НАН України перебував професор Вальтер Фремут, Віце-президент Creditanstalt банку (Австрія). В. Фремут був прийнятий президентом НАН України академіком НАН України Б. Патоном, мав ділові зустрічі в Адміністрації Президента України та українських міністерствах і відомствах.

7—12 червня в рамках проекту “Наука і культура на межі тисячоліття: українсько-австрійський діалог” КНК при НАН України організував перебування делегації українських істориків з Інституту східноєвропейських досліджень НАН України в “Українському домі” в Австрії. КНК при НАН України спільно з Інститутом досліджень Східної та Південної Європи (проф. А. Каппелер, Відень, Австрія), Інститутом східноєвропейських досліджень НАН України (проф. Я. Пеленський, Київ, Україна), Інститутом східноєвропейських досліджень ім. В. Липинського (проф. Я. Пеленський, м. Філадельфія, США) за підтримки Посольства Австрійської Республіки в Україні та Посольства України в Австрії організували та провели у Віденському університеті Міжнародний семінар, присвячений 80-річчю діяльності в Австрії В’ячеслава Липинського — видатного українського історика та політичного діяча, першого Посла України в Австрії. Після закінчення семінару всіх учасників було запрошено до Посольства України в Австрії.

12 червня на позачерговому засіданні “Елітарної світлиці” виступав віце-президент Creditanstalt банку (Австрія) проф. В. Фремут. Він ознайомив присутніх зі своїми монографіями “Ми і держава” та “Як функціонує наша економіка” (співавтор). В обговоренні взяли участь та виступили академіки НАН України М. Чумаченко, І. Вишневський та С. Комісаренко, члени-кореспонденти НАН України Л. Пиріг та С. Рябченко, д-р фіз.-мат. наук В. Тельнюк-Адамчук, канд. екон. наук Т. П’ятницький та ін. У роботі “Елітарної світлиці” взяв участь Посол Австрійської Республіки в Україні д-р К. Фаб’ян.

29 червня відбулося засідання Президії КНК при НАН України за участю проф. І. Гука (Австрія) та інженера-хіміка С. Ільницького (Канада), присвячене проблемам українсько-австрійської та українсько-канадської співпраці.

30 червня відбулося позачергове засідання “Елітарної світлиці”, гостем якої був відомий австрійський хірург проф. Віденського медичного університету І. Гук. Засідання Світлиці було присвячене проблемам трансплантології та співпраці українських та австрійських медиків у цій галузі. В обговоренні

взяли участь та виступили академіки НАН України О. Шалімов, С. Комісаренко, Г. Книшов, А. Наумовець та В. Широбоков, академіки АМН України Л. Пиріг та В. Братусь, чл.-кор. НАН України А. Романенко, професори В. Саєнко, Ю. Саєнко та ін. У роботі “Елітарної світлиці” взяв участь Посол Австрійської Республіки в Україні д-р К. Фаб’ян. На засіданні вперше було продемонстровано документальні фільми “Ігор Гук — людина Європи” та “Відень і Київ”. Проф. І. Гук повідомив, що Українське лікарське товариство Австрії передає КНК при НАН України стипендії імені доктора Маркіяна Припхана (сумарний розмір стипендій 100 тис. австрійських шилінгів на рік).

21—23 серпня на відзначення восьмої річниці Незалежності України у Київському міському будинку вчителя — будинку Центральної Ради — відбулася Міжнародна наукова конференція “Симон Петлюра та доба Директорії Української Народної Республіки”, присвячена 120-річчю від дня народження С. Петлюри та 80-річчю Директорії УНР. КНК при НАН України був співорганізатором конференції.

31 серпня — 26 вересня на стажуванні за програмою Американської асоціації розвитку науки перебувала в США І. Вавилова, ст. наук. співроб. Астрономічної обсерваторії КНУ імені Тараса Шевченка.

1 вересня гостями “Елітарної світлиці” були Олена Отт-Скоропадська та Людвіг Отт. Вечір був присвячений 80-річному ювілею пані Олени. У своєму виступі вона поділилася спогадами про свого батька, Гетьмана України Павла Скоропадського, розповіла про співпрацю з КНК при НАН України, на запрошення якого вона щорічно, починаючи від 1991 року, приїздить в Україну, про свої враження від поїздок в Україну та відвідин малої батьківщини — Тростянця та Гамаліївки, від спілкування з українцями... Виступ О. Отт-Скоропадської викликав надзвичайно великий інтерес, було багато запитань, виступів, теплих та щирих вітань та побажань. У роботі світлиці взяли участь академіки НАН України А. Наумовець та М. Чумаченко, члени-кореспонденти НАН України Л. Гассанов, Л. Пиріг та С. Рябченко, проф. Ю. Саєнко, д-р фіз.-мат. наук В. Тельнюк-Адамчук, представники громадських організацій. Усім учасникам зустрічі було подаровано книгу спогадів О. Отт-Скоропадської “Повернення в Україну”, підготовлену та видану Комітетом.

10—18 вересня в рамках проекту “Наука і культура на межі тисячоліття: українсько-австрійський діалог”, який втілюється в життя КНК при НАН України, в “Українському домі” в Австрії перебувала група українських медиків Інституту клінічної та експериментальної хірургії АМН України.

Українська делегація ознайомилися з роботою медичних установ та лабораторій Відня, особливо детально — з роботою АKN клініки Віденського університету, отримала можливість бути в операційній залі під час операції з пересадки печінки.

13 вересня гостем КНК при НАН України був Роман Сенкус, редактор енциклопедичних видань та “Журналу українознавчих студій” (Канада). Було обговорено питання співпраці.

20 вересня у Торонто (Канада) засновано Товариство “Друзі Товариства імені Григорія Ващенко”, який ставить своїм завданням спільно з Всеукраїнським педагогічним товариством імені Григорія Ващенко співпрацювати в напрямку зміцнення української ідеї в Україні та діаспорі шляхом видання літератури відповідного змісту та надання допомоги національно свідомим студентам, які поєднують високу академічну успішність з громадською активністю.

4—6 жовтня в Києві проходила Міжнародна конференція “Problems of Theoretical and Mathematical Physics”, присвячена 90-річчю від дня народження видатного фізика та організатора науки Миколи Боголюбова. КНК при НАН України був одним з організаторів проведення конференції.

6 жовтня відбулося чергове засідання “Елітарної світлиці”, присвячене обговоренню передвиборчої ситуації в Україні. З соціологічним та політичним аналізом виступали д-р екон. наук Ю. Саєнко (Інститут соціології НАН України) та оглядач Радіо “Свобода” канд. філос. наук С. Грабовський. У обговоренні взяли участь та виступили академіки НАН України С. Комісаренко та М. Новиков, члени-кореспонденти НАН України Л. Гассанов, А. Шпак та С. Рябченко, доктори фізико-математичних наук Л. Шульман та В. Тельнюк-Адамчук, канд. екон. наук Т. П’ятницький та ін.

7 жовтня—23 листопада на запрошення КНК в Україні перебував С. Ільницький (Канада) з метою організації діяльності на теренах України Товариства “Друзі Товариства імені Григорія Ващенко” та як іноземний спостерігач під час виборів Президента України.

19 жовтня Я. Яцків та іноземний член КНК С. Ільницький взяли участь у роботі Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції “Проблеми національного відродження і входження України у світове співтовариство”, яка проходила в Міжнародному інституті лінгвістики і права (м. Київ).

25 жовтня відбулося позачергове засідання “Елітарної світлиці” на тему “Академік Ярослав Яцків: сімейний портрет”. Гостями вечора були президент НАН України академік НАН України Б. Патон, академіки НАН України А. Наумовець, Д. Гродзинський, І. Походня, В. Походенко, А. Шидловський та А. Шпак, члени-кореспонденти НАН України Л. Пиріг і С. Пирожков та багато ін.

25—28 жовтня у Києві перебував іноземний член комітету, професор Віденського медичного університету, відомий австрійський хірург І. Гук. Він брав участь у нараді з питань використання плазмотрону і зварювання в медичній практиці, обговоренні програми спільних досліджень з Національною академією наук України та планів подальшої діяльності КНК при НАН України.

30 жовтня—7 листопада у рамках проекту “Наука і культура на межі тисячоліття: українсько-австрійський діалог” в “Українському домі” в Австрії перебувала група українських медиків з Інституту експериментальної патології, онкології і радіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України. Вони ознайомилися з роботою медичних установ та лабораторій Відня, особливо детально — з роботою Університетської клініки Віденського медичного університету.

3 листопада відбулося розширене засідання “Елітарної світлиці”. Гостею була Ліна Костенко — видатна українська поетеса. На думку Ліни Костенко, проблема “збереження пам’яток культури в Чорнобильській зоні відчуження”, яка обговорюється, тривалий час залишається поза увагою широкої громадськості. У Чорнобильській зоні відчуження гинуть матеріальні пам’ятки культури народу, ця втрата непоправна, необхідно рятувати те, що ще залишилося, не лише силами окремих експедицій (в одній з них уже впродовж дев’яти років працює сама поетеса), але й на державному рівні...

Виступ Ліни Костенко був дуже цікавим, емоційним, змістовним, ілюстрованим великою кількістю фактів та прикладів. Він стосувався не лише проблем збереження пам’яток культури в зоні відчуження, а й багатьох інших питань: історична пам’ять народу, його культура, проблема самоусвідомлення нації, власне творчий процес тощо. В обговоренні взяли участь та виступили академіки НАН України Д. Гродзинський, І. Вишневський та О. Созинов, академік АМН України Л. Пиріг та ін. На закінчення зустрічі Президент УНР в екзилі М. Плав’юк подарував поетесі двотомник “Українська Центральна Рада. Архівні документи і матеріали”. Репортажі про цю зустріч транслювали телеканали 1+1, Новий канал, УТ-1, НТВ.

19 листопада за участю Товариства “Друзі Товариства імені Григорія Ващенко” побачила світ книга А. Погрібного “Якби ми вчилися так, як треба...”. З цієї нагоди в КНК відбулася зустріч членів Комітету з автором, членами Всеукраїнського педагогічного Товариства імені Григорія Ващенко та членами Товариства “Друзів...”.

22 листопада Я. Яцків узяв участь у роботі та виступив на засіданні Президії Ради Товариства “Україна — Світ”, на якому розглядалися напрями та першочергові завдання в роботі Товариства на 2000 рік. Я. Яцків відзначив позитивні зміни в діяльності Товариства: покращено аналітичну та інформаційну роботу, випущено довідник “Українське зарубіжжя”, створено сторінку в Інтернет. Доповідач розповів про останні проекти КНК при НАН України — співпрацю з “Українським домом” в Австрії, викладання німецькою мовою у Віденському університеті української мови та літератури, організацію міжнародної конференції “Жінки в науці та освіті: минуле, сучасність та майбутнє” та ін.

1 грудня гостем “Елітарної світлиці” був д-р фіз.-мат. наук І. Климишин, професор Прикарпатського університету, відомий популяризатор науки. Тема зустрічі — “Актуальні проблеми календаря, хронології та пасхалії”. Коли ми зустрічаємо нове тисячоліття? Чим відрізняються між собою календарі — юліанський, григоріанський, вавилонський та ін.? Як вираховується дата святкування Великодня? Усі ці питання, а також фільм “Відгомін забутого неба” (режисер С. Марченко), який було переглянуто, жваво обговорювали присутні.

3—4 грудня КНК при НАН України спільно з громадською організацією “Жінки в науці”, міжнародною організацією “Жіноча громада”, Державним комітетом з питань науки та інтелектуальної власності, Державним Коміте-

том у справах сім'ї та молоді брав участь в організації та проведенні Міжнародної наукової конференції “Жінки в науці та освіті: минуле, сучасність та майбутнє”.

14—19 грудня в рамках проекту “Наука і культура на межі тисячоліття: українсько-австрійський діалог” в Австрії перебували професори В. Гвоздецький (Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона) та Ю. Фурманов (Інститут клінічної та експериментальної хірургії АМН України). В Університетській клініці Віденського медичного університету (АКН-Wien) з проф. І. Гуком було досягнуто угоди про проведення в ній випробувань плазмового хірургічного комплексу, створеного українськими науковцями.

16—23 грудня в рамках проекту “Наука і культура на межі тисячоліття: українсько-австрійський діалог” в “Українському домі” в Австрії перебувала друга група українських медиків Інституту експериментальної патології, онкології і радіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України та Державного медичного інституту. Українські медики ознайомилися з роботою медичних установ та лабораторій Відня, особливо детально — з роботою Університетської клініки Віденського медичного університету, були присутні при хірургічних операціях, попрацювали в її медичній бібліотеці.

22 грудня Я. Яцків узяв участь у роботі Національної комісії України у справах ЮНЕСКО. Він запропонував започаткувати проект “Гетьманським шляхом”. На початковому етапі планувалося завершити упорядкування історичних пам'яток, а після того організувати культурно-пізнавальний туристичний маршрут гетьманськими місцями України.

27 грудня Я. Яцків узяв участь у роботі Ради Товариства “Україна — Світ”. На засіданні він детально ознайомив присутніх з міжнародними проектами, які виконує КНК при НАН України, і вніс пропозиції стосовно спільних дій на 2000 рік, зокрема виготовлення та встановлення пам'ятника Іванові Мазепі в “Українському домі” в Австрії (м. Перхтольдсдорф).

2000

5 січня гостями “Елітарної світлиці” були акад. НАН України М. Згуровський, д-р фіз.-мат. наук М. Стріха, літератор та публіцист, а також д-р екон. наук І. Белебега, політичний оглядач “Української газети”. Тема зустрічі — “Формування і роль національної еліти” викликала жвавий та непідробний інтерес. В обговоренні теми взяли участь та виступили акад. АМН України Л. Пиріг, академіки НАН України К. Ситник, І. Вишневський, М. Новиков і М. Чумаченко, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман та ін.

11 січня опубліковано Указ Президента України про призначення акад. НАН України Я. Яцківа першим заступником Міністра освіти і науки України.

1 лютого гостями “Елітарної світлиці” були д-р О. Мороз (США), відомий в Україні і США економіст, та О. Шокало, голова секретаріату Товариства “Україна — Світ” і УВКР. Тема зустрічі — “Україна і діаспора”.

У дискусії взяли участь та виступили акад. НАН України С. Комісаренко (в минулому Посол України у Великій Британії), народні депутати України Л. Лук'яненко (в минулому Посол України в Канаді), І. Драч (голова Товариства “Україна — Світ”), М. Горинь, директор Інституту діаспори І. Винниченко, голова асоціації “За міжнародний мир і злагоду в Україні” Ю. Огульчанський, професори М. Швайка та Ю. Саєнко, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман, заслужена артистка України О. Білозір та ін.

9 лютого Я. Яцків звітував на засіданні Президії НАН України про діяльність комітету впродовж 1994—1999 рр. У своєму виступі він детально розповів про основні результати: виконання проектів “Універсал”, “Енциклопедія Сучасної України”, “Елітарна світлиця”, “Славетні імена української науки”, міжнародну співпрацю комітету з Канадою, Францією, Швейцарією, Італією, США та Австрією, про участь комітету в організації, проведенні та роботі наукових симпозіумів, конференцій, семінарів та культурологічних заходів, видавничу та популяризаторську роботу. В обговоренні звіту взяли участь та виступили академіки НАН України В. Бар'яхтар, Я. Ісаєвич, О. Мойбенко, А. Наумовець та В. Панасюк, чл.-кор. НАН України С. Рябченко. У своєму заключному слові президент НАН України акад. НАН України Б. Патон дав позитивну оцінку діяльності комітету, особливо відзначивши успішний розвиток наукової співпраці з Австрією. Президія НАН України ухвалила постанову “Про діяльність Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України” та затвердила новий склад Президії КНК при НАН України на чолі з головою — акад. НАН України Я. Яцківим.

1 березня КНК при НАН України спільно з Українським фізичним товариством провів чергове засідання “Елітарної світлиці”. Тема зустрічі — “Про тих, хто зумовив зміну світогляду людства: Джеймс Кларк Максвелл та Альберт Ейнштейн”. Це — перша спроба обговорення складних та специфічних проблем фізики із залученням широкого кола слухачів. Гостями Світлиці були акад. НАН України В. Бар'яхтар, директор Інституту магнетизму НАН України та МОН України, д-р фіз.-мат. наук А. Свідзинський, професор, завідувач кафедрою теоретичної і математичної фізики Волинського державного університету ім. Лесі Українки, та д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман, провідний наук. співроб. Головної астрономічної обсерваторії НАН України.

В обговоренні взяли участь наукові співробітники Інституту фізики та Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України, Астрономічної обсерваторії Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Головної астрономічної обсерваторії НАН України та ін. Виступали академіки НАН України С. Комісаренко та М. Бродин, члени-кореспонденти НАН України Р. Костик, В. Литовченко та С. Рябченко, доктори фізико-математичних наук В. Жданов і С. Парновський та ін.

20 березня Я. Яцків узяв участь та виступив на засіданні Президії Національної ради КУІН на тему “Про підготовку до проведення 11—12 травня 2000 р. Міжнародної конференції “Державність української мови та мовний досвід світу”.

27 березня—3 квітня Я. Яцків на запрошення Фонду цивільних досліджень та розвитку США (CRDF) перебував у США та мав низку зустрічей на офіційному рівні.

5 квітня відбулося засідання “Елітарної світлиці”, присвячене пам’яті видатного українського вченого-геронтолога акад. НАН України В. Фролькіса. Зі спогадами виступали співробітники Інституту геронтології АМН України, учні та колеги В. Фролькіса. Вечір вели акад. НАН України Я. Яцків та директор Інституту геронтології АМН України чл.-кор. АМН України В. Безруков.

7 квітня австрійського хірурга І. Гука, члена КНК при НАН України, було обрано іноземним членом Національної академії наук України, а чл.-кор. НАН України С. Пирожкова, члена КНК при НАН України, — дійсним членом Національної академії наук України.

9 квітня КНК при НАН України спільно з Всеукраїнським жіночим товариством імені Олени Теліги та Київським міським будинком вчителя провели творчий вечір, присвячений життю і творчості видатної української поетеси Ліни Костенко, під час якого їй було вручено Міжнародну літературно-мистецьку премію ім. Олени Теліги. Високу відзнаку вручали Президент УНР в екзилі М. Плав’юк, голова Товариства О. Кобець та акад. НАН України Я. Яцків.

17 квітня вийшли з друку матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Жінки в науці та освіті: минуле, сучасне, майбутнє”, організованої та проведеної в Києві 3—4 грудня 1999 року за активної участі КНК при НАН України.

25 квітня гостем “Елітарної світлиці” був Євген Стахів (США), який розповів про маловідомі сторінки історії України — діяльність українського національного підпілля на теренах Східної України та долю його учасників у роки Другої світової війни.

17 травня І. Ізотова, вчений секретар комітету, виступила в Інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка на семінарі “Політичні орієнтири молодого покоління ХХІ століття: Україна—Австрія”, який організувала молодіжна фундація ЮНЕСКО.

17 травня гостем “Елітарної світлиці” був д-р фіз.-мат. наук С. Сітько, професор, заслужений діяч науки і техніки України, директор Науково-дослідного центру квантової медицини “Відгук” МОЗ України. Тема обговорення — теоретичні засади квантової медицини, проблеми та здобутки діяльності Науково-дослідного центру квантової медицини “Відгук” МОЗ України. Виступ проф. С. Сітька викликав великий інтерес і стимулював активне обговорення, в якому взяли участь академіки НАН України М. Бродин та О. Шалімов, академік АМН України С. Єфремов, професори С. Лисиця і В. Чалий та ін.

24 серпня на відзначення дев’ятої річниці Незалежності України у Київському міському будинку вчителя відбулося засідання “Елітарної світлиці”, гостем якої був перший Президент незалежної України Леонід Кравчук. Бачення економічних та соціальних проблем сучасного українського суспільства, оцінка політичної ситуації в Україні, перспективи парламентаризму, міс-

це України в Європі та світі, проблеми багатовекторної зовнішньої політики, досягнення та прорахунки на важкому шляху здобуття справжньої незалежності — усе це знайшло висвітлення у виступі Л. Кравчука. У дискусії взяли участь академіки НАН України І. Вишневський, І. Лукінов, М. Новиков та М. Чумаченко, акад. АМН України Л. Пиріг, члени-кореспонденти НАН України Р. Костик, С. Рябченко та Л. Гассанов, доктори фізико-математичних наук В. Тельнюк-Адамчук і Л. Шульман та ін.

Я. Яцків ознайомив присутніх з новим проектом “Вивчаймо та плекаймо українську мову”, започаткованим до десятої річниці Незалежності України.

3 Днем Незалежності України учасників Світлиці своїм виступом привітала чоловіча хорова капела ім. Ревуцького під керівництвом Б. Антківа.

4 жовтня відбулося засідання “Елітарної світлиці” на тему “Наукові школи України: здобутки та проблеми”. З глибоким аналізом ситуації у своїх напрямках науки виступили академіки НАН України В. Панасюк, І. Походня, К. Ситник, В. Старостенко, П. Толочко, О. Шалімов, В. Шинкарук та І. Юхновський; члени-кореспонденти НАН України С. Рябченко та Д. Зербіно, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман та ін. Ще одна тема, яку обговорювали на засіданні Світлиці, — десятиріччя Комітету науки і культури для зв’язків з українцями за кордоном (створений 18 липня 1990 року), який у 1994 році було реорганізовано в Український міжнародний комітет з питань науки і культури при Національній академії наук України (КНК при НАН України). Голова комітету акад. НАН України Я. Яцків поділився спогадами про створення КНК, нагадав про його здобутки, співпрацю з інститутами Національної академії наук та вищими навчальними закладами України, громадськими організаціями України та зарубіжжя, що дало можливість виконати низку проектів: “Універсал” (на відзначення 80-річчя проголошення УНР), “Спадщина Гетьмана Скоропадського”, “Іван Франко у Відні”, “Наука і культура на межі тисячоліття: українсько-австрійський діалог”, “Україністика у Віденському університеті”, “Український дім в Австрії”, “Елітарна світлиця” та ін. КНК при НАН України брав участь у організації стажування українських науковців у провідних наукових установах Європи, у створенні Енциклопедії Сучасної України, у організації численних наукових семінарів, конференцій, симпозіумів тощо. Я. Яцків подякував усім за участь та підтримку діяльності Комітету, нагородив Грамотою Комітету найбільш активних учасників. За плідну співпрацю з КНК при НАН України відзначили Подякою НАН України Київський міський будинок учителя та Конгрес української інтелігенції; за активну участь у діяльності КНК при НАН України з організації міжнародної співпраці на ниві науки, освіти та культури відзначено Подякою НАН України Р. Білодіда, С. Ільницького (Канада), Л. Мельник, О. Отт-Скоропадську (Швейцарія), М. Припхана (Австрія), нагороджено Почесною грамотою НАН України академіків НАН України В. Бар’яхтара, Д. Гродзинського, М. Жулинського, П. Кислого, В. Панасюка, С. Пирожкова, К. Ситника, Б. Стогнія, П. Толочка, М. Чумаченка та Я. Яцківа; чл.-кор. НАН України Л. Пирога; іноземних чле-

нів НАН України І. Гука (Австрія), А. Жуковського (Франція) та Я. Пеленського (США); докторів історичних наук В. Верстюка та В. Чишка та канд. філол. наук М. Железняка.

У жовтні комітетом спільно з Центром соціальних експертиз і прогнозів Інституту соціології НАН України, Центром досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України і громадською організацією “Жінки в науці” започатковано проект “Українські вчені за кордоном: перспективи співпраці та повернення”.

1 листопада відбулось засідання “Елітарної світлиці”, на якому народний депутат України О. Пухкал, перший заступник голови Комітету у закордонних справах Верховної Ради України, виступив з доповіддю “Основні вектори зовнішньої політики України”. В обговоренні теми брали участь акад. НАН України М. Чумаченко, члени-кореспонденти НАН України В. Литовченко і Р. Костик, д-р екон. наук Ю. Саєнко, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман та ін.

У листопаді на замовлення Міністерства освіти і науки України комітетом розпочато виконання проекту “Дослідження з історії та потенціалу фундаментальної науки України та їх висвітлення в засобах масової інформації (2000—2001 рр.)”.

6 грудня гостем “Елітарної світлиці” був д-р філос. наук С. Кримський, професор, заслужений діяч науки і техніки України, який свій виступ присвятив темі “Принципи духовності на зламі тисячоліть”. Що таке духовність, різниця між індивідуальністю та особистістю, духовність і релігія, принципи духовності в різні епохи — всі ці питання та багато інших стали предметом зацікавленого обговорення, у якому взяли участь академік АМН України Л. Пиріг, академіки НАН України І. Вишневський та М. Новиков, члени-кореспонденти НАН України М. Шейнкман та В. Литовченко, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман, канд. екон. наук Т. П’ятницький, д-р екон. наук Ю. Саєнко та ін.

2001

У січні КНК при НАН України спільно з Координаційним бюро Енциклопедії Сучасної України та Українською астрономічною асоціацією розпочало роботу над проектом “Імена України в космосі” — підготовкою видання, в якому буде подано оригінальні статті про визначні події в історії України, життя та діяльність славетних українських науковців та діячів культури, які отримали міжнародне визнання та їхніми іменами названо об’єкти Всесвіту.

3 січня на черговому засіданні “Елітарної світлиці” на тему “Генеалогія України (походження нації — нові підходи)” виступав д-р екон. наук Ю. Канигін, професор, автор широковідомих книг, зокрема “Шлях аріїв”. Концепція автора розходиться із загальноприйнятою теорією, тому присутнім було особливо цікаво в деталях ознайомитись з оригінальною гіпотезою проф. Ю. Канигіна, згідно з якою пра-пра-прабатьки української нації дали людству християнство.

7 лютого гостями чергового засідання “Елітарної світлиці” були представники редколегії українського наукового журналу “Політична думка”, який виходить трьома мовами — українською, російською та англійською.

28 лютого гостем позачергового засідання “Елітарної світлиці” був народний депутат України акад. НАН України І. Юхновський. Тема обговорення — науковий аспект політичного скандалу, пов’язаного із захворюванням військових, задіяних у операціях в Перській затоці та Югославії. Причиною цих захворювань, на думку доповідача, є використання у військових операціях снарядів, виготовлених з нерадіоактивного урану.

У обговоренні теми взяли участь академіки НАН України І. Вишневський, А. Наумовець, М. Бродин та М. Новиков, академік АМН України Л. Пиріг, члени-кореспонденти НАН України Л. Гассанов та В. Литовченко, проф. В. Івченко, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман та ін.

7 березня за участю д-ра фіз.-мат. наук В. Мартазинової, завідувача відділом кліматичних досліджень і довгострокового прогнозу погоди Українського науково-дослідного інституту гідрометеорології, відбулося засідання “Елітарної світлиці”. Тема — “Зміни клімату України: довгостроковий прогноз”.

9 березня в Київському міському будинку вчителя відбулося нагородження учнів — переможців І етапу Міжнародного конкурсу знавців української мови. Цей конкурс проходив у рамках широкомасштабного проекту “Вивчаймо та плекаймо українську мову”, одним з ініціаторів та організаторів якого є КНК при НАН України. Голова КНК вручив переможцям двотомник творів Миколи Гоголя.

4 квітня відбулося чергове засідання “Елітарної світлиці”, присвячене пам’яті Бориса Лазарева — видатного фізика, академіка НАН України, заслуженого діяча науки України.

Б. Лазарєв створив потужну наукову школу фізиків, серед його учнів — п’ять академіків та членів-кореспондентів НАН України. За активної підтримки Б. Лазарева, його учні — академіки НАН України О. Галкін та Б. Веркін — створили провідні фізичні установи України: Донецький фізико-технічний інститут і Фізико-технічний інститут низьких температур у Харкові.

На засіданні зі спогадами виступили академіки НАН України В. Бар’яхтар та В. Семиноженко, чл.-кор. НАН України Л. Цимбал (Донецький фізико-технічний інститут ім. О.О. Галкіна), д-р фіз.-мат. наук В. Лапшин (директор ННЦ “ХФТІ”), д-р фіз.-мат. наук В. Пан (Інститут металофізики ім. В.Г. Курдюмова НАН України), колеги, учні та друзі Б. Лазарева.

16 травня на позачерговому засіданні “Елітарної світлиці” виступав Нунцій Ватикану в Україні Архієпископ Нікола Етерович.

У засіданні взяли участь Надзвичайні та Повноважні послы в Україні з Австрії, Бельгії, Німеччини, Польщі та Франції, представники Адміністрації Президента України, МЗС та Верховної Ради України. В обговоренні взяли участь Президент УНР в екзилі Микола Плав’юк, академіки НАН України М. Новиков та П. Кислий, чл.-кор. НАН України П. Сохань, професори

Я. Пеленський та Ю. Саєнко, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман, канд. екон. наук Т. П'ятницький та ін.

6 червня гостем “Елітарної світлиці” був акад. НАН України П. Костюк, директор Інституту фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України. Засідання на тему “Українська наукова школа з фізіології” присвячувалося 120-річчю від дня народження академіка Олександра Богомольця.

У роботі Світлиці взяли участь академіки НАН України С. Комісаренко, Ю. Кундієв, М. Чумаченко та О. Мойбенко, члени-кореспонденти НАН України В. Черепін і Р. Костик, проф. В. Івченко, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман та ін.

У серпні для виконання спільних проектів та святкування 10-ї річниці Незалежності України в Київ прибули члени КНК при НАН України С. Ільницький (Канада) та І. Гук (Австрія).

24 серпня на відзначення десятої річниці Незалежності України у Палаці мистецтв “Український дім” відбулося засідання “Елітарної світлиці” на тему “Україна у сузір’ї космічних держав”. Гостями були: президент Національної академії наук України академік НАН України Б. Патон, перший космонавт незалежної України генерал-майор Збройних сил України Л. Каденюк та заступник голови Національного космічного агентства України Е. Кузнецов. Основні віхи космічної ери та участь українських учених в освоєнні космічного простору, сучасні проблеми астрофізики, сьогоднішній та завтрашній “дні” космонавтики — все це знайшло висвітлення у виступах академіків НАН України Б. Патона та В. Бар’яхтара, космонавта Л. Каденюка, акад. АМН України Л. Пирога та проф. І. Гука (Австрія), членів-кореспондентів НАН України Л. Гассанова, А. Шпака та Р. Костика; Дж. Барреці (Італія).

Учасники засідання відвідали міжнародну виставку “Космічні технології — на службу суспільству” та отримали в подарунок книгу Б. Патона, І. Вавилової, О. Негоди, Я. Яцківа “Україна в сузір’ї космічних держав”.

5 вересня відбулося засідання “Елітарної світлиці” на тему “Математик Михайло Васильович Остроградський” (до 200-річчя від дня народження). Гостями Світлиці були академік-секретар Відділення математики НАН України акад. НАН України І. Скрипник, чл.-кор. НАН України України М. Горбачук, доцент Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова В. Бевз, науковий співробітник Інституту математики НАН України канд. фіз.-мат. наук Г. Сита. Засідання було організовано спільно з Відділенням математики НАН України.

7—9 вересня Я. Яцків узяв участь у Смакулових читаннях, які проходили на Тернопільщині. Олександр Смакула (1900—1983) увійшов в історію науки як один з найвидатніших українських фізиків ХХ ст., він був дійсним членом Наукового товариства ім. Шевченка, членом Американського фізичного товариства, Оптичного товариства Америки, почесним членом Українського інженерного товариства в США.

2000 рік ухвалою 30-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО було оголошено роком Олександра Смакули.

Я. Яцків виступив на науковому семінарі “Українські вчені на теренах світової науки і культури”, узяв участь у зустрічі з учнями технічного ліцею ім. О. Смакули у с. Добриводи (батьківщина О. Смакули), від імені КНК при НАН України вручив премію кращому учневі ліцею.

1 жовтня голова КНК при НАН України відкрив політичний дискусійний клуб “Вибори 2002 — нові політичні реалії” при “Елітарній світлиці”.

Першим гостем клубу був лідер блоку “Наша Україна” В. Ющенко. Його опонентами були експерти: головний редактор журналу “Політична думка” О. Дергачов, політолог М. Погребінський та д-р екон. наук Ю. Саєнко, соціолог.

В. Ющенко дав глибоку оцінку десяти рокам незалежності України в політичному та економічному аспектах, поділився своїми думками щодо політичної ситуації в Україні, окреслив власне бачення завдань “Нашої України”, стратегії та тактики передвиборної боротьби, висловив припущення щодо можливих партнерів, відповів на численні запитання журналістів та слухачів.

В обговоренні взяли участь академіки НАН України І. Юхновський, Ю. Кундієв, М. Жулинський та І. Вишневський, чл.-кор. НАН України С. Рябченко, голова УВКР М. Горинь, публіцист Є. Сверстюк.

3 жовтня на засіданні “Елітарної світлиці” із серії “Золоті імена науки України”, присвяченому видатному фізику та гуманісту Іванові Пулюю (1845—1918), виступали д-р фіз.-мат. наук В. Шендеровський (Інститут фізики НАН України), публіцист Є. Сверстюк, проректор з наукової роботи Тернопільського технічного університету ім. І. Пулюя д-р тех. наук П. Ясній та директор видавництва “Євро Світ” (Львів) Г. Шопя.

Засідання було організовано спільно з Відділенням фізики і астрономії НАН України.

11—12 жовтня Я. Яцків брав участь у Міжнародній конференції “10 років незалежності України”, яка була організована Інститутом придунайських земель та Центральної Європи (Відень, Австрія), і виступив з доповіддю на секції “Кооперація в галузі науки — імпульси для екологічного оновлення”.

На відкритті цієї представницької Міжнародної конференції виступили Вольфганг Шюссель (Прем’єр-міністр Австрії), Анатолій Кінах (Прем’єр-міністр України), Юрген Кейпфель (представник Європейської комісії), Хрістоф Лейтль (президент господарської палати Австрії), Ергард Бусек (колишній заступник Прем’єр-міністра Австрії).

16—17 жовтня Я. Яцків брав участь у презентації науково-технічного потенціалу України в Європейському Парламенті (Брюссель). Він провів засідання на тему “Україна — центр розвитку науки”, на якому виступали: П. Філіп Бускен, комісар з науки Європейського Парламенту, акад. НАН України П. Костюк, чл.-кор. НАН України С. Фірстов, Мішель Плаче — адміністратор програми НАТО “Наука для миру”.

Я. Яцків поінформував присутніх про стан та перспективи розвитку науки в Україні.

7 листопада в Національному торгово-економічному університеті України відбулося виїзне засідання “Елітарної світлиці”. З доповіддю “Математик Михайло Васильович Остроградський (до 200-річчя від дня народження)” виступила канд. фіз.-мат. наук Г. Сита, науковий співробітник Інституту математики НАН України. Завершилося засідання показом відеофільму “Математик Михайло Васильович Остроградський”, створеного в рамках проекту КНК при НАН України.

15 листопада відбулося засідання політичного дискусійного клубу при “Елітарній світлиці”. Гостем клубу був голова Державної податкової адміністрації України М. Азаров, голова Партії регіонів України. Тема виступу: “Сильні регіони — сильна держава”.

30 листопада на засіданні політичного дискусійного клубу при “Елітарній світлиці” виступив народний депутат України акад. НАН України І. Юхновський. Засідання було присвячене десятій річниці референдуму, під час якого український народ вільним волевиявленням підтвердив Акт проголошення незалежності України.

5 грудня в Національному торгово-економічному університеті України відбулося виїзне засідання “Елітарної світлиці”. З доповіддю про сучасні проблеми біології та розвитку біології в Україні перед студентською аудиторією виступав член КНК при НАН України акад. НАН України О. Созинов.

17 грудня відбулося засідання політичного дискусійного клубу “Вибори 2002 — нові політичні реалії” при “Елітарній світлиці”. Гостем клубу був народний депутат України В. Кононов, голова Партії зелених України. Тема виступу — “Україна у контексті глобалізації”.

2002

6 лютого відбулося засідання “Елітарної світлиці” із серії “Золоті імена науки України”, присвячене засновникові декаметрової радіоастрономії в Україні акад. НАН України С. Брауде. Про життєвий та науковий шлях Семена Яковича, про його подвижницьку працю зі створення в Україні (Харків) найбільшого у світі декаметрового телескопа, про уважного та дбайливого вчителя і наставника та про найцікавішу у світі науку астрофізику розповідав чл.-кор. НАН України України О. Коноваленко (Радіоастрономічний інститут НАН України, Харків). Завершилося засідання показом відеофільму “Декаметри Брауде”. Засідання було організовано спільно з Відділенням фізики і астрономії НАН України.

17—21 лютого в Києві з метою обговорення питання створення представництва Польської академії наук в Києві та Національної академії наук України у Варшаві на запрошення комітету перебував польський учений д-р С. Левандовський. КНК при НАН України забезпечував прийом польського науковця та підготовку відповідних матеріалів на засідання Президії НАН України, яке відбулося 20 лютого 2002 р.

6 березня у “Елітарній світлиці” відбулася зустріч з патріархом української біохімії академіком НАН України М. Гулим. Про свого колегу та друга розповідали академіки НАН України І. Походня, П. Костюк та Г. Мацука, академік АМН України О. Мойбенко. Засідання було організоване спільно з Відділенням молекулярної біології, біохімії, експериментальної і клінічної фізіології НАН України.

11 березня Голова КНК Я. Яцків узяв участь у роботі та виступив з доповіддю на засіданні міжнародного круглого столу на тему “Стратегічні пріоритети управління розвитком України”, який проходив у рамках громадсько-політичного проекту з формування довгострокової стратегії розвитку України.

У засіданні круглого столу взяли участь європейські, російські та американські експерти, які мають досвід проведення державних реформ та формування політики суспільного розвитку, представники інтелектуальної та політичної еліти України, послы зарубіжних держав, провідні українські та іноземні експерти, представники громадських організацій. З установчою доповіддю виступив В. Ющенко, лідер виборчого блоку “Блок Віктора Ющенка “Наша Україна”.

15 березня комітет спільно з Київським міським будинком вчителя провів ювілейний вечір, присвячений 85-й річниці від дня утворення Української Центральної Ради. На вечорі виступали Святійший Патріарх Київський та всієї Руси-України Філарет, Президент УНР в екзилі М. Плав’юк, акад. НАН України Я. Яцків, Президент Східноєвропейського дослідного інституту ім. В. Липинського проф. Я. Пеленський, проф. Ю. Шаповал.

25 березня КНК при НАН України спільно з Управлінням у справах національностей та міграцій КМДА та Київським міським будинком учителя провели семінар “Естонці в Україні, їх зв’язки з історичною Батьківщиною”, на якому виступали голова естонського земляцтва в Україні В. Кирвел, голова Київського естонського товариства культури О. Карро, перший секретар Посольства Республіки Естонія в Україні з питань політики та культури А. Райдал, економічний радник Посольства Республіки Естонія в Україні Х. Мяемеес, перекладач з естонської мови А. Спрогіс.

Перед учасниками семінару виступив хор Естонського земляцтва в Україні.

10 квітня у “Елітарній світлиці” відбулася зустріч з видатним хіміком, академіком НАН України К. Яцимирським. На засіданні виступали академіки НАН України В. Гончарук та С. Андронаті, учні та колеги К. Яцимирського. Учасники Світлиці переглянули та обговорили відеофільм “Академік Костянтин Яцимирський — формула успіху”, створений творчою групою при КНК.

Засідання було організоване спільно з Відділенням хімії НАН України.

15 травня на запрошення комітету до України прибули О. Отт-Скоропадська та Л. Отт.

15 травня голова КНК при НАН України акад. НАН України Я. Яцків взяв участь у традиційній урочистій зустрічі випускників 2002 року Київської Малої

академії наук “Дослідник” з провідними членами НАН України та представниками Головного управління освіти та науки КМДА.

Я. Яцків від імені комітету вручив нагороди лауреатам конкурсу наукових робіт МАН: збірку поезій В. Симоненко “Берег чекань”, видану в рамках проекту “Вивчаймо та плекаймо українську мову”.

24 травня в Національному аграрному університеті відбулося виїзне засідання “Елітарної світлиці” із серії “Золоті імена науки України”, присвячене патріархові української біохімії акад. НАН України Максиму Гулому.

У засіданні взяли участь акад. НАН України М. Гулий, О. Отт-Скоропадська та Л. Отт, чл.-кор. НАН України України Д. Зербіно.

Учасники Світлиці переглянули та обговорили відеофільм “Академік Максим Гулий”, створений творчою групою при КНК.

5 червня Я. Яцків на запрошення Посольства Республіки Польща в Україні брав участь у зустрічі з Л. Унгеном, видатним публіцистом, автором славнозвісної рубрики “Бачене з Брюсселя” в паризькій “Культурі”, багаторічним співробітником бельгійської газети “Le Soir” та польської секції Радіо “Свобода” — “Radio Wolna Europa”.

5 червня гостем “Елітарної світлиці” був Д. Зербіно — видатний патологоанатом, чл.-кор. НАН України.

У засіданні взяли участь та виступили акад. НАН України Ю. Кундієв, академіки АМН України Л. Пиріг та І. Трахтенберг, чл.-кор. АМН України А. Сердюк, учні та колеги професора Д. Зербіно.

Перед початком зустрічі для гостей співала відома українська співачка О. Богомолець. Засідання Світлиці завершилося переглядом відеофільму “Професор Дмитро Зербіно”, що створений творчою групою при КНК.

Засідання було організовано спільно з Відділенням молекулярної біології, біохімії, експериментальної і клінічної фізіології НАН України.

18 вересня на запрошення комітету до Києва прибув іноземний член НАН України проф. І. Гук. На розширеному засіданні Президії КНК було обговорено питання поглиблення українсько-австрійської співпраці на теренах медицини.

31 жовтня Я. Яцків взяв участь у роботі круглого столу з нагоди відзначення 60-ї річниці утворення Української Повстанської Армії, який проводила УВКР.

6 листопада гостем “Елітарної світлиці” був директор Інституту медицини праці АМН України акад. НАН України Ю. Кундієв, який презентував свою книгу “Медицина праці — п’ятдесятирічний досвід”. У роботі Світлиці взяли участь та виступили академіки НАН України В. Гончарук, С. Комісаренко, П. Костюк та О. Мойбенко, члени-кореспонденти НАН України Д. Зербіно, Л. Пиріг та І. Трахтенберг, представники медичних університетів та ін.

4 грудня на засіданні “Елітарної світлиці” чл.-кор. НАН України М. Валах розповів про деякі цікаві проблеми атмосферної та космічної оптики, детально ознайомив присутніх з виданням, яке нещодавно побачило світ, — книгою М. Лисиці і М. Валаха “Занимательная оптика”.

6 грудня Я. Яцків узяв участь у роботі круглого столу на тему “Українство у світовому етнокультурному просторі”, яку проводили УВКР та Національний університет “Кієво-Могилянська академія”.

2003

31 січня Я. Яцків узяв участь у роботі круглого столу на тему “Громадські організації й УВКР: перспективи співпраці”, присвяченого проблемам і перспективам розвитку в Україні громадських організацій. У своєму виступі він проаналізував діяльність громадських наукових організацій в Україні.

5 лютого відбулося засідання “Елітарної світлиці” на тему “Розмова про актуальні проблеми українського суспільства”. Гостями світлиці були колектив тижневика “Дзеркало тижня” та представники Міжнародного фонду сприяння цій газеті. На засіданні виступили: головний редактор тижневика В. Мостовий, перший заступник головного редактора Ю. Мостова, від відділу політики — С. Рахманін, від відділу науки — Л. Суржик, від відділу економіки — Н. Яценко; президент Міжнародного фонду сприяння газеті акад. НАН України М. Згуровський, член правління Міжнародного фонду чл.-кор. НАН України І. Трахтенберг, президент Українського центру економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова А. Гриценко.

У обговоренні взяли участь академік АМН України Л. Пиріг, академіки НАН України І. Вишневський, П. Костюк, А. Наумовець та О. Созинов, члени-кореспонденти НАН України С. Рябченко і В. Литовченко, професори О. Пономарів та Ю. Саєнко, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман та ін.

Усім учасникам засідання було подаровано книгу І. Дзюби “З криниці літ”.

27 лютого голова КНК при НАН України взяв участь у роботі Інтелектуального форуму України, який проходив у Національному академічному театрі опери та балету України ім. Тараса Шевченка (Київ).

5 березня у “Елітарній світлиці”, присвяченій 140-річчю від дня народження акад. В.І. Вернадського, на тему “Інтелект нації — шляхи інтеграції” виступали професори О. Мороз (США), д-р екон. наук Ю. Саєнко (Інститут соціології НАН України) та журналіст О. Левченко (Тернопіль).

У обговоренні теми взяли участь акад. НАН України А. Наумовець, чл.-кор. НАН України С. Рябченко, перший заступник голови Державного комітету стандартизації, метрології та сертифікації України Г. Миронюк, д-р біол. наук В. Троян, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман, канд. фіз.-мат. наук О. Гейченко, канд. екон. наук Т. П’ятницький та ін. Усім учасникам засідання було подаровано книгу І. Дзюби “З криниці літ”.

2 квітня гостем “Елітарної світлиці” був ректор Львівського національного університету ім. Івана Франка проф. І. Вакарчук, який виголосив доповідь на тему “Роль університетів у сучасному світі”.

У роботі Світлиці взяли участь академіки НАН України М. Бродин, М. Новиков, О. Созинов та І. Юхновський, члени-кореспонденти НАН України

Л. Булавін, А. Загородній, О. Івасишин, Р. Костик та С. Рябченко, професори Київського національного університету імені Тараса Шевченка В. Івченко та В. Вашук, доктори фізико-математичних наук Н. Щукіна та Л. Шульман, д-р біол. наук В. Троян, перший заступник головного вченого секретаря НАН України д-р геол.-мін. наук В. Ємельянов, кандидати фізико-математичних наук вчений секретар Відділення фізики і астрономії НАН України Д. Тарашченко та О. Гейченко, канд. екон. наук Т. П'ятницький, заступник завідувача департаменту науки та освіти КМДА Л. Нестеренко, письменник А. Погрібний та ін. Учасникам засідання подаровано книгу І. Дзюби “З криниці літ”.

18 квітня вчений секретар КНК І. Ізотова взяла участь у роботі круглого столу, організованого Комітетом у закордонних справах Верховної Ради України з обговорення проекту Закону України “Про правовий статус закордонних українців”. У роботі засідання взяли участь та виступили народні депутати України І. Осташ та Р. Чубаров, заступник Державного секретаря МЗС України Н. Зарудна, начальник Управління у справах української діаспори та міжнародних зв'язків Державного комітету України у справах національностей та міграції А. Попок, чл.-кор. НАН України В. Євтух, почесний голова Товариства “Лемківщина” М. Горбаль, представник об'єднання українців Польщі М. Чех (Польща), проф. Пряшівського університету М. Мушинка (Словаччина) та ін.

7 травня у “Елітарній світлиці” відбулася зустріч з президентом Євразійського фізичного товариства, віце-президентом Російської академії природничих наук, членом Римського клубу, автором і ведучим телепрограми “Очевидное — невероятное” проф. С. Капицею (Москва, Росія).

У засіданні взяли участь академіки НАН України: В. Бар'яхтар, І. Вишневецький, А. Наумовець (Відділення фізики і астрономії); Ю. Кундієв та О. Мойбенко (Відділення молекулярної біології, біохімії, експериментальної та клінічної фізіології); І. Лукінов та С. Пирожков (Відділення економіки); І. Походня, М. Новиков та В. Панасюк (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства); члени-кореспонденти НАН України: А. Загородній, О. Івасишин та В. Литовченко (Відділення фізики та астрономії); Н. Дяченко і Л. Пиріг (Відділення молекулярної біології, біохімії, експериментальної та клінічної фізіології) та ін. Усього було понад 200 учасників засідання.

У обговоренні взяли участь академіки НАН України С. Пирожков і В. Бар'яхтар, академік АМН України Л. Пиріг, чл.-кор. НАН України О. Білорус, професори С. Кримський та Ю. Саєнко, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман та ін.

4 червня відбулося засідання “Елітарної світлиці”, присвячене діяльності видатних українських учених та авіаконструкторів (у зв'язку зі вшануванням світовою спільнотою відповідно до рішення ЮНЕСКО 100-річчя від часу зародження авіації — епохального досягнення людства). У роботі Світлиці брали участь Д. Ківа — перший заступник генерального конструктора Авіаційного науково-технічного комплексу ім. О.К. Антонова; чл.-кор. НАН України Ф. Муравченко, Генеральний конструктор Державного підприємства “Запо-

різьке машинобудівне конструкторське бюро “Прогрес” ім. О.М. Івченка; академік НАН України М. Згуровський, ректор НТУУ “КПІ”; чл.-кор. НАН України В. Бабак, ректор Національного авіаційного університету; проф. О. Кравцова, ректор Національного аерокосмічного університету ім. М.С. Жуковського “Харківський авіаційний інститут”. Усім гостям засідання було подаровано книгу І. Дзюби “З криниці літ”.

10 вересня гостями “Елітарної світлиці” були співробітники видавничого дому “Наутілус” (Львів) та Української енциклопедії імені Бажана, які презентували унікальну книгу “Ілюстрований медичний словник Дорланда”, видрукований українською мовою. З виданням знайомили: головний редактор словника проф. П. Джуль (США); д-р мед. наук Ю. Чайковський, професор, науковий редактор словника; канд. мед. наук О. Завадка, директор видавничого дому “Наутілус”; канд. філос. наук М. Зяблюк, директор Української енциклопедії ім. Бажана.

В обговоренні взяли участь академік АМН України Д. Зербіно, акад. НАН України С. Комісаренко, чл.-кор. НАН України І. Трахтенберг, проф. Б. Ісків, канд. філол. наук Л. Симоненко (Інститут української мови НАН України), д-р біол. наук В. Троян та ін.

Усім медикам, учасникам засідання, від Видавничого дому “Наутілус” було подаровано по примірнику видання “Ілюстрований медичний словник Дорланда”.

22—28 вересня у Києві проходила Міжнародна конференція з аналітичної теорії чисел і просторових мозаїк, присвячена 135-річчю від дня народження визначного українського математика Георгія Вороного. Серед організаторів конференції — КНК при НАН України.

15 жовтня гостями засідання “Елітарної світлиці”, присвяченого темі “Дмитро Донцов і національна ідея (до 120-річчя від дня народження Д. Донцова)”, були М. Плав’юк, Президент УНР в екзилі, голова Правління Фундації ім. О. Ольжича, та акад. НАН України М. Жулинський — народний депутат України, директор Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України.

В обговоренні взяли участь академіки НАН України О. Созинов та О. Онищенко, чл.-кор. НАН України Л. Пиріг, професори Л. Масенко та О. Пономарів, директор видавництва “Веселка” Я. Гоян та ін.

Учасникам засідання було подаровано книгу Д. Донцова “Туга за героїчним. Постаті та ідеї літературної України”, видану в Україні Товариством “Друзі Товариства імені Григорія Ващенко” (Канада).

5 листопада відбулося засідання “Елітарної світлиці”, присвячене пам’яті видатного фізика-теоретика, заслуженого діяча науки України, акад. НАН України Олександра Ахієзера (1911—2000). Про життєвий шлях та наукову творчість О. Ахієзера розповідав його учень акад. НАН України В. Бар’яхтар, ділилися спогадами чл.-кор. НАН України П. Фомин та д-р фіз.-мат. наук М. Шульга, директор Інституту теоретичної фізики Харківського фізико-технічного інституту.

6 грудня акад. НАН України Я. Яцків взяв участь у роботі круглого столу “Українство у світовому етнокультурному просторі”, який проводили УВКР та Національний університет “Києво-Могилянська академія”.

2004

28—29 січня Міністерство освіти і науки України та Національний еколого-натуралістичний центр на базі НТУУ “Київський політехнічний інститут” проводили міжнародний українсько-американський телеміст з науково-освітніх програм з космічної біології та екології (“Насіння”, “Рослина і метелик”, “Вплив мікрогравітації на ріст, розвиток, репродукцію та поведінку дафній” та ін.), розпочатих у 1996 році програмою “Вчителі та учні досліджують рослини в космосі”. Голова КНК при НАН України акад. НАН України Я. Яцків узяв участь у творчій зустрічі зі вчителями-координаторами та виконавцями програми і виступив з доповіддю “Погляд на Землю з космосу”.

4 лютого гостями “Елітарної світлиці” були директор Інституту історії України НАН України акад. НАН України В. Смолій та директор Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України д-р іст. наук Я. Дашкевич. Тема обговорення — “Переяславська рада: домисли та факти”.

У роботі Світлиці взяли участь академіки НАН України М. Бродин, І. Вишневецький, М. Новиков, О. Онищенко та К. Ситник, члени-кореспонденти НАН України Р. Костик і С. Рябченко, доктори фізико-математичних наук Б. Гнатик, В. Жданов, Л. Шульман та Н. Щукіна, д-р біол. наук В. Троян та ін.

20 лютого гостями позачергового засідання “Елітарної світлиці” були директор Українсько-американського бюро захисту прав людини С. Глузман та поет і публіцист В. Коротич (Москва). Тема обговорення — “Права людини і свобода слова: погляд з Москви та Києва”.

В обговоренні взяли участь академіки НАН України Ю. Кундієв і В. Гончарук, академік АМН України І. Трахтенберг, д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман, д-р біол. наук В. Троян, канд. фіз.-мат. наук Г. Сита, канд. екон. наук Т. П’ятницький, директор Інституту діаспори І. Винниченко, голова асоціації “За міжнародний мир і злагоду в Україні” Ю. Огульчанський та ін.

24 лютого комітетом було започатковано проведення серії круглих столів, присвячених обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. На першому засіданні на тему “Науково-технічна сфера України: загальна характеристика” виступили акад. НАН України Я. Яцків та д-р. екон. наук Б. Маліцький, директор ЦДНТПІН ім. Г. М. Доброва НАН України.

Матеріали засідання — доповіді, виступи учасників — вирішено розмістити на сайті КНК при НАН України: <http://www.nas.gov.ua/knk/>.

Вів засідання акад. НАН України Я. Яцків.

3 березня у “Елітарній світлиці” на тему “Начала твоєї, Україно” виступали акад. НАН України П. Толочко, д-р. біол. наук З. Марина (Сорокіна-Марина) та канд. мист. М. Степаненко.

В обговоренні взяли участь академіки НАН України М. Бродин, І. Вишневський, О. Івасишин, О. Коноваленко, Ю. Кундієв та О. Онищенко, члени-кореспонденти НАН України Р. Костик, С. Рябченко та І. Трахтенберг, доктори фізико-математичних наук Н. Вірченко, Б. Гнатик, В. Жданов, Л. Шульман, Н. Шукіна і В. Ящук, д-р біол. наук В. Троян та ін.

9 березня відбулося друге засідання круглого столу, присвячене обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Його тема — “Науково-технологічна сфера України на шляху до сталого розвитку (за даними досліджень УНТЦ)”. Доповідачі: заступник директора УНТЦ Джордж Зіммерман та експерт Кріс Стубнер.

Засідання проходило у Міністерстві освіти і науки України, його вели акад. НАН України Я. Яцків та голова УНТЦ Ів Кармаль.

29 березня відбулося третє засідання круглого столу, присвячене обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Тема обговорення — “Академічна наука у науково-технічній системі України: статистичний аналіз сучасного стану”. Доповідач — канд. екон. наук І. Єгоров, завідувач відділу ЦДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України.

Вів засідання акад. НАН України Я. Яцків.

7 квітня відбулося засідання “Елітарної світлиці” на тему “Крим з Україною (до 50-річчя приєднання Криму до України)”. Гостями були народний депутат України Р. Чубаров та професор В. Сергійчук (Центр українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка).

У засіданні взяли участь академіки НАН України М. Новиков, М. Лисиця, О. Івасишин, І. Вишневський та Ю. Кундієв; члени-кореспонденти НАН України М. Шейнкман, Р. Костик та С. Рябченко; доктори фізико-математичних наук Б. Гнатик, В. Жданов, Л. Шульман і В. Ящук, д-р біол. наук В. Троян та ін.

14 квітня Президія НАН України постановила: з метою подальшого розвитку в НАН України досліджень з енциклопедистики створити Інститут енциклопедичних досліджень НАН України шляхом реорганізації Координаційного бюро Енциклопедії Сучасної України та КНК при НАН України.

5 травня на засіданні “Елітарної світлиці” доповідь на тему “Українсько-єврейські відносини: минуле та сьогодення” виголосив д-р фіз.-мат. наук Л. Шульман.

У роботі світлиці взяли участь та виступили академіки НАН України С. Комісаренко, Ю. Кундієв та О. Созинов, академіки АМН України Л. Пиріг та І. Трахтенберг, члени-кореспонденти НАН України С. Рябченко та П. Сохань, голова Єврейського товариства України І. Левітан, композитор Я. Цегляр, письменник і драматург Б. Хандрос, д-р біол. наук В. Троян, д-р фіз.-мат. наук Н. Вірченко та ін.

18 травня відбулося четверте засідання круглого столу, присвяченого обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Тема обговорення — “Галузева наука України: стан та перспективи”. Доповідач — д-р техн. наук

О. Ноговіцин, директор Департаменту науково-технічного та інноваційного забезпечення Міністерства промислової політики України.

Засідання проходило у Міністерстві освіти і науки України, головував Я. Яцків.

1 червня відбулося п'яте засідання круглого столу, присвяченого обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Тема обговорення — “НАН України — сьогодні і завтра (за результатами соціологічних досліджень)”. Доповідачі — доктори соціологічних наук І. Мартинюк та М. Шульга і д-р філос. наук Є. Головаха, співробітники Інституту соціології НАН України.

Вів засідання акад. НАН України Я. Яцків.

22 червня відбулося шосте засідання круглого столу, присвяченого обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Тема обговорення — “Проблеми інноваційної діяльності в Україні на прикладі технологічних парків”. Доповідач — академік НАН України В. Семиноженко, радник Президента України.

Вів засідання акад. НАН України Я. Яцків.

28 вересня відбулося сьоме засідання круглого столу, присвяченого обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Тема: “Правове поле науково-технологічної сфери”, доповідач — д-р юрид. наук Н. Мироненко, начальник Управління експертизи Академії правових наук України.

Матеріали всіх семи засідань — доповіді, виступи учасників — розміщено на сайті КНК при НАН України: <http://www.nas.gov.ua/knk/>.

Вів засідання акад. НАН України Я. Яцків.

6 жовтня відкрився новий сезон роботи “Елітарної світлиці”. На засіданні було презентовано видання “Новітня історія України. Галичина” (том 1, 2004) із серії “Новітня історія України”, яку підготував Український видавничий консорціум (УВК).

Чимало зусиль до видання книг цієї серії доклав директор проекту “Галичина” О. Кочерган. Редакційна колегія у складі Я. Яцківа, М. Корця, Г. Ільєвої, М. Ковалка та ін. підготувала для українських та іноземних бібліотек книгу, що першою належно поцінувала здобутки покутян, бойків, лемків, гуцулів, подолян, котрі власною працею прославляють не тільки свою малу батьківщину, а й незалежну Українську державу.

У роботі Світлиці взяли участь та виступили: В. Бар'яхтар, акад. НАН України; О. Биструшкін, народний артист України, начальник Головного управління культури і мистецтв Київської міської державної адміністрації; В. Вовкун, заслужений діяч мистецтв України, режисер-постановник, сценарист, письменник, художній керівник ДП “Україна мистецька”; І.-Я. Гамкало, народний артист України, диригент-постановник Національного академічного театру опери та балету України ім. Тараса Шевченка; М. Горинь, голова УВКР, член центрального проводу РХП; В. Дончик, чл.-кор. НАН України, заступник академіка-секретаря Відділення літератури, мови та мистецтва НАН України; І. Драч, поет, народний депутат України; М. Жулинський, акад. НАН України, народний депутат України, директор Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка

НАН України; М. Ковалко, д-р техн. наук, президент Української нафтогазової академії, голова спостережної Ради НАК “Нафтогаз України”; С. Кульчицький, д-р іст. наук, заступник директора Інституту історії України НАН України; П. Осадчук, поет, публіцист, літературний критик, перший заступник голови Національної спілки письменників України; д-р біол. наук, голова громадської організації “Жінки в науці”, член ради Тернопільського земляцтва; Г. Удовенко, народний депутат України. Представники галицького мистецького цеху порадували присутніх, серед яких були також академіки НАН України М. Бродин, М. Новиков, О. Івасишин, П. Кислий та ін., своїм чудовим співом та виступами у оригінальному жанрі.

Вели засідання члени редакційної ради видання Я. Яцків та Г. Ільєва.

3 листопада відбулося засідання “Елітарної світлиці” на тему “Україна — Росія: виклики часу”, яке було організоване спільно з газетою “Дзеркало тижня”. Гостем світлиці був незалежний експерт, культуролог, історик, політолог, професор І. Яковенко (м. Москва).

У роботі засідання взяли участь: іноземний член НАН України Б. Гаврилишин (Швейцарія), академіки НАН України В. Гончарук, І. Дзюба, П. Кислий, М. Новиков, С. Пирожков та О. Созинов, академіки АМН України І. Трахтенберг та Л. Пиріг, доктори фізико-математичних наук Л. Шульман, В. Жданов та С. Парновський, д-р біол. наук. В. Троян, журналісти газети “Дзеркало тижня” та ін.

24 листопада під головуванням Я. Яцківа відбулися розширені збори членів КНК при НАН України “Підтримаємо рух опору “За чесні вибори”. У його роботі взяли участь іноземний член НАН України Б. Гаврилишин, академіки НАН України І. Дзюба, О. Івасишин, С. Комісаренко, Ю. Кундієв, В. Локтев, М. Новиков, М. Попович та В. Семиноженко; члени-кореспонденти НАН України А. Загородній, В. Литовченко, Л. Пиріг та С. Рябченко, поет Ліна Костенко, д-р фіз.-мат. наук. В. Шендеровський, проф. В. Брюховецький, канд. філол. наук М. Железняк, П. Будзан, Л. Мельник (директор Київського міського будинку вчителя), кандидати фізико-математичних наук Д. Тарашенко, І. Вавилова, І. Ізотова та ін. Розширені збори ухвалили рішення:

1. Розповсюдити Звернення учасників зборів до науково-освітньої спільноти щодо сьогоденної ситуації в Україні.

2. Провести зустріч з учасниками акції на майдані Незалежності (м. Київ).

3. Просити Л. Костенко та І. Дзюбу підготувати Заяву представників науки, освіти та культури до керівництва держави щодо негайного та справедливого врегулювання конфлікту.

4. Підтримати ініціативу колективу Національного університету “Києво-Могилянська академія” щодо проведення громадянського форуму.

Учасники розширених зборів ухвалили звернення до науково-освітньої спільноти (див. *додаток 27*).

26 листопада перед учасниками акції на майдані Незалежності (м. Київ) виступили академіки НАН України С. Бродин, М. Жулинський, В. Моргун, М. Новиков та Я. Яцків, чл.-кор. НАН України Я. Дідух.

Відповідно до Постанови Президії НАН України від 14.04.2004 № 121 “Про створення Інституту енциклопедичних досліджень” Український міжнародний комітет з питань науки і культури при НАН України реорганізовано. З січня 2005 р. він продовжив свою діяльність як громадська організація.

КНК продовжив проведення засідань “Елітарної світлиці” у Київському міському Будинку вчителя.

У 2005 р. відбувся VI Міжнародний конгрес українців (28 черв. — 1 лип., м. Донецьк), у роботі якого брав участь голова КНК Я. Яцків. На Конгресі акад. НАН України Я. Яцківа було обрано Президентом Міжнародної асоціації українців (МАУ).

Наступні роки (2005—2008) КНК займався справами МАУ — координував та упорядковував роботу МАУ, ініціював та організував обговорення міжнародною спільнотою українців положень Статуту МАУ (її доопрацьований варіант було прийнято на черговому конгресі), організував та провів у Києві в 2008 році VII Міжнародний конгрес МАУ.

У 2010 році напередодні другого туру виборів Президента України Я. Яцків від імені КНК узяв участь у роботі Ініціативної групи з підготовки “Звернення представників інтелігенції до громадян України” (повний текст звернення див. *додаток 28*). Цей документ підписали члени Ініціативної групи (19 осіб) та представники інтелігенції (понад 50 осіб). Доля розпорядилася інакше: Президентом України було обрано В. Януковича. Що ж, і в опозиції також багато роботи для української інтелігенції зокрема, для членів КНК.

Ці п’ять років проминули у постійному прагненні зберегти напрацювання КНК при НАН України попередніх років, долучитися до недопущення відновлення тоталітаризму в Україні та забуття її національної ідеї.

Потім був історичний Майдан, участь у його подіях голови і деяких членів Комітету. Сподіваємося, що з часом цей період нашої діяльності знайде своє відображення у друкованій формі. Життя вимагало, попри всі негаразди сучасного стану України, знову у 2014—2015 рр. відновлювати активну діяльність КНК при НАН України.

ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КНК У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Діяльності КНК при НАН України були присвячені численні інтерв'ю та статті в засобах масової інформації. Держтелерадіо України, Укрінформ, УНІАР, телеканали УТ1, 1+1, Новий канал, НТВ, СТБ та ICTV неодноразово подавали репортаж про проекти КНК у своїх радіо- та телевізійних програмах.

Наведемо деякі з публікацій про діяльність Комітету:

Інтерв'ю: Я. Яцків. Будьмо, які ми є // Україна. — 1992. № 8 (1802). — С. 6—8.

Інтерв'ю: Я. Яцків. Вечернее чтение в “Элитарной светлице” // Зеркало недели. — 1996. — 14 сентября.

Створюється Український дім в Австрії // Світ. — 1997. — № 6, липень.

І. Ізотова. У “Світлиці” світло від... еліти // Світ. — 1997. — № 23, листопад.

Фах — українська мова і література // Час — Time. — 1997. — № 44 (175), 6—12 листопада.

В. Степова. Нарешті в Україні з'явилась газета для науковців // Світ. — 1997. — № 20, листопад.

Встановлено грант кращому студенту україністики // Світ. — 1997. — № 20, листопад.

Спільний проект “Славетні імена української науки” // Світ. — 1998. — № 3 (30), січень.

Я. Яцків. Українська Центральна Рада: історичне значення та уроки // Вісті з України. — 1998. — 2 (2013), 5 лютого.

І. Ізотова. Проект “Універсал”: із хроніки подій // Вісті з України. — 1998. — № 4—5 (2015—2016), 19 лютого.

До питання про єдність. Меморандум керівників українських політичних партій та блоків // Літературна Україна. — 1998. — № 10 (4774), 12 березня.

Второе пришествие австрийцев во Львов // Киевские ведомости. — 1998. — 10 сентября.

J. Besters-Dilger. “Ukrainistik an der Wiener Universität” // Österreichisch-Ukrainische Rundschau. — 1998. — Doppel number 6/7 (35/36), August. — 24—25.

Интерв’ю: Я. Яцків. Українсько-зарубіжні діалоги на межі тисячоліть // Світ. — 2000. — № 11—12 (134—135), березень.

Я. Яцків. Комітет консолідації патріотів України // Українська газета. — 2000. — № 15 (185), 14 вересня.

Интерв’ю: Я. Яцків. І кому він потрібен, цей наук-поп?... // Дзеркало тижня. — 2001. — № 22 (346), субота, 9—15 червня.

Я. Яцків, С. Бублик, Ю. Канигін. Розвиток науки в Україні в контексті української національної ідеї // Універсум. — 2002. — № 7—8.

Я. Яцків. Інтерв’ю Радіо “Свобода” 10 листопада 2003 р.

Интерв’ю: Я. Яцків. “Елітарна світлиця” — унікальна можливість спілкування учених і вчителів // Освіта України. — 2004. — 27 липня.

СПІВПРАЦЯ КНК

З УСТАНОВАМИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМИ

КНК при НАН України виконував проекти у тісній співпраці з різними державними та науковими установами, громадськими організаціями. Основні з них (у алфавітному порядку):

Австрійський Інститут Східної та Південно-Східної Європи (Відень);

Астрономічна обсерваторія Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Віденський університет (Австрія);

Головна астрономічна обсерваторія НАН України;

Громадська організація “Жінки в науці”;

Громадська організація “Конгрес української інтелігенції”;

Громадська організація “Українська астрономічна асоціація”;

Державний комітет з питань науки та інтелектуальної власності України;

Державний комітет у справах сім’ї та молоді;

Державний фонд фундаментальних досліджень МОН України;

Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України;

Інститут експериментальної патології, онкології і радіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України;

Інститут історії України НАН України;

Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України;

Інститут математики НАН України;

Інститут славістики Віденського університету (Австрія);

Інститут соціології НАН України;

Інститут східноєвропейських досліджень НАН України;

Інститут українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України;

Київська міська державна адміністрація;

Київський будинок вчених;
Київський міський будинок вчителя;
Київський національний університет імені Тараса Шевченка;
Кіровоградський педагогічний університет ім. Володимира Винниченка;
Координаційне бюро Енциклопедії Сучасної України (ЕСУ);
Львівське крайове товариство “Рідна школа”;
Львівський національний технічний університет “Львівська політехніка”;
Міністерство освіти і науки України;
Наукове товариство ім. Шевченка (НТШ) в Європі;
Наукове товариство ім. Шевченка (Львів);
Національна академія наук України;
Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова;
Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”;
Ніжинський педагогічний університет ім. М. Гоголя;
Посольство Республіки Австрія в Україні;
Посольство України в Австрії;
Радіоастрономічний інститут НАН України (Харків);
Східноєвропейський дослідний інститут ім. В. Липинського (США);
Товариство “Друзі Товариства імені Григорія Ващенко”;
Товариство “Україна — Світ”;
Українське математичне товариство;
Українське фізичне товариство;
Українська всесвітня координаційна рада (УВКР);
Українська громада м. Торонто (Канада);
Українська федерація вчених;
Українське лікарське товариство (Австрія);
Український культурний центр “Український дім” в Австрії;
Український науково-технологічний центр (УНТЦ);
Українсько-австрійський науковий центр (Львів);
Французький культурний центр в Україні;
Фізико-технічний інститут низких температур ім. Б.І. Веркіна НАН України (Харків);
Фонд “Відродження”;
Фонд Чіні (Італія);
Центр досліджень історії України ім. Петра Яцика (Канада);
Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки імені Г.М. Доброва НАН України;
Чернігівський педагогічний університет імені Т. Шевченка.

Щиро дякуємо всім інституціям та фізичним особам (їх неможливо перерахувати) за плідну й активну співпрацю.

УЧАСТЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ, ПРОВЕДЕННІ, РОБОТІ

НАУКОВИХ СИМПОЗІУМІВ,
КОНФЕРЕНЦІЙ, СЕМІНАРІВ,
КРУГЛИХ СТОЛІВ
ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ЗАХОДІВ

Комітет ініціював проведення та брав участь у понад 60-ти міжнародних семінарах, конференціях, симпозіумах та круглих столах, а також широко залучав до роботи в них зарубіжних фахівців. Найбільш результативним для академічної науки в Україні стали: Міжнародна наукова конференція “Чернігів — перлина української культури”, українсько-австрійський симпозіум “Українська література в Австрії, австрійська — в Україні”, українсько-італійський симпозіум “Україна XVII століття між заходом і сходом Європи”; міжнародні наукові конференції з аналітичної теорії чисел та розшарування, присвячені відповідно 130-річчю та 135-річчю від дня народження видатного українського математика та патріота Георгія Вороного (1868—1908); низка українсько-австрійських наукових семінарів — ботаніків і мікологів, науковців у галузі астрономії та космічних досліджень, істориків. Нижче наведено перелік основних з них за роками та зазначено співпрацю з окремими установами та організаціями.

1990

1. Перший конгрес Республіканської асоціації українців (20—23 грудня, м. Київ). Співорганізатори. Участь Я. Яцківа в роботі.

1991

1. Міжнародний семінар “Україна і Німеччина: історія, сьогодення і перспективи” (листопад, м. Київ). Участь у організації та роботі спільно з Київським товариством німецької культури “Дойчтум”.

1992

1. Міжнародна конференція “Чернігів — перлина української культури” (26—27 серпня, м. Чернігів). Участь у організації та роботі спільно з Чернігівським державним педагогічним інститутом імені Т. Шевченка.

2. Симпозіум “Культура, релігія, наука, політика в сучасній Україні” (12—19 червня). Участь у організації та роботі спільно з Київським педагогічним інститутом ім. М. Драгоманова та Асоціацією Американських Лютеранських Університетів.

3. Всесвітній форум українців (21—24 серпня, м. Київ). Організація та проведення круглого столу “Проблеми розвитку науки в Україні та її інтеграція у світову систему”.

1993

1. Українсько-австрійський симпозіум “Українська література в Австрії, австрійська — в Україні” (27—30 жовтня, м. Київ). Участь в організації та роботі, фінансова підтримка проведення.

2. Круглий стіл на тему “Діяльність Гетьмана України Павла Скоропадського в розбудові української науки (19 травня, м. Київ). Організація та участь у роботі.

3. II Міжнародний конгрес українців (22—28 серпня, м. Львів). Участь у організації та роботі круглого столу на тему “Співпраця АН України з Українською Вільною Академією Наук у США (УВАН)” (25 серпня).

4. II Міжнародна конференція на тему “Українознавство: стан, проблеми, перспективи розвитку” (14—16 жовтня, м. Київ). Організатор — Інститут українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Участь у роботі, фінансова підтримка проведення.

1994

1. Міжнародна конференція “Микола Гоголь і світова культура”(5—7 жовтня, м. Ніжин). Спільно з Ніжинським педагогічним інститутом імені М. Гоголя та Інститутом літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України.

2. Конференція “Українознавство: теоретико-методологічні та організаційні проблеми” (12 жовтня, м. Київ). Спільно з Інститутом українознавства Київського університету ім. Т.Г. Шевченка та Інститутом національних відносин і політології НАН України.

3. Перший українсько-італійський симпозіум “Україна XVII ст. між сходом і заходом Європи” (13—16 вересня, м. Київ). Організатор — НАН України. Участь у організації та роботі спільно з Фондом Чіні (Італія).

1995

1. В рамках “Слобожанського Великодня” науковий семінар “Internet об’єднує Львів і Харків” (23—26 квітня, м. Харків). Участь в організації та ро-

боті спільно з Фізико-технічним інститутом НАН України та Радіоастрономічним інститутом НАН України (м. Харків).

2. Круглий стіл на тему “Сьогодення та стратегія розвитку науки і техніки в Україні. Законодавчі аспекти науково-технічної політики” (м. Київ). Участь голови КНК при НАН України в роботі.

3. Конференція “Образ епохи. Культурне середовище Києва кінця XIX — початку XX ст.” (м. Київ). Участь у роботі.

4. I Всеукраїнський Конгрес української інтелігенції (11 листопада, м. Київ). Участь в організації та роботі спільно з Конгресом української інтелігенції.

5. Конференція “Фізика в Україні”, присвячена 150-річчю від дня народження Івана Пулюя (м. Тернопіль, м. Львів). Організатори — Міністерство освіти України, Наукове товариство ім. Шевченка (м. Львів), Українське фізичне товариство, Львівський державний університет ім. І. Франка, Львівський державний університет “Львівська політехніка” та ін. Співорганізатор — КНК при НАН України.

6. Науково-політичний семінар на тему “Порівняльний аналіз політичних структур Австрії та України”, (16—17 листопада, м. Київ). Участь у організації та роботі спільно з Посольством Австрійської Республіки в Україні.

1996

1. III конгрес Міжнародної асоціації українців (26—27 серпня, м. Харків). Участь голови КНК при НАН України в роботі.

2. Круглий стіл на тему “Швейцарія: економічне, політичне та культурне життя”, в рамках програми “Вікно в Швейцарію” (м. Київ). Участь у організації та проведенні спільно з Посольством Швейцарії в Україні.

3. Наукова конференція “130-ліття від дня народження Михайла Грушевського” (15 жовтня, м. Париж, Франція). Організатор — Наукове товариство ім. Шевченка в Європі. Участь у організації та роботі: доповідь Я. Яцківа “Грушевський і Українська Центральна Рада”.

4. Міжнародний симпозіум “Діалектика національної самосвідомості (до 1000-річчя Австрії)” (24—25 жовтня, м. Київ). Організатори — Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, Посольство Австрійської Республіки в Україні, Австрійська бібліотека в м. Києві. Участь у роботі.

5. “Асамблея духовного об’єднання України” (м. Київ). Участь у роботі.

1997

1. Всеукраїнське Віче (22 січня, м. Київ). Участь в організації та роботі спільно з КУІН: доповідь Я. Яцківа “Українська Центральна Рада: історичне значення та уроки”.

2. Конференція Пагуошського Руху “За без’ядерну зону в Центральній та Східній Європі” (4—6 квітня, м. Київ). Участь голови КНК при НАН України у роботі.

3. II Всесвітній форум українців (20—25 серпня, м. Київ). Участь у організації та роботі. Координаційне Бюро ЕУ-3 організувало та провело круглий стіл на тему “Проблеми створення Енциклопедії Сучасної України (21 серпня).

4. Науково-практична конференція “Стан, проблеми, перспективи розвитку українознавства” (16—17 жовтня, м. Київ). Організатор — Інститут українознавства Київського університету імені Тараса Шевченка. Участь у організації та роботі: доповіді Я. Яцківа “Українознавство і світове українство: шляхи консолідації” та М. Железняка “Міжнародна співпраця у творенні Енциклопедії Сучасної України”.

1998

1. Всеукраїнська міжнародна християнська асамблея “Заповідь нову даю Вам: щоб любили один одного” (17—18 лютого, м. Київ). Участь у роботі круглих столів. Доповідь голови КНК при НАН України.

2. I Всеукраїнські збори інтелігенції (21 березня, м. Київ) за участі Президента України Л. Кучми. Участь у організації та роботі спільно з КУІН.

3. Міжнародна наукова конференція з аналітичної теорії чисел та розшарування, присвячена 130-річчю від дня народження видатного українського математика та патріота Георгія Вороного (7—14 вересня, м. Київ). Організатори — Інститут математики НАН України, Українське математичне товариство, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний педагогічний університет ім. М. Драгоманова, Ніжинський педагогічний університет імені М. Гоголя. Участь в організації та роботі.

4. Міжнародний конгрес “125 років НТШ” (27—30 жовтня, м. Львів). Участь у роботі: доповідь голови КНК при НАН України Я. Яцківа “Сучасне та майбутнє української науки”.

1999

1. Наукова конференція “Поглиблення ринкових реформ та стратегія економічного розвитку України до 2010 року” (3—4 березня, м. Київ). Участь голови КНК при НАН України у роботі.

2. Політологічний круглий стіл на тему “Українське суспільство: перед новим президентом” (20—21 березня, м. Львів). Організатор — редакція журналу політології, футурології, економіки, науки і культури “Універсум”. Участь голови КНК при НАН України у роботі.

3. Міжнародна конференція під егідою ЮНЕСКО “Демократичне врядування та культура миру в країнах Східної, Центральної та Південно-Східної Європи” (24—26 березня, м. Київ). Участь голови КНК при НАН України у роботі.

4. Круглий стіл на тему “Великий договір України з Росією: історичний компроміс чи реальний шанс на стратегічне партнерство” (30 квітня, м. Київ). Організатори — КУІН та Національний інститут українсько-російських від-

носин при Раді національної безпеки та оборони України. Участь голови КНК при НАН України у роботі.

5. Установчий з'їзд "Об'єднаної єврейської общини України" (4—6 квітня, м. Київ). Участь голови КНК при НАН України у роботі.

6. Українсько-австрійська зустріч ботаніків та мікологів: семінар на тему "Центральна і Східна Європа — ключові території для збереження європейського біологічного різноманіття" (4—6 травня, м. Перхтольдсдорф, Австрія). Організація та участь у роботі спільно з Українським культурним центром "Український дім в Австрії".

Міжнародний семінар "В'ячеслав Липинський — історик, дипломат, політик" (11 червня, м. Відень, Австрія). Спільно з Інститутом досліджень Східної та Південної Європи (м. Відень, Австрія), Інститутом східноєвропейських досліджень НАН України, Східноєвропейським дослідним інститутом ім. В. Липинського (США) та Українським культурним центром "Український дім в Австрії".

7. Наукова конференція "USA-Ukraine Science and Technology Cooperation: Status and Opportunities" (21—27 червня, м. Вашингтон, США). Організатор — Товариство українських інженерів Америки. Участь у роботі: доповіді Я. Яцківа "Space Science-Research Programs: Collaborations and Opportunities in Ukraine" та "Ukraine's Participation In The International Space Station: Problems and Opportunities".

8. Австрійсько-український семінар з астрофізики та космічних досліджень (14—15 липня, м. Перхтольдсдорф, Австрія). Спільно з Українським культурним центром "Український дім в Австрії".

9. Міжнародна наукова конференція "Симон Петлюра та доба Директорії Української Народної Республіки", присвячена 120-річчю від дня народження С. Петлюри та 80-річчю Директорії УНР (21—23 серпня, м. Київ). Організатори — Інститут східноєвропейських досліджень НАН України, Інститут історії України НАН України, Східноєвропейський дослідний інститут ім. В. Липинського (США), Інститут історії Польської Академії Наук, Головне архівне управління України, Українська Вільна Академія наук (США), Наукове товариство ім. Шевченка (США), Бібліотека ім. С. Петлюри (Франція), Українське Інформаційне Бюро (США), Фундація ім. О. Ольжича, Товариство "Україна", Національний університет "Кієво-Могилянська академія" (гуманітарний факультет), Товариство дослідників Центрально-Східної Європи. КНК при НАН України — один зі співорганізаторів конференції.

10. Міжнародна конференція "Problems of Theoretical and Mathematical Physics", присвячена 90-річчю від дня народження видатного фізика та організатора науки Миколи Боголюбова (4—6 жовтня, м. Київ). Комітет — один зі співорганізаторів конференції.

11. Студентська науково-практична конференція "Проблеми національного відродження і входження України у світове співтовариство" (19 жовтня, м. Київ). Організатор — Міжнародний інститут лінгвістики і права. Участь у роботі.

12. Науково-практичні семінари науковців-медиків (10—18 вересня, 30 жовтня — 7 листопада, 16—23 грудня, м. Відень, Австрія). Спільно з клінічною АKN Віденського університету та Українським культурним центром “Український дім в Австрії”.

13. Міжнародна конференція “Жінки в науці та освіті: минуле, сучасність, майбутнє”(3—4 грудня, м. Київ). Участь в організації та роботі спільно з Державним комітетом з питань науки та інтелектуальної власності, Державним комітетом у справах сім’ї і молоді, громадською організацією “Жінки в науці”.

2000

1. Міжнародна конференція “Державність української мови та мовний досвід світу” (11 травня, м. Київ). Організатор — Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Участь голови КНК при НАН України у роботі.

2. Семінар “Політичні орієнтири молодого покоління ХХІ століття: Україна—Австрія” (17 травня, м. Київ). Організатори — Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка та молодіжна фундація ЮНЕСКО. Участь у роботі: доповідь І. Ізотової “Проект КНК при НАН України “Наука і культура на межі тисячоліття: українсько-австрійський діалог”.

2001

1. Семінар “Українські вчені на теренах світової науки і культури” у рамках Смакулових читань (7—9 вересня, м. Тернопіль). Участь у роботі: доповідь голови КНК при НАН України Я. Яцківа.

2. Міжнародна конференція “10 років Незалежності України”(11—12 жовтня, м. Відень, Австрія). Організатор — Інститут придунайських земель та Центральної Європи (Австрія). Участь у роботі: доповідь Я. Яцківа на секції “Кооперація в галузі науки — імпульси для екологічного оновлення”.

3. Міжнародна конференція “Міжнародна підтримка науки в Росії та Україні: 10-річна ретроспектива та перспектива” (22—23 жовтня, м. Лондон, Велика Британія). Доповіді Я. Яцківа та І. Вавилової.

2002

1. Х Міжнародна наукова конференція ім. М. Кравчука (1892—1942) (15 травня, м. Київ). Організатор — Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”. Участь голови КНК при НАН України у роботі.

2. Круглий стіл на тему “Стратегічні пріоритети управління розвитком України”, який проходив в рамках громадсько-політичного проекту з формування довгострокової Стратегії розвитку України (11 березня, м. Київ). Голова КНК Я. Яцків взяв участь у роботі та виступив з доповіддю.

3. Круглий стіл на тему “Національна доктрина розвитку освіти. Чого чекати від її виконання” (17 травня, м. Київ). Організатор — Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. Участь голови КНК при НАН України у роботі.

4. Круглий стіл з нагоди відзначення 60-ї річниці утворення Української Повстанської Армії (31 жовтня, м. Київ). Організатор — УВКР. Участь голови КНК при НАН України у роботі.

2003

1. Круглий стіл на тему “Громадські організації й УВКР: перспективи співпраці” (31 січня, м. Київ). Організатор — УВКР. Участь голови КНК при НАН України у роботі.

2. Інтелектуальний форум України (27 лютого, м. Київ). Участь в організації та проведенні.

3. Круглий стіл на тему “Про правовий статус закордонних українців” (18 квітня, м. Київ). Організатор — Комітет у закордонних справах Верховної Ради України. Участь у роботі.

4. Міжнародна конференція з аналітичної теорії чисел і просторових мозаїк, присвячена 135-річчю від дня народження визначного українського математика Георгія Вороного (22—28 вересня, м. Київ). Організатори — Інститут математики НАН України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Ніжинський державний педагогічний університет імені М. Гоголя, Українське математичне товариство. Співорганізатор — КНК при НАН України.

2004

1. Круглий стіл на тему “Науково-технічна сфера України: загальна характеристика” (24 лютого, м. Київ), присвячений обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Організація та участь у роботі.

2. Круглий стіл на тему “Науково-технологічна сфера України на шляху до сталого розвитку (за даними досліджень УНТЦ)” (9 березня, м. Київ) присвячений обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Організація та участь у роботі. Співорганізатор — МОН України.

3. Круглий стіл на тему “Академічна наука в науково-технічній системі України: статистичний аналіз сучасного стану” (29 березня, м. Київ) присвячений обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Організація та участь у роботі.

4. Круглий стіл на тему “Галузева наука України: стан та перспективи” (18 травня, м. Київ), присвячений обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Організація та участь у роботі. Співорганізатор — МОН України.

5. Круглий стіл на тему “НАН України — сьогодні і завтра (за результатами соціологічних досліджень)” (1 червня, м. Київ), присвячений обгово-

ренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Організація та участь у роботі.

6. Круглий стіл на тему “Проблеми інноваційної діяльності в Україні на прикладі технологічних парків” (22 червня, м. Київ), присвячений обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Організація та участь у роботі. Співорганізатор — МОН України.

7. Круглий стіл на тему “Правове поле науково-технологічної сфери” (28 вересня, м. Київ), присвячений обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Організація та участь у роботі.

8. XX Міжнародний симпозіум з наукознавства, історії науки і техніки “Академічна наука: минуле, сучасне, майбутнє”(10—13 жовтня, м. Київ). Організатори — Національна академія наук України та Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України. Участь у роботі: доповіді Я. Яцківа “Роль міжнародного співробітництва в розвитку фундаментальних наук”, І. Вавилової “Проблеми трансформації академічної науки в суспільстві, яке радикально змінюється”.

2005

1. Круглий стіл на тему “Сучасний стан та перспективи розвитку науково-технічної сфери України” (14 лютого, м. Київ), присвячений обговоренню стану та перспектив розвитку науки в Україні. Організація та участь у роботі.

2. VI Міжнародний конгрес українців (28 червня — 1 липня, м. Донецьк). Участь голови КНК при НАН України у роботі.

3. Загальнонаціональний форум “Майбутнє науки — майбутнє України” (8 липня, м. Київ). Участь голови КНК при НАН України у роботі.

2006

1. Конференція “Наука України — за національно-духовний та національно-економічний розвиток” (10 березня, м. Київ). Організація та участь у роботі.

IV Всесвітній форум українців, присвячений 15-й річниці Незалежності України (18—20 серпня, м. Київ). Організація та участь у роботі секції “Міжнародна співпраця зі створення Енциклопедії Сучасної України” (19 серпня, Національний університет “Киево-Могилянська академія”, м. Київ).

Рукопис цієї книги в основному було підготовлено ще до історичних подій кінця 2013 та початку 2014 років, коли на площі та вулиці міст та сіл України вийшли люди з лозунгами “Так жити далі не можна”. Відбувався Майдан... Майдан переміг...

Маємо легітимного новообраного президента з великим кредитом довіри, а також уряд, який намагається стабілізувати ситуацію в країні.

Сьогодні Україна ще переживає складні часи через низку обставин: явна агресія Росії щодо України, зокрема, анексія Криму, підтримка сепаратистських рухів на сході нашої країни та очевидна ідеологічна війна. Народ України глибоко переживає трагічні події, жертви Майдану, воєнних дій на сході України та інші негаразди.

Увесь цей час КНК при НАН України не стояв осторонь від цих подій, його члени брали участь в акціях Майдану, отримували багато листів та електронних запитів від наших друзів зі всього світу. Тут подаємо замітки голови КНК акад. НАН України Я.С. Яцківа, опубліковані в журналі “Світогляд” (2014. — № 3 (47)).

9 травня. Україна вперше відзначає цей день під власним символом, що базується на європейській традиції вшановувати пам’ять про тих, хто віддав своє життя за звільнення від нацистської чуми. Вшанувати, а не святкувати. Питання не просте. Ми, люди старшого покоління, які народились та жили в СРСР, звикли святкувати День Перемоги, не дуже переймаючись окремими “нестандартними запитаннями”: “чому публічно не засуджено пакт Молотова — Рібентропа?”, “чому не дано офіційну оцінку діям (злочинам) Червоної Армії в країнах Європи, визволених у 1944—1945 роках?”, “чому так багато розмов про УПА та бандерівщину?”, “чому не чути оцінок дій армії Власова?” та ін. А головне чому саме святкування, а не вшанування пам’яті.

Якщо бути відвертим, то святкування Дня Перемоги у мене завжди викликало суперечливі почуття. Але сімейна традиція святкувати переважала та була обумовлена тим, що батько моєї дружини Ганни — Іван Назаров — загинув у перші дні війни.

Пам’ять про загиблих у Другій світовій війні назавжди залишиться в історії України.

Сьогодні вже стало очевидним, що В. Путін оголосив Україні війну. І, як зазначає В. В’ярович, небезпекою для нас є подальша

політизація 9 травня. Відродження радянських традицій святкування Дня Перемоги Росія використовує для посилення ідеологічного впливу на пострадянському просторі, зокрема підтримуючи в Україні проросійські та антидержавні настрої.

З цією ж метою В. Путін підписав закон, що передбачає сурову відповідальність за “реабілітацію нацизму”, а саме не можна буде надавати правдиві дані про втрати радянських збройних сил, що багаторазово перевищують офіційні, досліджувати сталінські плани нападу на Гітлера, умови перебування в СРСР військовополонених тощо. Знову об’єктом нового закону Росії стала її воєнна історія. Для російської владної еліти це — засіб впливу та пропаганди імперського патріотизму.

Будьмо уважні, не піддаваймося.

10 травня. Сьогодні світ святкує День астрономії. Хоч Україна — znana європейська астрономічна держава, ми ще не долучились до цієї традиції. Астрономи України об’єднались в Українську астрономічну асоціацію, яку заснували 22 січня 1991 року. З того часу Асоціація успішно функціонує, представляючи нашу державу у Міжнародному астрономічному союзі, Європейському астрономічному товаристві тощо.

Останні події в Криму змушують нас шукати виходу з ситуації, що склалася, а, саме, перехід астрономічних установ Криму, в місцеве “проросійське” підпорядкування, або до складу Федерального агентства наукових організацій Росії. На мою думку, будь-який з цих варіантів не сприятиме розвитку астрономічної науки в Криму.

9—11 травня. Дебати кандидатів у Президенти України на Першому національному телеканалі справляють на мене неоднозначне враження. Здається очевидним, що докорінних змін потребують як країна в цілому, так і окремі регіони. Україна переживає політичну, ментальну та економічну кризу. Щоб побудувати нове життя, необхідно починати з себе та підтримати рішучі дії нового Президента України.

Я ознайомився з програмами кандидатів у Президенти України і, скажу відверто, дещо розчарувався... У цих програмах немає розуміння того, що тільки наука та інновації (в промисловості та сільському господарстві), можуть вивести Україну на сучасний рівень розвитку.

Поживемо, побачимо...

25 травня. Цей день увійде в історію нашої держави як день загального демократичного волевиявлення громадян на виборах Президента України. Ці вибори були особливими через низку обставин: на тлі гібридної війни з Росією та ще не загоєних ран Майдану у передвиборній агітації кандидатів на президентство явно проявилось різне бачення майбутнього України, неоднакові підходи до врегулювання проблем її сьогодення, передовсім воєнного конфлікту, окремі необґрунтовані амбіції та сподівання.

Не зважаючи на ці всі передвиборні обставини, народ України виявився розумнішим і віддав перевагу Петру Порошенку, обраному Президентом України у першому турі.

ДОДАТКИ

ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА

18.07.1990

м. Київ

№ 179

Про створення при АН УРСР
Комітету науки і культури для зв'язків
з українцями за кордоном

Консолідація наукових, культурних і ділових кіл незалежно від місця проживання і політичних орієнтацій, які зацікавлені в розбудові демократичної суверенної України, відкриває перед українською наукою і культурою нові горизонти прогресу.

Усвідомлюючи необхідність розширення зв'язків з українськими зарубіжними вченими, інженерами, діячами культури і бізнесу, встановлення наукової співпраці з українськими центрами світу з метою динамічного виходу української науки і культури на світові орбіти співробітництва, Президія АН УРСР постановляє:

1. Створити при АН УРСР Комітет науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном.

2. Затвердити Положення про Комітет науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР згідно з додатком 1.

3. Покласти на Головну астрономічну обсерваторію АН УРСР фінансування діяльності Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР на період організації Українського міжнародного Центру науки і культури.

4. Планово-економічному управлінню Президії АН УРСР передбачити виділення у 1990 році Головній астрономічній обсерваторії АН УРСР цільовим призначенням для Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР штатну чисельність і відповідний обсяг бюджетного фінансування згідно з додатком 2.

5. Затвердити склад Президії Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР /додаток 3/, доручивши їй проводити підготовчу роботу по створенню Українського міжнародного Центру науки і культури.

6. Зобов'язати Президію Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР протягом II-го півріччя 1990 року виготовити печатку, штамп, бланк, а також відкрити два рахунки /в карбованцях та іновалютного/ та подати Президії АН УРСР пропозиції щодо повного складу Комітету.

7. Зобов'язати Управління міжнародних зв'язків Президії АН УРСР здійснювати обслуговування Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном АН УРСР щодо відрядження за кордон радянських і прийняття в УРСР іноземних учених, інженерів, бізнесменів, діячів культури на період організації Українського міжнародного Центру науки і культури.

8. Управлінню справами АН УРСР вишукати можливість виділення Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР робочих приміщень та сприяти Комітету у забезпеченні автотранспортом, місцями у готелі та квитками.

9. Управлінню устаткування і комплектації наукових приладів Президії АН УРСР забезпечити новостворений Комітет науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР меблями та друкарськими машинками /з українським та латинським шрифтами/, персональним комп'ютером /ІВМ-АТД/, ксероксом "Канон" тощо. Планово-економічному управлінню Президії АН УРСР передбачити виділення відповідних асигнувань.

10. Управлінню капітального будівництва Президії АН УРСР подати допомогу Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР в будівництві Українського міжнародного Центру науки і культури.

11. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії АН УРСР.

Президент Академії наук УРСР академік

Б.Є. Патон

Головний учений секретар Президії АН УРСР
академік АН УРСР

Б.С. Стогній

ДОДАТОК

до постанови Президії АН УРСР від 18.07.1990 р. № 179

ПОЛОЖЕННЯ

про Комітет науки і культури
для зв'язків з українцями за кордоном
при АН УРСР

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Комітет науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР (далі КНК при АН УРСР) є науково-методичним та координаційним підрозділом в системі Академії наук УРСР. Найважливішим його завданням є організація проведення і координація наукових досліджень з метою піднесення науково-технічного, економічного та культурного розвитку України.

2. КНК при АН УРСР здійснює роботу по встановленню наукових і культурних зв'язків, розвитку та координації наукових досліджень АН УРСР з різного роду зарубіжними українськими науковими і культурними центрами, асоціаціями, союзами, федераціями, науковими та навчальними інститутами, окремими вченими, інженерами, діячами культури. КНК при АН УРСР забезпечує організацію й реалізацію спільних народногосподарських та наукових проектів, в здійсненні яких зацікавлені обидві сторони.

3. Діяльність КНК при АН УРСР орієнтована на створення та забезпечення роботи Українського міжнародного Центру науки і культури як окремої науково-дослідної установи Академії наук УРСР з зарубіжними філіалами на базі існуючих українознавчих центрів.

4. У своїй діяльності КНК при АН УРСР керується законодавством СРСР та УРСР, міжнародними нормативними актами ЮНЕСКО та цим положенням.

5. КНК при АН УРСР співробітничает з установами, що зацікавлені в контактах з зарубіжними українознавчими центрами, діячами науки і культури, інженерами, бізнесменами.

6. Діяльність КНК при АН УРСР систематично висвітлюється на сторінках наукової періодики, у пресі та через засоби масової інформації. КНК при АН УРСР видає інформаційний бюлетень Українського міжнародного Центру науки і культури та керує діяльністю видавництва при центрові.

II. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ І НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

КНК при АН УРСР забезпечує:

1. Здійснення при Академії наук УРСР науково-методичної та координаційної роботи для налагодження широких та всебічних зв'язків в галузі науки, техніки, медицини, освіти, культури між установами АН УРСР і зарубіжною українською науковою і культурною громадськістю, інженерами та бізнесменами.

2. Розгортання фундаментальних і науково-прикладних досліджень, що становлять спільний інтерес для АН УРСР та зарубіжних українських наукових центрів, окремих бізнесменів безвідносно до політичних та ідеологічних чинників.

3. Створення інформаційного банку про зарубіжні українські центри, інститути, громадські організації, напрямки їх діяльності і наукові здобутки, на основі якого здійснюватиме консультації щодо співробітництва. Встановлення зв'язків з зарубіжними банками даних.

4. Сприяння реалізації пропозицій, що надходять від представників зарубіжних українських наукових центрів чи окремих науковців, інженерів, бізнесменів.

5. Організацію тимчасових творчих колективів, лабораторій для проведення спеціальних досліджень, що становлять двосторонній інтерес.

6. Налагодження роботи щодо спільного видання творів художньої, мистецької та наукової літератури українських зарубіжних діячів і вітчизняних письменників та вчених, в тому числі безпідставно репресованих чи несправедливо забутих.

7. Проведення роботи щодо упорядкування, видання та придбання наукової, художньої та мистецької спадщини українських діячів культури, що проживали за кордоном.

8. Обмін інформацією, можливість роботи в архівних фондах АН УРСР та архівах інших установ республіки зарубіжних дослідників, а в зарубіжних архівах — вітчизняних.

9. Вироблення наукових критеріїв міжнародного соціально-економічного співробітництва республіки, організацію рекомендацій урядові України щодо напрямків економічного та культурного міжнародного співробітництва.

10. Розповсюдження досягнень української науки і культури в світі.

ІІІ. ПРАВА КОМІТЕТУ НАУКИ І КУЛЬТУРИ ДЛЯ ЗВ'ЯЗКІВ З УКРАЇНЦЯМИ ЗА КОРДОНОМ ПРИ АН УРСР

КНК при АН УРСР має право:

1. Встановлювати наукові зв'язки та укладати угоди з зарубіжними українськими науковими центрами, асоціаціями, союзами, федераціями, науковими і навчальними інститутами, окремими зарубіжними українськими вченими, інженерами, бізнесменами, діячами культури; допомагати встановленню таких контактів та складанню двосторонніх угод між академічними і зарубіжними науковими установами.

2. Спільно з установами АН УРСР розробляти перелік наукових проблем для спільного дослідження з зарубіжними українськими вченими, приймати на роботу та залучати як консультантів радянських та іноземних громадян.

3. Створювати й забезпечувати діяльність спільних творчих колективів та лабораторій з питань, що становлять інтерес для обох сторін. Купувати і орендувати електронно-обчислювальну техніку, телекомунікаційне, поліграфічне та інше обладнання для виконання робіт.

4. Залучати провідних зарубіжних науковців та інженерів для проведення експертизи народногосподарських та науково-дослідних проектів, рецензування підготовлених наукових видань, роботи в редколегіях книг та журналів, гарантувати їм роботу в тимчасових творчих колективах при розробці й апробації наукових проектів.

5. Організовувати й проводити науково-методичні семінари, "круглі столи" за участю учених УРСР та зарубіжних українських вчених з питань координації, планування та забезпечення реалізації спільних наукових досліджень.

6. Входити до Президії АН УРСР з поданням щодо морального заохочення зарубіжних вчених, інженерів, бізнесменів і діячів культури у співробітництві з АН УРСР.

7. Готувати для Президії АН УРСР та уряду республіки аргументовані пропозиції щодо перспективних напрямків розвитку наукових досліджень, які можуть виконуватись спільними зусиллями вчених Української РСР та української діаспори.

8. Організовувати навчання в аспірантурі, стажування, проходження практики молодими науковцями та студентами української діаспори в інститутах АН УРСР та вузах республіки; відповідно сприяти виділенню певної кількості студентських і аспірантських сти-

пендій в університетах США, Канади, Австралії, ФРН, Франції, Італії, Данії та ін. для вітчизняної молоді.

9. Проводити культурологічну діяльність, організовувати знайомство зарубіжної української наукової і культурної громадськості з діяльністю академічних наукових інститутів, роботою їх науково-дослідних підприємств, центрів, установ. Сприяти проведенню таких науково-ознайомчих екскурсій для співробітників Академії наук УРСР в зарубіжних українських центрах.

10. Позначати своїм грифом підготовлені КНК при АН УРСР наукові та науково-методичні видання, документацію та листування.

11. Використовувати прийняті у міжнародній практиці форми і засоби міжнародних наукових обмінів, в тому числі здійснювати за рахунок особистих асигнувань у встановленому порядку відрядження за кордон радянських й прийняття в УРСР іноземних учених, інженерів, бізнесменів, діячів культури для роботи над проектами й участі в конференціях, семінарах, нарадах, установлювати зв'язок з закордонними сітями ЕОМ і банками даних.

12. Організовувати та проводити науково-дослідні і конструкторські роботи як самостійно, так і за участю зацікавлених радянських і зарубіжних організацій, установ і фірм та при необхідності створювати спільні разом з ними у встановленому порядку підприємства, організації, тимчасові творчі колективи для вирішення науково-технічних та культурних проблем. Діяльність цих інстанцій регулюється законодавством про порядок діяльності на території СРСР спільних підприємств і організацій за участю радянських і іноземних організацій і фірм.

13. Видавати і розповсюджувати збірники наукових праць, матеріали конференцій, огляди і оперативні інформаційні видання, пов'язанні з діяльністю КНК при АН УРСР.

14. Безпосередньо здійснювати зовнішньоекономічну діяльність, що відповідає цілям і завданням КНК при АН УРСР.

15. Вступати у відносини з центральними органами державного управління, місцевими органами управління та іншими організаціями.

IV. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ, СТРУКТУРА ТА СКЛАД

1. КНК при АН УРСР має таку структуру:

- 1) голова Комітету;
- 2) перший заступник голови Комітету;
- 3) чотири заступники голови Комітету;
- 4) учений секретар Комітету;
- 5) двадцять членів Комітету;
- 6) Президія Комітету.

2. До складу КНК при АН УРСР входять представники науки та культури АН УРСР, іноземні члени АН УРСР, провідні зарубіжні вчені, інженери, діячі культури та бізнесмени.

3. Голову комітету та його склад затверджує Президія АН УРСР. Голова комітету, його заступники та учений секретар несуть відповідальність за діяльність КНК при АН УРСР, його фінанси та матеріально-технічні цінності перед Президією Академії наук УРСР.

4. Поточна робота ведеться Президією КНК при АН УРСР та робочим апаратом, в який входять:

- 1) учений секретар Комітету;
- 2) директор створюваного Українського міжнародного Центру науки і культури;
- 3) технічний секретар (веде поточну документацію, забезпечує інформаційну роботу, стежить за кореспонденцією та ін.);
- 4) перекладач-референт (1 чол.);
- 5) друкарка (1 чол.);
- 6) головний бухгалтер (1 чол.);

7) бухгалтер-касир (1 чол.).

5. Режим роботи і відпочинку працюючих у КНК при АН УРСР радянських громадян, їх соціальне забезпечення і соціальне страхування регулюється нормами радянського законодавства. Ці норми розповсюджуються і на іноземних громадян, що працюють в КНК при АН УРСР, за винятком питань оплати праці, надання відпусток і пенсійного забезпечення, які вирішуються на основі договору з кожним іноземним громадянином. КНК при АН УРСР самостійно вирішує питання форми, розмірів оплати праці, матеріального заохочення в радянських карбованцях, а також питання найму і звільнення та інших умов праці за дотриманням прав громадян, гарантованих законодавчими актами Української РСР.

V. ФІНАНСИ ТА МАЙНО

1. КНК при АН УРСР є юридичною особою, має круглу печатку та штамп зі своїм найменуванням (українською та англійською мовами), розпоряджається своїми фінансовими, матеріально-технічними ресурсами, має бухгалтерську і статистичну звітність з самостійним балансом.

2. КНК при АН УРСР має в своєму розпорядженні виділені йому Президією АН УРСР робочі кімнати, квартири готельного типу для проживання зарубіжних вчених, бронь на місця в готелі, автотранспорт, множильну та копіювальну техніку, телефон, друкарські машинки (з українським та латинським шрифтами) тощо.

3. КНК при АН УРСР має два рахунки (в карбованцях та інвалютний), його фінансові кошти складаються з:

- бюджетних асигнувань;
- прибутків від діяльності спільних підприємств, установ, їх філіалів; видань наукових, художніх та мистецьких творів, виставок, концертів тощо;
- прибутків від надання консультативних, інформаційних та ін. послуг;
- надходжень від закордонних українознавчих центрів.

4. Кошти з банківських рахунків КНК при АН УРСР витрачаються на:

- проведення міжнародних конференцій, семінарів, симпозіумів, літніх шкіл тощо;
- надання стипендій студентам, аспірантам, молодим дослідникам-україністам, що навчаються в порядку обміну;
- будівництва лабораторій, організацій і спільних підприємств, установ, їх філіалів;
- фонду приміщень для роботи міжнародних форумів, оплати виставок, готелів для зарубіжних учених, інженерів, бізнесменів;
- інші потреби, спрямовані на розвиток української науки і культури.

5. Майно і активи КНК при АН УРСР та його установ, а також надане їм у користування майно, що знаходиться на території УРСР, не піддаються реквізиції і конфіскації в адміністративному порядку.

6. КНК при АН УРСР і його установи звільняються від оплати державних і митних податків, інших платежів і зборів, що вносяться до державного бюджету. У випадку, якщо майно, що ввозиться в УРСР, призначено по заяві КНК при АН УРСР на відшкодування або передачу в оренду, воно піддається митному обкладанню в загальному порядку.

7. При передачі інформації для преси, радіо, телебачення КНК при АН УРСР користується тарифами і ставками, що встановлені для засобів масової інформації.

8. КНК при АН УРСР самостійно розробляє і затверджує наукові, фінансові і господарські програми, необхідні для здійснення його завдань і функцій.

Головний учений секретар Президії АН УРСР
академік АН УРСР

Б.С. Стогній

Склад Президії КНК

Голова КНК

Я.С. Яцків — академік АН України, директор Головної астрономічної обсерваторії АН України.

Перший заступник голови

М.Г. Жулинський — член-кореспондент АН України, директор Інституту літератури АН України.

Заступники голови КНК:

Ю.Ю. Глеба — академік АН України, директор Інституту клітинної біології та інженерії АН України;

В.І. Фушич — член-кореспондент АН України;

А.К. Шидловський — академік АН України, директор Інституту електродинаміки АН України.

Члени Президії КНК:

Я.Д. Ісасевич — член-кореспондент АН України, директор Інституту суспільних наук АН України;

Б.С. Стогній — академік АН України, головний учений секретар АН України;

О.Й. Пріцак — іноземний член АН України, директор Інституту сходознавства ім. А.Ю. Кримського АН України;

Б.Д. Гаврилишин — професор, іноземний член АН України.

Учений секретар КНК

М.Г. Железняк — кандидат філологічних наук.

Членами Комітету зголосилися бути:

Бар'яхтар В.Г. — віце-президент АН України, Київ;

Бедрій О. — професор, США;

Біланюк О. — професор, іноземний член АН України, США;

Білинський Б. — професор, Львів;

Бродін М. — академік АН України, Київ;

Вірста А. — професор Сорбонського університету, Франція;

Голубець М. — член-кореспондент АН України, Львів;

Грачотті С. — професор, іноземний член АН України, Італія;

Гродзинський Д. — академік АН України, Київ;

Дроб'язко В. — начальник Українського республіканського агентства з авторських прав, Київ;

Єременко В. — академік АН України, Харків;

Ілленко Ю. — кінорежисер, Київ;

Кияк Т. — професор, Чернівці;

Кухар В. — віце-президент АН України, Київ;

Лукінов І. — віце-президент АН України, Київ;

Мацука Г. — академік АН України, Київ;

Митропольський Ю. — академік АН України, Київ;

Павлишин М. — президент Асоціації українських студій Австралії;

Патон Б. — президент АН України, Київ;

Пеленський Я. — президент Східноєвропейського дослідного інституту ім. Липинського, США;

Петришин В. — професор, іноземний член АН України, США;

Пилипчук Р. — професор, Київ;

Підгорний А. — член-кореспондент АН України, Харків;

Походенко В. — академік АН України, Київ;

Семиноженко В. — член-кореспондент АН України, Харків;

Сенченко М. — професор, Київ;
Скопенко В. — академік АН України, Київ;
Ситник К. — академік АН України, Київ;
Таланчук П. — академік АН України, Київ;
Терновий К. — академік АН України, Київ;
Толочко П. — академік АН України, Київ;
Фізер І. — професор, США;
Фостун С. — професор, Велика Британія;
Чумаченко М. — академік АН України, Донецьк;
Яцків Р. — професор, США.

ДОДАТОК 2

Академія наук УРСР
Комітет науки і культури для зв'язків
з українцями за кордоном

НАКАЗ

01.08.1990

м. Київ

№ 1

У відповідності з постановою Президії АН УРСР від 18.07.1990 № 179 “Про створення при АН УРСР Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном”

ПРИСТУПАЮ ДО ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ ГОЛОВИ КОМІТЕТУ /на громадських засадах/.

Виконання обов'язків головного бухгалтера Комітету покладаю на головного бухгалтера ГАО АН УРСР т. Галася Олександра Миколайовича.

Голова комітету

Я.С. Яцків

ДОДАТОК 3

ЗВЕРНЕННЯ

**ДО ВЧЕНИХ І ДІЯЧІВ КУЛЬТУРИ
В УКРАЇНІ ТА ПОЗА ЇЇ МЕЖАМИ**

Живемо у відповідальний для майбутньої долі України час. Динамічне розгортання суспільних процесів неможливе без вільного політичного, економічного, культурно-національного розвитку українського народу, без екологічного й національного оздоровлення України, без повної відмови від адміністративно-командних методів керівництва наукою і культурою, без відкритого, побудованого на повній довірі і взаємозбагаченого наукового та культурного діалогу із світовою науковою і культурною громадськістю, передусім із українськими зарубіжними вченими і митцями. Саме консолідація усіх наукових, культурних та ділових кіл, незалежно від місця проживання і політичних орієнтацій, які заці-

кавлені в розбудові демократичної суверенної України, відкриє перед українською наукою і культурою нові горизонти прогресу.

Усвідомлюючи необхідність розширення зв'язків із українськими зарубіжними вченими, інженерами, діячами культури і бізнесу, встановлення наукової співпраці з українознавчими центрами світу з метою динамічного виходу української науки і культури на світові орбіти співробітництва, ми висуваємо ідею організації при АН УРСР Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном.

Передбачається, що Комітет спиратиметься в своїй діяльності на Академію наук України (АН УРСР), на Міжнародну асоціацію українців (МАУ), Республіканську асоціацію українознавців (РАУ), Товариство української мови ім. Т.Г. Шевченка (ТУМ), Українське фізичне товариство (УФТ), Наукове товариство ім. Шевченка у Львові (НТШ), Українську наукову асоціацію (УНА), Українську математичну асоціацію (УМА), вищі учбові заклади республіки та ін., а також координуватиме свою діяльність із закордонними українознавчими науковими і культурними центрами. Отож головні завдання Комітету, спрямовані на дальший розвиток духовної та матеріальної культури українського народу, передбачають:

1) встановлення наукових, культурних і ділових зв'язків із різного роду закордонними асоціаціями, центрами, союзами, федераціями;

2) організацію і забезпечення реалізації спільних наукових, культурних, економічних проектів і програм;

3) створення спільних тимчасових творчих колективів, відкриття спільних лабораторій для вивчення та розв'язання проблем, що стосуються історії, культури України, видання наукової, художньої літератури українських емігрантів і вітчизняних учених і письменників, праць безпідставно репресованих чи несправедливо забутих учених і митців, обмін інформацією, взаємне вивчення і науковий опис архівних фондів, підготовку підручників та навчальних посібників;

4) оцінку і сприяння реалізації пропозицій, що надходять від представників зарубіжних українських наукових, культурних центрів;

5) організацію і проведення симпозіумів, конференцій, науково-практичних семінарів з питань економічного розвитку України, екологічної ситуації в республіці, культурного розвитку, науково-технічного прогресу та ін. за участі вчених УРСР та їх зарубіжних колег;

6) запрошення зарубіжних українських учених як експертів, членів редколегій наукових журналів та інших наукових і культурних проектів;

7) подання допомоги у підготовці кваліфікованих кадрів, підбір кандидатур із числа наукової перспективної молоді для навчання в закордонних університетах і стажування в наукових центрах, а також організація навчання в аспірантурі, стажування, проходження практики молодими науковцями і студентами української еміграції в інститутах АН УРСР та вузах республіки;

8) сприяння більш тісним контактам наукової молоді шляхом організації зустрічей, наукових диспутів, "круглих столів", літніх шкіл тощо;

9) моральне заохочення зарубіжних українських учених до співпраці з Академією наук УРСР (обрання іноземними членами, нагородження іменними преміями АН УРСР та ін.).

Розширення наукових і культурних зв'язків Академії наук УРСР, МАУ, РАУ, ТУМ, УФТ, НТШ і УНА, УМ, вузів республіки з зарубіжною українською науковою і культурною громадськістю буде здійснюватися Українським міжнародним центром науки і культури, будівництво якого розпочнеться в центрі Києва за допомогою українських зарубіжних бізнесменів та шляхом добровільних пожертвувань від зацікавлених окремих осіб та організацій в тому, щоб якнайшвидше вивести українську науку і культуру на світові рівні інтеграції, обміну і розвитку.

Ми закликаємо вчених і діячів культури, бізнесменів, інженерів, усіх громадян в Україні та поза її межами взяти активну участь у роботі Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР, матеріально підтримати будівництво Українського

міжнародного центру науки і культури, який створюється з метою зміцнення міжнародної довіри, взаєморозуміння, наукових і культурних зв'язків усіх українців незалежно від місця проживання та тих учених і культурних діячів, які зацікавлені в досягненні миру, науково-технічного і культурного прогресу України і утвердженні повної свободи наукової і творчої діяльності.

Ваші пропозиції щодо урізноманітнення форм співробітництва та забезпечення ефективної роботи Комітету просимо надсилати на адресу: Київ-30, вул. Володимирська, 54. Комітет науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР.

Члени ініціативної групи, які підписали звернення до закордонної та вітчизняної наукової і культурної громадськості щодо створення при АН УРСР Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном:

- Вірко Балеї — композитор, диригент (США);
- Вільям Бойчук — перший заступник мера м. Торонто (Канада);
- Арістид Вірста — професор Сорбонського університету (Франція);
- Роман Воронка — професор, заступник голови Всеамериканської громадської організації “Фонд допомоги дітям Чорнобиля” (США);
- Богдан Гаврилишин — член Міжнародної академії менеджменту, Всесвітньої академії науки і культури, іноземний член АН УРСР (Швейцарія);
- О.І. Гончар — академік АН УРСР, письменник, голова Українського комітету захисту миру;
- Д.М. Гродзинський — академік АН УРСР;
- І.М. Дзюба — письменник, президент Республіканської асоціації українознавців;
- І.Ф. Драч — письменник, голова Народного Руху України;
- М.Г. Жулинський — член-кореспондент АН УРСР, віце-президент Міжнародної асоціації українців;
- А.М. Зленко — голова національної комісії УРСР в справах ЮНЕСКО;
- Ю.Г. Ілленко — кінорежисер;
- Я.Д. Ісаєвич — член-кореспондент АН УРСР;
- Богдан Кравченко — професор, президент Канадської асоціації українців;
- В.П. Кухар — академік АН УРСР, віце-президент АН УРСР;
- І.І. Лукінов — академік АН УРСР, віце-президент АН УРСР;
- Ю.О. Митропольський — академік АН УРСР, голова Українського математичного товариства;
- Б.І. Олійник — академік АН УРСР, письменник, голова Українського фонду культури;
- Д.М. Павличко — письменник, голова Товариства української мови ім. Т.Г. Шевченка;
- Б.Є. Патон — академік АН УРСР, президент Академії наук УРСР;
- О.М. Романів — член-кореспондент АН УРСР, голова Наукового товариства ім. Шевченка;
- М.М. Романишин — художник, директор Українського музею образотворчого мистецтва;
- В.М. Русанівський — академік АН УРСР, президент Міжнародної асоціації українців;
- О.Г. Ситенко — академік АН УРСР;
- В.В. Скопенко — академік АН УРСР, ректор Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка;
- Б.С. Стогній — академік АН УРСР;
- Л.С. Танюк — голова Комісії Верховної Ради УРСР з питань культури та духовного відродження;
- П.П. Толочко — академік АН УРСР, голова Українського товариства охорони пам'яток історії та культури;
- Іван Фізер — професор, президент Американської асоціації українців (США);
- М.Г. Чумаченко — академік АН УРСР;

А.К. Шидловський — академік АН УРСР;
В.І. Шинкарук — академік АН УРСР, голова республіканського товариства “Знання”;
Ю.М. Щербак — письменник, голова Українського товариства “Зелений світ”;
І.Р. Юхновський — академік АН УРСР;
Я.С. Яцків — академік АН УРСР.

ДОДАТОК 4

ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА

21.11.1990

м. Київ

№ 303

Про розгортання діяльності
Комітету науки і культури
для зв'язків з українцями
за кордоном при АН УРСР

Діяльність Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР /далі КНК/ спрямована на встановлення найтісніших контактів з науковими та культурними центрами української діаспори, а також з науковцями, культурними та громадськими діячами, бізнесменами, інженерами країн їх проживання з метою якнайшвидшої інтеграції української науки у світову систему, розвитку духовної та матеріальної культури українського народу, консолідації всіх сил, які зацікавлені в розбудові суверенної демократичної України.

Від часу створення КНК провів ряд організаційних заходів по встановленню тісних зв'язків наукових установ АН УРСР з вченими діаспори з цілого ряду гуманітарних проблем, проблем клітинної біології та інженерії тощо, виступив співорганізатором проведення І з'їзду РАУ та міжнародної конференції “Україна і Росія”, співзасновником Української асоціації клубів ЮНЕСКО. КНК співробітничав з рядом міжнародних фондів та фундацій, як от “Фонд Чіні”, “Salre”, фундація Гумбольта тощо. КНК провів організаційну роботу щодо створення асоціації Український міжнародний науково-технічний культурний Центр “Україна і світ”.

Комітет пропонує розпочати будівництво цілого комплексу для центру “Україна і світ” на площадці між вулицями Володимирська, Леніна, Рєпіна та бульвар Т. Шевченка, пристосувавши для потреб Центру розташовані в ній будівлі.

Разом з тим КНК потрібно переходити до створення спільних лабораторій, тимчасових творчих колективів, активізувати роботу з вирішення конкретних наукових проблем, що становлять зацікавлення для обох сторін.

Робота Комітету уповільнюється через відсутність робочих приміщень, філіалів Комітету, оперативного зв'язку та інформації про його роботу. Зважаючи на актуальність та необхідність посилення роботи, що проводить Комітет науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР, Президія АН УРСР постановляє:

1. Інформацію голови Комітету науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН УРСР академіка АН УРСР Я. С. Яцківа взяти до відома.

2. Виступити співзасновником асоціації Міжнародний науково-технічний і культурний Центр “Україна і світ”, перерахувавши на його рахунок 50 тис. крб. в І кварталі 1991 року.

3. Схвалити пропозицію щодо створення філіалів Комітету за кордоном, у союзних республіках та наукових центрах України. Президії КНК вивчити питання щодо організації таких філіалів у Німеччині, США, Франції, а також у містах Москві та Львові, де вже проведена попередня робота. Визначити базові організації, на основі яких розгортатимуть діяльність філіали КНК. Планово-економічному управлінню Президії АН УРСР виділити Комітету на ці цілі 75 тис. крб. в I кварталі 1991 р.

4. З метою якнайшвидшого залучення науковців, діячів культури, інженерів, бізнесменів до співпраці схвалити ідею заснування при КНК фонду “Україна і світ” і запросити Інститут українознавчих досліджень при Гарвардському університеті та Канадський Інститут українських студій виступити разом з Академією наук УРСР засновником цього фонду.

5. Управлінню справами АН УРСР виділити й закріпити за Комітетом дві робочі кімнати та квартири для проживання іноземних вчених, які приїждять на запрошення Комітету.

6. Доручити КНК при АН УРСР вивчити як один з варіантів можливість будівництва комплексу приміщень для Центру “Україна і світ” на площадці по вул. Володимирській, передбачивши черговість забудови.

7. Вважати за доцільне видання Інформаційного бюлетеня Комітету та доручити Президії КНК вивчити питання про видання газети Комітету.

8. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії АН УРСР.

Президент Академії наук УРСР
академік

Б.Є. Патон

Головний учений секретар Президії АН УРСР
академік АН УРСР

Б.С. Стогній

ДОДАТОК 5

ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

12.01.94

м. Київ

№ 2

Про діяльність та реорганізацію
Комітету науки і культури для зв'язків
з українцями за кордоном АН України

Комітет науки і культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН України /КНК/ з часу його заснування у 1990 р. перетворився у важливий науково-методичний заклад, що сприяв налагодженню співпраці між науковими установами України і зарубіжними організаціями та провів ряд важливих наукових заходів. Зокрема, встановлені прямі зв'язки з міжнародними фондами та організаціями в Австрії, Італії, Німеччині, Франції та інших державах, налагоджені відбір та стажування молодих українських науковців в зарубіжних центрах, надана допомога науковим організаціям та окремим науковцям у встановленні двосторонніх творчих зв'язків та участі в міжнародних форумах тощо.

Результати діяльності КНК при АН України переконливо свідчать про правильність і своєчасність прийнятого рішення про його створення. Однак сучасний статус Комітету та його структура не дають можливості розширювати діяльність Комітету.

Усвідомлюючи необхідність розширення та поглиблення міжнародних зв'язків академічних та інших установ України, Президія Академії наук України постановляє:

Доповідь голови Комітету науки та культури для зв'язків з українцями за кордоном при АН України академіка АН України Я.С. Яцківа взяти до уваги.

Схвалити діяльність КНК в 1990—1993 рр.

Змінити назву КНК на Український міжнародний комітет з питань науки і культури при Академії наук України, зберігши стару аббревіатуру КНК при АН України.

Затвердити оновлений склад Президії КНК згідно з додатком 1.

Затвердити основні напрями діяльності Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при Академії наук України:

- міждисциплінарні дослідження в галузі україністики;
- створення та поповнення баз даних про українську наукову діаспору, міжнародні наукові центри та фонди;
- підготовка та участь у виконанні державної програми “Українська діаспора”.

Доручити Президії КНК відповідно до основних напрямів діяльності КНК протягом місяця розробити Статут КНК та подати його на погодження та затвердження Президією АН України.

Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії Академії наук України.

Президент Академії наук України
академік АН України

Б.Є. Патон

В. о. головного вченого секретаря АН України
член-кореспондент АН України

А.П. Шпак

ДОДАТОК 6

ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

09.02.2000 р.

м. Київ

№ 36

Про діяльність
Українського міжнародного комітету
з питань науки і культури
при НАН України

Заслухавши та обговоривши доповідь голови Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при Національній академії наук України (далі — КНК) академіка НАН України Я.С. Яцківа, Президія НАН України відзначає, що КНК з часу його заснування у 1990 році та реорганізації у 1994 році значною мірою сприяв налагодженню співпраці наукових установ України з провідними науковими центрами і товариствами Австрії, Італії, Канади, США, Франції. Зокрема, КНК забезпечив відбір і організацію стажування здібної наукової молоді з України в наукових центрах Австрії, Канади, США; проведення міжнародних семінарів, конференцій та симпозіумів; брав участь у підготовці наукових та науково-популярних видань, ініціював підготовку “Енциклопедії сучасної України” тощо.

КНК постійно популяризує всесвітньо відомі твори з українознавства, зокрема, англomовний переклад першого тому “Історії України-Руси” Михайла Грушевського, український переклад книги професора Сорбони Данієля Бовуа “Битва за землю в Україні 1863—1914 (Поляки в соціетнічних конфліктах)”, книгу В'ячеслава Липинського “Листи до

братів-хліборобів” та ін. Регулярно проводяться організовані КНК засідання клубу “Елітарна світлиця”, на яких з доповідями про стан і перспективи сучасної української науки, культури і політичного життя виступили академіки НАН України Б.Є. Патон, В.П. Горбулін, В.Г. Бар’яхтар, Ю.Ю. Глеба, Д.М. Гродзинський, В.А. Смолій та ін.

Високу оцінку міжнародної наукової громадськості отримали здійснені за участю КНК проекти “Універсал”, “Українська мова і література у Віденському університеті”, “Український дім в Австрії”, “Українсько-американська співпраця з космічних досліджень та телекомунікацій”.

В рамках співпраці КНК з Австрійським Інститутом Східної та Південно-Східної Європи впродовж 1994—1999 рр. пройшли стажування в Австрії 50 науковців Національної академії наук України. В рамках проекту “Український дім в Австрії” в 1999 році у Відні проведено 5 українсько-австрійських наукових зустрічей та семінарів з різних галузей науки.

КНК активно сприяв налагодженню зв’язків Національної академії наук України з українськими громадськими науковими та культурними товариствами, асоціаціями, спілками, допомагав в організації та проведенні різноманітних заходів, зборів тощо.

Результати діяльності КНК засвідчують правильність і своєчасність прийняття Президією НАН України рішення про його створення.

Разом з тим необхідно відзначити певні недоліки у діяльності КНК. Зокрема, не всі члени комітету регулярно залучались до активної роботи, не забезпечувалась підготовка аналітичних матеріалів щодо можливостей науково-технічної та інформаційної кооперації України з іншими державами світу.

Усвідомлюючи актуальність подальшого розширення й поглиблення інтеграції української науки із світовим науковим співтовариством, Президія Національної академії наук України постановляє:

1. Доповідь голови Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України академіка НАН України Я.С. Яцківа взяти до відома.
2. Схвалити в цілому діяльність КНК у 1994—1999 рр.
3. Затвердити оновлений склад Президії КНК згідно додатку.
4. Затвердити такі основні напрямки діяльності Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України:

— міждисциплінарні дослідження в галузі природничих і гуманітарних наук в рамках проекту “Наука і культура України на межі тисячоліття”;

— інформаційне та науково-організаційне забезпечення міжнародної співпраці установ НАН України із зарубіжними науково-освітніми організаціями.

5. Доручити голові КНК академіку НАН України Я.С. Яцківу у першому півріччі 2000 року разом з академіками-секретарями відділень НАН України розробити перспективний план проведення наукових заходів в Австрії, США, Канаді та ін. країнах в рамках проекту “Наука і культура на межі тисячоліття”.

6. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент

Національної академії наук України
академік НАН України

Б.Є. Патон

Перший віце-президент — головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.П. Шпак

ДОДАТОК

до постанови Президії НАН України
від 9 лютого 2000 р. № 36

Склад Президії
Українського міжнародного комітету
з питань науки і культури при НАН України

Голова

Я.С. Яцків — академік НАН України, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України.

Заступники голови

М.А. Голубець — академік НАН України, директор Інституту екології Карпат НАН України;

М.Г. Железняк — кандидат філологічних наук, керівник Координаційного бюро Енциклопедії сучасної України НАН України;

Л.А. Пиріг — член-кореспондент НАН України, завідувач відділу Інституту урології і нефрології АМН України;

С.М. Рябченко — член-кореспондент НАН України, завідувач відділу Інституту фізики НАН України.

Члени Президії

Олекса Біланюк — професор, іноземний член НАН України, США;

Д.М. Гродзинський — академік НАН України, академік-секретар Відділення загальної біології НАН України;

Ігор Гук — професор Віденського університету, Австрія;

І.М. Дзюба — академік НАН України, академік-секретар Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України;

Аркадій Жуковський — професор, іноземний член НАН України, Франція;

М.Г. Жулинський — академік НАН України, директор Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, президент Міжнародної асоціації українців;

Ю.І. Кундісв — академік НАН України, директор Інституту медицини праці АМН України;

М.К. Наснко — доктор філологічних наук, професор, декан філологічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

В.В. Панасюк — академік НАН України, директор Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України;

Френк Сисин — професор, директор Центру дослідження історії України ім. П. Яцика, Канада;

І.В. Скрипник — академік НАН України, академік-секретар Відділення математики НАН України;

В.П. Шевченко — академік НАН України, голова Донецького наукового центру НАН України;

Михайло Яримович — професор, іноземний член НАН України, президент Міжнародної академії космонавтики.

Науковий секретар

І.Ю. Ізотова

Перший віце-президент —
головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.П. Шпак

ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

14.04.2004 р.

м. Київ

№ 121

Про створення Інституту енциклопедичних досліджень НАН України

З метою подальшого розвитку досліджень у галузі енциклопедистики, розробки сучасних теоретичних і методичних засад підготовки енциклопедичних і словникових видань, а також концентрації зусиль творчих колективів, що працюють над виконанням енциклопедичних проєктів загальнонаціонального значення, Президія НАН України постановляє:

1. Створити Інститут енциклопедичних досліджень НАН України шляхом реорганізації Координаційного бюро Енциклопедії сучасної України НАН України та Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при Президії НАН України.

2. Вважати Інститут енциклопедичних досліджень НАН України правонаступником Координаційного бюро Енциклопедії сучасної України НАН України та Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при Президії НАН України.

Протягом III кварталу 2004 р. здійснити заходи щодо виключення зазначених установ як юридичних осіб з Єдиного державного реєстру підприємств, установ та організацій.

3. Віднести Інститут енциклопедичних досліджень НАН України до числа установ Відділення історії, філософії та права НАН України.

4. Призначити директором-організатором Інституту енциклопедичних досліджень НАН України академіка НАН України Яцківа Ярослава Степановича.

Взяти до відома, що обов'язки директора-організатора інституту будуть виконуватися академіком НАН України Я.С. Яцківом без додаткової оплати.

5. Зобов'язати академіка НАН України Я.С. Яцківа спільно з Відділенням історії, філософії та права НАН України (академік НАН України О.С. Онищенко) та із залученням відповідних підрозділів апарату Президії НАН України протягом II кварталу 2004 р. провести необхідну підготовчу роботу зі створення інституту, зокрема розробити та подати на затвердження Президії НАН України проєкти основних напрямів його наукової діяльності, статуту, штатного розпису та пропозиції щодо тематики НДР на 2005 та наступні роки.

З питань, що потребують рішень Президії НАН України, подати відповідні пропозиції.

6. Визначити, що базове бюджетне фінансування Інституту енциклопедичних досліджень НАН України у другому півріччі 2004 р. буде здійснюватись у межах видатків, передбачених для Координаційного бюро Енциклопедії сучасної України НАН України та Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при Президії НАН України.

Науково-організаційному та Фінансово-економічному відділам Президії НАН України внести відповідні зміни до планових показників зазначених вище установ.

7. Тимчасово розмістити Інститут енциклопедичних досліджень НАН України на робочих площах, які за станом на II кв. 2004 р. займають у будинку Президії НАН України по вул. Володимирській, 54 Координаційне бюро Енциклопедії сучасної України НАН України та Український міжнародний комітет з питань науки і культури при Президії НАН України.

8. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент Національної академії наук України
академік НАН України

Б.Є. Патон

Перший віце-президент — головний учений секретар
Національної академії наук України академік НАН України

А.П. Шпак

Ректорові
Віденського університету
п. проф. д-ру А. Ебенбауеру

Деканові духовно-наукового
факультету Віденського
університету
п. проф. д-ру Ф.Ремеру

Київ, 15 липня 1997

Вельмишановний пане професоре А.Ебенбауер !
Вельмишановний пане професоре Ф.Ремер !

Український міжнародний комітет з питань науки і культури при
Національній академії наук України та Інститут українознавства
Київського університету імені Т. Шевченка схвалюють намір
Віденського Інституту славістики впровадити навчальний курс
україністики.

У зв'язку з цим Голова Українського міжнародного комітету з питань
науки і культури готовий відряджати до Інституту славістики
Віденського університету кожного другого семестру, починаючи з
зимового семестру 1997/ 98 /чи з літнього семестру 1998/, викладача з
обов'язком викладання 10 годин на тиждень, щоб забезпечити ту потребу
у викладанні, яку Інститут не може задовольнити власними силами.

Інститут українознавства Київського університету імені Т. Шевченка
забезпечує підбір викладачів.

НАН України сплачує заробітну плату за викладання, а також бере на
себе дорожні витрати та витрати на перебування і соціальне
страхування. Приміщення для навчання надаються Віденським
університетом.

З повагою

Акад. Я. Ячук
Голова Українського міжнародного
комітету з питань науки і культури
при Національній академії наук
України

В. Кононенко
Директор Інституту
славістики
Київського університету
імені Т. Шевченка

An den
Rektor der Universitaet Wien
Herrn Prof. Dr. A. Ebenbauer
sowie den
Dekan der Geisteswissenschaftlichen Fakultae
der Universitaet Wien
Herrn Prof. Dr. F. Roemer
Dr. Karl Lueger-Ring 1
A - 1010 Wien

Kyjiv, den 19 Aug 1997

Magnifizienz,
sehr geehrter Herr Prof. Dr. Ebenbauer,

Spectabilis,
sehr geehrter Herr Prof. Dr. Roemer,

Das Ukrainische Internationale Komitee fuer Wissenschaft und Kultur bei der Nationalen Akademie der Wissenschaften der Ukraine und das Institut fuer Ukrainistik der Nationalen Schewtschenko-Universitaet Kyjiv haben ueber Wunsch des Wiener Instituts fuer Slawistik, eine Studienrichtung „Ukrainistik“ einzurichten, erfahren und begruessen diesen Vorschlag.

Hiermit erklaert sich der Vorsitzende des Internationalen Komitees fuer Wissenschaft und Kultur bereit, dem Institut fuer Slawistik der Universitaet Wien ab dem Wintersemester 1997/1998 (oder ab dem Sommersemester 1998) jedes zweite Semester eine Lehrkraft mit einer Unterrichtsverpflichtung von 10 Wochenstunden zu entsenden, um den Bedarf abzudecken, den das Institut selbst mit seinen Lehrkraeften nicht erfuehlen kann.

Das Institut fuer Ukrainistik der Schewtschenko-Universitaet Kyjiv gewaehreistet den Auswahl von Lehrkraeften.

Sowohl die Verguetung fuer den Unterricht als auch die Reise- und Aufenthaltskosten und die Sozialversicherung werden von der Nationalen Ukrainischen Akademie der Wissenschaften uebernommen, sodass der Universitaet Wien keinerlei Kosten entstehen. Die Unterrichtsraeume stellt die Universitaet Wien zur Verfuegung .

Mit freundlichen Guessen

V. Katskiw
Vorsitzende des Ukrainischen
Internationalen Komitee fuer
Wissenschaft und Kultur bei
der Nationalen Akademie
der Wissenschaften der Ukraine

Prof. Dr. Kononenko
Direktor des Instituts
fuer Ukrainistik der
Schewtschenko-Universitaet
Kyjiv

9-AUE-37 4:37 BOTSCHAFT DER UKRAINE

43 1 479719247

Посольство України в
Республіці Австрія

Botschaft der Ukraine in
der Republik Österreich

Naafgasse 23, Wien A - 1180, Österreich. Tel. 479 - 71 - 72, Fax (43 222) 479-71-47

№ 879/10 кк
до ІВ кк
"наш мисл"

< 19 > 08 1997 р.

Президенту НАН України

академіку Б.Є.Патону

Копія: Директору Головної
астрономічної обсерваторії

академіку Я.С.Яцківу

Шановний Борисе Євгеновичу!

При цьому надсилаємо неофіційний переклад статті з впливової австрійської газети "Die Presse" від 19.08.1997 р. в якій позитивно розцінюється рішення Українського міжнародного комітету з питань науки культури при НАНУ про виділення коштів для оплати посади викладач української мови в Віденського університету.

Зі свого боку висловлюємо Вам, шановний Борисе Євгеновичу Ярославу Степановичу Яцківу, щирі подяку за підтримку цієї важлив справи, яка безумовно сприятиме подальшому поглибленню співробітництва між Україною і Австрією в галузі науки і освіти.

З повагою,

Посол

М.П.Макаревич

Селbst die Ukraine unterstützt Wiener Uni

Slawistik-Institut. Die Akademie der Wissenschaften der Ukraine finanziert Lehrkräfte und ermöglicht so den Schwerpunkt „Ukrainistik“.

WIEN (mtt). Ab Mitte Oktober werden dem Institut für Slawistik der Universität Wien regelmäßig ein bis zwei von der Akademie der Wissenschaften der Ukraine finanzierte Lehrkräfte zur Verfügung gestellt.

Das ukrainische Bildungsenagement für Wien kam durch einen Vorschlag von Juliane B-

sters-Dilger, Institutsvorstand für Slawistik an der Universität Wien, zustande. Trotz der desolaten finanziellen Lage ihres Landes übernimmt die Akademie der Wissenschaften der Ukraine die Kosten für die Lehrkräfte für ukrainische Sprache und Literatur und ermöglicht so die Einrichtung eines Schwerpunktes „Ukrainistik“ am Wiener Institut.

Juliane Besters-Dilger ist dem ukrainischen Akademie-Vizepräsidenten Jackiw für seine Unterstützung dankbar. Zugleich ist sie nicht weiter verwundert

über die Tatsache, daß für ihr Institut in Österreich kein Geld für derartige Projekte zur Verfügung gestellt wird, denn Ukrainistik wird im neuen Studiengesetz nicht einmal erwähnt. „Ich habe mich bemüht, in Österreich Sponsorengelder aufzutreiben und mußte in der Ukraine fündig werden“, zeigte sich Besters-Dilger erstaunt.

Das Programm soll am 15. Oktober dieses Jahres am Wiener Institut für Slawistik beginnen und jedes zweite Semester (also jedes Wintersemester) stattfinden.

Неофіційний переклад статті з австрійської газети
“Die Presse” від 19 серпня 1997 р.

Україна сама допомагає Віденському університету

Національна академія наук України фінансує роботу викладачів і, таким чином, уможливує створення нової дисципліни — україністики у Віденському університеті.

З середини жовтня в Інституті славістики Віденського університету на постійній основі працюватимуть 1—2 викладачі, роботу яких сплатить НАН України.

Поява викладачів з України у Відні пов'язана з ініціативою члена керівництва Інституту славістики Юліани Бестерс-Ділгер. Незважаючи на важку фінансову ситуацію, НАН України відшукала кошти на утримання викладачів української мови і літератури, створивши, таким чином, нову спеціалізацію “україністика” у Віденському Інституті славістики.

Ю. Бестерс-Ділгер надзвичайно вдячна п. Яцківу за надану підтримку. Її не дивує, що в Австрії для здійснення подібного проекту в Інституті славістики не знайшлося грошей, оскільки україністика навіть не згадується в новому Законі про учбово-тематичні плани. “Я шукала спонсорів в Австрії, а знайшла їх в Україні” — з подивом каже п. Бестерс-Ділгер.

Навчальна програма розпочнеться 15 жовтня ц.р. у Віденському Інституті славістики і буде повторюватись кожного другого, тобто зимового семестру.

00000943

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

252601, м. Київ-33, МСП, вул.Володимирська, 64. Телеграфний КУ. Тел.: для довідок: 221-0233, канцелярії: 220-8391.
Головдержказначейства код 20055032 р/р 124307 ОПЕРУ НБУ м. Києва МФО 300001

№ _____
На № 5-2 від 10.02.98

І. Го. Гоголь
Вельмишановний
На № 284/027 140298
від 11.02.98.

м. Київ, 30
вул. Володимирська, 54, 6387
Голові УКНК
при НАН України
акад. Я. Яцківу.

Вельмишановний пане академіку !

Київський національний університет імені Тараса Шевченка засвідчує цим свою повагу до Вас і з прихильністю ставиться до порушених Вами питань про наше співробітництво з Віденським університетом. Відрадно, що Вас проінформували про високий професійний рівень доцента філологічного факультету (нині - докторантки) Лідії Гнатюк, яка прочитала німецькою мовою у Віденському університеті кілька спеціальних курсів з україністики. За цю роботу університет в установленому порядку висловить їй щирю подяку.

Про стажування в Київському університеті 4-х студентів Інституту славістики я домовився особисто з представниками Віденського університету і можу підтвердити, що філологічний факультет нашого університету готовий прийняти цих студентів у домовлені строки і на згаданих Вами умовах (ім буде надано місця в університетському готелі і організовано харчування в університетському кафе). На таких же умовах ми готові прийняти і одного студента Віденського університету на семестрове навчання протягом вересня 1998 - січня 1999 років. Декану філологічного факультету проф. Насенку М.К. у зв'язку з цим дано відповідне доручення. Вирішення організаційних питань доручається керівнику Управління зарубіжних зв'язків університету проф. Беху П.О.

З повагою
Ректор
академік Скопенко В.В.

ДОДАТОК 11

UKRAINISCHES KULTURZENTRUM
„UKRAINISCHES HAUS IN ÖSTERREICH“
1050 WIEN
TEL. u. FAX 0222 / 545 27 92

*As secretary
Vsevolod Yatskiy
Vsevolod Yatskiy
14.10.98*

ЗАПРОШЕННЯ

EINLADUNG

Шановний пане Ярослав Яцків!

*Щиро запрошуємо Вас на урочисте відкриття
Українського дому,
що відбудеться 9-го жовтня 1998 р. о 17-й год.
у приміщенні Українського культурного центру
“Український дім” в Австрії за адресою:
2380, Перхтольдсдорф, Гурґо Вольфґасе, 26.*

*Zur Eröffnung des Ukrainischen Hauses
am 9. Oktober 1998 um 17 Uhr
erlauben wir uns,
Sie höflichst einzuladen.*

Хр. Тишинка

17:00 -	музичний твір Й.Гайдна	17:00 -	J. Haydn-Trio. Musikstück von J. Haydn
17:10 -	вітальне слово п. директор Герти Тусетшлєґер	17:10 -	Begrüßung der Gäste durch Frau Direktor Hertha Tussetschläger
-	звернення п. д-ра Маркіяна Припхана	-	Ansprache von Herrn Dr. Marko Prypchan
-	промова п. д-ра Василя Пилипчука, першого секретаря Посольства України в Австрії	-	Rede von Herrn Dr. Vasyi Pytypchuk, erster Sekretär der Ukrainischen Botschaft in Österreich
-	промова п. акад. д-ра Ярослава Яцківа, голови Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при Академії наук України	-	Rede von Herrn Mitgl. d. Akademie d. Wissenschaften d. Ukraine Prof. Dr. Yaroslav Yatskiv, Vorsitzender des Ukrainischen Internationalkomitees f. Wissenschaft und Kultur a.d. Akademie d. Wissenschaften d. Ukraine
-	"Україні" - вірш В.Симоненка	-	"Für die Ukraine". Gedicht von Vasyi Symonenko
-	музичний твір В. - А.Моцарта	-	Musikstück von W. - A. Mozart
бл.18:00 -	посвячення будинку і каплиці +Андрієм, Митрополитом Галицьким	ca.18:00-	Einweihung des Hauses und der Kapelle durch +Andry, Mytropolyt Halytskyi

КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

КОМІТЕТ ОХОРОНИ І РЕСТАВРАЦІЇ ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ,
КУЛЬТУРИ ТА ІСТОРИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

254070, м. Київ-70, вул. Андріївський узвіз, 5

Тел. 416-34-70

18.07.95 № 503

На № 6/н 6/д

✓ Голові ініціативного комітету
для відзначення проголошення
Центральною Радою Української
Народної Республіки
Яцківу Я.С.

Шановний Ярославле Степановичу !

Вашого листа про встановлення на Будинку вчителя по вул.Володимирській, 57 меморіальної дошки Центральної Раді розглянуто і підтримано комісією з найменувань та пам'ятних знаків при виконкомі міськради народних депутатів.

З повагою,

Голова комітету

Р.Кухаренко

ПОДЯКА

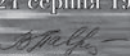
Панові Леоніду Кравчуку

За збереження історичної пам'яті
українського народу та підтримку проєкту
"Універсал"

місто Київ

А. Анісим
Голова
Ініціативного Комітету

24 серпня 1995 р.

В. Павленко
Секретар
Ініціативного Комітету

ДОДАТОК 14

**Про відзначення у 1997—1998 роках ювілеїв найвидатніших подій,
пов'язаних з історією Української народної республіки**

Президентові України панові Леоніду Кучмі

18 грудня 1996 року

Високодостойний пане Президенте!

Наступний 1997 рік — рік визначних ювілеїв в історії України та її новітнього державотворення. Наближається 80-та річниця початку української національної революції, утворення Української Центральної Ради (УЦР), що проголосила Українську Народну Республіку (УНР) — першу Українську державу новітнього часу, яка знаменувала і наклала помітний відбиток на процес українського державотворення в XX столітті. Державотворчий процес, розпочатий з падіння царського самодержавства в Російській імперії і розпаду Австро-Угорської монархії, був штучно перерваний зовнішнім втручанням. Проте, історичні традиції УНР знайшли пряме продовження і розвиток з утворенням у 1991 році незалежної України.

Було б доцільно 1997—1998 роках на державному рівні з залученням наукових кіл і широкої громадськості відзначити ювілеї найвидатніших подій, пов'язаних з історією Української Народної Республіки:

- створення Центральної ради (20 березня 1917 року);
- утворення Української Народної Республіки (Третій Універсал УЦР, 20 листопада 1917 року);
- проголошення суверенітету Української Народної Республіки (Четвертий Універсал УЦР, 22 січня 1918 року).

Український міжнародний комітет з питань науки і культури (КНК) при Національній академії наук України вважає, що для успішного відзначення цих подій нашої історії необхідно створити спеціальний координаційний комітет. Він координував би зусилля зацікавлених інституцій та організовував у засобах масової інформації широке, об'єктивне та всебічне висвітлення основних подій національної революції та національно-визвольних змагань українського народу впродовж 1917—1918 років.

Український міжнародний комітет з питань науки і культури при Національній академії наук України разом з іншими установами здійснює підготовку таких акцій щодо відзначення названих ювілеїв:

1. Урочисте покладання квітів до пам'ятного знаку на фасад Будинку вчителя, де працювала Українська Центральна Рада, та на могилу Михайла Грушевського (20 березня 1997 р.).
2. Проведення урочистого вечора, присвяченого 80-й річниці утворення Центральної ради в будинку Центральної ради (Київський міський Будинок вчителя, 20 березня 1997 р.).
3. Презентація 2-го тому збірника матеріалів та документів “Українська Центральна рада” та біографічного словника “Діячі Української Центральної ради” (берез. — черв. 1997 р.).
4. Проведення Міжнародної наукової конференції “Центральна рада і проблеми новітнього державотворення України” (червень 1997 року).
5. Круглий стіл “УНР та актуальні проблеми сучасної історії” (листопад 1997 року).
6. Участь в урочистостях з приводу проголошення Української Народної Республіки (22 січня 1998 року).

Сподіваємось, що ці пропозиції КНК знайдуть схвалення та підтримку з Вашого боку. У разі створення відповідного координаційного комітету КНК готовий для подальшої співпраці щодо відзначення цих визначних ювілеїв нашої держави.

З глибокою повагою від імені КНК

Ярослав Яцків, голова

**“Українська Центральна рада:
історичне значення та уроки”**

Виступ академіка НАН України Я. Яцківа,
голови КНК при НАН України,
на Всеукраїнському вічі

22 січня 1997 року (Київ)

Шановний пане голову! Шановні пані та панове!

Перш за все дозвольте привітати Вас з сьогоднішнім, хоч і офіційно невстановленим, святом — Днем проголошення Української Народної Республіки!

22 січня 1918 року, тут, недалеко, в будинку Педагогічного музею, де засідала Українська Центральна рада, пролунали величні слова Четвертого Універсалу: “Народе України! Твоєю силою, волею, словом стала на Землі Українська вільна Народна Республіка”.

Знайомлячись з архівними документами Української Центральної ради, що були видані недавно завдяки самовідданій праці наших істориків та архівістів, розумієш, яким непростим і тернистим був шлях Центральної ради до цього історичного рішення. Будучи створеною 20 березня 1917 року групою української національносвідомої інтелігенції як київська громадська організація, УЦР за короткий час переросла в ініціатора і активного чинника відновлення української державності. В умовах воєнних дій, деструктивного розвитку революційних процесів, політичної та соціальної кризи це було завдання колосальної ваги. Як це не прикро сьогодні констатувати, будучи безмежно відданими справі національного відродження України, керманічі молоді української держави не мали досвіду державотворення, визначення політичних і соціальних орієнтирів. Тому з позицій сьогодення діяльність Центральної ради не може мати однозначних оцінок. Об’єктивно можна стверджувати одне: Українська Центральна рада виступила лідером розгортання національно-визвольного руху в Україні, завдяки чому на політичній карті Європи з’явилась нова держава. Півтора рядки друкованого тексту — “Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого не залежною, вільною, суверенною державою українського народу” — вмістили констатацію факту, який декільком поколінням найкращих синів України здавався жаданою, але недосяжною мрією.

IV Універсал Центральної ради перетворив цю мрію у політичну реальність, перевів українське питання з площини суспільно-політичних ідей в площину національно-державного будівництва. Завдяки Четвертому Універсалу діяльність Центральної ради якщо і не визначила цілком і повністю розвиток української історії XX століття, то, у всякому разі, позначила його генеральний напрям — утвердження державності, складний перехід українців із стану неісторичної нації у націю державну.

Я б не хотів перетворювати свій виступ у дзвінкий панегірик УЦР, оскільки, по-перше, як уже було сказано вище, її діяльність не була еталонною, а по-друге, я далекий від бажання нажити політичний капітал на демагогії та спекуляціях історичним минулим. Я говорю про Центральну раду і її Універсал не тільки тому, що сьогодні до цього змушує календарний збіг дат, а тому, що в діяльності Центральної ради і в сьогоднішніх політичних реаліях бачу чимало спільного. А звідси можна зробити висновок, що значення та уроки минулого нашим суспільством, його елітою засвоєні погано і слабо осмислені.

У чому ж полягало значення Четвертого Універсалу? Його проголошення говорило про перемогу українців. Це була, насамперед морально-політична перемога над російською

імперією, у складі якої більшість українців перебували понад два з половиною століття, але так і не стали їй рідними дітьми. Революційна зміна форми влади в Росії з самодержавної на демократичну, а потім і радянську, не призвела до вирішення української проблеми. Вирішити її могло лише створення власної національної держави. Проголошенням Четвертого Універсалу Центральна рада довела, що українці є державним народом, який навчився демонструвати політичну волю. Принагідно відзначу, що Четвертий Універсал не просто відхилив чужу державність, але й принципи, на яких будувалася влада в Росії, — насилля, диктатуру, терор, які одразу ж взяли на своє озброєння більшовики. Центральна рада оголосила про орієнтацію на демократичні засади влади.

Тепер про другу перемогу. Ця перемога була одержана діячами УЦР над самими собою. Від кирило-мефодіївців через Драгоманова і до Грушевського український рух розвивався під гаслами федералізму і автономії. Основою цих гасел була ідея досягнення компромісу між російськими і українськими інтересами, що і знайшло своє втілення в перших трьох Універсалах. Але історія довела, що російська сторона ніколи і не думала над реальним збалансуванням цих інтересів, а українська — ніяк не намілювалася вийти за межі окресленої парадигми. Логіка розвитку революції привела діячів Центральної ради до зречення тих ідеалів, на яких вони були виховані. З проголошенням Четвертого Універсалу ідея незалежної самостійної Української держави стала магістральним гаслом українського руху, яке підхопили всі українські політичні течії.

Коли ж ми говоримо про уроки УЦР, то повинні звертати увагу на прорахунки і помилки, яких припустилися її лідери. Спробігшись заманіфестувати самостійність України, вони виявилися не готовими до реального державного будівництва. Українська еліта, яка складалася переважно з письменників, журналістів, вчених, не мала досвіду та навичок державної діяльності. У своїй переважній більшості вона сповідувала народницьку, а не державницьку ідеологію. На місцях не було створено органів державного апарату, не була сформована національна армія. Соціально-економічне законодавство Центральної ради носило утопічний, соціалістичний характер. Особливо яскраво ця риса позначилася на вирішенні аграрної проблеми через соціалізацію землі, через ліквідацію приватної власності на землю. Цим непродуманим рішенням УЦР позбавила себе підтримки значної частини найвпливовішого на селі заможного селянства.

Вказуючи на промахи еліти, не можна не відзначити, що і українські маси виявилися невідготовленими до самостійного національно-державного життя. Процес творення державної нації відставав в Україні від аналогічних процесів в інших європейських країнах. Політична, громадська культура були слабо розвинені. У переломні моменти історії якийсь вірус деморалізації та апатії охоплював українське суспільство. Йому не вистачало волі до боротьби, твердості поступу та віри в перемогу, а його поводити замість єднання вдавалися до взаємних звинувачень.

Усі перелічені негативні риси (непослідовність та зволікання уряду з реформами, некомпетентність еліти, пасивність широких верств населення) ми спостерігаємо і сьогодні. Але чи є вони нашою іманентною ознакою, від якої не вдасться позбавитися ніколи? Душа і розум відмовляються вірити цьому. Не можу сприймати український народ як народ другого гатунку. Я вірю, що нам вистачить мужності скористатися своїм розумом, щоб без створення міфів засвоїти уроки історичного минулого, щоб узяти з нашої історії все позитивне й наповнити ним українську національну ідею, щоб сьогодні не дати зупинитися процесу державотворення.

На мою думку, уроки Української Центральної ради, Гетьманства та Директорії дають нам загальні орієнтири нашого поступу до створення розвиненої української держави європейського типу. Це насамперед:

- приватна власність на землю і засоби виробництва;
- розумні за розмірами податки на потреби держави, в першу чергу на розвиток освіти, культури, науки, охорони здоров'я та оборони;

- висококваліфікований, організований та розумно обмежений за кількістю апарат управління державою всіх рівнів не для власної наживи чи репресій, а для підтримки державницьких починань.

На жаль, змушений констатувати, що стан напівзруйнованої економіки в Україні багатьох з “владу імущих” цілком влаштовує. І знову, як це було на початку 1918 року, вірус деморалізації та апатії охоплює широкі верстви населення. Для невеликої частини нашого суспільства багатство стало майже єдиним смыслом життя. Усі інші, вкрай змучені нездоланними проблемами життя, або з солодкою ностальгією згадують минуле, або без найменшого поруху душі та тіла чекають чи то на манну небесну, щоб без зусиль отримати бажане, чи то на українського Мойсея, який прийде звідкись і виведе нас до світлого майбутнього. Ні, нічого не впаде з неба, ніхто нізвідкіль не прийде і нікуди нас не виведе. Не хочеться вкотре повторювати думку, яка добре всім відома — реалії сьогодинішнього світу такі, що без важкої наполегливої праці селянин не виростить урожай, науковець не здолає вершин науки, а урядовець не засвоїть азів управління державою. Тільки ми самі, працюючи кожен на своєму місці, відкинувши геть усі сумніви та коливання, визначивши як головний пріоритет — побудову для себе, для своїх дітей вільної незалежної демократичної процвітаючої української держави, можемо змінити своє життя на краще.

Кожна історична епоха висуває свої вимоги до національно свідомої інтелігенції — йти туди, де можна принести найбільше користі своєму народові. Класичне широковживане звернення, але не знецінене, — ХТО, ЯК НЕ ТИ, І КОЛИ, ЯКЩО НЕ ЗАРАЗ — стосується кожного з нас. Без розуму, глибоких знань, порядності, самозреченості нашої інтелігенції сьогодні не вийти з кризи. Є “час розкидати каміння, і є час збирати каміння”. Для української інтелігенції, для українського народу сьогодні прийшов час “збирати каміння”, мурувати свій спільний дім — українську демократичну розвинену державу, державу, яка б знала і шанувала минуле свого народу, дбала про його достойне сьогодення та майбутнє. Для цього у нас є все: демократично проголошена державність з її Конституцією, демократично обраний Президент, повага та розуміння світового співтовариства, розумний, талановитий, працьовитий народ.

1997 рік — це рік 80-річчя заснування Української Центральної ради, інституції, діяльність якої, не маючи аналогів у новітній історії України, була найвищим злетом українського національно-визвольного руху початку XX століття, а її історичним результатом було відновлення української державності.

Я закликаю Вас, політичних, культурних, громадських діячів, скористатися цією нагодою для консолідації всіх здорових сил нашого суспільства на благо побудови незалежної української міцної демократичної держави. І хай з новою силою і в нових реаліях прозвучать слова, проголошені Четвертим Універсалом *“Народе України! Твоєю силою, волею, словом стала на землі українській вільна Народна Республіка”*.

Слава Україні та її народові!

Засідання “Елітарної світлиці”

Академік НАН України Іван ДЗЮБА
Президент Українського центру економічних
і політичних досліджень імені О. Разумкова
Анатолій ГРИЦЕНКО

“Куди грядеш, Україно?!..
(Культурний та суспільно-політичний аспекти)”

Київ, 10 грудня 2003 р., Будинок вчителя,
вул. Володимирська, 57, велика вітальня, к. 308, 18-00 год.

Прес-реліз

Український міжнародний комітет з питань науки і культури (КНК) при Національній академії наук України разом з Будинком вчителя понад 7 років щомісячно проводять вечірні читання на різні теми наукового, політичного, соціального та культурного життя нашої держави (проект “Елітарна світлиця”, керівник — голова КНК при НАН України академік НАН України Ярослав Яцків). Гостями світлиці були державні діячі та видатні вчені: академіки НАН України Борис Патон, Юрій Глеба, Дмитро Гродзинський, Максим Гулий, Михайло Згуровський, Валерій Кухар, Василь Кремень, Віктор Скопенко, Костянтин Яцимирський; народні депутати України Микола Жулинський, Іван Драч, В’ячеслав Чорновіл, Лесь Танюк, Ігор Юхновський, Костянтин Ситник, Юлія Тимошенко, Віктор Ющенко; поет Ліна Костенко та ін.

10 грудня 2003 року в Будинку вчителя о 18 год. відбудеться засідання “Елітарної світлиці” на тему “Куди грядеш, Україно?!.. (Культурний та суспільно-політичний аспекти)”.

У програмі:

- ❖ Виступ академіка НАН України Івана Дзюби.
- ❖ Виступ президента Українського центру економічних і політичних досліджень імені О. Разумкова Анатолія ГРИЦЕНКА.

Аналізуватимуться питання української культури, її стану й проблем (не тільки мистецької, а й усієї духовної культури, духовної творчості, а також політичної культури як однієї з найважливіших); діалектика держави й культури на сучасному історичному етапі, усвідомлення та розуміння культури як носія історичної пам’яті, як фактору національного самоусвідомлення та самовираження, як умови історичного розвитку та життєдайності нації; вплив розвитку науки на інтелектуальний рівень суспільства тощо; обговорюватимуться проблеми визначення стратегічних завдань, які стоять перед Україною, вектора довгострокового стратегічного напрямку “руху” України (ЄС, ЄЕП, СОТ), позиціонування України в уже сформованих економічних відносинах та світовому економічному просторі, політичні передумови вирішення стратегічних завдань тощо.

Засідання проводить голова Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України академік НАН України Ярослав Яцків.

До участі у засіданні запрошено наукову, освітянську та студентську громади міста.

Телефони для контактів:

Галелюка Оксана Степанівна, тел. 239-67-51 (помічник голови КНК при НАН України);
Єфіменко Віра Іванівна, тел. 239-33-96 (Будинок вчителя).

Засідання “Елітарної світлиці”

“Хай святиться ім’я твоє:

Історія української літератури та культури в персоналіях (XVIII—XXI ст.)”

Київ, 7 березня 2007 р., Будинок вчителя,

вул. Володимирська, 57, велика вітальня, к. 308, 18-00 год.

Прес-реліз

Український міжнародний комітет з питань науки і культури (КНК) при Національній академії наук України, Міжнародна асоціація українців разом з Будинком вчителя понад 10 років щомісячно кожної першої середи проводять вечірні читання на різні теми наукового, політичного, соціального та культурного життя нашої держави (проект “Елітарна світлиця”, керівник — голова КНК при НАНУ академік НАН України Ярослав Яцків). Гостями світлиці були державні діячі та видатні вчені: академіки НАН України Борис Патон, Юрій Глеба, Дмитро Гродзинський, Максим Гулий, Михайло Згуровський, Валерій Кухар, Василь Кремень, Віктор Скопенко, Костянтин Яцимирський; народні депутати України Микола Жулинський, Іван Драч, В’ячеслав Чорновіл, Лесь Танюк, Ігор Юхновський, Костянтин Ситник, Юлія Тимошенко Віктор Ющенко; поет Ліна Костенко, та ін.

7 березня 2007 року в Будинку вчителя о 18 год. відбудеться засідання “Елітарної світлиці” на тему “Хай святиться ім’я твоє: Історія української літератури та культури в персоналіях (XVIII—XXI ст.)”.

У програмі:

❖ презентація 10-ти томного українознавчого серіалу «Хай святиться ім’я твоє: Історія української літератури та культури в персоналіях (XVIII—XXI ст.)» (Чернівці — Коломия — Львів — Івано-Франківськ, 1994 — 2006. — т. 1—10. — 4124 с., іл.) — доктора філологічних наук професора **КАЧКАНА Володимира Атаназійовича**, академіка АН ВШ України, завідувача кафедри українознавства Івано-Франківського державного медичного університету.

Довідково

Володимир КАЧКАН «Хай святиться ім’я твоє: Історія української літератури та культури в персоналіях (XVIII—XXI ст.)»

Українознавчий серіал, що продовжив дво-томну працю “Українське народознавство в іменах” (К.: Либідь, 1994, 1995), написано на архівних джерелах, матеріалах давньої періодики. На етнополі повернуто українських письменників, учених з різних галузей знань: філософів, фольклористів, етнографів, істориків, правників, педагогів, літературо-мово- та мистецтвознавців, редакторів, видавців, просвітницьких та громадсько-політичних діячів, чий творчий досвід аж тепер вибрався на світло новітньої історії з-під товщі ідеологічних заборон, замовчувань та нищення. До нас повернулися Євген Желехівський і Василь Ільницький, Ярослав Веселовський і Євген Олесницький, Степан Смаль-Стоцький і Василь Доманицький, Лесь Гринюк і Василь Сімович, Юрій Кміт і Мирон Кордуба, Іван Джиджора та Іван Калинович, Богдан Бора та Іван Липа, Роман Сембратович й Осип Назарук, Мелетій Кічура і Катря Гриневичева, Степан Чарнецький і Володимир Навроцький, Степан Сірополко і Зенон Кузеля, Іван Кревецький і Микола Андрусяк, Улас Самчук та Євген Пеленський, визначні родини-родоводи: Заклинських, Петрушевичів, Огоновських, Целевичів, Шухевичів, Колесс, Кабарівських, Лепких, Крушельницьких, Грушевських, Галушинських...

Засідання проводить голова Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України **академік НАН України Ярослав Яцків**.

До участі у засіданні запрошено наукову та освітянську громаду міста.

Телефони для контактів:

Галелюка Оксана Степанівна, тел. 239-65-67 (помічник голови КНК при НАН України);

Єфіменко Віра Іванівна, тел. 246-40-24 (Будинок вчителя).

<i>Кожна історична епоха висуває свої вимоги до національно свідомої інтелігенції — йти туди, де можна принести більше користі своєму народові</i>	Український міжнародний комітет з питань науки та культури при Національній академії наук України Державний фонд фундаментальних досліджень Міжнародна асоціація українців Міністерство освіти і науки України Київський міський Будинок вчителя “Елітарна світлиця” “ТРИПІЛЬСЬКА ЦИВІЛІЗАЦІЯ: тисячі років самотності” З А П Р О Ш Е Н Н Я
Український міжнародний комітет з питань науки та культури при НАН України та Київський міський Будинок учителя в рамках проекту “Елітарна світлиця” проводять щомісячно вечірні читання, що відбуваються у Будинку вчителя (вул. Володимирська, 57, к. 308, третій поверх). Веде засідання академік НАН України Ярослав Яцків.	Вельмишановний(а) _____ Запрошуємо Вас 5-го грудня 2007 р. о 18 годині на засідання “Елітарної світлиці” на тему: “ТРИПІЛЬСЬКА ЦИВІЛІЗАЦІЯ: тисячі років самотності” У програмі: • Перегляд фільму “Трипільська цивілізація. 1000 років самотності”. • Презентація двотомного видання “Дослідження трипільської цивілізації у науковій спадщині археолога Вікентія Хвойки”. Виступають: кандидати істор. наук Михайло Відейко та Вікторія Колесникова (Інститут археології НАН України). Виступи гостей “Світлиці”: д.е.н. Б. Кияк — Державний фонд фундаментальних досліджень; О. Бенч — Міністерство культури і туризму України • Фотовиставка.

Шановні колеги та друзі!

В 2015 році Український міжнародний комітет з питань науки і культури при НАН України (КНК) завершує свій 25-літній цикл функціонування.

Одним з проектів КНК була організація клубу “Елітарна Світлиця”, гостями якого були відомі державні діячі (Л.М. Кравчук, В.А. Ющенко, Ю.В. Тимошенко та ін.), діячі науки і культури (Ліна Костенко, Лариса Хоролець, Іван Дзюба та ін.), представники наукових та громадських організацій м. Києва, зарубіжні гості.

У 2015 році після певної перерви, обумовленої різними подіями останніх років в Україні та обставинами мого особистого життя, ми плануємо продовжити зібрання в “Елітарній Світлиці”.

Мета зібрань:

1. Обговорювати актуальні проблеми сьогодення;
2. Ініціювати пошук консенсусних рішень з питань, які поляризують суспільство;
3. Сприяти розвитку науки і освіти в Україні, популяризації наукових знань.

Форма зібрання:

Формат Оксфордської дискусії, а саме з чітко сформульованого питання виступають його прихильники та опоненти за участі експертів та аудиторії.

Можлива тематика:

1. Путін “об’єднав” Україну — “за” і “проти”.
2. ГМО — “за” і “проти”.
3. Вибори до НАН України — “за” і “проти”.
4. Сонячна активність та зміни клімату — “за” і “проти”.
5. Вакцинація — “за” і “проти”.

Прошу Вас подавати пропозиції щодо можливої тематики засідань та доповідачів. Прогнози засідань будемо Вам повідомляти окремо.

21 січня 2015 року о 18 год.

у Київському міському Будинку вчителя

(вул. Володимирська, 57, третій поверх, молодіжна зала, к. 307)

відбудеться засідання “Елітарної світлиці”, присвячене “Дню злуки”. Тема:

“БЕЗСМЕРТНІ ТА ПРИЗАБУТІ ІМЕНА УКРАЇНИ”

Буде цікаво — обіцяємо

Веде засідання академік НАН України Ярослав Яцків

Запрошуємо всіх до участі

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
КИЇВСЬКИЙ МІСЬКИЙ БУДИНОК УЧИТЕЛЯ
УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ КОМІТЕТ
З ПИТАНЬ НАУКИ І КУЛЬТУРИ
ПРИ НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

**АБОНЕМЕНТ
КЛУБУ «ЕЛІТАРНА СВІТЛИЦЯ»**

**Ведучий –
Ярослав Яцків,**

голова КНК, академік
Національної академії наук
України

**Науковий секретар –
Ірина Ізотова**

м. Київ

2001-2002 навчальний рік

**Український міжнародний комітет з питань науки і
культури
при Національній академії наук України**

Україна, 252601, м. Київ-30
вул. Володимирська, 54

scc@scc.freenet.kiev.ua

тел. 221 6751
тел./факс 224 6387

№284/089
19.09.97

*Голові Товариства “Меморіал”
Народному депутату України
Олесеві Танюку*

Вельмишановний Олесе Степановичу!

Український міжнародний комітет з питань науки і культури (КНК) при НАНУ планує провести 5 листопада в рамках проекту “Елітарна Світлиця” (гостем якої Ви вже були) зустріч з Головою та членами нашого Товариства “Меморіал” та Головою Санкт-Петербурзького “Меморіалу” на тему “Соловецькі розстріли української інтелігенції в 1937 році” (тема попередня, можливо, треба більш широко).

Якщо Ви згодні, то просимо Вас від нашого імені своїми каналами запросити Голову “Меморіалу” з Санкт-Петербургу взяти участь у нашій “Світлиці”. КНК готовий оплатити Голові відрядження до Києва.

Будемо раді, якщо напередодні 7-8 листопада наша “Світлиця” доповнить коло заходів з вшанування пам'яті української інтелігенції, закатованої тоталітарним режимом.

З повагою,

акад. НАНУ Ярослав Яцків

ЗВЕРНЕННЯ

учасників круглого столу

“Сучасний стан та перспективи розвитку наукової та науково-технічної сфери України”

до

Президента України Ющенка В.А.,
Голови Верховної Ради України Литвина В.М.,
Прем'єр-міністра України Тимошенко Ю.В.

Високоповажний Пане Президенте!

Високоповажний Пане Голово Верховної Ради!

Високоповажна Пані Прем'єр-міністр!

Ми, учасники “круглого столу” з питань сучасного стану та перспектив розвитку науково-технічної сфери України, підтримуючи наміри нової влади вжити рішучих заходів щодо оздоровлення громадсько-політичної атмосфери в країні і домогтися достойного рівня життя громадян, водночас украї занепокоєні тим, що знову буде проігнорований найважливіший ресурс економічного і соціального розвитку держави — її науково-технологічний та інноваційний потенціал.

Заяви окремих політичних діячів, які прийшли до влади, створюють враження, що їхні автори широ не розуміють того, що Україна не зможе увійти в родину високорозвинених європейських держав без технологічного оновлення виробництва і без опанування інноваційних важелів забезпечення конкурентоспроможності своєї економіки. Країни ЄС, борючись за свою конкурентоспроможність у глобалізованому світі, поставили перед собою мету побудувати до 2010 року суспільство, що базується на знаннях. Перше, що для цього вирішено зробити — це підвищити обсяг витрат на науку всіх країн-членів ЄС до 3 % ВВП (нині — 1,9÷2 %).

Сьогоднішні економічні проблеми України, а тим більше перспективи її розвитку зумовлені значною мірою тим, що ВВП держави створюється за рахунок сировинних галузей, які фактично позбавлені наукового супроводу. Частка ВВП, призначена на всі наукові розробки, від прикладних до фундаментальних, є недопустимо низькою і характерною для слаборозвинених країн “третього світу”. І це при тому, що Україна, за визнанням міжнародних експертів, ще зберегла значний науковий потенціал, створила досить прогресивну законодавчу базу для стимулювання науково-дослідної та інноваційної діяльності, яка в основному відповідає європейським та світовим стандартам.

Ще в 2000 році був проголошений головний і визначальний пріоритет держави: переведення економіки України на інноваційний шлях розвитку. Проте на практиці цього не відбулося. Через відсутність системного державного управління наукою та інноваційною сферою, а також через вкрай незадовільне фінансування продовжується деградація наукового потенціалу країни, зведено нанівець програмно-цільовий метод вирішення найважливіших науково-технологічних проблем і пов'язану з ним конкурсну систему визначення їх виконавців, заблоковано практично всі норми законів України, які покликані стимулювати інноваційну діяльність, структура української економіки все більше сповзає в бік низькотехнологічних, енергетично витратних, екологічно згубних виробництв.

В основі кризи — глибоко вкорінений у бюрократичну свідомість управлінців галузевий принцип управління і розподілу відповідальності.

Попередні спроби створити справді функціональний (з міжвідомчими повноваженнями) центральний орган, який забезпечував би проведення в життя державної політики в науково-технологічній та інноваційній сфері захлинулися через непослідовність тодішнього державного керівництва і відторгнення такої структури самою системою суто галузевих органів виконавчої влади.

Врешті після численних реорганізацій відповідальність за вирішення принципово міжгалузевих “надміністерських” проблем інноваційного розвитку була покладена на один із малочисельних підрозділів Міністерства освіти і науки України, який уже за своїм статусом одного з підрозділів одного з міністерств не може мати необхідного авторитету і впливу.

Частка коштів, що спрямовуються Міністерством освіти і науки України на фінансування науки і технологій, складає лише 3 % від загальних об’ємів фінансування міністерства. Вкрай недостатні асигнування, що виділяються в бюджеті України на науку, розпорошуються поміж 44 ніким не координованих розпорядників коштів. Роль Міністерства освіти і науки у фінансуванні досліджень і розробок з року в рік падає.

Сьогодні для забезпечення послідовного проведення в життя інноваційного курсу розвитку економіки України необхідно перш за все створити систему управління науково-технологічною сферою, яка б гарантувала координацію діяльності всіх органів виконавчої влади у послідовному проведенні в життя державної політики, спрямованої на розвиток науково-технічного потенціалу держави та переведення вітчизняної економіки на інноваційний шлях розвитку.

Ця система управління повинна мати такі складові:

- Національна рада з питань наукової і інноваційної політики при Президентові України;
- Міжвідомча рада з питань інноваційного розвитку під головуванням Прем’єр-Міністра України;
- Міністерство з питань науки та інноваційного розвитку як центральний орган виконавчої влади в цій галузі.

Така система управління відповідає досвіду європейських держав. Вона сприятиме встановленню ділових контактів з державами-членами ЄС та іншими країнами. Подана система також сприятиме консолідації асигнувань з державного і приватного сектору в створення нового інформаційного суспільства України.

Пропозиції щодо конкретної структурної організації такої системи додаються. За дорученням учасників “круглого столу”

Академік НАН України,
перший заступник голови Комітету ВР України
з питань науки і освіти

І.Р. Юхновський

Академік НАН України,
головуючий на круглому столі

Я.С. Яцків

ПРОЕКТ

Структура організації державного управління науково-технологічним та інноваційним розвитком України

Пропонована структура має на меті вирішити такі завдання:

1) забезпечення координації діяльності всіх органів виконавчої влади і їх безпосереднє включення в реалізацію єдиної науково-технологічної та інноваційної політики держави;

2) досягнення партнерської моделі взаємовідносин між владою і науковою громадськістю;

3) ліквідація нормативно-правових та інституціональних недоробок, які заважають створенню ефективно діючої національної інноваційної системи.

Перше завдання реалізується шляхом створення **авторитетного центрального органу виконавчої влади, який очолюється віце-прем'єр-міністром**. Пропонується встановити, що цей орган формує державні науково-технологічні та інноваційні програми, які виконуються в інтересах усіх міністерств і відомств, контролює і направляє бюджетні витрати в науково-технологічну та інноваційну сферу, організує експертизу рівня та ефективності діяльності наукових колективів. Це **Міністерство з питань науки та інноваційного розвитку**, але воно обов'язково повинне мати міжгалузеві важелі впливу.

Друге завдання розв'язується шляхом створення **Національної ради з питань наукової та інноваційної політики при Президентові України** — дорадчого органу, в якому представлені найактивніші авторитетні вчені з академічної, університетської та “галузеві” науки. Рада має 25—30 членів. Обраний Радою голова має статус головного радника Президента України з питань наукової та інноваційної політики. У свою чергу Кабінет Міністрів створює **Міжвідомчу раду з питань інноваційного розвитку** під головуванням прем'єр-міністра України. До неї, крім авторитетних учених, входять керівники всіх міністерств, де здійснюється наукова та інноваційна діяльність, президенти та віце-президенти державних академій, представники підприємницьких структур, голови обласних держадміністрацій. Готує засідання Міжвідомчої ради Міністерство з питань науки та інноваційного розвитку.

Як показано на схемі (рисунк), формування науково-технологічної та інноваційної політики має починатися з організації прогностно-аналітичних досліджень, в результаті яких готуються пропозиції щодо пріоритетних для України напрямів діяльності в цій сфері. Ці пропозиції аналізуються і уточнюються Національною радою з питань наукової та інноваційної політики при Президентові України, Міністерством України з питань науки та інноваційного розвитку, розглядаються Міжвідомчою радою з питань інноваційного розвитку і вносяться Кабінетом Міністрів України до Верховної Ради України.

Верховна Рада України остаточно визначає пріоритети та об'єми бюджетного фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності. Рішення про пріоритетні напрями науково-технологічної та інноваційної діяльності доводиться до відома всіх міністерств і відомств, місцевих органів влади, які повинні не тільки врахувати їх при визначенні своїх пріоритетів, але й нести пряму відповідальність за їх реалізацію в межах своєї компетенції.

Така система визначення пріоритетів не поширюється на базове фінансування Національних наукових центрів, наукових об'єктів, що становлять національне надбання, а також фундаментальних наукових досліджень у державних академіях наук і провідних університетах. Проте всі наукові установи при організації науково-дослідних та проектно-конструкторських робіт враховують загальнодержавні пріоритети й беруть участь у їх виробленні.

Міністерство України з питань науки та інноваційного розвитку готує пропозиції щодо розділу видатків бюджету на фінансування науково-технологічної та інноваційної сфер, розробляє проекти необхідних нормативних актів для реалізації законодавчих норм і для реалізації науково-технологічної політики держави, координує діяльність усіх державних структур, що беруть участь у реалізації науково-технологічної та інноваційної політики, залучає до її реалізації підприємницькі структури, організовує міжнародне науково-технічне співробітництво, на конкурсних засадах формує державні науково-технологічні та інноваційні програми і після затвердження їх Кабінетом Міністрів України організовує їх фінансування та контролює хід виконання. Саме такі програми мають стати найбільш вагомим важелем реалізації державних пріоритетів у цій сфері.

У своїй діяльності Міністерство України з питань науки та інноваційного розвитку взаємодіє з усіма міністерствами, які мають у своєму підпорядкуванні наукові установи,

спирається на мережу державно-громадських експертних рад. Одним із важливих завдань міністерства є організація і підтримка державних і недержавних фондів підтримки науки та інновацій, в тому числі венчурних фондів з прямою участю в них держави.

Належний вплив держави на реалізацію науково-технологічної та інноваційної політики у всіх галузях економіки можливий лише за умови істотного збільшення бюджетного фінансування науки (принаймні 1,7 % ВВП, як це передбачено законом). Значну роль у формуванні пропозицій щодо структури і бюджетних витрат мають відігравати Національна рада з питань науково-технологічної політики при Президентові України, Міжвідомча рада з питань інноваційного розвитку і безпосередньо Міністерство з питань науки та інноваційного розвитку. Суттєвою відмінністю має стати те, що бюджетні кошти наукові організації здебільшого (принаймні на 60 %) мають отримувати через Міністерство науки та інноваційного розвитку, яке завдяки цьому може налагодити контроль за ефективністю їх використання. Ще однією новацією (для України, але не для передових країн) є те, що передбачається участь держави у венчурних фондах з різними формами власності (така практика організації підтримки ризикованих проектів продемонструвала свою надзвичайно високу ефективність у багатьох країнах світу).

Академічна наука. НАН України зберігає свій самоврядний статус провідної наукової установи держави, прагнучи водночас більшої інтегрованості з освітою й виробництвом.

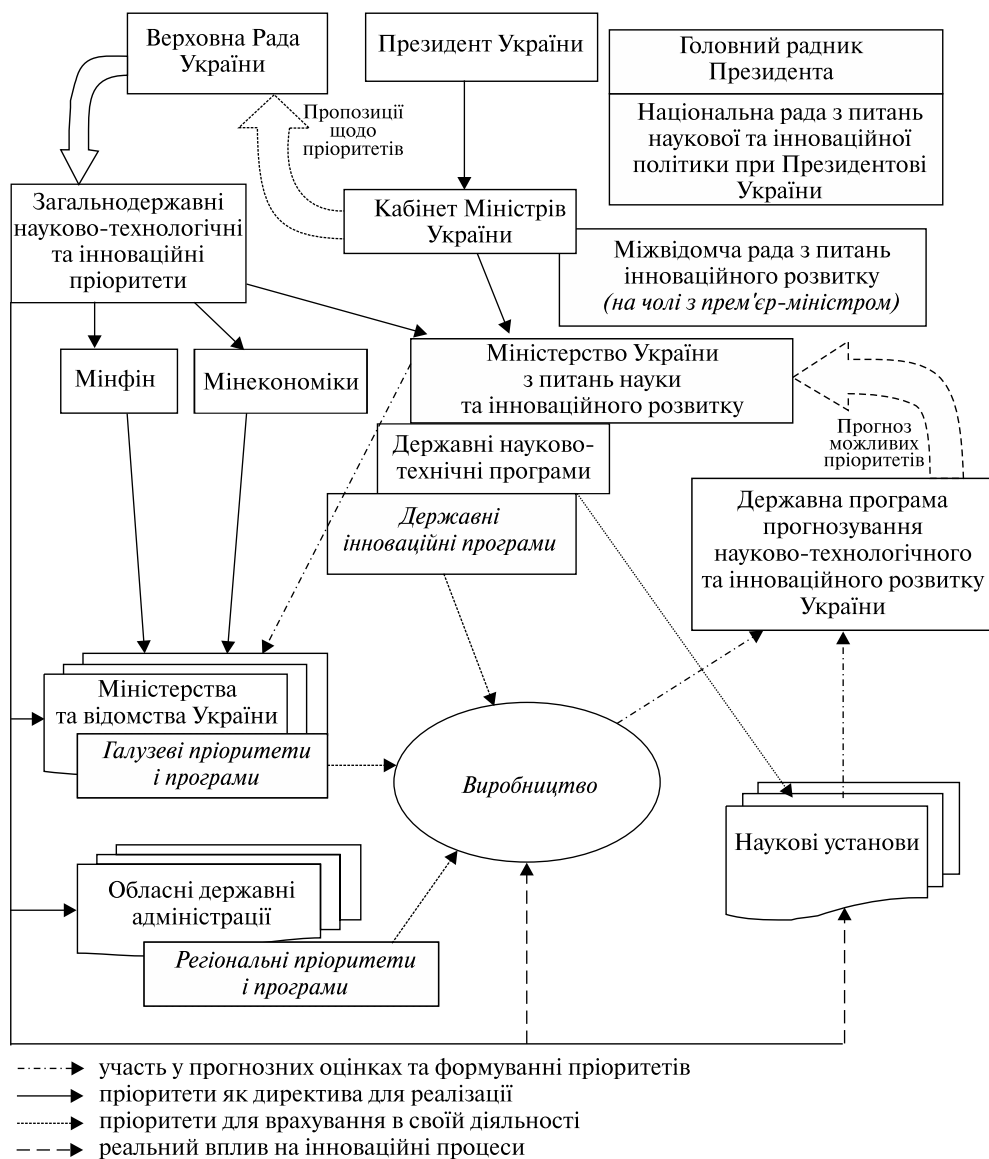
Галузеві державні Академії, зберігаючи самоврядний статус, інтегруються в наукову діяльність відповідних міністерств, президенти цих академій мають статус заступників відповідних міністрів.

Університетська наука. Формується мережа зі спеціальним статусом: дослідницьких університетів у провідних наукових і університетських центрах. Стимулюється створення спільних структур за участю установ державних академій та вищих навчальних закладів.

Демократизація науки. Повною мірою відроджується академічне та університетське самоврядування. Держава проводить атестацію громадських об'єднань науковців, за результатами якої надає підтримку цим об'єднанням для виконання їхніх статутних завдань.

Експертиза наукового рівня та ефективності діяльності науково-дослідних колективів. Міністерство України з питань науки та інноваційного розвитку зобов'язане організувати і кардинально поліпшити експертизу наукового рівня та ефективності наукових робіт, що виконуються в Національній та галузевих академіях наук, відомчих інститутах і лабораторіях України, в тому числі із залученням зарубіжних експертів.

Схема управління науково-технологічним та інноваційним розвитком України

Аналіз складу учасників проекту, які надіслали своє бачення проблем і пропозиції щодо напрямів їх вирішення

Пропозиції надійшли від 24 дописувачів та 5 груп авторів (число авторів > 2).

У числі авторів пропозицій (окрім співавторів груп):

академіки	— 5
члени-кореспонденти	— 4 *
доктори фізико-математичних наук	— 9
доктори біологічних наук	— 1
доктори медичних наук	— 2
кандидати медичних наук	— 1
кандидати технічних наук	— 1
кандидати фізико-математичних наук	— 1
в т. ч.:	
доценти	— 2
професори	— 6

* (один з них є академіком АМН)

Місце роботи учасників проекту:

Інститути Національної академії наук України	— 16
Університети (Київський та Харківський національні університети, Львівський медичний університет)	— 3
Інше (Верховна Рада, Інститут клінічної патології, Інститут стратегічних досліджень)	— 5

Галузь науки:

природничі науки (астрономія, біологія і генетика, математика, матеріалознавство, фізика)	— 18
медицина	— 3
інше	— 3

Перший загальнонаціональний форум
**МАЙБУТНЄ НАУКИ –
МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ**

УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І
КУЛЬТУРИ при Національній
академії наук України

Всеукраїнська громадська організація
УКРАЇНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ВЧЕНИХ

ГРОМАДСЬКА РАДА З ПИТАНЬ НАУКИ,
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
при Міністерстві освіти і науки України

УЗАГАЛЬНЕНІ МАТЕРІАЛИ

обговорення проблеми сучасного стану та перспектив розвитку науки в Україні в рамках проекту «Науці – громадська ініціатива», а також проведення в ЗМІ загальнонаціональної дискусії з питань реформування вітчизняної науки

До засідання Першого загальнонаціонального форуму
«Майбутнє науки – майбутнє України»

Перший загальнонаціональний форум
МАЙБУТНЄ НАУКИ – МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

**ПРОГРАМА РЕФОРМ
У НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ
І ІННОВАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ
НА 2005-2010 рр.
(Проект)**

УКРАЇНСЬКИЙ
МІЖНАРОДНИЙ КОМІТЕТ
З ПИТАНЬ НАУКИ
І КУЛЬТУРИ
при Національній
академії наук України

Всеукраїнська громадська організація
УКРАЇНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ВЧЕНИХ

ГРОМАДСЬКА РАДА
З ПИТАНЬ НАУКИ,
ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ
ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
при Міністерстві
освіти і науки
України

Київ - 2005

Шановні колеги та друзі!

В 2015 році Український міжнародний комітет з питань науки і культури при НАН України (КНК) завершує свій 25-літній цикл функціонування.

Одним з проєктів КНК була організація клубу «Елітарна Світлиця», гостями якого були відомі державні діячі (Л.М. Кравчук, В.А. Ющенко, Ю.В. Тимошенко та ін.), діячі науки і культури (Ліна Костенко, Лариса Хоролець, Іван Дзюба та ін.), представники наукових та громадських організацій Києва й України, зарубіжні гості.

Після певної перерви в роботі клубу, обумовленої різними подіями останніх років в Україні та обставинами мого особистого життя у 2015 році плануємо продовжити зібрання в «Елітарній Світлиці».

Формат Оксфордської дискусії, а саме — з чітко сформульованого питання виступають його прихильники та опоненти за участі експертів та аудиторії.

ОГОЛОШЕННЯ

25 лютого 2015 року о 18 годині
у Київському міському Будинку вчителя
(вул. Володимирська, 57, третій поверх, велика вітальня, к. 308)
відбудеться чергове засідання «Елітарної світлиці» на тему:

**“АКАДЕМІЧНА НАУКА УКРАЇНИ У ХХІ СТ.: ДОСЯГНЕННЯ СВІТОВОГО РІВНЯ,
ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ, РЕФОРМУВАННЯ ТА ВИБОРИ”**

Доповідачі: представники національних академій наук, голови наукових рад та запрошені доповідачі.

Веде засідання академік НАН України Ярослав Яцків
Запрошуємо всіх до участі

**Тези голови КНК при НАН України акад. НАН України,
підготовлені до відкриття другого засідання “Елітарної світлиці” (25.02.2015 р.)
Дискусійна трибуна. Тема: Наукова сфера України**

*“Якщо суспільство прагне успішного майбутнього,
йому необхідні перспективні технології.
Їх можуть забезпечити таланти, які генерують ідеї
та інновації. Але ці таланти можуть розвиватися
тільки тоді, якщо у суспільстві панує толерантність”*

Річард Флоріда (США), “Теорія Трьох Т”

У науковій сфері України розрізняють три головні складові: академічна наука, університетська наука та галузева наука.

Загальний стан та перспектива розвитку цих складових наукової сфери України різні, але в цілому вони незадовільні.

Чому?

По-перше, за всі роки незалежності наукова сфера України ніколи не входила до числа пріоритетів нашої держави, а доля науки України мало кого (крім науковців) цікавила.

По-друге, незважаючи на прийняття низки законів про наукову та науково-технічну діяльність, у науковій сфері України в значній мірі зберігалися «структура та традиції» радянської системи організації науки. Наприклад, як вважають експерти, розбудована за радянських часів Академія наук України не відповідає умовам економічного сьогодення

України, і навпаки, держава та бізнес не формують необхідні запити на наукові дослідження та розробки.

По-третє, обсяг фінансування наукової сфери України з державного бюджету за всі роки незалежності поступово скорочувався і у 2014 році досяг ганебного малого значення — близько 0,25 % ВВП.

Все це призвело до:

1. Поступової деградації наукової сфери України.
2. Граничного старіння інструментальної бази наукових установ України.
3. Невідповідності оплати праці українських науковців до їх трудових досягнень.
4. Скорочення поповнення наукової сфери України молодими науковими кадрами.
5. Інших негативних наслідків через відсутність впливу науки на розвиток економіки, інноваційної діяльності тощо.

Чи є вихід з ситуації, що склалася?

Раніше вихід напевно був, але ним своєчасно не скористалися та. Дивно, але існує він і зараз. Але за сьогоднішніх умов цей вихід, щоби бути ефективним, повинен бути досить радикальним як боку держави, так і з боку наукової спільноти.

Серед небайдужих звучать різні пропозиції щодо цього виходу, а саме реформування за прикладом російським, німецьким чи польським. Можливо також, як варіант, збереження чинної системи за умов її деякої оптимізації.

Щодо Росії, то на думку експертів, “приходя в себя, после шоковой “Операции РАН”, некоторая часть научного сообщества начинает осознать свое новое состояние...” (А. Самохин, газета “Троицкий вариант”, Наука, №2, 2014). І далі “нападки на РАН начинались давно. Однако эти многолетние вызовы воспринимались не вполне адекватно, не порождая ... ответных действий”. У підсумку “РАН не успела провести рассмотрение наиболее важных вопросов...”.

Подібна ситуація склалася і в НАН України. Не зважаючи на прийняття “Концепції розвитку НАН України на 2014—2023 роки”, академічна спільнота не виказує “організованих, массовых и решительных действий” (А. Самохин), спрямованих на реформування, осучаснення Академії... Чекає?

А питань багато, наприклад, щодо оптимізації структури розробок інститутів технічного профілю, які не цікавлять ні державу, ні олігархів, або напрацювань установ соціо-гуманітарного профілю, діяльність яких не впливає на економічну та соціальну політику влади, тощо.

Стосовно “німецького” сценарію реформування “НСУ”.

За цим сценарієм вважають перспективним об’єднання університетської науки та потужних наукових товариств. Але, на мою думку, такий підхід є не прийнятним для сучасної України. У нас фактично ліквідована галузева наука, а університетська тільки зараз, завдяки новому Закону про вищу освіту, отримала шанси на розвиток.

“Польський” сценарій реалізовано Польською академією наук декілька років тому. Цей варіант реформування дуже близький до того, що був запропонований у 2005 році Робочою групою з розробки “Концепції розвитку наукової сфери України”, але за рішенням РНБО України був знятий навіть з розгляду.

Якщо коротко, то він полягає в об’єднанні декількох національних академій наук, створенні системи реального оцінювання діяльності науково-дослідних установ, зменшення бюрократичної складової в управлінні наукою та більш відкритого зв’язку науки з органами виконавчої влади, наукомісткою виробничою сферою і громадськістю.

Очевидно, що вибір з цих чотирьох варіантів необхідно здійснити якнайшвидше, не чекаючи дій непрофесійних реформаторів «згори».

Мене запитують: чи це була не “реформи заради реформ”? Ні! Лише заради ефективного використання мізерного фінансування, що надходить від держави та залучення в науку молодшої перспективної зміни.

УГОДА
про спільне виконання проекту
“Вивчаймо та плекаймо українську мову”

Ліга українських меценатів (ЛУМ) в особі Виконавчого директора М.Слабошпицького, Міністерство освіти і науки (МОН) в особі Заступника міністра В.Огнев'юка, Академія педагогічних наук (АПН) в особі Віце-президента О.Савченка, Український міжнародний комітет з питань науки і культури при Національній академії наук України (КНК при НАНУ) в особі Виконавчого директора О.Бондарчука та Друзі Товариства ім.Г.Ващенка (ДТВ) в особі С.Ільницького, маючи на меті залучення учнівської та студентської молоді до вивчення української мови, широкі її впровадження у всі сфери економічного та соціального життя, забезпечення сільських шкіл науково-популярною та методичною українськомовною літературою, вивчення причин, що гальмують широке використання української мови в державі, прагнучи гідно відзначити 10-ту річницю з дня проголошення незалежності України, домовилися про спільну діяльність у забезпеченні проекту “Вивчаймо та плекаймо українську мову”.

Проект складається з наступних частин:

1. Проведення Всесвітньої олімпіади з української мови.
2. Розповсюдження книги А.Погрібного “Розмови про наболіле, або Якби ми вчилися так, як треба...”
3. Забезпечення сільських шкіл України науково-популярною та методичною літературою.
4. Підготовка та видання українською мовою підручників та навчальних посібників для загальноосвітніх закладів.

Перший, другий та третій етапи проекту проходитимуть з 24 серпня 2000 року по 24 серпня 2001 року. Після завершення першого, другого та третього етапів проекту сторони розглянуть питання про проведення його четвертого етапу.

Сторони домовилися:

1. Всі фінансові операції проводитимуться Лігою українських меценатів за участі всіх учасників проекту.
2. Для оперативного керівництва проектом створюється робоча група.
3. Загальне керівництво проектом здійснює Голова КНК при НАН України, академік НАН України Я.С.Яцків.

За ЛУМ

За МОН

За АПН

За КНК при НАНУ

За ДТВ

М.Слабошпицький

В.Огнев'юк

О.Савченко

О.Бондарчук

С.Ільницький

Підписано 24 листопада 2000 року в м.Києві в 5-ти примірниках українськ
 мовою.

IX
Міжнародний конкурс
з української мови
імені Петра Яцика

ЗАПРОШЕННЯ

IX
Міжнародний конкурс
з української мови
ім. Петра Яцика

Шановний (а) Грославе Степановичу!

маємо честь запросити Вас на урочистості
з нагоди закриття IX Міжнародного конкурсу
з української мови ім. Петра Яцика та вручення
найпрестижніших премій переможцям.

Урочистості відбудуться 14 травня о 12 годині
в Національному академічному драматичному
театрі ім. Івана Франка *Грославе*

ПРОМОВА***Міністра закордонних справ****Федеративної Республіки Німеччини****Ганса-Дітріха Геншера****з приводу відкриття Тижня німецької культури в Києві****18 жовтня 1991 року**

Тижнем німецької культури Німеччина наносить візит Україні.

Наші обидва народи стоять сьогодні перед новими шансами у їх стосунках.

При цьому не забуваймо, що протягом цього століття німецькі війська двічі займали Україну.

Горе і страхіття тих років належать до спільної історії.

Особливе значення має та обставина, що ця перша інтенсивна зустріч відбувається у сфері культури. Культура збагачує народи. Це — найплідніша сфера взаємного обміну.

Новим при теперішній зустрічі наших народів є передусім те, що в даний час разом з тим стає дійсністю віковична мрія українського народу.

Основні зміни, з великими зусиллями досягнуті в Радянському Союзі, дають тепер і українському народові можливість самому визначити свій шлях. Республіки Радянського Союзу шукають як суверенні республіки нових форм їх співжиття.

Ми, німці, дивимося з симпатією та розумінням на цей процес.

Ідея свободи і самовизначення завжди була живущою в Україні. У цьому особлива заслуга великих поетів українського народу. Епіграми Василя Капніста, його славетна “Ода на рабство” увійшли в історію. Незабутніми стали такі поети й письменники, як Микола Гоголь, Тарас Шевченко, Іван Франко.

Прапор свободи і демократії майорить тепер майже по всій Європі. Ми радіємо з цього разом вами. Єдина Європа добросусідства, партнерства та співробітництва крокує вперед. Навряд чи чи будь-коли раніше час був такий багатий на виклики та можливості для нових звершень.

Проте разом із свободою зростає і відповідальність.

Проте небезпека для стабільності та прогресу в деяких частинах Європи ще не усунена. Сьогодні ми всі несемо за це відповідальність.

Захист прав людини, гарантія демократії та правової держави вже перестали бути внутрішньою справою однієї держави. Вони стосуються спільної відповідальності всіх держав, котрі визнають свою приналежність до об'єднаної Європи.

Самовизначення націй і права меншин нероздільно пов'язані між собою.

Паризька хартія накреслює усім народам Європи чіткий курс: спільні зусилля з метою забезпечити сучасне і подбати про майбутнє, для захисту прав людини і її гідності, демократії і правового державного устрою, соціальної справедливості, миру і свободи. Європа укладає свій новий лад. Паризька хартія творить для цього не лише основу, але й усі можливості.

Протягом довгого часу Німеччина допомагає при вишколі та підвищенні кваліфікації провідних кадрів для народного господарства, в подальшій освіті журналістів та інших професійних груп. У 1992 році Київ отримає сучасний Центр з перекваліфікації кадрів. Там буде здійснюватися підготовка у першу чергу радянських військовослужбовців, що повертаються з колишньої НДР.

Шановні пані та панове!

Уперше Німеччина перебуває у гостях в Україні з Тижнем культури.

* Промова подається в оригіналі, без редагування.

У нашій культурі відображається те, як ми бачимо світ і як ми живемо. Саме тому культурні відносини між нашими народами такі важливі для поглиблення взаєморозуміння.

Культурні інститути та молодіжний обмін, наукова співпраця й шкільні партнерства, програми менеджменту й мистецькі виставки, фестивалі театру та музики зближать нас. Вони допоможуть нам, за словами Гете, “відчутти щастя та горе сусіднього народу так, ніби його зазнав власний” народ. Тиждень німецької культури і є важливим будівельним каменим для майбутніх німецько-українських відносин.

Ці відносини сягають у далеке минуле. Перша згадка про них у документах датується 959 роком, коли послы від київської княгині Ольги прибули до німецького імператора Оттона Великого, двір якого розміщувався в сучасній землі ФРН — Саксонія — Ангальт. Між нашими народами спершу розвивалася торгівля, яка зближувала їх.

У X столітті представники купецтва Ганзи належали до традиційної картини київської пристані на Дніпрі. Північнонімецький історик Адам Бременський вважав столичне місто на Дніпрі “таким гарним, як Константинополь, таким святим, як Єрусалим, і вічним, як Рим”.

З торгівлею прийшло право. У XII столітті Київ, як і багато інших європейських торговельних міст, прийняв Магдебурзьке право.

Магдебург є сьогодні столицею Саксонії — Ангальт.

Київська Русь стала опорою християнської Європи на Сході.

Німці й українці є партнерами уже протягом багатьох століть. У XVII та XVIII століттях багато німецьких художників, будівничих та ремісників залишили свої сліди у житті вашої країни. Архітектор Йоганн Готтфрід Шедель працював більше 20-ти років у Києві, будовою дзвіниці Києво-Печерської лаври він створив собі пам’ятник.

Зміцнювали тісні зв’язки між нашими народами і німецькі селяни. На просторах України вони обробляли землю, у нову батьківщину принесли свої звичаї, народне мистецтво та побут.

Інтенсивний діалог між народами розвивався і в літературній творчості. Тісний зв’язок відчувається між Іваном Франком і Лессінгом, Віландом, Гердером, Гайне, Гете та Шіллером. Йому ми вдячні за український переклад “Фауста” Гете, а поетесі Лесі Українці — за переклади лірики Гайне.

У 80-і роки минулого століття українська класика привернула до себе увагу німецьких літературних журналів.

Українська літературна творчість належить до великої європейської літератури.

Багато мов і народів характеризували співжиття у Галичині та на Волині, тому культура була там такою різноманітною.

Ніхто краще не описав те надзвичайно плідне співжиття українців, євреїв, росіян та німців, як німецькомовний письменник родом з Бродів Йозеф Рот.

Перша світова війна зрушила основи цього співжиття. Друга — зруйнувала їх.

Ми не забули того, як злочинна система в німецькому імені пройшла війною і нещастям через наш континент.

У цьому році виповнюється 50-та річниця німецького нападу на Радянський Союз і трагедії Бабиного Яру.

Вони зобов’язують нас, німців, докласти усіх зусиль для вільної, демократичної і об’єднаної Європи.

Наша спільна культурна спадщина вказує нам шлях.

Чи це випадково, що Тарас Шевченко й Іван Франко відчували потяг саме до гуманістів серед велетнів німецької духовності? Мені здається, що ні.

Своєю працею на ниві української мови і літератури українські класики пробудили самоусвідомленість своєї нації. Але вони це робили не на шкоду інших національностей, а приєдналися до великої європейської традиції гуманізму.

Сьогодні можемо ми, засуджуючи ганебні сторінки в нашій історії, відновити зв’язки між нашими народами.

Федеративна Республіка Німеччина більше двох років тому відкрила своє генеральне консульство в українській столиці.

Крім того, Україна та Баварія пов'язані між собою партнерськими відносинами, багато міст обох країн мають між собою стосунки міст-побратимів. Ці зв'язки виправдали себе впершу чергу під час акцій допомог взимку 1990—1991 років та під час організації оздоровлення та лікування дітей, що постраждали від Чорнобильської катастрофи.

Спільні роздуми і почуття привели нас сюди з нашим Тижнем культури.

Ми хочемо Вам показати найкраще, що можемо запропонувати з літератури і музики, мистецтва і дизайну, танцю й кіно.

Київ, Харків та Одеса, вся Україна стануть сценою для представлення німецької культури.

Тиждень культури, котрий ми сьогодні розпочинаємо, демонструє, який внесок може і повинна зробити культура у велику справу порозуміння.

Але цього одного Тижня не досить.

Культурний обмін як міст між народами має розвинути свій потенціал і повинен продовжуватися також у формі постійної щоденної праці.

Київ як столиця України і центр давньої культури відіграє тут значну роль.

Тому я думаю, що Німеччина повинна якнайшвидше створити тут, у Києві, постійну культурну присутність, а Україна — у Німеччині.

Що стосується німецької сторони, то буду робити все, щоб створити для цього передумови.

Бажаю, щоб цей Тиждень культури прислужився простій, скромній і добрій меті: наблизив німців і українців один до одного. Утім ми знайшли в усіх наших українських партнерів зацікавленість, підтримку та активну співпрацю. Усім Вам моя сердечна подяка.

Оголошую Тиждень німецької культури в Україні відкритим.

ВИСТУП

голови КНК при НАН України акад. НАН України Я. Яцківа
на відкритті I Українсько-італійського симпозиуму
“Україна XVII ст. між заходом та сходом Європи”

13 вересня 1994 р.

Вельмишановні Пані й Панове, дорогі колеги!

Мені випала висока честь вітати вас у древньому Києві в чудову осінню пору. Ми зібралися сьогодні з нагоди відкриття першого Українсько-Італійського симпозиуму «Україна XVII ст. між Заходом та Сходом Європи»

Сподіваюся, що цей Симпозиум започаткує регулярні професійні зустрічі науковців Італії та України. Адже нам є про що обмінятися думками в різних галузях науки. Це стосується як минулого, так і сьогодення. Глибокого осмислення чекає історія прямих і опосередкованих українсько-італійських зв'язків.

Я радий відзначити, що яскрава плеяда італійських учених-славістів безпосередньо долучилася до україністики. І це симптоматично, адже україністика все ще знаходиться у стадії нагромадження ідей, теорій та методів. Важливе значення матимуть міждисциплінарні дослідження. Тому залучення такої значної сили, як італійські славісти, обіцяє об'єктивність в оцінках та розширення сфери успіхів. Саме на розуміння зарубіжних науковців розраховуємо ми, оскільки за часи радянської влади фактично були відсутні несанкціоновані Москвою наукові зв'язки, а україністика як наукова галузь взагалі не розвивалася. В Україні були спеціалісти з полоністики, богемістики, звичайно з русистики, а не україністики.

Тому у світі все ще мало знають про Україну, знають, насамперед, пов'язуючи її з Чорнобилем та ядерною зброєю. Ми ж хочемо, щоб світ пізнав нас через нашу історію, культуру, науку. Ознайомлення світу з Україною, включення її у європейське співтовариство змінить геополітичну картину Європи, сприятиме розвитку й розширенню славістичних студій.

Такий елітний симпозиум, що сьогодні розпочинає роботу, можливо, є одним з дієвих способів привернути увагу науковців з Європи і всього світу до цілнних теренів україністики. З іншого боку, він є доброю школою для молодих українських дослідників, бо дозволяє їм прилучатися до європейських методик, до вільного польоту думки без всіляких побоювань звернути на «ізви» чи бути невірнo потрактованими.

Ідея цього Симпозиуму була запропонована співголовами наукового оргкомітету професорами Омеляном Пріцаком (на жаль, він не зміг приїхати до Києва через хворобу) та Санте Грачотті. Ця пропозиція була підтримана фундацією «Джорджо Чіні» та Національною академією наук України. З боку останньої організаційні турботи взяв на себе Український міжнародний комітет з питань науки і культури при НАН України.

Я розумію, що досягти консенсусу в такій мультигалузі як україністика нелегко. Але давайте почнемо наші дискусії.

Оголошую перший Українсько-Італійський симпозиум відкритим.

Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України
Інститут східноєвропейських досліджень НАН України
Інститут східноєвропейських досліджень ім. В.Липинського (США)
Український міжнародний комітет з питань науки і культури при НАН України

Вельмишановні Пані й Пане!

*Маємо честь запросити Вас на презентацію
книги "Спогади" Павла Скоропадського - Гетьмана України,
що відбудеться у Будинку вчених НАН України
(вул. Володимирська, 45) 27 вересня 1995 р. о 18 годині*

Програма презентації

1. Музичний вступ квартету "Каприз Плюс"
2. Вступне слово (академік Я. Яцків)
3. Слово про П.Скоропадського (академік Я. Пеленський)
4. Виступ члена-кореспондента НАНУ П. Соханя
про книгу "Спогади"
5. Слово п. Олени Отт-Скоропадської
6. Виступи істориків та громадських діячів України
7. Виступ хору "Гомін"

ЗВЕРНЕННЯ

**учасників розширених зборів членів
Українського міжнародного комітету
з питань науки і культури
при Національній академії наук України
до науково-освітянської спільноти**

Україна переживає надзвичайно складні, навіть критичні часи, які є наслідком недалекоглядної політики влади.

Вже давно стало очевидним, що дорога, якою вела нас ця влада, — це дорога в глухий кут.

Тому ми, науковці, діячі культури та освіти, сподівалися, що президентські вибори принесуть нам позитивні зміни. Цього не сталося. Дії чинної влади та її кандидата в Президенти України привели країну на край прірви, за яким розбрат, відсутність консолідації та порозуміння нації, за яким немає майбутнього ні у нашої України, ні у нас та наших дітей і онуків.

Наша професійна діяльність полягає у пошуку істини та вихованні молодого покоління у дусі правди та справедливості. Ми сповідуємо відомий принцип, що “гірка правда є кращою від освяченої брехні”. Тому ми хочемо знати ПРАВДУ і вимагаємо від чинної влади забезпечити конституційне вирішення конфлікту.

Ми висловлюємо недовіру Центральній Вибірчій Комісії як такій, що виявилася неспроможною забезпечити реалізацію законного конституційного права громадян України вільно брати участь у виборах та обирати Президента України. Ми підтримуємо рух опору “За чесні вибори” і вимагаємо:

I. Щоб Апеляційні суди та Верховний суд України негайно дали належну та об’єктивну оцінку порушенням, які мали місце при проведенні виборів, та визначилися щодо їх легітимності;

II. Щоб Верховна Рада України невідкладно та у повному складі належним чином розглянула ситуацію, яка склалася в Україні, і прийняла відповідні рішення.

У разі невиконання означених вимог ми залишаємо за собою право бути з колективами тих наукових установ, закладів освіти і культури, які проголосили безстроковий страйк.

Ми, представники різних науково-освітніх установ та просвітницьких організацій, хочемо бути разом з народом України, який не боїться залякувань, який не вірить владі і не хоче сприймати фальсифікації та вимагає правди та справедливості.

Ми закликаємо всіх колег бути небайдужими в цей критичний для України час та приєднатися до руху опору “За чесні вибори”.

За дорученням учасників зборів: Брюховецький В., Гаврилишин Б., Дзюба І., Загородній А., Івасишин О., Ільницький С., Комісаренко С., Кундієв Ю., Литовченко В., Локтев В., Новиков М., Пиріг Л., Попович М., Рябченко С., Шендеровський В., Ятченко В., Яцків Я.

ЗВЕРНЕННЯ

представників інтелігенції до громадян України

Дорогі співвітчизники!

Ми звертаємось до всіх і кожного у важливий і відповідальний момент життя — напередодні вибору Президента України.

Держава пройшла довгий та складний шлях. Наші предки боролись за Україну впродовж століть, а наше старше покоління пододало тернисті шляхи двох світових воєн. Ми були свідками відродження незалежної України та нелегкого періоду її становлення.

І зараз Україна знову опинилась на роздоріжжі. Два різних шляхи ведуть у різне майбутнє нашої держави.

Кожен з нас 7 лютого 2010 року обиратиме свій шлях у майбутнє Батьківщини.

Ми, представники української інтелігенції, обираємо шлях національної модернізації та інтелектуального розвитку, шлях реформ та побудови європейської держави, якою будуть пишатися прийдешні покоління громадян України.

Врешті-решт ми обираємо нелегкий шлях розвитку, на якому інтелект та совість вирішуватимуть долю кожного з нас.

Тому у цей важливий момент історії нашої країни ми закликаємо вас, дорогі співвітчизники, підтримати наш вибір та обрати Президентом України Юлію Володимирівну Тимошенко.

З вірою у славне майбутнє України!

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

CRDF	— Фонд цивільних досліджень та розвитку США (U.S. Civilian research & Development Foundation)
АМН України	— Академія медичних наук України
АН УРСР	— Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки
АПН України	— Академія педагогічних наук України
ГАО НАН України	— Головна астрономічна обсерваторія Національної академії наук України
ДФФД МОН України	— Державний фонд фундаментальних досліджень Міністерства освіти і науки України
КМДА	— Київська міська державна адміністрація
КНК, Комітет	— Український міжнародний комітет з питань науки і культури при НАН України
КУІН	— Конгрес української інтелігенції
КУН	— Конгрес українських націоналістів
МАУ	— Міжнародна асоціація українців
МЗС України	— Міністерство закордонних справ України
МОН України	— Міністерство освіти і науки України
НАН України	— Національна академія наук України
ННЦ “ХФТІ”	— Національний науковий центр “Харківський фізико-технічний інститут”
НРУ	— Народний рух України
НТУУ “КПІ”	— Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”
НТШ	— Наукове товариство ім. Шевченка
УВАН	— Українська вільна академія наук у США
УВКР	— Українська всесвітня координаційна рада
УНР	— Українська Народна Республіка
УНТЦ	— Український науково-технологічний центр
УЦР	— Українська Центральна Рада
ЦДАВОВ	— Центральний державний архів вищих органів влади
ЦДНТПІН	— Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України

ЗМІСТ

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ: з історії створення Комітету з питань науки і культури	3
---	---

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І КУЛЬТУРИ ПРИ НАН УКРАЇНИ ЄДНАЄ ДЕРЖАВИ І КОНТИНЕНТИ

Наука і культура на межі тисячоліття:	
Українсько-австрійський діалог	11
Україністика у Віденському університеті	15
Український культурний центр “Український дім” в Австрії	18

ПРОЕКТИ КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ НАУКИ І КУЛЬТУРИ ПРИ НАН УКРАЇНИ

Проект “Універсал”	23
Проект “Елітарна світлиця”.	31
Проект “Славетні імена науки України”	37
Проект “Науці — громадську ініціативу”	40
Проект “Українські вчені за кордоном: перспективи співпраці та повернення”	48
Проект “Вивчаймо та плекаймо українську мову”	51
Видавнича діяльність.	54

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І КУЛЬТУРИ ПРИ НАН УКРАЇНИ: ХРОНІКА ПОДІЙ І ФАКТІВ

Висвітлення діяльності КНК у засобах масової інформації	109
Співпраця КНК з установами та організаціями	111
Участь в організації, проведенні, роботі наукових симпозіумів, конференцій, семінарів, круглих столів та культурологічних заходів	113
ПІСЛЯМОВА	121
ДОДАТКИ	123
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ.	174

Наукове видання

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЯЦКІВ Ярослав Степанович
ЖЕЛЕЗНЯК Микола Григорович
ІЗОТОВА Ірина Юліанівна

Наука і культура України: долаючи кордони

Редактор *А.І. Радченко*
Художнє оформлення *Є.О. Ільницького*
Технічний редактор *Т.М. Шендерович*
Комп'ютерна верстка *В.Г. Веденської*

Підписано до друку 24.12.2014. Формат 70 × 100/16.
Папір офсетний. Гарн. Ньютон. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 14,3 + 5,85 вкл. на крейд. пап.
Обл.-вид. арк. 18,48.
Тираж 300 прим. Зам. № 4110.

Видавець і виготовлювач
Видавничий дім «Академперіодика» НАН України
01004, Київ, вул. Терещенківська, 4

Свідцтво про внесення до Державного
реєстру суб'єктів видавничої справи
серії ДК № 544 від 27.07.2001